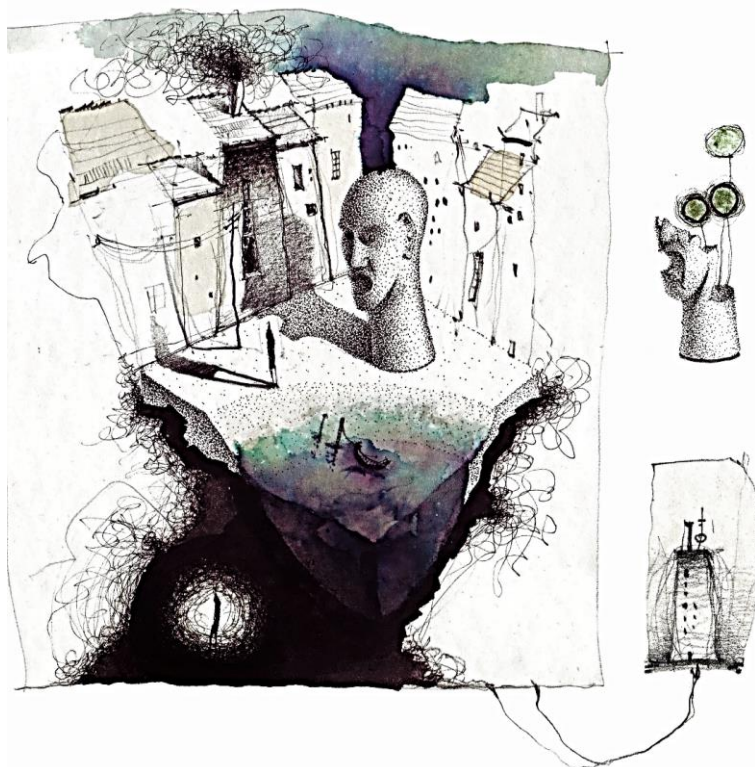

The Critic as Artist/

Criticul artist

De Profundis

Oscar Wilde

Translated into Romanian by
Magda Teodorescu

Parallel Texts

Edited by
Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

CONTEMPORARY LITERATURE PRESS

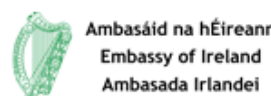
The online Publishing House of the University of Bucharest

Lidia Vianu
Director

George Sandulescu
Executive Advisor

Editura pentru studiul limbii engleze prin literatură

ISBN 978-606-760-044-5

© The University of Bucharest

© Magda Teodorescu

Cover by Alexandru Teodorescu

Design and overall Layout by
Lidia Vianu

Subediting: Mădălina Bănuțu, Ira Beratlief, Andrei Bîrsan, Manuela Chira

Proofreading: Violeta Baroană, Gina Podaru, Andrei Tănase, Cristian Vîjea

IT Expertise: Cristian Vîjea, Simona Sămulescu

PR Manager: Violeta Baroană

Header Design: Elena Ghercă

Acknowledgements

“The Critic as Artist”, in *Intentions*, The First Collected Edition of the Works of Oscar Wilde 1908-1922, London: Methuen, 1922, vol. III.

„Critical – Artist”, în *Decăderea minciunii*, Polirom 2000.

De Profundis, The Knickerbocker Press, G.P. Putnam’s Sons, New York and London, 1905.

De Profundis și alte scrisori, Polirom, 2003, pp. 151-296.

Contemporary Literature Press

Bucharest University
The Online Literature Publishing House
of the University of Bucharest

**A Manual for the Advanced Study of
Finnegans Wake
in One Hundred and Thirty Volumes**

Totalling 31,802 pages

by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

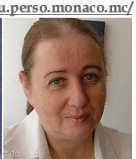
<http://editura.mttlc.ro>

Director
Lidia Vianu

Executive Advisor
C. George Sandulescu

You can download our books for free,
including the full text of *Finnegans Wake*
line-numbered, at
<http://editura.mttlc.ro/>,
<http://sandulescu.perso.monaco.mc/>

Oscar Wilde

**The Critic as Artist. Criticul-Artist.
De Profundis**

Edited by
Lidia Vianu

Parallel Texts

Translated into Romanian
by
Magda Teodorescu

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

1

Cuprins

The Critic as Artist	Criticul – Artist	p. 2
De Profundis	De Profundis și alte scrisori	p. 131

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

2

The Critic as Artist

Part I: With some remarks upon the importance of doing nothing.

Part II: With some remarks upon the importance of discussing everything.

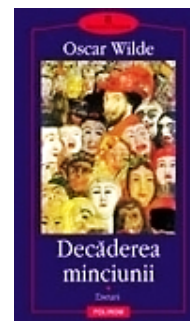
“The Critic as Artist”, in *Intentions*, The First Collected Edition of the Works of Oscar Wilde 1908-1922, London: Methuen, 1922, vol. III.

Criticul – Artist

Partea I: Cu unele observații despre importanța de a nu face nimic.

Partea II: Cu unele observații despre importanța de a discuta despre tot.

„Criticul – Artist”, în *Decăderea minciunii*, Polirom 2000.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

3

Dialogue. Part I:

With some remarks upon the importance of doing nothing.

Persons: Gilbert and Ernest. Scene: the library of a house in Piccadilly, overlooking the Green Park.

Gilbert (at the Piano). My dear Ernest, what are you laughing at?

Ernest (looking up). At a capital story that I have just come across in this volume of Reminiscences that I have found on your table.

Gilbert. What is the book? Ah! I see. I have not read it yet. Is it good?

Ernest. Well, while you have been playing, I have been turning over the pages with some amusement, though, as a rule, I dislike modern memoirs. They are generally written by people who have either entirely lost their memories, or have never done anything worth remembering; which, however, is, no doubt, the true

Dialog. Partea I:

Cu unele observații despre importanța de a nu face nimic.

Personaje: Gilbert și Ernest. Scena: biblioteca unei case din Piccadilly, cu vedere spre Green Park.

Gilbert (la pian): De ce râzi, dragă Ernest?

Ernest (ridicându-și ochii dintr-o carte): De o poveste excelentă peste care am dat în acest volum de „Amintiri” de pe masa ta.

Gilbert: Ce volum? A, știu. Nu l-am citit încă. E bun?

Ernest: Ei bine, cât tu cântai, am răsfoit-o, amuzat întrucâtva, deși îmi displac memoriile scrise azi. În general sunt scrise de oameni care, fie nu-și mai amintesc nimic, fie nu au ce să-și amintească; fără îndoială, asta explică într-adevăr de ce publicul englez se simte total în largul lui atunci când o mediocritate îi

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

4

explanation of their popularity, as the English public always feels perfectly at its ease when a mediocrity is talking to it.

Gilbert. Yes: the public is wonderfully tolerant. It forgives everything except genius. But I must confess that I like all memoirs. I like them for their form, just as much as for their matter. In literature mere egotism is delightful. It is what fascinates us in the letters of personalities so different as Cicero and Balzac, Flaubert and Berlioz, Byron and Madame de Sevigne. Whenever we come across it, and, strangely enough, it is rather rare, we cannot but welcome it, and do not easily forget it. Humanity will always love Rousseau for having confessed his sins, not to a priest, but to the world, and the couchant nymphs that Cellini wrought in bronze for the castle of King Francis, the green and gold Perseus, even, that in the open Loggia at Florence shows the moon the dead terror that once turned life to stone, have not given it more pleasure than has that autobiography in which the supreme scoundrel of the Renaissance relates the story of his splendour and his shame. The opinions, the character, the achievements of the man, matter very little. He may be a sceptic like the gentle Sieur de Montaigne, or a saint like the bitter son of Monica, but when he tells us his own secrets he can always charm our ears to listening and our lips to

vorbește.

Gilbert: Da, publicul este neînchipuit de tolerant. Iartă orice în afară de geniu. Dar trebuie să-ți mărturisesc că mie îmi plac toate memoriile scrise azi. Și forma și conținutul lor îmi plac în aceeași măsură. În literatură singur egotismul este cu adevărat încântător. Este ceea ce mă fascinează în scrisul unor personalități atât de diferite ca Cicero și Balzac, Flaubert și Berlioz, Byron și Madame de Sévigné. Ori de câte ori ne întâlnim cu asemenea lucru și, pare ciudat, dar se întâmplă destul de rar, nu putem face altceva decât să-l salutăm și să nu-l uităm ușor. Omenirea îl va iubi întotdeauna pe Rousseau pentru că și-a mărturisit păcatele nu unui preot, ci lumii întregi, iar nimfele întinse, cu capul sprijinindu-se într-o mână, pe care Cellini le-a lucrat în bronz pentru castelul regelui Francisc, chiar Perseu, cel în verde și auriu, care în Loggia din Florența ridică spre lună teroarea ce a făcut odată ca viața să se preschimbe în piatră, toate acestea nu ne oferă o plăcere mai mare decât autobiografia în care cea mai mare canalie a Renașterii ne povestește propria măreție și josnicie. Părerile, caracterul, împlinirile omului contează prea puțin. Poate fi un sceptic asemeni delicatului Sieur

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

5

silence. The mode of thought that Cardinal Newman represented – if that can be called a mode of thought which seeks to solve intellectual problems by a denial of the supremacy of the intellect – may not, cannot, I think, survive. But the world will never weary of watching that troubled soul in its progress from darkness to darkness. The lonely church at Littlemore, where ‘the breath of the morning is damp, and worshippers are few,’ will always be dear to it, and whenever men see the yellow snapdragon blossoming on the wall of Trinity they will think of that gracious undergraduate who saw in the flower’s sure recurrence a prophecy that he would abide for ever with the Benign Mother of his days – a prophecy that Faith, in her wisdom or her folly, suffered not to be fulfilled. Yes; autobiography is irresistible. Poor, silly, conceited Mr. Secretary Pepys has chattered his way into the circle of the Immortals, and, conscious that indiscretion is the better part of valour, bustles about among them in that ‘shaggy purple gown with gold buttons and looped lace’ which he is so fond of describing to us, perfectly at his ease, and prattling, to his own and our infinite pleasure, of the Indian blue petticoat that he bought for his wife, of the ‘good hog’s harslet,’ and the ‘pleasant French fricassee of veal’ that he loved to eat, of his game of bowls with Will

de Montaigne sau un sfânt ca înverșunatul fiu al Monicăi, dar atunci când pune pe hârtie propriile-i secrete ne îmbie să-l ascultăm și ne pecetluiește buzele, îndemnându-ne la tăcere. Maniera de gândire a Cardinalului Newman – dacă putem numi manieră de gândire acel gen prin care se caută rezolvarea problemelor intelectuale prin negarea supremației intelectului – cred că nu poate și nu ar trebui să supraviețuiască. Dar lumea nu va obosi niciodată să privească spectacolul acelui suflet chinuit în drumul lui de la întuneric la lumină. Lumea va îndrăgi mereu singuratica biserică din Littlemore, unde „aerul dimineții este jilav și se adună puțini credincioși”, iar ori de câte ori oamenii vor zări gura-leului înflorind pe zidul de la Trinity, se vor gândi la acel student plâpând, la cel care a văzut în reînflorire o profeție a faptului că va fi de-a pururi alături de Mama cea Bună – o profeție pe care credința, în înțelepciunea sau nebunia ei, nu a vrut s-o împlinească. Sărmanul, prostuțul, înfumuratul domn secretar Pepysⁱ, a trăncănit destul pentru a-și face loc în Cercul Nemuritorilor și, conștient că indiscreția este partea mai bună a curajului, se foiește printre ei în acel „veșmânt de pluș purpuriu, cu nasturi aurii și dantele încrețite”, pe care îl descrie cu atâta plăcere –, cunoscător fiind al celor prezentate,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

6

Joyce, and his 'gadding after beauties,' and his reciting of Hamlet on a Sunday, and his playing of the viol on week days, and other wicked or trivial things. Even in actual life egotism is not without its attractions. When people talk to us about others they are usually dull. When they talk to us about themselves they are nearly always interesting, and if one could shut them up, when they become wearisome, as easily as one can shut up a book of which one has grown wearied, they would be perfect absolutely.

Ernest. There is much virtue in that If, as Touchstone would say. But do you seriously propose that every man should become his own Boswell? What would become of our industrious compilers of Lives and Recollections in that case?

Gilbert. What has become of them? They are the pest of the age, nothing more and nothing less. Every great man nowadays has his disciples, and it is always Judas who writes the biography.

Ernest. My dear fellow!

sporovăind spre plăcerea lui și infinita noastră plăcere, despre juponul albastru pe care i l-a cumpărat nevastei lui, despre „frigăruia de purcel” și „savuroasa tocană franțuzească de vițel”, pe care o mânca el cu multă plăcere, despre partida de popice cu Will Joyce și „cum vâna el femeile frumoase,” și cum a recitat din *Hamlet* într-o după-amiază, cum a cântat la violă în timpul săptămânii și despre alte lucruri mărunte și triviale. Chiar și în viața reală, egotismul nu-i lipsit de atracții. Când oamenii ne vorbesc despre alți oameni, sunt plictisitori. Când ne vorbesc despre ei înșiși sunt mai totdeauna interesanți și, dacă ai putea să-i oprești când devin obositori, așa cum închizi o carte de care te-ai plictisit, ar fi perfect.

Ernest: Acel „dacă” are o mare importanță, cum ar spune Touchstone. Dar ești într-adevăr serios când sugerezi ca orice om să devină propriul lui Boswell? Ce s-ar alege atunci de acei harnici compilatori de „Vieți” și „Amintiri” în această situație?

Gilbert: Ce s-a ales de ei? Sunt nici mai mult nici mai puțin o plagă a zilelor noastre. Orice om de seamă din zilele noastre are discipoli și întotdeauna se găsește un Iuda care să-i scrie biografia.

Ernest: Cum se poate asta, prietene dragă!

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

7

Gilbert. I am afraid it is true. Formerly we used to canonise our heroes. The modern method is to vulgarise them. Cheap editions of great books may be delightful, but cheap editions of great men are absolutely detestable.

Ernest. May I ask, Gilbert, to whom you allude?

Gilbert. Oh! to all our second-rate litterateurs. We are overrun by a set of people who, when poet or painter passes away, arrive at the house along with the undertaker, and forget that their one duty is to behave as mutes. But we won't talk about them. They are the mere body-snatchers of literature. The dust is given to one, and the ashes to another, and the soul is out of their reach. And now, let me play Chopin to you, or Dvorak? Shall I play you a fantasy by Dvorak? He writes passionate, curiously-coloured things.

Ernest. No; I don't want music just at present. It is far too indefinite. Besides, I took the Baroness Bernstein down to dinner last night, and, though absolutely charming in every other respect, she insisted on discussing music as if it were actually written in the German language. Now, whatever music sounds like I am glad to say that it does not sound in the smallest degree like German. There are forms of patriotism that are really quite degrading. No; Gilbert,

Gilbert: Teamă mi-e că-i adevărat. Înainte ne canonizam eroii. Metoda modernă îi vulgarizează. Edițiile ieftine ale cărților importante sunt încântătoare dar edițiile ieftine ale oamenilor importanți sunt detestabile.

Ernest: Îmi dai voie să te întreb la ce anume faci aluzie?

Gilbert: Oh, la acei *littérateurs* de mâna a doua. Ne-a năpădit un grup de oameni care, atunci când moare un poet sau un pictor, ajung la el acasă împreună cu antreprenorul de pompe funebre și uită că singura lor datorie e să tacă. Dar nu vom vorbi despre ei. În literatură ei sunt cei care exhumează cadavrele pentru autopsie. Unul ia praful și celălalt cenușa, dar la suflet nu pot să ajungă. Vrei să-ți cânt Chopin sau Dvorák? Să-ți cânt o fantezie de Dvorák? Acest Dvorák compune piese pline de pasiune, cu o coloratură stranie.

Ernest: Nu, nu, acum nu vreau să ascult muzică – este mult prea nelămurită. În afară de asta, ieri seară am însoțit-o pe baroneasa Bernstein la cină și, deși absolut fermecătoare în multe privințe, a ținut neapărat să discutăm despre muzică, de parcă muzica ar fi scrisă în limba germană. Oricum altfel sună muzica, numai a limbă germană nu. Există forme de patriotism într-adevăr degradante. Nu, Gilbert, nu mai cânta nimic. Vino să vorbim.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

8

don't play any more. Turn round and talk to me. Talk to me till the white-horned day comes into the room. There is something in your voice that is wonderful.

Gilbert (rising from the piano). I am not in a mood for talking tonight. I really am not. How horrid of you to smile! Where are the cigarettes? Thanks. How exquisite these single daffodils are! They seem to be made of amber and cool ivory. They are like Greek things of the best period. What was the story in the confessions of the remorseful Academician that made you laugh? Tell it to me. After playing Chopin, I feel as if I had been weeping over sins that I had never committed, and mourning over tragedies that were not my own. Music always seems to me to produce that effect. It creates for one a past of which one has been ignorant, and fills one with a sense of sorrows that have been hidden from one's tears. I can fancy a man who had led a perfectly commonplace life, hearing by chance some curious piece of music, and suddenly discovering that his soul, without his being conscious of it, had passed through terrible experiences, and known fearful joys, or wild romantic loves, or great renunciations. And so tell me this story, Ernest. I want to be amused.

Vorbește-mi până când luna va dispărea și ziua va intra în cameră. Vocea ta are niște inflexiuni extrem de plăcute.

Gilbert (ridicându-se de la pian). Nu am chef să vorbesc noaptea asta. Chiar nu am. Zâmbești, ce oribil din partea ta! Unde sunt țigările? Mulțumesc. Cât rafinement e în margaretele solitare! Par a fi făcute din ambră și fildeș – seamănă cu obiectele de artă grecească din cea mai bună perioadă. Dar ce anume din confesiunile pictorului de la Academie plin de remușcări te-a făcut să râzi? Hai, spune-mi! După ce cânt Chopin mă simt de parcă mi-aș fi plâns niște păcate pe care nu le-am comis niciodată și aș fi jelit văzând tragedii care nu-mi aparțin. Se pare că muzica produce întotdeauna un astfel de efect. Îți creează un trecut despre care nu aveai habar și te umple de un simțământ de tristețe pentru care n-ai vărsat lacrimi. Nu mi-e greu să-mi imaginez pe cineva care a dus o viață cât se poate de banală și, auzind din întâmplare o piesă muzicală, descoperă brusc faptul că sufletul lui, fără să fie conștient de asta, trecuse prin experiențe extraordinare și cunoscuse bucurii negrăite, iubiri romantice nebunești sau mari renunțări. Spune-mi, Ernest, povestea, simt nevoia să mă amuz.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

9

Ernest. Oh! I don't know that it is of any importance. But I thought it a really admirable illustration of the true value of ordinary art-criticism. It seems that a lady once gravely asked the remorseful Academician, as you call him, if his celebrated picture of 'A Spring-Day at Whiteley's,' or, 'Waiting for the Last Omnibus,' or some subject of that kind, was all painted by hand?

Gilbert. And was it?

Ernest. You are quite incorrigible. But, seriously speaking, what is the use of art-criticism? Why cannot the artist be left alone, to create a new world if he wishes it, or, if not, to shadow forth the world which we already know, and of which, I fancy, we would each one of us be wearied if Art, with her fine spirit of choice and delicate instinct of selection, did not, as it were, purify it for us, and give to it a momentary perfection. It seems to me that the imagination spreads, or should spread, a solitude around it, and works best in silence and in isolation. Why should the artist be troubled by the shrill clamour of criticism? Why should those who cannot create take upon themselves to estimate the value of creative work? What can they know about it? If a man's work is easy to understand, an explanation is unnecessary...

Ernest: Oh! Nu știu dacă are vreo însemnătate. Dar am văzut în ea o ilustrare cu adevărat admirabilă a valorii criticii de artă de duzină. Se pare că, odată, o doamnă l-a întrebat cu seriozitate pe academicianul plin de remușcări, cum îi spui tu, dacă tablourile „O zi de primăvară la Whiteley” sau „Așteptând ultimul omnibus” sau altele de acest gen au fost pictate în întregime cu mâna.

Gilbert: Și au fost?

Ernest: Ești incorigibil. Dar, vorbind la modul serios, care este utilitatea criticii de artă? De ce nu poate fi lăsat artistul în pace să creeze o lume nouă dacă dorește sau, dacă nu, să reproducă lumea pe care o cunoaștem deja și de care, îmi imaginez, ne-am cam plictisi dacă arta, cu finul ei spirit de alegere și delicatul instinct de selecție nu ar face-o mai pură pentru noi, conferindu-i perfecțiunea momentului. Mi se pare că imaginația creează, sau ar trebui să creeze, o stare de solitudine în jurul ei, și acționează cel mai bine în liniște și izolare. De ce trebuie să fie tulburat artistul de gălăgia stridentă a criticii? De ce să judece valoarea unei creații cineva care nu poate crea? Ce poate să știe el despre asta? Dacă opera este ușor de înțeles, o explicare a ei nu este necesară ...

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

10

Gilbert. And if his work is incomprehensible, an explanation is wicked.

Ernest. I did not say that.

Gilbert. Ah! but you should have. Nowadays, we have so few mysteries left to us that we cannot afford to part with one of them. The members of the Browning Society, like the theologians of the Broad Church Party, or the authors of Mr. Walter Scott's Great Writers Series, seem to me to spend their time in trying to explain their divinity away. Where one had hoped that Browning was a mystic they have sought to show that he was simply inarticulate. Where one had fancied that he had something to conceal, they have proved that he had but little to reveal. But I speak merely of his incoherent work. Taken as a whole the man was great. He did not belong to the Olympians, and had all the incompleteness of the Titan. He did not survey, and it was but rarely that he could sing. His work is marred by struggle, violence and effort, and he passed not from emotion to form, but from thought to chaos. Still, he was great. He has been called a thinker, and was certainly a man who was always thinking, and always thinking aloud; but it was not thought that fascinated him, but rather the processes by which thought moves. It was the machine he loved, not what the machine

Gilbert: Iar dacă opera este de neînțeles, explicarea ei este răuvoitoare.

Ernest: N-am spus asta.

Gilbert: Ah, dar ar trebui să o spui. Azi ne-au mai rămas atât de puține mistere încât nu putem să ne permitem să pierdem vreunul. Îmi pare că membrii Societății Browning, la fel ca teologii din Broad Church Partyⁱⁱ sau autorii publicați în seria marilor scriitori de Walter Scott, își pierd timpul străduindu-se să-și explice doctrina cât mai convingător. Acolo unde sperai să afli că Browning e mistic, ei caută să-ți arate că este pur și simplu un incoherent. Acolo unde îți închipuiai că ascunde ceva, ei demonstrează că nu are nimic de revelat. Privit în ansamblu, Browning a fost mare. Nu a făcut parte din Olimpieri și a avut întreaga nedesăvârșire specifică unui titan. Nu a avut o viziune cuprinzătoare și doar rareori a putut cânta. Opera lui este viciată de luptă, violență și efort vizibil, iar în drumul lui nu a trecut de la emoție la formă, ci de la gândire la haos. Cu toate astea, a fost mare. S-a spus că este un gânditor și, cu siguranță, a fost un om care a gândit tot timpul, mereu a făcut-o cu glas tare. Dar nu gândirea l-a fascinat ci, mai curând, etapele gândirii. Iubea mașina, nu produsul ei. Prețuia la fel de mult maniera prin care

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

11

makes. The method by which the fool arrives at his folly was as dear to him as the ultimate wisdom of the wise. So much, indeed, did the subtle mechanism of mind fascinate him that he despised language, or looked upon it as an incomplete instrument of expression. Rhyme, that exquisite echo which in the Muse's hollow hill creates and answers its own voice; rhyme, which in the hands of the real artist becomes not merely a material element of metrical beauty, but a spiritual element of thought and passion also, waking a new mood, it may be, or stirring a fresh train of ideas, or opening by mere sweetness and suggestion of sound some golden door at which the Imagination itself had knocked in vain; rhyme, which can turn man's utterance to the speech of gods; rhyme, the one chord we have added to the Greek lyre, became in Robert Browning's hands a grotesque, misshapen thing, which at times made him masquerade in poetry as a low comedian, and ride Pegasus too often with his tongue in his cheek. There are moments when he wounds us by monstrous music. Nay, if he can only get his music by breaking the strings of his lute, he breaks them, and they snap in discord, and no Athenian tettix, making melody from tremulous wings, lights on the ivory horn to make the movement perfect, or the interval less harsh. Yet, he was great: and though he turned language into

nebunul ajunge la nebuniile lui și înțeleptul la înțelepciune. Atât de mult îl fascina mecanismul subtil al minții încât disprețuia limbajul sau îl considera un instrument incomplet de expresie. Rima, acel ecou superb, care în colina goală a Muzei creează și răspunde propriei voci, rima, care în mâna artistului adevărat nu devine doar un material utilizat pentru frumusețea metrică, ci un element spiritual al gândirii și pasiunii, deșteptând poate o nouă trăire sau stimulând un nou lanț de idei, deschizând prin simpla dulceață sau sugestie sonoră o ușă de aur la care imaginația bătuse în zadar, rima, care poate transforma simpla vorbire omenească în rostire divină, rima, singura coardă adăugată de noi la lira grecească, a devenit în mâna lui Robert Browning un obiect grotesc, rău alcătuit, care l-a făcut uneori să se dea în spectacol în poezie ca un comediant prost și să încalcece Pegasul cu sufletul la gură. O, nu. Dacă vrea să scoată un sunet muzical rupe coardele și ele pocnesc distonant; nici tettixul atenian, cu melodia-i tremurată, nu se lasă ciupit cu pana de fildeș pentru a da perfecțiune mișcării și mai puțină rigiditate pauzelor. Și totuși, a fost mare, deși a transformat limba în lut trivial, creând din el femei și bărbați vii. Este ființa cea mai shakespeariană de la Shakespeare încoace. Dacă Shakespear a

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

12

ignoble clay, he made from it men and women that live. He is the most Shakespearian creature since Shakespeare. If Shakespeare could sing with myriad lips, Browning could stammer through a thousand mouths. Even now, as I am speaking, and speaking not against him but for him, there glides through the room the pageant of his persons. There, creeps Fra Lippo Lippi with his cheeks still burning from some girl's hot kiss. There, stands dread Saul with the lordly male-sapphires gleaming in his turban. Mildred Tresham is there, and the Spanish monk, yellow with hatred, and Blougram, and Ben Ezra, and the Bishop of St. Praxed's. The spawn of Setebos gibbers in the corner, and Sebald, hearing Pippa pass by, looks on Ottima's haggard face, and loathes her and his own sin, and himself. Pale as the white satin of his doublet, the melancholy king watches with dreamy treacherous eyes too loyal Strafford pass forth to his doom, and Andrea shudders as he hears the cousins whistle in the garden, and bids his perfect wife go down. Yes, Browning was great. And as what will he be remembered? As a poet? Ah, not as a poet! He will be remembered as a writer of fiction, as the most supreme writer of fiction, it may be, that we have ever had. His sense of dramatic situation was unrivalled, and, if he could not answer his own problems, he could at least put problems forth,

cântat cu o miriadă de buze, Browning s-a bâlbâit printr-o mie de guri. Chiar acum, în timp ce vorbesc, și nu vorbesc împotriva ci în apărarea lui, alunecă prin cameră procesiunea personajelor lui. Iată-l pe Fra Lippo Lippi strecurându-se cu obrajii arzând încă de sărutul fierbinte al vreunei fete. Iată, acolo stă Saul, cel temut, cu safirele lui domnești strălucindu-i în turban. Acolo-i Mildred Tresham, și călugărul spaniol vânat de ură, și Blougram, și Ben Ezra, și episcopul de la Sf. Praxed. Progenitura lui Setebos bolborosește în colț, iar Sebald, auzidu-l pe Pippa trecând, privește la fața răătăcită a lui Ottima, urând păcatul lui și-al ei și pe sine însuși. Palid ca satinul alb al costumului său, regele melancolic, cu privirea trădător visătoare, îl urmărește pe Strafford, iar Andreea e cuprins de înfiorare când îi aude pe veri fluierând în grădină și o îndeamnă pe soția lui fără cusur să coboare. Da, Browning a fost mare. Și cum va rămâne el în posteritate? Ca poet? O, nu! Va rămâne ca autor de ficțiuni, cel mai mare, poate, pe care l-am avut vreodată. Simțul lui dramatic e fără egal, și, dacă nu a putut da un răspuns propriilor probleme, cel puțin e creator de probleme – oare un artist trebuie să facă mai mult? Dacă îl judecăm ca și creator de personaj, e al doilea după creatorul lui Hamlet. Dacă ar fi fost coerent, i-ar fi

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

13

and what more should an artist do? Considered from the point of view of a creator of character he ranks next to him who made Hamlet. Had he been articulate, he might have sat beside him. The only man who can touch the hem of his garment is George Meredith. Meredith is a prose Browning, and so is Browning. He used poetry as a medium for writing in prose.

Ernest. There is something in what you say, but there is not everything in what you say. In many points you are unjust.

Gilbert. It is difficult not to be unjust to what one loves. But let us return to the particular point at issue. What was it that you said?

Ernest. Simply this: that in the best days of art there were no art-critics.

Gilbert. I seem to have heard that observation before, Ernest. It has all the vitality of error and all the tediousness of an old friend.

Ernest. It is true. Yes: there is no use your tossing your head in that petulant manner. It is quite true. In the best days of art there were no art-critics. The sculptor hewed from the marble block the great white-limbed Hermes that slept within it. The waxers and gilders of images gave tone and texture to the statue, and the world, when it saw it, worshipped and was dumb. He poured the glowing

stat alături. Singurul care-i ajunge la poale este George Meredith. Meredith este un Browning în proză, la fel este și Browning. A folosit poezia ca modalitate de a scrie proză.

Ernest: E ceva adevăr în ce spui dar nu spui tot. Ești nedrept în multe privințe.

Gilbert: E greu să nu fi nedrept cu ce iubești. Dar să ne întoarcem la cazul discutat. Ce spuneai mai înainte?

Ernest: Pur și simplu că în perioadele de înflorire a artei nu au existat critici de artă.

Gilbert: Mi se pare că am mai auzit această remarcă, Ernest. Are în ea toată vitalitatea erorii și plictiseala unei prietenii eternizate.

Ernest: E adevărat. Ei bine, n-ai de ce să tot dai din cap atât de iritant. Este perfect adevărat. În perioada de înflorire a artei nu existau critici de artă. Sculptorul l-a cioplit pe marele Hermes, cel cu mâini și picioare albe, pe Hermesul care dormea în blocul de marmură. Lucrătorii în ceară și aurarii au dat statuii vigoare și substanță, iar lumea, văzând-o a rămas mută de venerație în

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

14

bronze into the mould of sand, and the river of red metal cooled into noble curves and took the impress of the body of a god. With enamel or polished jewels he gave sight to the sightless eyes. The hyacinth-like curls grew crisp beneath his graver. And when, in some dim frescoed fane, or pillared sunlit portico, the child of Leto stood upon his pedestal, those who passed by, [*Greek text which cannot be reproduced*], became conscious of a new influence that had come across their lives, and dreamily, or with a sense of strange and quickening joy, went to their homes or daily labour, or wandered, it may be, through the city gates to that nymph-haunted meadow where young Phaedrus bathed his feet, and, lying there on the soft grass, beneath the tall wind—whispering planes and flowering agnus castus, began to think of the wonder of beauty, and grew silent with unaccustomed awe. In those days the artist was free. From the river valley he took the fine clay in his fingers, and with a little tool of wood or bone, fashioned it into forms so exquisite that the people gave them to the dead as their playthings, and we find them still in the dusty tombs on the yellow hillside by Tanagra, with the faint gold and the fading crimson still lingering about hair and lips and raiment. On a wall of fresh plaster, stained with bright sandyx or mixed with milk and saffron, he pictured one who trod

faşa ei. El a turnat bronzul incandescent în matrițe iar şuvoiul de metal roşu s-a răcit în curburi nobile, luând forma trupului zeului. A folosit emailul sau gemele şlefuite pentru a da vedere ochilor nevăzători. Sub dalta lui au apărut bucele asemeni hiacintului. Şi atunci când fiul Letei se afla pe pedestal în vreun templu întunecos, acoperit cu fresce sau în porticul luminat, trecătorii, dia lamprotatou bainontes abrvs aiqeros, îşi dădeau seama de noua forţă care le traversa vieţile şi, visători, sau cu un simţământ de stranie şi înviorătoare bucurie se duceau acasă ori spre treburile zilnice sau, poate, se îndreptau spre porţile oraşului şi, de acolo, spre poiana locuită de nimfe, unde tânărul Fedru îşi răcorea picioarele; se lungeau în iarba moale, sub bătaia vântului murmuritor şi alături de *agnus castus* dat în floare, începeau să se gândească la minunea frumuseţii şi deveneau tot mai tăcuţi, străbătuţi de un fior neobişnuit. Cu o unealtă din lemn sau os el lua lutul din albia râului şi închipuia forme atât de măiestre încât oamenii le dădeau morţilor în loc de jucării; le găsim în mormintele acoperite cu praf de lângă Tanagra, în care se află încă urme de aur şi purpură pe buze, păr şi veşminte. Pe un perete abia făcut din gips colorat cu pulbere strălucitoare sau cu lapte de var şi şofran, el o zugrăvea pe aceea care păşea cu

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

15

with tired feet the purple white-starred fields of asphodel, one 'in whose eyelids lay the whole of the Trojan War,' Polyxena, the daughter of Priam; or figured Odysseus, the wise and cunning, bound by tight cords to the mast-step, that he might listen without hurt to the singing of the Sirens, or wandering by the clear river of Acheron, where the ghosts of fishes flitted over the pebbly bed; or showed the Persian in trews and mitre flying before the Greek at Marathon, or the galleys clashing their beaks of brass in the little Salaminian bay. He drew with silver-point and charcoal upon parchment and prepared cedar. Upon ivory and rose-coloured terracotta he painted with wax, making the wax fluid with juice of olives, and with heated irons making it firm. Panel and marble and linen canvas became wonderful as his brush swept across them; and life seeing her own image, was still, and dared not speak. All life, indeed, was his, from the merchants seated in the marketplace to the cloaked shepherd lying on the hill; from the nymph hidden in the laurels and the faun that pipes at noon, to the king whom, in long green-curtained litter, slaves bore upon oil-bright shoulders, and fanned with peacock fans. Men and women, with pleasure or sorrow in their faces, passed before him. He watched them, and their secret became his. Through form and colour he re-created a world.

picioarele obosite pe câmpul alb-înstelat de asfodele, pe aceea care „purta în ploape întregul război Troian”, pe Polyxenia, fiica lui Priam. Sau îl închipuia pe Odiseu cel înțelept și viclean, strâns legat de catarg pentru a asculta nevătămat cântecul sirenelor sau bântuind pe malul Aheronului cu apa limpede, acolo unde fantomele peștilor saltă în albia cu pietriș. Sau făcea să apară perșii în veșmintele lor strâmte și coifuri, luând-o înaintea grecilor la Marathon sau galerele ciocnindu-și boturile de alamă în micul golf al Salaminei. Cu un instrument cu vârf de argint și cu un cărbune desena pe un pergament sau prelucra conuri de cedru. Pe teracota fildeșie, colorată în roz, el picta cu ceară fluidizată în ulei de măsline, fixând-o apoi cu un instrument metalic bine încins. Sub atingerea penelului său lemnul, marmura și pânză deveneau frumoase iar viața, văzându-și propria imagine acolo, rămânea nemișcată și nu cuteza să scoată un cuvânt. Ale lui erau toate câte aveau viață – de la negustorii din piață până la păstorul de pe deal, în cojoc, de la nimfa ascunsă printre lauri și faunul cântând la amiază din fluier, până la regele, răcorit cu evantaie din pene de păun și dus în litiera cu perdele verzi de scalvii cu umeri strălucitori. Pe dinaintea lui treceau bărbați și femei cu durerile sau bucuriile

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

16

All subtle arts belonged to him also. He held the gem against the revolving disk, and the amethyst became the purple couch for Adonis, and across the veined sardonyx sped Artemis with her hounds. He beat out the gold into roses, and strung them together for necklace or armlet. He beat out the gold into wreaths for the conqueror's helmet, or into palmates for the Tyrian robe, or into masks for the royal dead. On the back of the silver mirror he graved Thetis borne by her Nereids, or love-sick Phaedra with her nurse, or Persephone, weary of memory, putting poppies in her hair. The potter sat in his shed, and, flower-like from the silent wheel, the vase rose up beneath his hands. He decorated the base and stem and ears with pattern of dainty olive-leaf, or foliated acanthus, or curved and crested wave. Then in black or red he painted lads wrestling, or in the race: knights in full armour, with strange heraldic shields and curious visors, leaning from shell-shaped chariot over rearing steeds: the gods seated at the feast or working their miracles: the heroes in their victory or in their pain. Sometimes he would etch in thin vermilion lines upon a ground of white the languid bridegroom and his bride, with Eros hovering round them – an Eros like one of

întipărite pe faţă. El îi privea atent şi le ghicea secretul. Astfel recrea o întreagă lume prin formă şi culoare.

Ale lui erau artele subtile. Ştia să şlefuiască piatra preţioasă cu discul rotitor şi ametistul devenea culcuş de purpură pentru Adonis, iar Artemis alerga laolaltă cu ogarii ei pe sardonixul străbătut de nervuri. Lucra aurul, transformându-l în trandăfiri din care făcea apoi coliere sau brăţări. Tot din aur lucra cununa pentru coiful cuceritorului sau ornamentele cu frunze de palmieri de pe veşmântul tyrian sau măştile mortuare pentru regi. Pe spatele oglinzii de argint el o grava pe Tetis purtată de nereide sau pe Fedra, cea bolnavă de dragoste, împreună cu doica ei, sau pe Persefona, istovită de amintire, punându-şi maci în păr. Olarul stătea acolo, în şopronul lui, iar vaza-i răsărea din mâini asemeni unei flori. Apoi îi decora partea de jos, trupul, toartele cu frunze fine de măslin sau acant, sau cu linii unduitoare sau frânte. Picta pe ea, în roşu şi negru, flăcăi luptându-se sau întrecându-se la alergări, cavaleri cu scuturi având blazoane ciudate şi viziere curioase, plecându-se peste carele de luptă, ca nişte scoici, spre armăsarii cabraţi; mai picta zei benchetuind sau făcând minuni şi eroi în culmea gloriei sau suferinţei. Încrusta uneori pe un fond alb, în linii fine, roşiatice,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

17

Donatello's angels, a little laughing thing with gilded or with azure wings. On the curved side he would write the name of his friend. [*Greek text which cannot be reproduced*] or [*Greek text which cannot be reproduced*] tells us the story of his days. Again, on the rim of the wide flat cup he would draw the stag browsing, or the lion at rest, as his fancy willed it. From the tiny perfume-bottle laughed Aphrodite at her toilet, and, with bare-limbed Maenads in his train, Dionysus danced round the wine-jar on naked must-stained feet, while, satyr-like, the old Silenus sprawled upon the bloated skins, or shook that magic spear which was tipped with a fretted fir-cone, and wreathed with dark ivy. And no one came to trouble the artist at his work. No irresponsible chatter disturbed him. He was not worried by opinions. By the Ilyssus, says Arnold somewhere, there was no Higginbotham. By the Ilyssus, my dear Gilbert, there were no silly art congresses bringing provincialism to the provinces and teaching the mediocrity how to mouth. By the Ilyssus there were no tedious magazines about art, in which the industrious prattle of what they do not understand. On the reed-grown banks of that little stream strutted no ridiculous journalism monopolising the seat of judgment when it should be apologising in the dock. The Greeks had no art-critics.

câte o mireasă languroasă împreună cu mirele ei și pe Eros, plutind deasupra – un Eros ca unul din îngerii lui Donatello, un chip mic, râzând, cu aripi aurii sau azurii. Pe latura curbată scria de obicei numele prietenului. KALOS ALKIBIADHS sau KALOS CARMIDHS ne spune fiecare povestea vieții lui. Pe buza cupei largi desena un cerb păscând sau un leu odihnindu-se, după cum îi dicta fantezia. De pe sticluța de parfum îți râdea Afrodita în fața oglinzii de toaletă și, urmat de Menade desculțe, Dionys, în picioarele goale, stropite de must, dansa în jurul unui butoi cu vin, în timp ce bătrânul Silenus, asemeni unui satir, sta întins pe burdufuri umflate sau își arunca lancea vrăjită, aceea cu un con de brad înfășurat în iederă în vârf. Nimeni nu venea să-l tulbure pe artistul care lucra. Nu-l deranja nici măcar o frântură de pălăvrăgeală iresponsabilă. Nu-și făcea griji din pricina opiniilor diverse. Lângă Ilyssus, spune undeva Arnold, nu era nici un Higginbotham. Lângă Ilyssus, dragul meu Gilbert, nu se organizau congrese de artă care să aducă provincialismul în provincii și să învețe mediocritățile să dea din gură cu emfază. Lângă Ilyssus nu erau reviste plictisitoare de artă în care spiritele robace să sporovăie despre ce nu înțeleg. Pe malurile cu trestii ale râului, jurnalistul nu se plimba cu o

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

18

Gilbert. Ernest, you are quite delightful, but your views are terribly unsound. I am afraid that you have been listening to the conversation of some one older than yourself. That is always a dangerous thing to do, and if you allow it to degenerate into a habit you will find it absolutely fatal to any intellectual development. As for modern journalism, it is not my business to defend it. It justifies its own existence by the great Darwinian principle of the survival of the vulgarest. I have merely to do with literature.

Ernest. But what is the difference between literature and journalism?

Gilbert. Oh! journalism is unreadable, and literature is not read. That is all. But with regard to your statement that the Greeks had no art-critics, I assure you that is quite absurd. It would be more just to say that the Greeks were a nation of art-critics.

Ernest. Really?

Gilbert. Yes, a nation of art-critics. But I don't wish to destroy the

afectare frizând ridicolul, uzurpând locul judecății de valoare, când, de fapt, ar trebui să-și ceară scuze din boxa acuzațiilor. Grecii nu au avut critici de artă.

Gilbert: Dragă Ernest, vorbești absolut încântător, dar opiniile tale sunt teribil de nesănătoase. Părerea mea este că ai stat să ascuți prea mult conversațiile celor vârstnici. E periculos, și dacă vei lăsa acest lucru să degenereze în obicei, vei descoperi că însăși evoluția ta intelectuală este în pericol. În ce privește jurnalismul de azi, nu-i treaba mea să-l apăr. Își justifică propria existență prin principiul capital darwinist al supraviețuirii celor vulgari. Eu mă ocup doar de literatură.

Ernest: Dar care-i diferența dintre literatură și jurnalism?

Gilbert: Oh, ce se scrie în jurnale nu poate fi citit, iar literatura nu e citită. Asta-i tot. Dar în ce privește afirmația ta că grecii nu aveau critici de artă, te asigur că este absurdă. Ar fi mai just să spui că grecii erau un popor de critici de artă.

Ernest: Chiar așa?

Gilbert: Da, un popor de critici de artă. Dar nu vreau să distrug

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

19

delightfully unreal picture that you have drawn of the relation of the Hellenic artist to the intellectual spirit of his age. To give an accurate description of what has never occurred is not merely the proper occupation of the historian, but the inalienable privilege of any man of parts and culture. Still less do I desire to talk learnedly. Learned conversation is either the affectation of the ignorant or the profession of the mentally unemployed. And, as for what is called improving conversation, that is merely the foolish method by which the still more foolish philanthropist feebly tries to disarm the just rancour of the criminal classes. No: let me play to you some mad scarlet thing by Dvorak. The pallid figures on the tapestry are smiling at us, and the heavy eyelids of my bronze Narcissus are folded in sleep. Don't let us discuss anything solemnly. I am but too conscious of the fact that we are born in an age when only the dull are treated seriously, and I live in terror of not being misunderstood. Don't degrade me into the position of giving you useful information. Education is an admirable thing, but it is well to remember from time to time that nothing that is worth knowing can be taught. Through the parted curtains of the window I see the moon like a clipped piece of silver. Like gilded bees the stars cluster round her. The sky is a hard hollow sapphire. Let us go out into the

tabloul, extrem de încântător prin nerealismul lui, pe care l-ai făcut vorbind despre legătura dintre artistul elen și spiritul intelectual al vremii sale. Să descrii cu fidelitate ceva ce nu s-a întâmplat nicicând, nu este doar ocupația istoricului, ci privilegiul inalienabil al oricărui om talentat și cultivat. Nu doresc chiar deloc să vorbesc savant. Conversația savantă este fie un mod de afectare al ignoranților, fie profesiunea pasivilor mintal. Și în ce privește așa-zisa perfecționare a manierei de conversație, asta e doar metoda prostească prin care filantropul, și mai prost, încearcă anemic să dezarmeze dreapta adversitate a categoriilor sărace, expuse la comiterea delictelor. A, nu, dă-mi voie să-ți cânt o piesă de Dvorák, vibrând de pasiune nebunească. Palidele chipuri din tapiserie de zâmbesc iar pleoapele grele ale Narcisului meu de bronz sunt cuprinse de somn. Hai să nu discutăm ceremonios. Sunt deplin conștient că ne-am născut într-o epocă în care doar plicticoșii sunt luați în serios, și trăiesc terorizat de faptul că pot fi înțeles greșit. Nu mă pune în situația dizgrațioasă de a-ți da informații utile. Educația este ceva admirabil, dar e bine să-ți amintești din când în când că nu poți învăța pe cineva tot din ceea ce merită să fie cunoscut. Prin draperiile date la o parte văd luna și-mi pare o bucată

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

20

night. Thought is wonderful, but adventure is more wonderful still. Who knows but we may meet Prince Florizel of Bohemia, and hear the fair Cuban tell us that she is not what she seems?

Ernest. You are horribly wilful. I insist on your discussing this matter with me. You have said that the Greeks were a nation of art-critics. What art-criticism have they left us?

Gilbert. My dear Ernest, even if not a single fragment of art-criticism had come down to us from Hellenic or Hellenistic days, it would be none the less true that the Greeks were a nation of art-critics, and that they invented the criticism of art just as they invented the criticism of everything else. For, after all, what is our primary debt to the Greeks? Simply the critical spirit. And, this spirit, which they exercised on questions of religion and science, of ethics and metaphysics, of politics and education, they exercised on questions of art also, and, indeed, of the two supreme and highest arts, they have left us the most flawless system of criticism that the world has ever seen.

Ernest. But what are the two supreme and highest arts?

decupată de argint. Stelele, asemeni unor albine poleite în aur, stau ciorchine în jurul ei. Cerul este un safir golit pe dinăuntru. Să ieșim în noapte. E minunată gândirea, dar aventura-i și mai minunată. Cine știe, poate ne vom întâlni cu Prințul Florizel al Boemiei sau o vom auzi pe frumoasa cubaneză cum ne spune că totul nu-i ce pare a fi?

Ernest: Ești groaznic de încăpățânat. Insist să discuți această problemă cu mine. Ai spus că grecii sunt un popor de critici de artă. Ce fel de critică de artă ne-au lăsat ei?

Gilbert: Dragul meu Ernest, chiar dacă până la noi nu ar fi ajuns nici măcar un fragment de critică de artă din perioada elenă sau elenistă, nu ar fi mai puțin adevărat că au fost un popor de critici de artă și au inventat critica de artă așa cum au inventat critica în orice domeniu. Căci, la urma urmei, ce anume datorăm noi grecilor dacă nu spiritul critic? Și, acest spirit pe care l-au exercitat în probleme de religie și știință, în etică și metafizică, în politică și educație, l-au exercitat și în probleme de artă; de asemenea, în ce privește cele două arte supreme și superioare, ne-au lăsat un sistem critic fără fisură, unul de o perfecțiune nemaiîntâlnită.

Ernest: Dar care sunt cele două arte supreme și superioare?

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

21

Gilbert. Life and Literature, life and the perfect expression of life. The principles of the former, as laid down by the Greeks, we may not realise in an age so marred by false ideals as our own. The principles of the latter, as they laid them down, are, in many cases, so subtle that we can hardly understand them. Recognising that the most perfect art is that which most fully mirrors man in all his infinite variety, they elaborated the criticism of language, considered in the light of the mere material of that art, to a point to which we, with our accentual system of reasonable or emotional emphasis, can barely if at all attain; studying, for instance, the metrical movements of a prose as scientifically as a modern musician studies harmony and counterpoint, and, I need hardly say, with much keener aesthetic instinct. In this they were right, as they were right in all things. Since the introduction of printing, and the fatal development of the habit of reading amongst the middle and lower classes of this country, there has been a tendency in literature to appeal more and more to the eye, and less and less to the ear which is really the sense which, from the standpoint of pure art, it should seek to please, and by whose canons of pleasure it should abide always. Even the work of Mr. Pater, who is, on the whole, the most perfect master of English prose now creating

Gilbert: Viața și literatura, viața și expresia perfectă a vieții. Nu ne putem da seama de principiile celei dintâi, așa cum au fost ele stabilite de greci, într-o perioadă coruptă de false idealuri, cum este a noastră. Principiile celei de-a doua, așa cum le-au stabilit ei, sunt, în multe cazuri, atât de subtile încât nu le putem înțelege mai deloc. Admițând că arta perfectă este aceea care oglindește omul pe deplin, omul în infinita lui varietate, ei au elaborat și dus critica limbajului, concepută doar din perspectiva materiei acelei arte, la un nivel la care noi, cu sistemul nostru metric de accente raționale sau emoționale, n-am putea ajunge, studiind, de exemplu, metrica unei proze la fel de științific ca muzicianul modern care studiază armonia și contrapunctul, și îndrăznesc să spun, cu un instinct estetic mult mai ascuțit. Aveau dreptate în acestea, cum aveau dreptate în toate. De la apariția tiparului și a obiceiului dezastruos al răspândirii lecturii în rândul burgheziei și claselor de jos din această țară, literatura a tins să se adreseze mai mult ochiului și din ce în ce mai puțin auzului, simțul care, din punct de vedere al artei pure, ar trebui să încerce să producă plăcere, rămânând cantonat mereu în canoanele plăcerii. Chiar operele domnului Pater care, în ansamblu, este maestrul neîntrecut al prozei engleze scrise sub ochii noștri, sunt mai

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

22

amongst us, is often far more like a piece of mosaic than a passage in music, and seems, here and there, to lack the true rhythmical life of words and the fine freedom and richness of effect that such rhythmical life produces. We, in fact, have made writing a definite mode of composition, and have treated it as a form of elaborate design. The Greeks, upon the other hand, regarded writing simply as a method of chronicling. Their test was always the spoken word in its musical and metrical relations. The voice was the medium, and the ear the critic. I have sometimes thought that the story of Homer's blindness might be really an artistic myth, created in critical days, and serving to remind us, not merely that the great poet is always a seer, seeing less with the eyes of the body than he does with the eyes of the soul, but that he is a true singer also, building his song out of music, repeating each line over and over again to himself till he has caught the secret of its melody, chaunting in darkness the words that are winged with light. Certainly, whether this be so or not, it was to his blindness, as an occasion, if not as a cause, that England's great poet owed much of the majestic movement and sonorous splendour of his later verse. When Milton could no longer write he began to sing. Who would match the measures of *Comus* with the measures of *Samson Agonistes*, or of curând bucăți de mozaic decât pasaje muzicale; le lipsește pe ici-colo adevărata viață ritmică a cuvintelor, libertatea frumoasă și bogăția efectelor produse de o asemenea viață ritmică. De fapt, noi am transformat scrisul într-o manieră fixă de compoziție și l-am tratat ca formă a unui plan complicat. Pe de altă parte, grecii considerau scrierea drept simplă metodă de înregistrarea faptelor. Proba era cuvântul rostit, pus în context muzical și metric. Vocea era mijlocul de exprimare iar urechea – criticul. Uneori m-am gândit că povestea cu Homer cel orb ar putea fi realmente un mit artistic, creat într-o perioadă critică, unul care ne ajută să ne amintim nu numai faptul că marele poet este întotdeauna un vizionar, că vede mai puțin cu ochii trupești decât cu ochii sufletului, dar că el este și un adevărat cântăreț, alcătuindu-și cântarea muzical, repetând fiecare vers iar și iar până prinde secretul liniei melodice, incantând pe întuneric cuvinte înaripate de lumină. Evident, dacă așa stau sau nu lucrurile, marele poet al Angliei datorează orbirii ca întâmplare, nu drept cauză, ritmul maiestuos și splendoarea sonoră a versurilor sale târzii. Oare cine ar putea să pună semnul egal între ritmul din *Comus* și ritmul din *Samson agonizând*, sau între cel din *Paradisul pierdut* și *Paradisul regăsit*? Atunci când Milton a

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

23

Paradise Lost or Regained? When Milton became blind he composed, as every one should compose, with the voice purely, and so the pipe or reed of earlier days became that mighty many-stopped organ whose rich reverberant music has all the stateliness of Homeric verse, if it seeks not to have its swiftness, and is the one imperishable inheritance of English literature sweeping through all the ages, because above them, and abiding with us ever, being immortal in its form. Yes: writing has done much harm to writers. We must return to the voice. That must be our test, and perhaps then we shall be able to appreciate some of the subtleties of Greek art-criticism.

As it now is, we cannot do so. Sometimes, when I have written a piece of prose that I have been modest enough to consider absolutely free from fault, a dreadful thought comes over me that I may have been guilty of the immoral effeminacy of using trochaic and tribrachic movements, a crime for which a learned critic of the Augustan age censures with most just severity the brilliant if somewhat paradoxical Hegesias. I grow cold when I think of it, and wonder to myself if the admirable ethical effect of the prose of that charming writer, who once in a spirit of reckless generosity towards the uncultivated portion of our community proclaimed

orbit, el a compus, așa cum ar trebui toți să compună, numai și numai cu vocea – doar astfel fluierul ori trestia din vechime s-au transformat în orga ale cărei sonuri reverberante posedă întreaga solemnitate a versurilor homerice, fără ritmul lor alert însă, fiind o moștenire nepieritoare a literaturii engleze, una care străbate epocile pentru că e mai presus de toate, rămânând de-a pururi cu noi, în forma ei nemuritoare. Da, scrisul a făcut mult rău scriitorilor. Trebuie să ne reîntoarcem la voce. Acesta ar trebui să ne fie etalonul; probabil că atunci vom putea aprecia unele din subtilitățile criticii de artă grecești.

Acum însă, nu o putem face. Uneori, după ce scriu o proză pe care, cu suficientă modestie, o consider impecabilă, începe să mă bântuie gândul cumplit că s-ar fi putut să mă fac vinovat de efeminare imorală și să fi folosit ritmul trohaic și tribrachic, crimă pentru care un critic învățat din epoca augustană îl judecă pe bună dreptate cu severitate pe scriitorul și, oarecum, paradoxalul Hegesias. Mi se face frig când mă gândesc la asta și, în sinea mea, mă întreb dacă nu cumva efectul etic admirabil al prozei acestui scriitor încântător care odată, într-un imbold de generozitate necugetată față de cei necultivați din

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

24

the monstrous doctrine that conduct is three-fourths of life, will not some day be entirely annihilated by the discovery that the paeons have been wrongly placed.

Ernest. Ah! now you are flippant.

Gilbert. Who would not be flippant when he is gravely told that the Greeks had no art-critics? I can understand it being said that the constructive genius of the Greeks lost itself in criticism, but not that the race to whom we owe the critical spirit did not criticise. You will not ask me to give you a survey of Greek art criticism from Plato to Plotinus. The night is too lovely for that, and the moon, if she heard us, would put more ashes on her face than are there already. But think merely of one perfect little work of aesthetic criticism, Aristotle's *Treatise on Poetry*. It is not perfect in form, for it is badly written, consisting perhaps of notes dotted down for an art lecture, or of isolated fragments destined for some larger book, but in temper and treatment it is perfect, absolutely. The ethical effect of art, its importance to culture, and its place in the formation of character, had been done once for all by Plato; but here we have art treated, not from the moral, but from the purely aesthetic point of

comunitatea noastră, a susținut doctrina absolut monstruoasă că modul de comportament reprezintă trei-pătrimi din viața unui om – dacă acel efect, deci, ar fi total anihilat într-o zi, descoperindu-se că peonii au fost prost plasați.

Ernest: Ah, acum ești chiar neserios.

Gilbert: Cine n-ar fi neserios dacă i s-ar spune foarte serios că grecii n-au avut critici de artă? Pot înțelege să se spună că geniul constructiv al grecilor s-a pierdut în critică, dar nu faptul că rasa căreia îi datorăm spiritul critic nu a practicat deloc critica. Să nu mă rogi să-ți fac o sinteză a criticii de artă de la Platon la Plotin. Noaptea e mult prea plăcută pentru asta, iar luna, dacă ne-ar auzi, și-ar pune mai multă cenușă în cap decât are deja. Să ne gândim doar la o operă exemplară de critică estetică, de dimensiuni reduse, la *Poetica* lui Aristotel. Forma ei nu este perfectă pentru că este scrisă prost – probabil că inițial s-a compus dintr-o serie de note destinate unui discurs despre artă sau din fragmentele disperate pentru o carte mai amplă, dar ca spirit și mod de tratare este exemplară, fără absolut nici un dubiu. Influența etică a artei, importanța ei pentru cultură și locul pe care-l are în formarea caracterului, au fost stabilite odată pentru totdeauna de Platon; aici însă arta nu este tratată din

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

25

view. Plato had, of course, dealt with many definitely artistic subjects, such as the importance of unity in a work of art, the necessity for tone and harmony, the aesthetic value of appearances, the relation of the visible arts to the external world, and the relation of fiction to fact. He first perhaps stirred in the soul of man that desire that we have not yet satisfied, the desire to know the connection between Beauty and Truth, and the place of Beauty in the moral and intellectual order of the Kosmos. The problems of idealism and realism, as he sets them forth, may seem to many to be somewhat barren of result in the metaphysical sphere of abstract being in which he places them, but transfer them to the sphere of art, and you will find that they are still vital and full of meaning. It may be that it is as a critic of Beauty that Plato is destined to live, and that by altering the name of the sphere of his speculation we shall find a new philosophy. But Aristotle, like Goethe, deals with art primarily in its concrete manifestations, taking Tragedy, for instance, and investigating the material it uses, which is language, its subject-matter, which is life, the method by which it works, which is action, the conditions under which it reveals itself, which are those of theatric presentation, its logical structure, which is plot, and its final aesthetic appeal, which is to the sense of beauty realised through

punct de vedere moral ci pur estetic. Fără îndoială că Platon s-a ocupat de multe probleme evidente ale artei, cum ar fi importanța unității în opera de artă, necesitatea existenței tonului și armoniei, valoarea estetică a aparenței, relația dintre artele vizuale și lumea exterioară și relația dintre ficțiune și realitate. Probabil că el a fost primul care a provocat în suflet acea dorință pe care încă nu am ajuns să ne-o satisfacem, dorința de a cunoaște legătura dintre Frumos și Adevăr și locul Frumosului în ordinea morală și intelectuală a Cosmosului. Problemele idealismului și realismului, așa cum le explică el sistematic, ar putea părea unora fără nici un efect în sfera metafizică a ființei abstracte în care el le plasează, dar să le transferăm doar în sfera artei și vei vedea că sunt încă pline de vitalitate și sens. Probabil că lui Platon îi este dat să trăiască în calitatea lui de critic al Frumosului și, schimbând numele sferei lui de speculație, vom descoperi o nouă filosofie. Dar Aristotel, asemeni lui Goethe, se ocupă de artă în primul rând în manifestările ei concrete, discutând tragedia, de exemplu, și investigându-i materialul folosit de aceasta, care este limba, aria de probleme, care este viața, metoda prin care lucrează, care este acțiunea, condițiile în care ni se revelează, care sunt ale

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

26

the passions of pity and awe. That purification and spiritualising of the nature which he calls *katharsis* is, as Goethe saw, essentially aesthetic, and is not moral, as Lessing fancied. Concerning himself primarily with the impression that the work of art produces, Aristotle sets himself to analyse that impression, to investigate its source, to see how it is engendered. As a physiologist and psychologist, he knows that the health of a function resides in energy. To have a capacity for a passion and not to realise it, is to make oneself incomplete and limited. The mimic spectacle of life that Tragedy affords cleanses the bosom of much 'perilous stuff,' and by presenting high and worthy objects for the exercise of the emotions purifies and spiritualises the man; nay, not merely does it spiritualise him, but it initiates him also into noble feelings of which he might else have known nothing, the word [Greek text which cannot be reproduced] having, it has sometimes seemed to me, a definite allusion to the rite of initiation, if indeed that be not, as I am occasionally tempted to fancy, its true and only meaning here. This is of course a mere outline of the book. But you see what a perfect piece of aesthetic criticism it is. Who indeed but a Greek could have analysed art so well? After reading it, one does not wonder any longer that Alexandria devoted itself so largely to art-criticism, and

prezentării teatrale, structura ei logică—intriga și, în sfârșit, impactul estetic decisiv, dat de simțul frumosului trezit prin sentimentele de milă și groază. Acea purificare și spiritualizare a naturii, pe care el o numește *katharsis* este, cum a sesizat Goethe, esențialmente estetică, nu morală, cum și-a imaginat Lessing. Preocupându-se în primul rând de impactul produs de opera de artă, Aristotel îl analizează temeinic, cercetându-i sursa pentru a vedea modul în care ia naștere. Ca fiziolog și psiholog, el știe că vigoarea unei funcții sălășluiește în energie. Să porți în tine pasiunea și să nu-ți dai seama, înseamnă să devii o ființă incompletă și limitată. Spectacolul imitativ al vieții pe care tragedia îl permite curăță sufletul de o mare parte din „materia nocivă”, și prin prezentarea obiectelor superioare și de valoare ca exercițiu al emoțiilor, omul se purifică și se spiritualizează. Nu numai că se spiritualizează dar se și inițiază întru nobile sentimente despre care el, altminteri, s-ar fi putut să nu știe nimic, cuvântul *kaqarsis* conținând, cum mi s-a părut uneori, o aluzie clară la ritualul de inițiere, dacă nu cumva acesta este într-adevăr, așa cum sunt tentat câteodată să-mi închipui, adevăratul și singurul sens pe care îl are în acest context. Desigur, acesta este desigur doar un rezumat al cărții. Dar îți dai

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

27

that we find the artistic temperaments of the day investigating every question of style and manner, discussing the great Academic schools of painting, for instance, such as the school of Sicyon, that sought to preserve the dignified traditions of the antique mode, or the realistic and impressionist schools, that aimed at reproducing actual life, or the elements of ideality in portraiture, or the artistic value of the epic form in an age so modern as theirs, or the proper subject-matter for the artist. Indeed, I fear that the inartistic temperaments of the day busied themselves also in matters of literature and art, for the accusations of plagiarism were endless, and such accusations proceed either from the thin colourless lips of impotence, or from the grotesque mouths of those who, possessing nothing of their own, fancy that they can gain a reputation for wealth by crying out that they have been robbed. And I assure you, my dear Ernest, that the Greeks chattered about painters quite as much as people do nowadays, and had their private views, and shilling exhibitions, and Arts and Crafts guilds, and Pre-Raphaelite movements, and movements towards realism, and lectured about art, and wrote essays on art, and produced their art-historians, and their archaeologists, and all the rest of it. Why, even the theatrical managers of travelling companies brought their dramatic critics

și tu seama ce exemplu de critică estetică este. Cine altul dacă nu un grec ar fi putut face o analiză a artei atât de bine? După ce o citești, nu te mai miri că cei din Alexandria s-au devotat într-atât criticii de artă și că puteam vedea cum temperamentele artistice din acele zile cercetau orice problemă de stil și manieră comentând marile școli academice de pictură, cum sunt școala din Sicyon, care a căutat să păstreze tradițiile nobile ale antichității, sau școala realistă și impresionistă care aveau drept scop reproducerea vieții ca atare, sau elementele de idealism în portretistică, sau valoarea artistică a epicului într-o perioadă atât de modernă ca a lor, sau problematica specifică artistului. Nu știu de ce, dar cred că și temperamentele neartistice ale zilei se preocupau de problemele artei și literaturii, căci acuzațiile de plagiat erau nesfârșite — iar aceste acuzații apar fie de pe buzele subțiri, incolore ale impotenței de creație, fie din gurile grotești ale celor care nu au nimic a spune și-și închipuie că-și pot câștiga reputația strigând în gura mare că au fost jefuiți. Și te asigur, dragă Ernest, că grecii vorbeau despre pictori cam tot atât cât oamenii de azi și aveau propriile păreri, montau expoziții, aveau bresle de Arte și Meserii, mișcările lor pre-raphaelite, cele de susținere a realismului și țineau prelegeri despre artă, scriau

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

28

with them when they went on tour, and paid them very handsome salaries for writing laudatory notices. Whatever, in fact, is modern in our life we owe to the Greeks. Whatever is an anachronism is due to mediaevalism. It is the Greeks who have given us the whole system of art-criticism, and how fine their critical instinct was, may be seen from the fact that the material they criticised with most care was, as I have already said, language. For the material that painter or sculptor uses is meagre in comparison with that of words. Words have not merely music as sweet as that of viol and lute, colour as rich and vivid as any that makes lovely for us the canvas of the Venetian or the Spaniard, and plastic form no less sure and certain than that which reveals itself in marble or in bronze, but thought and passion and spirituality are theirs also, are theirs indeed alone. If the Greeks had criticised nothing but language, they would still have been the great art-critics of the world. To know the principles of the highest art is to know the principles of all the arts.

But I see that the moon is hiding behind a sulphur-coloured cloud. Out of a tawny mane of drift she gleams like a lion's eye. She is afraid that I will talk to you of Lucian and Longinus, of Quintilian

eseuri, își aveau arheologii și specialiștii lor. Ei bine, chiar directorii teatrelor itinerante își luau cu ei critici dramatici și-i plăteau bine pentru notițele lor laudative. De fapt datorăm grecilor tot ce este modern în viața actuală. Anacronismele le datorăm evului mediu. Grecii ne-au dat întregul sistem al criticii de artă, iar finețea instinctului lor critic se poate vedea în maxima atenție dată criticii limbajului, cum am spus deja. Căci materialul folosit de pictor sau sculptor este sărăcăcios în comparație cu acela al cuvintelor. Cuvintele nu au doar o muzicalitate la fel de dulce ca a violei sau lăutei, o culoare la fel de diversă și plină de viață ca aceea dăruită în frumusețea pânzelor venețienilor și spaniolilor și o formă plastică nu mai puțin fermă decât aceea dezvăluită în marmură sau bronz – gândirea, pasiunea și spiritualitatea sunt însă numai și numai ale lor. Dacă grecii nu ar fi criticat nimic altceva decât limbajul, tot ar rămâne ca marii critici de artă ai lumii. Să cunoști principiile celei mai înalte dintre arte înseamnă să cunoști principiile tuturor artelor.

Dar văd că luna se ascunde în spatele unui nor ca de sulf. Din coama roșiatică a dărei ea sclipește asemeni ochiului de leu. Îi e teamă că voi vorbi cu tine despre Lucian, Longinus, Quintilian

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

29

and Dionysius, of Pliny and Fronto and Pausanias, of all those who in the antique world wrote or lectured upon art matters. She need not be afraid. I am tired of my expedition into the dim, dull abyss of facts. There is nothing left for me now but the divine $\mu\omicron\nu\acute{o}\chi\rho\omicron\nu\varsigma$ $\eta\delta\omicron\nu\eta$ of another cigarette. Cigarettes have at least the charm of leaving one unsatisfied.

Ernest. Try one of mine. They are rather good. I get them direct from Cairo. The only use of our attaches is that they supply their friends with excellent tobacco. And as the moon has hidden herself, let us talk a little longer. I am quite ready to admit that I was wrong in what I said about the Greeks. They were, as you have pointed out, a nation of art-critics. I acknowledge it, and I feel a little sorry for them. For the creative faculty is higher than the critical. There is really no comparison between them.

Gilbert. The antithesis between them is entirely arbitrary. Without the critical faculty, there is no artistic creation at all, worthy of the name. You spoke a little while ago of that fine spirit of choice and delicate instinct of selection by which the artist realises life for us, and gives to it a momentary perfection. Well, that spirit of choice, that subtle tact of omission, is really the critical faculty in one of its most characteristic moods, and no one who does not possess this

(sic), Dionysius, Pliniu, Fronto și Pausanias, despre toți cei care au scris în antichitate despre artă. Nu-i cazul să se teamă. Sunt obosit după expediția mea în abisul obscur și plictisitor al datelor. Acum nu mi-a mai rămas decât divina $\mu\omicron\nu\acute{o}\chi\rho\omicron\nu\varsigma$ $\eta\delta\omicron\nu\eta$ a unei noi țigări. Cel puțin țigările au darul de a te lăsa nesatisfăcut.

Ernest: Încearcă una de-ale mele. Sunt destul de bune. Le procur direct de la Cairo. Singurul lucru bun pe care-l fac atașaii noștri este că-și aprovizionează prietenii cu tutun excelent. Și pentru că luna s-a ascuns, hai să mai vorbim puțin. Sunt gata să recunosc că am greșit în tot ce-am spus despre greci. Au fost, așa cum ai spus tu, un popor de critici de artă. Recunosc acest lucru și îi compătimesc, pentru că facultatea creatoare este superioară celei critice. Cele două nu pot fi comparate.

Gilbert: Antiteza este pur arbitrară, căci fără facultatea critică nu există creație artistică, adică una care să-și merite numele. Nu demult ai vorbit de acel spirit rafinat al alegerii și despre instinctul delicat al selecției prin care artistul ne prezintă viața, conferindu-i perfecțiune trecătoare. Ei bine, acel spirit al alegerii, acel tact subtil al omisiunii reprezintă tocmai facultatea critică în ipostazele ei cele mai caracteristice și nimeni nu poate crea ceva

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

30

critical faculty can create anything at all in art. Arnold's definition of literature as a criticism of life was not very felicitous in form, but it showed how keenly he recognised the importance of the critical element in all creative work.

Ernest. I should have said that great artists work unconsciously, that they were 'wiser than they knew,' as, I think, Emerson remarks somewhere.

GILBERT. It is really not so, Ernest. All fine imaginative work is self-conscious and deliberate. No poet sings because he must sing. At least, no great poet does. A great poet sings because he chooses to sing. It is so now, and it has always been so. We are sometimes apt to think that the voices that sounded at the dawn of poetry were simpler, fresher, and more natural than ours, and that the world which the early poets looked at, and through which they walked, had a kind of poetical quality of its own, and almost without changing could pass into song. The snow lies thick now upon Olympus, and its steep scarped sides are bleak and barren, but once, we fancy, the white feet of the Muses brushed the dew from the anemones in the morning, and at evening came Apollo to sing to the shepherds in the vale. But in this we are merely lending to other ages what we desire, or think we desire, for our

dacă nu posedă această facultate critică. Definiția dată de Arnold literaturii drept critică a vieții nu a fost una tocmai fericită, dar arată cum a reușit el să discearnă elementul critic în opera de creație.

Ernest: Ar fi trebuit să spun că marii artiști lucrează inconștient, că sunt „mai înțelepți decât o știu”, cum remarcă Emerson undeva.

Gilbert: Lucrurile nu stau tocmai așa. Toate operele bune ale imaginației sunt conștiente de sine și intenționate. Nici un poet nu cântă pentru că trebuie să cânte. Cel puțin unul mare. Un mare poet cântă pentru că alege să cânte. Așa se întâmplă acum, mereu a fost așa. Suntem uneori înclinați să credem că vocile care au răsunat în zorii poeziei au fost mai simple, mai proaspete și mai naturale decât ale noastre, că lumea pe care primii poeți o contemplau sau prin care se mișcau avea o calitate poetică proprie ce trecea nealterată aproape în cântec. În Olimp acum zăpada e mare iar povârnișurile lui sunt întunecoase și golașe. Ne imaginăm că, odată, Muzele scuturau roza de pe anemone dimineața mergând cu picioarele goale, iar seara venea Apollo să le cânte păstorilor în vale. Gândind așa nu facem decât să atribuim altor perioade ceea ce ne dorim, sau credem că ne

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

31

own. Our historical sense is at fault. Every century that produces poetry is, so far, an artificial century, and the work that seems to us to be the most natural and simple product of its time is always the result of the most self-conscious effort. Believe me, Ernest, there is no fine art without self-consciousness, and self-consciousness and the critical spirit are one.

Ernest. I see what you mean, and there is much in it. But surely you would admit that the great poems of the early world, the primitive, anonymous collective poems, were the result of the imagination of races, rather than of the imagination of individuals?

Gilbert. Not when they became poetry. Not when they received a beautiful form. For there is no art where there is no style, and no style where there is no unity, and unity is of the individual. No doubt Homer had old ballads and stories to deal with, as Shakespeare had chronicles and plays and novels from which to work, but they were merely his rough material. He took them, and shaped them into song. They become his, because he made them lovely. They were built out of music,

dorim pentru a noastră. Vinovat e simțul nostru istoric. Orice secol în care se produce poezie este unul artificial, iar opera care ne pare a fi cea mai naturală cu puțință este rezultatul unui efort conștient de sine. Crede-mă, Ernest, nu există operă de calitate fără existența conștiinței de sine, iar spiritul critic și conștiința de sine sunt unul și același lucru.

Ernest: Îmi dau seama ce vrei să spui și ai dreptate în mare măsură. Dar nu cred că vei respinge faptul că marile poeme ale lumii vechi, primele poeme, anonime și colective au fost mai curând rezultatul imaginației rasei decât al imaginației individuale?

Gilbert: Nu și atunci când au devenit poezie. Nu și atunci când au căpătat o formă frumoasă. Căci nu există artă acolo unde nu există stil iar acesta nu apare acolo nu este unitate, și unitatea este dată de un singur individ. Fără îndoială că Homer a avut la dispoziție vechi balade și povești, așa cum Shakespeare a lucrat pornind de la cronici, piese și romane—toate fiind o materie brută. Au fost făcute din muzică:

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

32

*And so not built at all,
And therefore built for ever.*

The longer one studies life and literature, the more strongly one feels that behind everything that is wonderful stands the individual, and that it is not the moment that makes the man, but the man who creates the age. Indeed, I am inclined to think that each myth and legend that seems to us to spring out of the wonder, or terror, or fancy of tribe and nation, was in its origin the invention of one single mind. The curiously limited number of the myths seems to me to point to this conclusion. But we must not go off into questions of comparative mythology. We must keep to criticism. And what I want to point out is this. An age that has no criticism is either an age in which art is immobile, hieratic, and confined to the reproduction of formal types, or an age that possesses no art at all. There have been critical ages that have not been creative, in the ordinary sense of the word, ages in which the spirit of man has sought to set in order the treasures of his treasure-house, to separate the gold from the silver, and the silver from the lead, to count over the jewels, and to give names to the pearls. But there has never been a creative age that has not been critical also. For it

*Și nefiind deloc făcute
Au fost făcute să dureze-n veac.*

Cu cât studiezi mai mult viața și literatura, cu atâta simți mai puternic faptul că în spatele a tot ce-i cu adevărat frumos se află omul, că nu epoca îl face pe om ci omul creează epoca. Sunt tentat să cred că orice mit sau legendă care ni se pare a izvorî din sentimentele de uimire și teroare, sau din fantezia unui trib sau popor, a fost inițial invenția unei singure minți. Numărul ciudat de limitat de mituri pare să trimită la această concluzie. Dar nu e cazul să divagăm și să intrăm în probleme de mitologie comparată. Trebuie să ne menținem în domeniul criticii. Iată ce doresc eu să subliniez. O epocă în care nu există critică este fie una în care arta este imobilă, hieratică și limitată la reproducerea de tipuri, fie una în care nu există deloc artă. Au existat perioade critice lipsite de creație în sensul obișnuit al cuvântului, epoci în care spiritul omului a încercat să pună în ordine comorile existente, să separe aurul de argint și argintul de plumb, să-și numere bijuteriile și să dea nume perlelor. Dar nu a existat o epocă de creație fără să fie și una a criticii, pentru că facultatea critică este aceea care inventează forme noi. Tendința actului

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

33

is the critical faculty that invents fresh forms. The tendency of creation is to repeat itself. It is to the critical instinct that we owe each new school that springs up, each new mould that art finds ready to its hand. There is really not a single form that art now uses that does not come to us from the critical spirit of Alexandria, where these forms were either stereotyped or invented or made perfect. I say Alexandria, not merely because it was there that the Greek spirit became most self-conscious, and indeed ultimately expired in scepticism and theology, but because it was to that city, and not to Athens, that Rome turned for her models, and it was through the survival, such as it was, of the Latin language that culture lived at all. When, at the Renaissance, Greek literature dawned upon Europe, the soil had been in some measure prepared for it. But, to get rid of the details of history, which are always wearisome and usually inaccurate, let us say generally, that the forms of art have been due to the Greek critical spirit. To it we owe the epic, the lyric, the entire drama in every one of its developments, including burlesque, the idyll, the romantic novel, the novel of adventure, the essay, the dialogue, the oration, the lecture, for which perhaps we should not forgive them, and the epigram, in all the wide meaning of that word. In fact, we owe it everything, except the sonnet, to

creator este aceea de a se repeta. Doar instinctului critic îi datorăm fiecare nouă școală care apare, fiecare nouă modalitate pe care arta o descoperă și-o utilizează. Nu există măcar o singură formă utilizată actualmente în artă care să nu ne vină de la spiritul critic al Alexandriei, și asta nu numai pentru că spiritul grec a devenit acolo conștient de sine, în cele din urmă fiind absorbit de scepticism și teologie, ci și pentru că Roma și-a întors fața spre acest oraș, nu spre Atena, pentru a-și căuta modelele, iar prin supraviețuirea limbii latine a trăit și cultura ei. Când în perioada Renașterii Europa și-a amintit de literatura greacă, terenul era într-o anumită măsură pregătit. Dar pentru a scăpa de detalii istorice, plictisitoare și de obicei inexacte, să spunem că, în general, formele de artă au existat și există datorită spiritului critic grecesc. Lui îi datorăm genul epic și genul liric, teatrul sub toate ipostazele evoluției sale, inclusiv burlescul, idila, romanul romantic, romanul de aventuri, eseul, dialogul, discursul, prelegerea, pentru care nu ar trebui să-i iertăm, și epigrama, în sensul larg al cuvântului. De fapt îi datorăm totul, cu excepția sonetului, pentru care se pot descoperi niște paralelisme curioase în Antologia Palatină, a jurnalismului american, căruia nu-i putem găsi absolut nici un corespondent,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

34

which, however, some curious parallels of thought-movement may be traced in the Anthology, American journalism, to which no parallel can be found anywhere, and the ballad in sham Scotch dialect, which one of our most indus trious writers has recently proposed should be made the basis for a final and unanimous effort on the part of our second-rate poets to make themselves really romantic. Each new school, as it appears, cries out against criticism, but it is to the critical faculty in man that it owes its origin. The mere creative instinct does not innovate, but reproduces.

Ernest. You have been talking of criticism as an essential part of the creative spirit, and I now fully accept your theory. But what of criticism outside creation? I have a foolish habit of reading periodicals, and it seems to me that most modern criticism is perfectly valueless.

Gilbert. So is most modern creative work also. Mediocrity weighing mediocrity in the balance, and incompetence applauding its brother—that is the spectacle which the artistic activity of England affords us from time to time. And yet, I feel I am a little unfair in this matter. As a rule, the critics—I speak, of course, of the higher class, of those in fact who write for the sixpenny papers—

și a baladei în fals dialect scoțian pe care unul din harnicii noștri scriitori a propus-o ca model poeziilor de mână a doua ca, în urma unui efort hotărât și unanim, să devină și ei romantici. Fiecare școală nouă protestează, cum se vede, împotriva criticii, dar tocmai facultății critice existente în om își datorează ea originea. Simplul instinct creator nu inovează, reproduce doar.

Ernest: Ai tot vorbit despre critică drept parte esențială a spiritului creator și acum îți accept teoria în totalitate. Dar ce părere ai despre critica din afara creației? Am prostul obicei de a citi periodice, și mi se pare că marea parte a criticii moderne este lipsită de valoare.

Gilbert: La fel se poate spune despre marea parte a creațiilor moderne. Mediocritatea cântărește mediocritatea și incompetența își aplaudă fratele—acesta este spectacolul pe care viața artistică a Angliei se învrednicește să ni-l prezinte din când în când. Și totuși, simt că sunt puțin nedrept. De obicei criticii—mă refer desigur la acea clasă superioară, cei care scriu

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

35

are far more cultured than the people whose work they are called upon to review. This is, indeed, only what one would expect, for criticism demands infinitely more cultivation than creation does.

Ernest. Really?

Gilbert. Certainly. Anybody can write a three-volumed novel. It merely requires a complete ignorance of both life and literature. The difficulty that I should fancy the reviewer feels is the difficulty of sustaining any standard. Where there is no style a standard must be impossible. The poor reviewers are apparently reduced to be the reporters of the police-court of literature, the chroniclers of the doings of the habitual criminals of art. It is sometimes said of them that they do not read all through the works they are called upon to criticise. They do not. Or at least they should not. If they did so, they would become confirmed misanthropes, or if I may borrow a phrase from one of the pretty Newnham graduates, confirmed womanthropes for the rest of their lives. Nor is it necessary. To know the vintage and quality of a wine one need not drink the whole cask. It must be perfectly easy in half an hour to say whether a book is worth anything or worth nothing. Ten minutes are really sufficient, if one has the instinct for form. Who wants to wade

pentru revistele de șase penny – sunt mult mai cultivați decât cei a căror operă sunt solicitați să o recenzeze. Asta nu ne surprinde, căci întotdeauna actul critic cere infinit mai multă cultură decât o operă de creație.

Ernest: Cu adevărat?

Gilbert: Desigur. Oricine poate scrie un roman în trei volume. Nu se cere decât o ignoranță totală în privința vieții și literaturii. Dificultatea pe care cred că o simte orice recenzent este aceea de a susține orice fel de nivel al creației. Acolo unde nu este stil, nivelul creșterii trebuie să fie, bănuiesc, imposibil de susținut. Sărmanii recenzenți, se pare că sunt reduși la nivelul de reporteri ai tribunalului literar, de cronicari ai crimelor obișnuite comise împotriva artei. Se spune adesea că nu citesc în întregime operele pe care sunt solicitați să le critice. Așa este. Sau, mai curând, n-ar trebui. Dacă ar face-o ar deveni mizantropi incurabili, sau dacă mi se permite să împrumut o expresie a unuia din absolvenții simpatici de la Newnham, „femeiantropi” pe tot restul vieții. Nu-i nevoie să bei tot butoiul ca să-ți dai seama de tipul și calitatea vinului. Nu trebuie mai mult de o jumătate de oră pentru a-ți da seama dacă o carte valorează sau nu ceva. Zece minute sunt ultra suficiente dacă ai instinctul formei. Oare cine

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

36

through a dull volume? One tastes it, and that is quite enough – more than enough, I should imagine. I am aware that there are many honest workers in painting as well as in literature who object to criticism entirely. They are quite right. Their work stands in no intellectual relation to their age. It brings us no new element of pleasure. It suggests no fresh departure of thought, or passion, or beauty. It should not be spoken of. It should be left to the oblivion that it deserves.

Ernest. But, my dear fellow – excuse me for interrupting you – you seem to me to be allowing your passion for criticism to lead you a great deal too far. For, after all, even you must admit that it is much more difficult to do a thing than to talk about it.

Gilbert. More difficult to do a thing than to talk about it? Not at all. That is a gross popular error. It is very much more difficult to talk about a thing than to do it. In the sphere of actual life that is of course obvious. Anybody can make history. Only a great man can write it. There is no mode of action, no form of emotion, that we do not share with the lower animals. It is only by language that we rise above them, or above each other – by language, which is

ar vrea să parcurgă o carte plictisitoare? O deguști și e suficient, mai mult decât suficient, mi-aș îngădui să cred. Sunt conștient că în pictură și în literatură există mulți meseriași care au obiecții împotriva criticii. Au dreptate. Opera lor nu se află în nici un fel de relație intelectuală cu epoca. Nu aduce nici un element nou de plăcere. Nu conține nici un fel de sugestie nouă, nici un punct nou de plecare pentru gândire, emoție sau frumos. Despre o astfel de operă nu ar trebui să se vorbească, ar trebui lăsată pradă uitării pe care o merită.

Ernest: Scuză-mă că te întrerup, dragă prietene, dar mi se pare că permiți pasiunii tale pentru critică să te ducă mult prea departe. Căci, la urma urmelor, tu însuși trebuie să recunoști că este cu mult mai dificil să faci un lucru decât să vorbești despre el.

Gilbert: E mai dificil să faci un lucru decât să vorbești despre el? Nici cum. Asta e o greșală grosolană, destul de răspândită. Este cu mult mai dificil să vorbești despre ceva decât să-l faci. În sfera vieții ca atare aceasta este, desigur, evident. Oricine poate face istoria dar doar un om de valoare o poate scrie. Nu există gen de acțiune, modalitate a emoției pe care să nu o avem în comun cu animalele inferioare. Numai prin limbă ne ridicăm deasupra lor

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

37

the parent, and not the child, of thought. Action, indeed, is always easy, and when presented to us in its most aggravated, because most continuous form, which I take to be that of real industry, becomes simply the refuge of people who have nothing whatsoever to do. No, Ernest, don't talk about action. It is a blind thing dependent on external influences, and moved by an impulse of whose nature it is unconscious. It is a thing incomplete in its essence, because limited by accident, and ignorant of its direction, being always at variance with its aim. Its basis is the lack of imagination. It is the last resource of those who know not how to dream.

Ernest. Gilbert, you treat the world as if it were a crystal ball. You hold it in your hand, and reverse it to please a wilful fancy. You do nothing but re-write history.

Gilbert. The one duty we owe to history is to re-write it. That is not the least of the tasks in store for the critical spirit. When we have fully discovered the scientific laws that govern life, we shall realise that the one person who has more illusions than the dreamer is the man of action. He, indeed, knows neither the origin of his deeds nor their results. From the field in which he thought that he had sown thorns, we have gathered our vintage, and the fig-tree that

sau în relația cu celălalt – prin limbă, care este tatăl și nu copilul gândirii. A acționa este, într-adevăr, ușor, și atunci când acțiunea ni se prezintă sub forma ei serioasă, datorită caracterului de continuitate, al adevăratei hărnicii, cred, este pur și simplu refugiul celor care nu au nimic de făcut. Nu, Ernest, nu-mi vorbi despre acțiune. Ea este oarbă, dependentă de influențele exterioare și declanșată de un impuls inconștient. În esență este incompletă, pentru că este limitată de accident, neștiutoare față de direcția urmată, mereu în dezacord cu scopul său. Fundamentul ei este lipsa de imaginație. Este ultimul resort al celor care nu știu să viseze.

Ernest: Gilbert, tratezi lumea de parcă ar fi un glob de cristal. Îl ții în mână și-l răsucești pentru a-ți satisface o fantezie îndărătnică. Tu nu faci altceva decât să rescrii istoria.

Gilbert: Singura datorie pe care o avem față de istorie este să o rescriem. Și nu-i cea mai neînsemnată dintre sarcinile spiritului critic. Când vom ajunge să descoperim absolut toate legile științifice care guvernează viața, ne vom da seama că există o ființă care are mai multe iluzii decât visătorul și acela este omul de acțiune. Într-adevăr el nu cunoaște nici originea faptelor sale și nici rezultatele lor. De pe ogorul în care a crezut că a

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

38

he planted for our pleasure is as barren as the thistle, and more bitter. It is because Humanity has never known where it was going that it has been able to find its way.

Ernest. You think, then, that in the sphere of action a conscious aim is a delusion?

Gilbert. It is worse than a delusion. If we lived long enough to see the results of our actions it may be that those who call themselves good would be sickened with a dull remorse, and those whom the world calls evil stirred by a noble joy. Each little thing that we do passes into the great machine of life which may grind our virtues to powder and make them worthless, or transform our sins into elements of a new civilisation, more marvellous and more splendid than any that has gone before. But men are the slaves of words. They rage against Materialism, as they call it, forgetting that there has been no material improvement that has not spiritualised the world, and that there have been few, if any, spiritual awakenings that have not wasted the world's faculties in barren hopes, and fruitless aspirations, and empty or trammelling creeds. What is termed Sin is an essential element of progress. Without it the world

însămânțat ghimpi, noi am cules struguri, iar smochinul pe care l-a plantat pentru plăcerea noastră este la fel de neroditor ca scaietele și mult mai amar decât acesta. Omenirea n-a știut niciodată unde merge și prin asta a putut și poate să-și găsească drumul.

Ernest: Tu crezi, deci, că în sfera acțiunii o țință conștientă este o amăgire de sine?

Gilbert: Este mai rău decât o amăgire. Dacă am trăi suficient de mult pentru a vedea rezultatele acțiunilor noastre, s-ar putea întâmpla ca aceia cărora le place să-și spună că sunt buni să se îmbolnăvească de remușcări iar cei despre care lumea spune că sunt răi să fie cuprinși de o nobilă bucurie. Orice lucru mărunț pe care-l facem se duce în marea mașină a vieții care ne poate măcina virtuțile, transformându-le într-o pulbere fără valoare sau ne poate preschimba păcatele în elementele unei noi civilizații, una splendidă, mult mai plăcută decât oricare alta dinaintea ei. Dar oamenii sunt sclavii cuvintelor. Se dezlănțuie împotriva materialismului, cum îl numesc ei, uitând că nu a existat nici un progres material care să nu fi spiritualizat, în același timp, lumea, că au existat extrem de puține revirimente spirituale care să nu fi irosit facultățile lumii în speranțe deșarte,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

39

would stagnate, or grow old, or become colourless. By its curiosity Sin increases the experience of the race. Through its intensified assertion of individualism, it saves us from monotony of type. In its rejection of the current notions about morality, it is one with the higher ethics. And as for the virtues! What are the virtues? Nature, M. Renan tells us, cares little about chastity, and it may be that it is to the shame of the Magdalen, and not to their own purity, that the Lucretias of modern life owe their freedom from stain. Charity, as even those of whose religion it makes a formal part have been compelled to acknowledge, creates a multitude of evils. The mere existence of conscience, that faculty of which people prate so much nowadays, and are so ignorantly proud, is a sign of our imperfect development. It must be merged in instinct before we become fine. Self-denial is simply a method by which man arrests his progress, and self-sacrifice a survival of the mutilation of the savage, part of that old worship of pain which is so terrible a factor in the history of the world, and which even now makes its victims day by day, and has its altars in the land. Virtues! Who knows what the virtues are? Not you. Not I. Not any one. It is well for our vanity that we slay the criminal, for if we suffered him to live he might show us what we had gained by his crime. It is well

aspirații sterile și crezuri goale și limitative. Ceea ce este calificat drept păcat, este un element esențial de progres. Fără el lumea ar stagna sau ar îmbătrâni sau ar deveni incoloră. Prin acel element de curiozitate pe care-l conține, păcatul sporește experiența rasei. Prin afirmarea accentuată a individualismului, ne salvează de monotonia tipului. Prin respingerea noțiunilor curente despre moralitate, el este cel care posedă o etică superioară. Virtuțile! Ce sunt virtuțile? Naturii, ne spune domnul Renan, puțin îi pasă de castitate și, probabil, că Lucrețiile vieții moderne datorează absolvirea oricărui păcat Magdalenelor și rușinii îndurate de ele, nu propriei lor purități. Caritatea, cum însuși aceia care își fac din ea o parte consistentă a propriei religii o afirmă, creează o multitudine de rele. Simpla existență a conștiinței, acea facultate despre care oamenii flecăresc atât de mult azi și de care sunt atât de mândri în ignorața lor, este un semn al evoluției noastre imperfecte. Ea trebuie să fuzioneze cu instinctul înainte ca noi să ajungem la acest stadiu de rafinament. Negarea de sine este pur și simplu o cale prin care omul își blochează progresul iar sacrificiul de sine o rămășiță a mutilării practicate de sălbatic, parte a venerației răului, factor teribil în istoria lumii, unul care face victime

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

40

for his peace that the saint goes to his martyrdom. He is spared the sight of the horror of his harvest.

Ernest. Gilbert, you sound too harsh a note. Let us go back to the more gracious fields of literature. What was it you said? That it was more difficult to talk about a thing than to do it?

Gilbert (after a pause). Yes: I believe I ventured upon that simple truth. Surely you see now that I am right? When man acts he is a puppet. When he describes he is a poet. The whole secret lies in that. It was easy enough on the sandy plains by windy Ilion to send the notched arrow from the painted bow, or to hurl against the shield of hide and flamelike brass the long ash-handled spear. It was easy for the adulterous queen to spread the Tyrian carpets for her lord, and then, as he lay couched in the marble bath, to throw over his head the purple net, and call to her smooth-faced lover to stab through the meshes at the heart that should have broken at Aulis. For Antigone even, with Death waiting for her as her bridegroom,

mereu, înălțând altare la tot pasul pe pământ. Virtuțile! Cine știe ce înseamnă virtutea? Nu tu. Nici eu. Nimeni. Mai mult pentru propria noastră vanitate îl ucidem pe criminal căci, dacă i-am îngădui să trăiască ne-ar putea demonstra ce anume am câștigat noi prin crima lui. Pentru a-și satisface propria pace interioară, sfântul ia calea martiriului și în final e scutit să mai contemple oroarea celor culese de el.

Ernest: Gilbert, întinzi prea mult coarda. Hai să ne întoarcem pe câmpiile mult mai delicate ale literaturii. Ce spuneai înainte? Că e mai dificil să vorbești despre ceva decât să-l faci?

Gilbert (după o scurtă pauză): Da, așa cred. Am riscat să afirm acest adevăr simplu. Îți dai seama acum că am dreptate? Când acționează, omul este o marionetă, când descrie devine poet. Acesta e tot secretul. Era ușor ca pe șesul prăfos al Ilionului bătut de vânturi să slobozi săgeata crestată din arcul pictat sau să azvârli lancea lungă, cu mâner de frasin, împotriva scutului din piele și aramă purpurie. I-a fost ușor reginei adultere să întindă covoarele tyriene în calea domnului ei și, apoi, pe când el să afla în baie, să arunce plasa purpurie și să-l cheme pe amantul ei cu obraz delicat să înjunghie printre ochiurile ei inima care ar fi trebuit să piară la Aulis. Chiar pentru Antigona, cu moartea

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

41

it was easy to pass through the tainted air at noon, and climb the hill, and strew with kindly earth the wretched naked corse that had no tomb. But what of those who wrote about these things? What of those who gave them reality, and made them live for ever? Are they not greater than the men and women they sing of? 'Hector that sweet knight is dead,' and Lucian tells us how in the dim underworld Menippus saw the bleaching skull of Helen, and marvelled that it was for so grim a favour that all those horned ships were launched, those beautiful mailed men laid low, those towered cities brought to dust. Yet, every day the swanlike daughter of Leda comes out on the battlements, and looks down at the tide of war. The greybeards wonder at her loveliness, and she stands by the side of the king. In his chamber of stained ivory lies her leman. He is polishing his dainty armour, and combing the scarlet plume. With squire and page, her husband passes from tent to tent. She can see his bright hair, and hears, or fancies that she hears, that clear cold voice. In the courtyard below, the son of Priam is buckling on his brazen cuirass. The white arms of Andromache are around his neck. He sets his helmet on the ground, lest their babe should be frightened. Behind the embroidered curtains of his pavilion sits Achilles, in perfumed raiment, while in harness of gilt and silver the

așteptând-o în chip de mire, a fost ușor să străbată prin aerul pestilențial al amiezii, să urce dealul și să presare cu pământ primitiv cadavrul care nu avea mormânt. Dar ce putem spune despre cei care au scris despre asemenea lucruri? Ce se poate spune despre acei care le-au dat realitate și le-au făcut nemuritoare? Nu sunt ei mai importanți decât bărbații și femeile despre care au cântat? „Hector, blândul cavaler, a murit”, iar Lucian ne spune cum în lumea subpământeană și întunecată Menippus a văzut craniul albind al Elenei și s-a mirat cum pentru o favoare atât de necruțătoare au fost trimise acele vapoare cu vârfuri ascuțite, cum bărbați frumoși au fost umiliți iar orașele au fost făcute pulbere. Și totuși, în fiecare zi, fiica Ledei, ca o lebădă, apare pe metereze și privește mersul bătăliei. Bărbați cu bărbii cărunte se minunează de frumusețea ei, iar ea stă alături de rege. În camera lui de fildeș colorat, stă lungit iubitul ei. Acolo își lustruiește armura delicată și își netezește penele stacojii ale coifului. Însoțit de un scutier și un paj, soțul ei trece din cort în cort. Ea îi vede părul blond și-i aude sau își închipuie că-i aude acea voce limpede și tăioasă. Jos, în curte, fiul lui Priam își prinde cuirasa de bronz. Andromaca îi înlanțuie gâtul cu brațele ei albe. El își pune coiful pe pământ, ca nu cumva

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

42

friend of his soul arrays himself to go forth to the fight. From a curiously carven chest that his mother Thetis had brought to his ship-side, the Lord of the Myrmidons takes out that mystic chalice that the lip of man had never touched, and cleanses it with brimstone, and with fresh water cools it, and, having washed his hands, fills with black wine its burnished hollow, and spills the thick grape-blood upon the ground in honour of Him whom at Dodona barefooted prophets worshipped, and prays to Him, and knows not that he prays in vain, and that by the hands of two knights from Troy, Panthous' son, Euphorbus, whose love-locks were looped with gold, and the Priamid, the lion-hearted, Patroklus, the comrade of comrades, must meet his doom. Phantoms, are they? Heroes of mist and mountain? Shadows in a song? No: they are real. Action! What is action? It dies at the moment of its energy. It is a base concession to fact. The world is made by the singer for the dreamer.

Ernest. While you talk it seems to me to be so.

Gilbert. It is so in truth. On the mouldering citadel of Troy lies the lizard like a thing of green bronze. The owl has built her nest in the palace of Priam. Over the empty plain wander shepherd

să-și sperie iubita. În spatele perdelelor brodate ale pavilionului său stă Ahile, îmbrăcat în straie parfumate, în timp ce prietenul său de suflet se gătește în armură de aur și argint pentru a porni la luptă. Dintr-un cufăr cu sculpturi ciudate, adus de mama lui, Thetis, lângă vas, stăpânul mirmidonilor scoate acea cupă mistică, neatinsă vreodată de buzele omului, și o curăță cu pucioasă și o limpezește cu apă proaspătă și, după ce se spală pe mâini, umple cu vin negru golul ei lucios și vărsă apoi sângele strugurilor pe pământ în cinstea Lui, al celui venerat la Dodona de profeții desculți, și i se roagă, fără să știe că se roagă în zadar, că tot va muri răpus la Troia de mâinile a doi cavaleri, de fiul lui Pantus, Euforbus, ale cărui bucle erau prinse într-o panglică de aur și de priamidul Patrocle, cel cu inima de leu. Oare fantome sunt acestea? Eroii din ceață și din piatră? Umbre într-un cântec? Nu, sunt reali. Acțiunea! Ce-i acțiunea? Moare după clipa ei de forță. Este o concesie josnică făcută realității. Lumea este creată de cântăreț pentru visător.

Ernest: Când vorbești îmi pare că tot ce spui e adevărat.

Gilbert: Așa și este. Pe zidurile Troiei căzute în ruină, șopârta stă asemeni unui bronz înverzit. Bufnița și-a făcut cuibul în palatul lui Priam. Pe câmpia pustie hoinăresc păstorul de oi și păstorul

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

43

and goatherd with their flocks, and where, on the wine-surfaced, oily sea, *οἶνον πόντος*, as Homer calls it, copper-prowed and streaked with vermillion, the great galleys of the Danaoi came in their gleaming crescent, the lonely tunny-fisher sits in his little boat and watches the bobbing corks of his net. Yet, every morning the doors of the city are thrown open, and on foot, or in horse-drawn chariot, the warriors go forth to battle, and mock their enemies from behind their iron masks. All day long the fight rages, and when night comes the torches gleam by the tents, and the cresset burns in the hall. Those who live in marble or on painted panel, know of life but a single exquisite instant, eternal indeed in its beauty, but limited to one note of passion or one mood of calm. Those whom the poet makes live have their myriad emotions of joy and terror, of courage and despair, of pleasure and of suffering. The seasons come and go in glad or saddening pageant, and with winged or leaden feet the years pass by before them. They have their youth and their manhood, they are children, and they grow old. It is always dawn for St. Helena, as Veronese saw her at the window. Through the still morning air the angels bring her the symbol of God's pain. The cool breezes of the morning lift the guilt threads from her brow. On that little hill by the city of Florence,

de capre. Acolo unde, pe marea uleioasă, de culoarea vinului, *οἶνον πόντος*, cum o numește Homer, corăbiile de aramă cu dungi roșii, marile galere ale danailor și-au vădit semiluna lucitoare, stă pescarul de scrumbii și urmărește cum saltă pluta plasei de pescuit. Și totuși, în fiecare dimineață porțile orașului sunt deschise și pe jos sau în carele trase de cai, războinicii ies la luptă și-și bat joc de inamici de după măștile de oțel. Strigătele de bătlie se dezlanțuie ziua întreagă iar la lăsarea nopții torțele strălucesc lângă corturi și în marea sală strălucește felinarul. Cei care trăiesc în marmură sau pe pânze cunosc doar un singur moment desăvârșit al vieții, etern în frumusețea lui dar limitat la o expresie unică a pasiunii sau liniștii. Cei cărora însă poetul le dă viață, trec printr-o multitudine de stări de bucurie și teroare, cunosc disperarea și curajul, plăcerea și suferința. Anotimpurile vin și se duc în ritmul lor trist sau vesel, iar anii trec prin fața lor cu pas înaripat sau de plumb. Ei cunosc tinerețea, maturitatea, sunt copii, îmbătrânesc. Sf. Elena, așa cum a văzut-o Veronese la fereastră, trăiește mereu în zorii zilei. Prin aerul liniștit al dimineții, îngerii îi aduc simbolul suferinței Domnului. Adierea răcoroasă a dimineții îi ridică firele aurite de pe frunte. Pe delușorul acela de lângă Florența, acolo unde stau lungi iubiții

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

44

where the lovers of Giorgione are lying, it is always the solstice of noon, of noon made so languorous by summer suns that hardly can the slim naked girl dip into the marble tank the round bubble of clear glass, and the long fingers of the lute-player rest idly upon the chords. It is twilight always for the dancing nymphs whom Corot set free among the silver poplars of France. In eternal twilight they move, those frail diaphanous figures, whose tremulous white feet seem not to touch the dew-drenched grass they tread on. But those who walk in epos, drama, or romance, see through the labouring months the young moons wax and wane, and watch the night from evening unto morning star, and from sunrise unto sunset can note the shifting day with all its gold and shadow. For them, as for us, the flowers bloom and wither, and the Earth, that Green-tressed Goddess as Coleridge calls her, alters her raiment for their pleasure. The statue is concentrated to one moment of perfection. The image stained upon the canvas possesses no spiritual element of growth or change. If they know nothing of death, it is because they know little of life, for the secrets of life and death belong to those, and those only, whom the sequence of time affects, and who possess not merely the present but the future, and can rise or fall from a past of glory or of shame. Movement, that problem of the

lui Giorgione, este de-a pururi după-amiază timpurie, languroasă, bătută de soare; este atât de cald încât fata zveltă și goală abia dacă poate să scufunde în fântâna de marmură vasul rotund și cristalin iar degetele lungi ale cântărețului din lăută se odihnesc leneșe pe corzi. De-a pururi e amurg pentru nimfele dansând căror Corot le-a dat libertatea să se miște printre plopai argintii ai Franței. În etern amurg se mișcă figurile lor fragil diafane ale căror picioare albe, tremurânde par să nu atingă iarba pătrunsă de rouă. Dar cei care trăiesc în epos, teatru sau în romanul romantic văd prin lunile care trec trudind luna crescând și descrescând de-atâtea ori, urmăresc venirea serii și apariția luceafărului dimineții, răsăritul și apusul soarelui, observă ziua cu tot alaiul ei de aur și de umbre. Pentru ei, ca pentru noi, florile înflorește și se ofilește iar Terra, acea zeiță cu verzi plete, cum o numește Coleridge, își schimbă veșmântul într-o desfătare lor. O statuie se concentrează asupra unui singur moment de perfecțiune. Imaginea colorată de pe pânză nu posedă acel element al evoluției sau schimbării. Dacă nici statuia și nici pânza nu știu nimic despre moarte, acest lucru se datorează faptului că știu prea puțin despre viață, căci secretele vieții și morții aparțin acelor și numai acelor pe care trecerea

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

45

visible arts, can be truly realised by Literature alone. It is Literature that shows us the body in its swiftness and the soul in its unrest.

Ernest. Yes; I see now what you mean. But, surely, the higher you place the creative artist, the lower must the critic rank.

Gilbert. Why so?

Ernest. Because the best that he can give us will be but an echo of rich music, a dim shadow of clear-outlined form. It may, indeed, be that life is chaos, as you tell me that it is; that its martyrdoms are mean and its heroisms ignoble; and that it is the function of Literature to create, from the rough material of actual existence, a new world that will be more marvellous, more enduring, and more true than the world that common eyes look upon, and through which common natures seek to realise their perfection. But surely, if this new world has been made by the spirit and touch of a great artist, it will be a thing so complete and perfect that there will be nothing left for the critic to do. I quite understand now, and indeed admit most readily, that it is far more difficult to talk about a thing than to do it. But it seems to me that this sound and sensible

timpului îi afectează și care au nu numai prezent dar și viitor, cunosc ascensiunea și decăderea dintr-un trecut glorios sau rușinos. Mișcarea, acea problemă a artelor vizuale, nu poate fi realizată decât în literatură. Numai literatura ne arată corpul în mișcarea lui alertă și sufletul cu tumultul lui.

Ernest: Da, înțeleg ce vrei să spui. Dar cu cât îl plasezi mai sus pe artistul creator, cu atât mai jos ar trebui plasat criticul.

Gilbert: De ce, mă rog?

Ernest: Pentru că în cel mai bun caz el ne va oferi doar un ecou al muzicii vii, o umbră slabă a unei forme clare. S-ar putea să ai dreptate și viața să fie într-adevăr haos, martiriurile ei meschine și eroismele ignobile; funcția literaturii este de a crea din materialul brut al existenței o lume nouă, mai frumoasă, mai durabilă, mult mai autentică decât lumea pe care o privim cu ochiul obișnuit, o lume prin care firile banale încearcă să atingă perfecțiunea. Desigur, dacă această lume nouă este creată de spiritul și marca lăsată de un mare artist, ea este cu adevărat una desăvârșită iar criticului nu-i mai rămâne nimic de făcut. Acum înțeleg și accept pe deplin faptul că este cu mult mai dificil să vorbești decât să faci un anume lucru. Dar mi se pare că această maximă sănătoasă și rațională, extrem de liniștitoare, bună de

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

46

maxim, which is really extremely soothing to one's feelings, and should be adopted as its motto by every Academy of Literature all over the world, applies only to the relations that exist between Art and Life, and not to any relations that there may be between Art and Criticism.

Gilbert. But, surely, Criticism is itself an art. And just as artistic creation implies the working of the critical faculty, and, indeed, without it cannot be said to exist at all, so Criticism is really creative in the highest sense of the word. Criticism is, in fact, both creative and independent.

Ernest. Independent?

Gilbert. Yes; independent. Criticism is no more to be judged by any low standard of imitation or resemblance than is the work of poet or sculptor. The critic occupies the same relation to the work of art that he criticises as the artist does to the visible world of form and colour, or the unseen world of passion and of thought. He does not even require for the perfection of his art the finest materials. Anything will serve his purpose. And just as out of the sordid and sentimental amours of the silly wife of a small country doctor in the squalid village of Yonville-l'Abbaye, near Rouen, Gustave Flaubert was able to create a classic, and make a masterpiece of

motto pentru orice Academie de Literatură din lume, se aplică doar la relația dintre artă și viață, nu la relațiile posibile dintre artă și critică.

Gilbert: Dar critica este ea însăși o artă. Și așa cum creația artistică presupune existența facultății critice, tot astfel și critica este cu adevărat creatoare în sensul superior al cuvântului. De fapt, critica este în același timp creatoare și independentă.

Ernest: Independentă?

Gilbert: Da, independentă. Nu mai trebuie să judecăm critica luând ca etalon imitația sau similitudinea, cum se întâmplă în cazul poetului sau sculptorului. Criticul întreține cu opera de artă criticată aceeași relație pe care artistul o are cu lumea vizibilă a formei și culorii sau cu lumea nevăzută a pasiunii și gândirii. El nu are nevoie de cele mai bune materiale pentru a ajunge la perfecțiune în arta lui. Orice servește scopului propus. Așa cum Gustave Flaubert a creat un roman devenit clasic și a făcut o capodoperă a stilului din amorurile sordide și sentimentale ale nevestei unui doctoraș de țară din Yonville-

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

47

style, so, from subjects of little or of no importance, such as the pictures in this year's Royal Academy, or in any year's Royal Academy for that matter, Mr. Lewis Morris's poems, M. Ohnet's novels, or the plays of Mr. Henry Arthur Jones, the true critic can, if it be his pleasure so to direct or waste his faculty of contemplation, produce work that will be flawless in beauty and instinct with intellectual subtlety. Why not? Dulness is always an irresistible temptation for brilliancy, and stupidity is the permanent *Bestia Trionfans* that calls wisdom from its cave. To an artist so creative as the critic, what does subject-matter signify? No more and no less than it does to the novelist and the painter. Like them, he can find his motives everywhere. Treatment is the test. There is nothing that has not in it suggestion or challenge.

Ernest. But is Criticism really a creative art?

Gilbert. Why should it not be? It works with materials, and puts them into a form that is at once new and delightful. What more can one say of poetry? Indeed, I would call criticism a creation within a

l'Abbaye, de lângă Rouen, așa cum sunt tablourile inspirate din subiecte de importanță minoră, expuse anul acesta, ca întotdeauna, la Academia Regală, ca în poemele domnului Lewis Morrisⁱⁱⁱ, romanele domnului Ohnet^{iv} sau piesele domnului Henry Arthur Jones^v, adevăratul critic poate, dacă dorește, să-și concentreze sau risipească facultatea contemplativă, să producă opere perfecte din punct de vedere al frumuseții și instinctului artistic, dispunând de subtilitate intelectuală. Și de ce n-ar face-o? Pentru spiritele strălucite platitudinea constituie mereu o tentație irezistibilă, iar prostia este *Bestia Trionfans* care scoate înțelepciunea din peștera ei. Ce semnificație poate să aibă pentru un artist cu un spirit atât de creator ca al criticului problematica operei? Nici mai mult, nici mai puțin decât pentru romancier sau pictor. Asemeni lor, el își poate găsi pretutindeni motivele operei sale. Proba este modalitatea de tratare. Nu există nimic care să nu conțină o sugestie sau o provocare.

Ernest: Este critica realmente o artă?

Gilbert: De ce n-ar fi? Operează cu materiale, le dă o formă nouă și plăcută în același timp. Se poate spune mai mult despre poezie? Eu aș numi critica o creație în interiorul altei creații.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

48

creation. For just as the great artists, from Homer and Æschylus, down to Shakespeare and Keats, did not go directly to life for their subject-matter, but sought for it in myth, and legend, and ancient tale, so the critic deals with materials that others have, as it were, purified for him, and to which imaginative form and colour have been already added. Nay, more, I would say that the highest Criticism, being the purest form of personal impression, is in its way more creative than creation, as it has least reference to any standard external to itself, and is, in fact, its own reason for existing, and, as the Greeks would put it, in itself, and to itself, an end. Certainly, it is never trammelled by any shackles of verisimilitude. No ignoble considerations of probability, that cowardly concession to the tedious repetitions of domestic or public life, affect it ever. One may appeal from fiction unto fact. But from the soul there is no appeal.

Ernest. From the soul?

Gilbert. Yes, from the soul. That is what the highest criticism really is, the record of one's own soul. It is more fascinating than history, as it is concerned simply with oneself. It is more delightful than philosophy, as its subject is concrete and not abstract, real and not vague. It is the only civilised form of autobiography, as it deals not

Pentru că așa cum marii artiști, de la Homer și Eschil până la Shakespeare și Keats nu au mers direct la viață pentru a-și găsi subiectele, ci le-au căutat în mit, legendă și povești vechi, la fel și criticul lucrează, cum s-ar spune, cu o materie folosită de alții, gata purificată pentru el, care conține deja forma imaginativă și culoarea. Mai mult, aş zice că întotdeauna critica superioară, fiind forma pură a impresiei personale, este, în felul ei, mult mai creatoare decât creația, pentru că este foarte puțin legată de un model exterior ei – de fapt își este propria rațiune de a exista sau, cum ar spune grecii, scop sieși și pentru sine. Desigur, niciodată nu este limitată de cătușele verosimilitudinii. Nu o afectează deloc rațiuni ignobile de probabilitate, acele concesii făcute în mod laș repetitivităților din viața publică sau intimă. Se poate stabili o legătură de atracție între ficțiune și faptul real. Dar nu există una care să pornească dinspre suflet.

Ernest: Dinspre suflet?

Gilbert: Da, dinspre suflet. Critica superioară nu este altceva decât o cronică a propriului suflet. Este mult mai fascinantă decât istoria pentru că se preocupă de sine însuși pur și simplu. Este mult mai plăcută decât filosofia pentru că subiectul ei este unul concret, nu abstract, real, nu indefinit. Ea este singura

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

49

with the events, but with the thoughts of one's life; not with life's physical accidents of deed or circumstance, but with the spiritual moods and imaginative passions of the mind. I am always amused by the silly vanity of those writers and artists of our day who seem to imagine that the primary function of the critic is to chatter about their second-rate work. The best that one can say of most modern creative art is that it is just a little less vulgar than reality, and so the critic, with his fine sense of distinction and sure instinct of delicate refinement, will prefer to look into the silver mirror or through the woven veil, and will turn his eyes away from the chaos and clamour of actual existence, though the mirror be tarnished and the veil be torn. His sole aim is to chronicle his own impressions. It is for him that pictures are painted, books written, and marble hewn into form.

Ernest. I seem to have heard another theory of Criticism.

Gilbert. Yes: it has been said by one whose gracious memory we all revere, and the music of whose pipe once lured Proserpina from her Sicilian fields, and made those white feet stir, and not in vain, the Cumnor cowslips, that the proper aim of Criticism is to see the object as in itself it really is. But this is a very serious error, and

formă civilizată de autobiografie, pentru că nu se ocupă de evenimente ci de gândurile legate de propria viață; nu de accidente fizice ale mediului ci de trăirile spirituale și pasiunile imaginare ale spiritului. Întotdeauna mă amuză vanitatea prostească a acelor scriitori și artiști din zilele noastre care par să-și imagineze că funcția primară a unui critic este să sporovăie despre operele lor de mâna a doua. Cel mai bun lucru pe care-l poți spune despre arta actuală este că-i mai puțin vulgară decât realitatea și, astfel, criticul, având un simț precis al diferențierii și instinctul sigur al rafinamentului delicat, preferă să se uite în oglindă sau prin vălul țesut, el nu-și va ținti privirea spre haosul și gălăgia existenței actuale chiar dacă oglinda este pe alocuri lipsită de luciu iar vălul rupt. Singurul lui scop este să-și înregistreze propriile impresii. Pentru el se pictează tablouri, se scriu cărți și marmura capătă formă.

Ernest: Parcă am auzit o altă teorie despre critică.

Gilbert: Da, a fost formulată de acela pe care îl respectăm cu toții, a cărui muzică de fluier a atras-o pe Proserpina, ducând-o departe de câmpiile Siciliei natale, făcându-i picioarele albe să vibreze, și nu în van, printre ciuboșica-cucului din Cumnor – acela a spus că adevăratul scop al criticii este de a vedea obiectul

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

50

takes no cognisance of Criticism's most perfect form, which is in its essence purely subjective, and seeks to reveal its own secret and not the secret of another. For the highest Criticism deals with art not as expressive but as impressive purely.

Ernest. But is that really so?

Gilbert. Of course it is. Who cares whether Mr. Ruskin's views on Turner are sound or not? What does it matter? That mighty and majestic prose of his, so fervid and so fiery – coloured in its noble eloquence, so rich in its elaborate symphonic music, so sure and certain, at its best, in subtle choice of word and epithet, is at least as great a work of art as any of those wonderful sunsets that bleach or rot on their corrupted canvases in England's Gallery; greater indeed, one is apt to think at times, not merely because its equal beauty is more enduring, but on account of the fuller variety of its appeal, soul speaking to soul in those long-cadenced lines, not through form and colour alone, though through these, indeed, completely and without loss, but with intellectual and emotional utterance, with lofty passion and with loftier thought, with imaginative insight, and with poetic aim; greater, I always think, even as Literature is the greater art. Who, again, cares whether Mr.

aşa cum este el în sine. Dar aceasta este o eroare gravă, adică nu ia act de forma perfectă a criticii, în esență pur subiectivă, și caută să reveleze propriul secret, nu secretul altui obiect. Critica superioară nu se ocupă de artă din punct de vedere al expresiei ci al impresiei.

Ernest: Chiar așa să fie?

Gilbert: Bineînțeles. Cui îi pasă dacă opiniile domnului Ruskin despre Turner sunt sau nu valabile? Ce importanță are asta? Proza lui viguroasă și impunătoare, atât de plină de fervoare, înflăcărată în nobila ei elocvență, atât de bogată în complexitatea ei simfonică, atât de sigură și precisă, în ce are mai bun, în alegerea subtilă a cuvântului și epitetului, este o operă de artă cel puțin la fel de importantă ca oricare din acele amurguri care se decolorează sau se ofilesc pe pânzele atinse de vreme din galeriile Angliei. Da, mai importantă, ești înclinat să te gândești uneori, nu doar pentru că frumusețea ei, egală cu sine, este mai durabilă, ci din cauza varietății mai substanțiale a efectului produs – sufletul vorbește sufletului în acele rânduri cu lungi cadențe nu doar prin intermediul formei și culorii, deși o face fără fisuri, ci și prin discursul intelectual și emoțional, prin pasiune înălțătoare și gândire și mai înălțătoare, prin viziune

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

51

Pater has put into the portrait of Monna Lisa something that Leonardo never dreamed of? The painter may have been merely the slave of an archaic smile, as some have fancied, but whenever I pass into the cool galleries of the Palace of the Louvre, and stand before that strange figure 'set in its marble chair in that cirque of fantastic rocks, as in some faint light under sea,' I murmur to myself, 'She is older than the rocks among which she sits; like the vampire, she has been dead many times, and learned the secrets of the grave; and has been a diver in deep seas, and keeps their fallen day about her: and trafficked for strange webs with Eastern merchants; and, as Leda, was the mother of Helen of Troy, and, as St. Anne, the mother of Mary; and all this has been to her but as the sound of lyres and flutes, and lives only in the delicacy with which it has moulded the changing lineaments, and tinged the eyelids and the hands.' And I say to my friend, 'The presence that thus so strangely rose beside the waters is expressive of what in the ways of a thousand years man had come to desire'; and he answers me, 'Hers is the head upon which all "the ends of the world are come," and the eyelids are a little weary.'

interioară imaginativă și finalitate poetică; da, este mai importantă, cred, așa cum literatura este superioară altor arte. Cui îi pasă că, de exemplu, domnul Pater^{vi} a pus în portretul Monna Lisei ceva la care Leonardo nici n-a visat măcar? Poate că pictorul a fost doar sclavul unui surâs arhaic, așa cum și-au închipuit unii, dar ori de câte ori trec prin sălile răcoroase ale palatului Luvru și mă aflu în fața acelei stranie figuri „stând în scaunul de marmură din acel amfiteatru natural de stânci fantastice, de parcă s-ar afla în lumina slabă, subacvatică”, îmi șoptesc: „E mai bătrână decât stâncile de care este înconjurată; asemeni unui vampir, a murit de mai multe ori și a învățat secretele mormântului, a plonjat în mările adânci și păstrează trecutul lor dispărut; s-a târguit pentru țesături ciudate cu negustori din răsărit. Ca Leda, ea a fost mama Elenei din Troia și ca Sfânta Ana, mama Mariei și totul pentru ea a fost ca sunetul de liră și de flaut – trăiește doar în delicatețea cu care acesta i-a modelat trăsăturile schimbătoare ale feței și i-a colorat pleoapele și mâinile.” Și-i spun prietenului meu: „Acea prezență care a apărut atât de ciudat lângă apă exprimă ceea ce timp de o mie de ani, pe diverse căi, omul a ajuns să dorească;” iar el îmi răspunde: 'Deasupra capului ei „se întâlnesc toate sensurile

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

52

And so the picture becomes more wonderful to us than it really is, and reveals to us a secret of which, in truth, it knows nothing, and the music of the mystical prose is as sweet in our ears as was that flute-player's music that lent to the lips of La Gioconda those subtle and poisonous curves. Do you ask me what Lionardo would have said had any one told him of this picture that 'all the thoughts and experience of the world had etched and moulded there in that which they had of power to refine and make expressive the outward form, the animalism of Greece, the lust of Rome, the reverie of the Middle Age with its spiritual ambition and imaginative loves, the return of the Pagan world, the sins of the Borgias?' He would probably have answered that he had contemplated none of these things, but had concerned himself simply with certain arrangements of lines and masses, and with new and curious colour-harmonies of blue and green. And it is for this very reason that the criticism which I have quoted is criticism of the highest kind. It treats the work of art simply as a starting-point for a new creation. It does not confine itself—let us at least suppose so for the moment—to discovering the real intention of the artist and accepting that as final. And in this it is right, for the

lumii, iar pleoapele-i sunt puțin obosite.”

Și astfel tabloul ne apare mai minunat decât este în realitate și ne dezvăluie un secret de care e străin, iar muzica prozei mistice ne sună la fel de dulce ca muzica aceluia flautist care a dat buzelor Giocondei acele rotunjimi subtile și otrăvitoare. Mă întrebi ce ar fi zis Leonardo, dacă i-ar fi spus ceva despre acest tablou că „toate gândurile și experiența lumii s-au gravat și modelat acolo prin forța de a rafina și a da expresivitate formei exterioare existentă în animalismul Greciei, desfrâul Romei, reveria evului mediu, cu ambiția lui spirituală și iubirile imaginate, în revenirea lumii păgâne și în păcatele familiei Borgia?” Probabil că ar fi spus că nu s-a gândit la nici unul din aceste lucruri ci, pur și simplu, s-a preocupat de aranjarea anumitor linii și volume, de noile și ciudatele armonii coloristice dintre verde și albastru. Tocmai acesta e motivul pentru care critica pomenită de mine este o critică de gen superior. Ea tratează opera de artă pur și simplu ca punct de pornire al unei noi creații. Nu se limitează—să presupunem deocamdată acest lucru—la descoperirea intenției reale a artistului și acceptarea acesteia drept punct final al discursului. Și are dreptate în această privință, pentru că înțelesul oricărui lucru frumos creat se află în aceeași măsură în

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

53

meaning of any beautiful created thing is, at least, as much in the soul of him who looks at it, as it was in his soul who wrought it. Nay, it is rather the beholder who lends to the beautiful thing its myriad meanings, and makes it marvellous for us, and sets it in some new relation to the age, so that it becomes a vital portion of our lives, and a symbol of what we pray for, or perhaps of what, having prayed for, we fear that we may receive. The longer I study, Ernest, the more clearly I see that the beauty of the visible arts is, as the beauty of music, impressive primarily, and that it may be marred, and indeed often is so, by any excess of intellectual intention on the part of the artist. For when the work is finished it has, as it were, an independent life of its own, and may deliver a message far other than that which was put into its lips to say. Sometimes, when I listen to the overture to Tannhauser, I seem indeed to see that comely knight treading delicately on the flower-strewn grass, and to hear the voice of Venus calling to him from the caverned hill. But at other times it speaks to me of a thousand different things, of myself, it may be, and my own life, or of the lives of others whom one has loved and grown weary of loving, or of the passions that man has known, or of the passions that man has not known, and so has sought for. Tonight it may fill one with that

sufletul contemplatorului și în al celui care l-a conceput. De fapt contemplatorul este cel care conferă lucrului frumos sensuri multiple, îl face să fie frumos și îl pune într-o nouă relație cu epoca, astfel că el devine o parte vitală a vieții noastre, un simbol al celor pentru care ne-am rugat sau, probabil, al celor de care ne temem că s-ar putea să ni se dea până la urmă. Cu cât studiez mai mult, Ernest, cu atât mai mult îmi dau seama că frumosul din artele vizuale este, asemeni frumosului din muzică, în primul rând unul care acționează prin impresie și poate fi deformat, cum adesea se întâmplă, printr-un exces de intenție intelectuală din partea artistului. Căci în momentul în care opera este terminată, ea are, cum s-ar spune, o viață proprie, independentă și poate transmite un mesaj mult diferit de cel menit. Uneori, când ascult uvertura la *Tannhäuser*, mi se pare că într-adevăr îl văd pe cavalerul frumos pășind delicat pe iarba presărată cu flori, că aud vocea lui Venus chemându-l de pe dealul înțesat de grote. Altădată îmi spune cu totul altceva – poate despre propria-mi viață sau despre viețile altora pe care i-ai iubit și ai obosit să-i iubești, sau despre pasiunile necunoscute omului și căutate de el. În noaptea asta te poate umple de acel EROS 'ΕΡΩΣ ΤΩΝ ΑΔΥΝΤΩΝ, de *Amour de l'Impossible* care îi

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

54

ἘΡΩΣ ΤΩΝ ΑΔΥΝΤΩΝ that Amour de l'Impossible, which falls like a madness on many who think they live securely and out of reach of harm, so that they sicken suddenly with the poison of unlimited desire, and, in the infinite pursuit of what they may not obtain, grow faint and swoon or stumble. Tomorrow, like the music of which Aristotle and Plato tell us, the noble Dorian music of the Greek, it may perform the office of a physician, and give us an anodyne against pain, and heal the spirit that is wounded, and 'bring the soul into harmony with all right things.' And what is true about music is true about all the arts. Beauty has as many meanings as man has moods. Beauty is the symbol of symbols. Beauty reveals everything, because it expresses nothing. When it shows us itself, it shows us the whole fiery-coloured world.

Ernest. But is such work as you have talked about really criticism?

Gilbert. It is the highest Criticism, for it criticises not merely the individual work of art, but Beauty itself, and fills with wonder a form which the artist may have left void, or not understood, or understood incompletely.

Ernest. The highest Criticism, then, is more creative than creation, and the primary aim of the critic is to see the object as in itself it

lovește ca o nebunie pe cei ce cred că sunt la adăpost de orice rău, otrăvindu-i cu otrava unei dorințe fără limită și care, căutând la infinit ceea ce nu pot obține, slăbesc, se sting sau se poticnesc. Măine, asemeni muzicii despre care ne vorbește Platon și Aristotel – nobila muzică dorică a grecilor –, poate juca rolul medicului, oferindu-ne antidotul împotriva durerii, vindecându-ne spiritul rănit 'punând sufletul în armonie cu cele drepte'. Și ceea ce este valabil în privința muzicii se aplică și la toate celelalte arte. Sensurile frumosului sunt la fel de numeroase ca trăirile omului. Frumosul este simbolul simbolurilor. Frumosul dezvăluie totul pentru că nu exprimă nimic. Atunci când ni se arată, ne arată întreaga lume în culori înflăcărare.

Ernest: Dar putem numi critică o operă despre care ai vorbit astfel?

Gilbert: Este forma superioară a criticii, pentru că ea critică nu numai opera de artă individuală ci frumosul însuși; în fond, ea umple cu lucruri minunate o formă pe care artistul a lăsat-o poate goală, n-a înțeles-o sau a înțeles-o incomplet.

Ernest: Atunci critica superioară este mai creatoare decât însăși creația și scopul prim al criticului este de a vedea obiectul cum

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

55

really is not; that is your theory, I believe?

Gilbert. Yes, that is my theory. To the critic the work of art is simply a suggestion for a new work of his own, that need not necessarily bear any obvious resemblance to the thing it criticises. The one characteristic of a beautiful form is that one can put into it whatever one wishes, and see in it whatever one chooses to see; and the Beauty, that gives to creation its universal and aesthetic element, makes the critic a creator in his turn, and whispers of a thousand different things which were not present in the mind of him who carved the statue or painted the panel or graven the gem. It is sometimes said by those who understand neither the nature of the highest Criticism nor the charm of the highest Art, that the pictures that the critic loves most to write about are those that belong to the anecdotal of painting, and that deal with scenes taken out of literature or history. But this is not so. Indeed, pictures of this kind are far too intelligible. As a class, they rank with illustrations, and, even considered from this point of view are failures, as they do not stir the imagination, but set definite bounds to it. For the domain of the painter is, as I suggested before, widely different from that of the poet. To the latter belongs life in its full and absolute entirety; not merely the beauty that men look at, but

nu este de fapt în realitate – asta-i teoria ta?

Gilbert: Da, asta-i teoria mea. Pentru criticul de artă opera de artă este pur și simplu o sugestie pentru o nouă operă de artă și nu-i neapărată nevoie să semene cu obiectul criticat. Trăsătura esențială a unei forme frumoase este că poți turna în ea ce dorești, poți vedea în ea ce vrei să vezi. Frumosul, care conferă creației trăsătura universală și estetică, îl transformă pe critic în creator și îi șoptește mii și mii de lucruri care nu au existat în mintea celui care a sculptat statuia sau a pictat tabloul sau a gravat piatra prețioasă.

Cei ce n-au înțeles nici natura criticii superioare și nici farmecul celei mai înalte dintre arte au spus deseori că tablourile despre care îi place criticului să scrie sunt acelea care aparțin anecdoticii picturii, cu scene inspirate din literatură sau istorie. Într-adevăr, tablourile de acest gen sunt mult prea inteligibile. Categoria acestora se plasează la același nivel cu ilustrațiile și, privite din acest punct de vedere, sunt niște eșecuri, pentru că nu stârnesc imaginația ci, dimpotrivă, o limitează. Căci domeniul pictorului, așa cum am sugerat înainte, este total diferit de al poetului. Domeniul acestuia din urmă este viața în deplină și absolută ei integralitate, nu doar frumosul văzut de oameni dar și frumosul

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

56

the beauty that men listen to also; not merely the momentary grace of form or the transient gladness of colour, but the whole sphere of feeling, the perfect cycle of thought. The painter is so far limited that it is only through the mask of the body that he can show us the mystery of the soul; only through conventional images that he can handle ideas; only through its physical equivalents that he can deal with psychology. And how inadequately does he do it then, asking us to accept the torn turban of the Moor for the noble rage of Othello, or a dotard in a storm for the wild madness of Lear! Yet it seems as if nothing could stop him. Most of our elderly English painters spend their wicked and wasted lives in poaching upon the domain of the poets, marring their motives by clumsy treatment, and striving to render, by visible form or colour, the marvel of what is invisible, the splendour of what is not seen. Their pictures are, as a natural consequence, insufferably tedious. They have degraded the invisible arts into the obvious arts, and the one thing not worth looking at is the obvious. I do not say that poet and painter may not treat of the same subject. They have always done so and will always do so. But while the poet can be pictorial or not, as he chooses, the painter must be pictorial always. For a painter is limited, not to what he sees in nature, but to what upon canvas

pe care ei îl ascultă – nu doar grația de moment a formei sau bucuria trecătoare a culorii ci întreaga sferă a sentimentelor, ciclul întreg al gândirii. Deocamdată pictorul este limitat, adică el ne arată misterele sufletului doar prin masca trupului și doar prin intermediul imaginilor convenționale poate lucra cu ideile și se apropie de psihologie doar prin corespondente fizice. Și cât de impropriu o face atunci când ne cere să acceptăm că turbanul sfâșiat al maurului reprezintă furia nobilă a lui Othello sau că imaginea unui ramolit în mijlocul furtunii este nebunia maximă a lui Lear! Majoritatea pictorilor englezi bătrâni își irosc viața lor păcătoasă și de prisos braconând teritoriul poezilor, corupând motive cu stângăcie, străduindu-se să redea prin formă vizuală și culoare minunea invizibilului, splendoarea celor ce nu se văd. Urmarea firească este că tablourile sunt îngrozitor de plictisitoare; ei au ajuns să aducă artele invizibile la nivelul degradant al unor arte ale evidentului și la ceea ce este evident nu merită să te uiți. Nu vreau să spun că poetul și pictorul nu pot trata același subiect. Întotdeauna au făcut asta și o vor face în continuare. Dar dacă poetul poate utiliza sau nu mijloacele picturale, pictorul trebuie să le utilizeze neapărat, pentru că pictorul este limitat nu de ceea ce vede el în natură ci

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

57

may be seen.

And so, my dear Ernest, pictures of this kind will not really fascinate the critic. He will turn from them to such works as make him brood and dream and fancy, to works that possess the subtle quality of suggestion, and seem to tell one that even from them there is an escape into a wider world. It is sometimes said that the tragedy of an artist's life is that he cannot realise his ideal. But the true tragedy that dogs the steps of most artists is that they realise their ideal too absolutely. For, when the ideal is realised, it is robbed of its wonder and its mystery, and becomes simply a new starting-point for an ideal that is other than itself. This is the reason why music is the perfect type of art. Music can never reveal its ultimate secret. This, also, is the explanation of the value of limitations in art. The sculptor gladly surrenders imitative colour, and the painter the actual dimensions of form, because by such renunciations they are able to avoid too definite a presentation of the Real, which would be mere imitation, and too definite a realisation of the Ideal, which would be too purely intellectual. It is through its very incompleteness that art becomes complete in beauty, and so addresses itself, not to the faculty of recognition nor to the faculty of reason, but to the aesthetic sense alone, which,

de ceea ce se poate vedea pe pânză.

Și astfel, dragă Ernest, acestea nu-l vor atrage cu adevărat pe critic. El își va îndrepta atenția spre opere care îl fac să mediteze, să viseze și să-și dea drumul imaginației, spre acele opere care posedă calitatea subtilă a sugestiei și care par a spune că e posibil să evadezi în lumea largă pornind de la ele. Uneori se spune că tragedia vieții artistului constă în faptul că nu-și poate atinge idealul. Dar adevărata tragedie care-i urmărește pe artiști pas cu pas este că-și ating mult prea mult idealul. Pentru că atunci când idealul este atins, i se răpește interogația și misterul și devine pur și simplu un nou punct de plecare al unui ideal care este cu totul altul. De aceea muzica este genul perfect de artă. Muzica nu-și dezvăluie niciodată secretul ei profund. Aceasta este și o explicație a valorii limitărilor în artă. Sculptorul abandonează bucuros culoarea imitativă iar pictorul dimensiunile reale ale formei – prin astfel de renunțări au putința să evite o prezentare mult prea precisă a Realului, ceea ce ar reprezenta o pură imitație, și atingerea mult prea clară a Idealului, ceea ce ar fi un gest de factură pur intelectuală. Tocmai prin caracterul ei incomplet arta devine completă ca frumos și sub această formă nu se adresează nici recunoașterii și nici rațiunii ci doar simțului

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

58

while accepting both reason and recognition as stages of apprehension, subordinates them both to a pure synthetic impression of the work of art as a whole, and, taking whatever alien emotional elements the work may possess, uses their very complexity as a means by which a richer unity may be added to the ultimate impression itself. You see, then, how it is that the aesthetic critic rejects these obvious modes of art that have but one message to deliver, and having delivered it become dumb and sterile, and seeks rather for such modes as suggest reverie and mood, and by their imaginative beauty make all interpretations true, and no interpretation final. Some resemblance, no doubt, the creative work of the critic will have to the work that has stirred him to creation, but it will be such resemblance as exists, not between Nature and the mirror that the painter of landscape or figure may be supposed to hold up to her, but between Nature and the work of the decorative artist. Just as on the flowerless carpets of Persia, tulip and rose blossom indeed and are lovely to look on, though they are not reproduced in visible shape or line; just as the pearl and purple of the sea-shell is echoed in the church of St. Mark at Venice; just as the vaulted ceiling of the wondrous chapel at Ravenna is made gorgeous by the gold and green and sapphire of estetic care, acceptând rațiunea și recunoașterea drept stadii ale receptării, le subordonează impresiei sintetice pure creată de opera de artă ca întreg și luând orice element emoțional pe care opera îl posedă, îi folosește complexitatea ca mijloc prin care se poate adăuga o unitate mai deplină impresiei finale. Vezi, deci, cum criticul estetic respinge acele modalități evidente folosite în artă, acelea care nu au de transmis decât un singur mesaj și, după ce-l transmit, devin mute și sterile; el caută mai curând modalități sugestive ca reveria și stările sufletești care prin frumusețea lor imaginativă dă valoare de adevăr tuturor interpretărilor, nu numai uneia. Fără îndoială că opera de creație a criticului va avea o oarecare asemănare cu opera care i-a stimulat creația, dar această asemănare nu va fi ca aceea dintre natură și oglinda pe care pictorul unui peisaj sau al unei figuri ar pune-o în fața ei, ci dintre natură și opera artistului decorator. Așa cum pe covoarele persane lipsite de flori înfloresc laleaua și trandafirul și ne place să le privim pentru că sunt frumoase, deși nu sunt reproduse în linii și forme vizibile, așa cum perla și purpura scoicii își află ecoul în biserica San Marco din Veneția, așa cum bolta minunatei capele din Ravenna este strălucitoare datorită auriului, verdelui și safirului din coada păunului, deși

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

59

the peacock's tail, though the birds of Juno fly not across it; so the critic reproduces the work that he criticises in a mode that is never imitative, and part of whose charm may really consist in the rejection of resemblance, and shows us in this way not merely the meaning but also the mystery of Beauty, and, by transforming each art into literature, solves once for all the problem of Art's unity.

But I see it is time for supper. After we have discussed some Chambertin and a few ortolans, we will pass on to the question of the critic considered in the light of the interpreter.

Ernest. Ah! you admit, then, that the critic may occasionally be allowed to see the object as in itself it really is.

Gilbert. I am not quite sure. Perhaps I may admit it after supper. There is a subtle influence in supper.

păsările Junonei nu o traversează în zbor, tot astfel și criticul reproduce opera pe care o critică, adică, într-un mod ne-imitativ, al cărui farmec parțial poate că este dat cu adevărat tocmai prin respingerea asemănării. El ne arată nu doar sensul dar și misterul Frumosului și, transformând fiecare artă în literatură, rezolvă odată pentru totdeauna problema unității artei.

Dar îmi dau seama că a venit timpul să cinăm. După ce vom vorbi la un pahar de Chambertin și vom mânca niște ortolani, vom trece la problema criticului-interpret.

Ernest: Ah, recunoști deci că uneori criticul are voie să vadă obiectul așa cum este el cu adevărat!

Gilbert: Nu sunt atât de sigur. S-ar putea să accept asta după cină – întotdeauna cina are o influență subtilă.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

60

Dialogue. Part II:

With some remarks upon the importance of discussing everything.

Persons: the same. Scene: the same.

Ernest. The ortolans were delightful, and the Chambertin perfect. And now let us return to the point at issue.

Gilbert. Ah! don't let us do that. Conversation should touch everything, but should concentrate itself on nothing. Let us talk about *Moral Indignation, its Cause and Cure*, a subject on which I think of writing: or about *The Survival of Thersites*, as shown by the English comic papers; or about any topic that may turn up.

Ernest. No: I want to discuss the critic and criticism. You have told me that the highest criticism deals with art, not as expressive, but as impressive purely, and is consequently both creative and independent—is, in fact, an art by itself, occupying the same relation to creative work that creative work does to the visible world of form and colour, or the

Dialogue. Partea II:

Cu unele observații despre importanța de a discuta despre tot.

**Personaje, aceleași
Scena, aceeași**

Ernest: Ortolanii au fost delicioși iar vinul de Chambertin superb; acum să ne întoarcem la subiectul nostru.

Gilbert: Ah, să nu facem asta. Conversația ar trebui să atingă orice subiect dar să nu se concentreze asupra nici unuia în special. Să vorbim despre *Indignarea morală, cauza și vindecarea ei*, subiect despre care intenționez să scriu, sau despre *Supraviețuirea lui Thersit*, așa cum apare în revistele engleze de umor sau despre orice alt subiect care se ivește.

Ernest: Nu. Vreau să discut despre critic și critică. Mi-ai spus că întotdeauna critica superioară se ocupă de artă, nu ca expresie ci doar ca impresie și este, în consecință, creatoare și independentă, adică o artă de sine stătătoare, deținând aceeași relație pe care opera de creație o are cu lumea vizibilă a formei și culorii sau cu lumea nevăzută a pasiunii și gândirii. Ei bine, oare criticul nu

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

61

unseen world of passion and of thought. Well, now tell me, will not the critic be sometimes a real interpreter?

Gilbert. Yes; the critic will be an interpreter, if he chooses. He can pass from his synthetic impression of the work of art as a whole, to an analysis or exposition of the work itself, and in this lower sphere, as I hold it to be, there are many delightful things to be said and done. Yet his object will not always be to explain the work of art. He may seek rather to deepen its mystery, to raise round it, and round its maker, that mist of wonder which is dear to both gods and worshippers alike. Ordinary people are "terribly at ease in Zion." They propose to walk arm in arm with the poets, and have a glib ignorant way of saying "Why should we read what is written about Shakespeare and Milton? We can read the plays and the poems. That is enough." But an appreciation of Milton is, as the late Rector of Lincoln remarked once, the reward of consummate scholarship. And he who desires to understand Shakespeare truly must understand the relations in which Shakespeare stood to the Renaissance and the Reformation, to the age of Elizabeth and the age

este uneori un adevărat interpret?

Gilbert: Da, dacă dorește, criticul poate fi și interpret. El poate trece de la impresia lui sintetică asupra operei de artă ca întreg, la analiza sau prezentarea operei însăși iar în acest registru inferior, cum cred eu că este acesta, există multe lucruri plăcute de spus sau de făcut. Totuși, obiectul lui nu va trebui să fie în permanență explicarea operei de artă. Ar putea mai curând să-i adâncească misterul, să creeze în jurul ei și al creatorului ceața miraculoasă îndrăgită de zei și credincioși deopotrivă. Oamenii obișnuți „se simt în largul lor în Sion”. Ei vor să meargă de bună voie braț la braț cu poeții și spun cu o volubilitate ignorantă: „De ce trebuie să citim ce se scrie despre Shakespeare și Milton? Le putem citi poemele și piesele. Asta-i suficient.” Dar a-l aprecia pe Milton, așa cum remarcă regretatul rector de la Lincoln, este răsplata unui studiu extrem de atent și rafinat. Și cel care dorește să-l înțeleagă pe Shakespeare, trebuie să înțeleagă cu adevărat relațiile în care el s-a aflat cu Renașterea și Reforma, cu epoca Elizabethei și a lui James, trebuie să fie familiarizat cu istoria luptei pentru supremație dintre vechile forme clasice și noul spirit al vechiului roman, dintre școala lui Sidney, Daniel și

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

62

of James; he must be familiar with the history of the struggle for supremacy between the old classical forms and the new spirit of romance, between the school of Sidney, and Daniel, and Jonson, and the school of Marlowe and Marlowe's greater son; he must know the materials that were at Shakespeare's disposal, and the method in which he used them, and the conditions of theatric presentation in the sixteenth and seventeenth century, their limitations and their opportunities for freedom, and the literary criticism of Shakespeare's day, its aim and modes and canons; he must study the English language in its progress, and blank or rhymed verse in its various developments; he must study the Greek drama, and the connection between the art of the creator of the Agamemnon and the art of the creator of Macbeth; in a word, he must be able to bind Elizabethan London to the Athens of Pericles, and to learn Shakespeare's true position in the history of European drama and the drama of the world. The critic will certainly be an interpreter, but he will not treat Art as a riddling Sphinx, whose shallow secret may be guessed and revealed by one

Johnson și școala lui Marlowe și a descendentului mult mai important al acestuia, trebuie să cunoască materialele pe care Shakespeare le avea la dispoziție și felul în care le-a utilizat, precum și condițiile de punere în scenă în secolele XVI și XVII, limitele și șansele lor de libertate, critica literară din timpul lui, scopurile, manierele și canoanele acesteia. Mai trebuie să studieze limba în evoluția ei, versul alb sau cu rimă în diversele direcții pe care le-a luat fiecare, trebuie să studieze teatrul grecesc și legătura dintre arta creatorului lui Agamemnon și arta creatorului lui Macbeth, într-un cuvânt, el trebuie să fie capabil să stabilească legătura dintre Londra elizabetană și Atena lui Pericle și să afle adevăratul loc pe care Shakespeare îl ocupă în istoria teatrului european și universal. Criticul va putea fi desigur interpret dar nu unul care să abordeze arta ca pe un Sfinx enigmatic al cărui secret superficial poate fi ghicit și dezvăluit de cel cu picioarele rănite și care nu-și cunoaște propriul nume. El trebuie mai degrabă să privescă arta ca pe o zeiță al cărei mister se cuvine să-l intensifice, având privilegiul să le arăte oamenilor măreția ei în culori și mai încântătoare.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

63

whose feet are wounded and who knows not his name. Rather, he will look upon Art as a goddess whose mystery it is his province to intensify, and whose majesty his privilege to make more marvellous in the eyes of men.

And here, Ernest, this strange thing happens. The critic will indeed be an interpreter, but he will not be an interpreter in the sense of one who simply repeats in another form a message that has been put into his lips to say. For, just as it is only by contact with the art of foreign nations that the art of a country gains that individual and separate life that we call nationality, so, by curious inversion, it is only by intensifying his own personality that the critic can interpret the personality and work of others, and the more strongly this personality enters into the interpretation the more real the interpretation becomes, the more satisfying, the more convincing, and the more true.

Ernest. I would have said that personality would have been a disturbing element.

Gilbert. No; it is an element of revelation. If you wish to understand others you must intensify your own individualism.

În acest punct, Ernest, se petrece un lucru straniu. Criticul va fi interpret, dar nu unul care va repeta, pur și simplu, sub o altă formă, un mesaj care i-a fost pus în gură. Pentru că așa cum doar prin contactul cu arta altor națiuni, arta unei țări câștigă acea viață individuală, distinctă pe care o numim naționalitate, tot așa, printr-o inversare curioasă, criticul poate interpreta personalitatea și opera altora prin accentuarea propriei personalități. Cu cât mai intens participă această personalitate la actul interpretării, cu atât interpretarea devine mai autentică, mai satisfăcătoare, mai convingătoare și mai adevărată.

Ernest: Aș fi înclinat să spun că personalitatea este un element perturbator.

Gilbert: Nu, este un element al revelației. Dacă vrei să-i înțelegi pe alții trebuie să-ți intensifici propriul individualism.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

64

Ernest. What, then, is the result?

Gilbert. I will tell you, and perhaps I can tell you best by definite example. It seems to me that, while the literary critic stands of course first, as having the wider range, and larger vision, and nobler material, each of the arts has a critic, as it were, assigned to it. The actor is a critic of the drama. He shows the poet's work under new conditions, and by a message special to himself. He takes the written word, and action, gesture, and voice become the media of revelation. The singer, or the player on lute and viol, is the critic of music. The etcher of a picture robs the painting of its fair colours, but shows us by the use of a new material its true colour-quality, its tones and values, and the relations of its masses, and so is, in his way, a critic of it, for the critic is he who exhibits to us a work of art in a form different from that of the work itself, and the employment of a new material is a critical as well as a creative element. Sculpture, too, has its critic, who may be either the carver of a gem, as he was in Greek days, or some painter like Mantegna, who sought to reproduce on canvas the beauty of plastic line

Ernest: Și, atunci, care este rezultatul?

Gilbert: Îți voi spune. Și probabil că exemplul clar este cea mai bună cale. Dacă criticul literar, cred, ocupă primul loc pentru că are un registru mai larg, o perspectivă mai amplă și un material mai nobil, la rândul ei, fiecare artă își are criticul ei. Actorul este criticul piesei. El prezintă opera poetului în termeni noi și printr-o metodă specifică lui. Pornește de la cuvântul scris și acțiunea, gestică și vocea lui devin mijloace de revelare. Cântărețul sau cel care cântă la alăută sau violă este critic muzical. Gravorul răpește tabloului culorile frumoase dar ne arată prin utilizarea unui nou material adevărata calitate coloristică, tonurile și valorile ei, apoi relațiile dintre volume, devenind astfel este criticul tabloului, căci criticul este acela care ne pune în față o operă de artă diferită de cea inițială iar utilizarea unui nou material este un element critic și creator în același timp. Sculptura își are și ea criticul ei, care poate fi sculptorul unei pietre prețioase, ca pe vremea grecilor, ori un pictor ca Mantegna, care a căutat să reproducă pe pânză frumusețea liniei plastice și demnitatea simfonică a procesiunilor dintr-un basorelieu. Și în cazul tuturor acestor critici creatori de artă este evident că personalitatea este absolut esențială unei interpretări autentice. Când Rubinstein ne cântă

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

65

and the symphonic dignity of processional bas-relief. And in the case of all these creative critics of art it is evident that personality is an absolute essential for any real interpretation. When Rubinstein plays to us the *Sonata Appassionata* of Beethoven, he gives us not merely Beethoven, but also himself, and so gives us Beethoven absolutely – Beethoven reinterpreted through a rich artistic nature, and made vivid and wonderful to us by a new and intense personality. When a great actor plays Shakespeare we have the same experience. His own individuality becomes a vital part of the interpretation. People sometimes say that actors give us their own Hamlets and not Shakespeare's; and this fallacy – for it is a fallacy – is, I regret to say, repeated by that charming and graceful writer who has lately deserted the turmoil of literature for the peace of the House of Commons – I mean the author of *Obiter Dicta*. In point of fact, there is no such thing as Shakespeare's Hamlet. If Hamlet has something of the definiteness of a work of art, he has also all the obscurity that belongs to life. There are as many Hamlets as there are melancholies.

Sonata Appassionata de Beethoven, el nu ni-l prezintă doar pe Beethoven ci, de asemenea, pe sine însuși – și astfel îl prezintă pe Beethoven la modul total – Beethoven reinterpretat prin prisma unei firi bogate artistic, unul care pentru noi devine viu și minunat datorită unei personalități noi și pline de forță. Când un mare actor joacă Shakespeare, trecem prin același gen de experiență. Propria lui individualitate devine parte vitală a interpretării. Uneori se spune că actorii ne oferă propriul lor Hamlet, nu cel creat de Shakespeare; și această eroare – pentru că este o eroare – este repetată, îmi pare rău s-o spun, de acel scriitor plăcut și delicat, acela care a trecut recent de la viața agitată din lumea literară la liniștea din Camera Comunelor – mă refer la autorul lui *Obiter Dicta*. De fapt nu există un Hamlet al lui Shakespeare. Dacă Hamlet are ceva din finitudinea unei opere de artă, mai conține în același timp gama întreagă de obscuritate a vieții. Există tot atâtea personaje Hamlet câte feluri de melancolii există pe lume.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

66

Ernest. As many Hamlets as there are melancholies?

Gilbert. Yes: and as art springs from personality, so it is only to personality that it can be revealed, and from the meeting of the two comes right interpretative criticism.

Ernest. The critic, then, considered as the interpreter, will give no less than he receives, and lend as much as he borrows?

Gilbert. He will be always showing us the work of art in some new relation to our age. He will always be reminding us that great works of art are living things – are, in fact, the only things that live. So much, indeed, will he feel this, that I am certain that, as civilization progresses and we become more highly organized, the elect spirits of each age, the critical and cultured spirits, will grow less and less interested in actual life, and will seek to gain their impressions almost entirely from what Art has touched. For Life is terribly deficient in form. Its catastrophes happen in the wrong way and to the wrong people. There is a grotesque horror about its comedies, and its tragedies seem to culminate in farce. One is always wounded when one approaches it.

Ernest: Tot atâtea personaje Hamlet câte feluri de melancolii există pe lume?

Gilbert: Da. Și așa cum arta izvorăște din personalitate, ea i se poate revela doar unei personalități, și din întâlnirea celor două apare critica interpretativă.

Ernest: Criticul, deci, privit ca interpret, nu ne va dăruia mai puțin decât primește și va înapoia tot ce împrumută?

Gilbert: Întotdeauna ne va prezenta opera de artă într-o nouă relație cu epoca noastră. Întotdeauna ne va reaminti că operele de artă sunt lucruri vii, că sunt, de fapt, singurele lucruri care trăiesc. Într-atât va simți el asta încât sunt sigur că, pe măsură ce civilizația va progresa iar modul nostru de organizare se va rafina, spiritele critice și cultivate vor fi din ce în ce mai puțin interesate de viață ca atare și vor căuta să obțină impresiile aproape în întregime din tot ce a intrat în atingere cu arta. Pentru că vieții îi lipsește teribil de mult forma. Catastrofele ei se produc într-un mod greșit și afectează pe cine nu trebuie. Comediile ei au în ele ceva de oroare grotescă iar tragediile par să culmineze în farsă. Mereu ești rănit când te apropii de ea. Lucrurile durează fie prea mult, fie nu suficient de mult.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

67

Things last either too long, or not long enough.

Ernest. Poor life! Poor human life! Are you not even touched by the tears that the Roman poet tells us are part of its essence?

Gilbert. Too quickly touched by them, I fear. For when one looks back upon the life that was so vivid in its emotional intensity, and filled with such fervent moments of ecstasy or of joy, it all seems to be a dream and an illusion. What are the unreal things, but the passions that once burned one like fire? What are the incredible things, but the things that one has faithfully believed? What are the improbable things? The things that one has done oneself. No, Ernest; life cheats us with shadows, like a puppet-master. We ask it for pleasure. It gives it to us, with bitterness and disappointment in its train. We come across some noble grief that we think will lend the purple dignity of tragedy to our days, but it passes away from us, and things less noble take its place, and on some grey windy dawn, or odorous eve of silence and of silver, we find ourselves looking with callous wonder, or dull heart of stone, at the tress of gold-flecked hair that we had once so wildly

Ernest: Sărmana viață! Sărmana viață omenească! Chiar nu te tulbură lacrimile ei, parte a substanței din care este făcută, cum spune poetul latin.

Gilbert: Mi-e teamă că mă tulbură mult prea repede. Căci atunci când privești înapoi la propria viață, care a fost atât de vie prin intensitate emoțională, plină de momente de extaz și bucurie, totul îți pare a fi deolaltă vis și iluzie. Ce sunt oare lucrurile acestea ireale dacă nu pasiunile care au ars în tine ca un foc? Ce sunt oare lucrurile incredibile, dacă nu acelea în care ai crezut odată neabătut? Ce sunt oare lucrurile improbabile? Acelea pe care tu însuși le-ai făcut. Nu, Ernest, viața ne trage pe sfoară cu umbre, asemeni unui păpușar. Cerem de la el plăcere. Ne-o dă laolaltă cu amărăciunea și dezamăgirea. Dăm peste o nobilă suferință și credem că aceasta va lua de la tragedie demnitatea ei de purpură, dar trece și lucruri mai puțin onorabile îi iau locul, și în zorii unei zile cenușii, vântoase, sau într-o seară înmiresmată de tăcere și argint, ne trezim privind cu mirare aspră sau cu inimă de piatră șuvița de aur pe care odată am adorat-o cu ardoare și am sărutat-o nebunește.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

68

worshipped and so madly kissed.

Ernest. Life, then, is a failure?

Gilbert. From the artistic point of view, certainly. And the chief thing that makes life a failure from this artistic point of view is the thing that lends to life its sordid security, the fact that one can never repeat exactly the same emotion. How different it is in the world of Art! On a shelf of the bookcase behind you stands the *Divine Comedy*, and I know that, if I open it at a certain place, I shall be filled with a fierce hatred of some one who has never wronged me, or stirred by a great love for some one whom I shall never see. There is no mood or passion that Art cannot give us, and those of us who have discovered her secret can settle beforehand what our experiences are going to be. We can choose our day and select our hour. We can say to ourselves, "Tomorrow, at dawn, we shall walk with grave Virgil through the valley of the shadow of death," and lo! the dawn finds us in the obscure wood, and the Mantuan stands by our side. We pass through the gate of the legend fatal to hope, and with pity or with joy be hold the horror of another world. The hypocrites go by, with their painted

Ernest: Viața este, deci, un eșec.

Gilbert: Din punct de vedere artistic, așa-i. Și ceea ce face ca viața să fie un eșec din punct de vedere artistic este acel element care îi conferă siguranța ei sordidă, faptul că nu poți trăi aceeași emoție la fel. Cât de diferită este lumea artei! Pe unele din rafturile din spatele tău se află *Divina Comedie*; știu că dacă o voi deschide într-un anumit loc voi fi cuprins de o ură nestinsă față de cineva care nu mi-a făcut niciodată vreun rău, sau mișcat de o mare pasiune față de cineva pe care nu-l voi vedea niciodată. Nu există vreo pasiune sau trăire pe care arta să nu ne-o transmită, și aceia dintre noi care i-au descoperit secretul, pot stabili dinainte prin ce fel de experiențe vom trece. Ne vom putea alege ziua și ora. Putem să ne spunem: „Măine în zori vom merge alături de Vergiliu prin valea umbrelor,” și, vai! zorii ne prind în pădurea întunecoasă, alături de mantovan. Pășim dincolo de poarta legendei ucigătoare de speranță și cu milă sau bucurie contemplăm oroarea unui alte lumi. Pe lângă noi trec ipocriții cu fețele lor false și glugile de plumb aurit. Din vârtejul de vânt care-i mână fără oprire ne privesc pătimașii, iar noi, la rândul nostru îi privim pe eretici sfâșiindu-și carnea și pe lacomii

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

69

faces and their cowls of gilded lead. Out of the ceaseless winds that drive them, the carnal look at us, and we watch the heretic rending his flesh, and the glutton lashed by the rain. We break the withered branches from the tree in the grove of the Harpies, and each dull-hued poisonous twig bleeds with red blood before us, and cries aloud with bitter cries. Out of a horn of fire Odysseus speaks to us, and when from his sepulchre of flame the great Ghibelline rises, the pride that triumphs over the torture of that bed becomes ours for a moment. Through the dim purple air fly those who have stained the world with the beauty of their sin, and in the pit of loathsome disease, dropsy-stricken and swollen of body into the semblance of a monstrous lute, lies Adamo di Brescia, the coiner of false coin. He bids us listen to his misery; we stop, and with dry and gaping lips he tells us how he dreams day and night of the brooks of clear water that in cool dewy channels gush down the green Casentine hills. Sinon, the false Greek of Troy, mocks at him. He smites him in the face, and they wrangle. We are fascinated by their shame, and loiter, till Virgil chides us and leads us away to that city turreted by giants where

biciuiți de ploaie. Rupem ramurile uscate din pădurea Harpiilor și fiecare mlădiță otrăvitoare, de culoare închisă, sângerează în fața noastră, vaitându-se cu țipete amare. Odiseu ne vorbește dintr-o pâlnie de foc și, când, din mormântu-i de flăcări se scoală marele ghibelin, acea mândrie care triumfă asupra torturii din acel pat o simțim noi înșine. Prin aerul purpuriu-obscur zboară cei care au colorat lumea cu frumusețea păcatului lor, iar în bolgia infectă și respingătoare, hidropic, cu trupul umflat, imobil, semănând cu o lăută monstroasă, se află Adamo di Brescia, inventatorul banilor falși. El ne imploră să-i ascultăm nefericirea; ne oprim și, cu buze arse și gura căscată, ne spune cum visează zi și noapte la pâraiele cu apă limpede care curg prin vaduri răcoroase printre dealurile casentine. Sinon, grecul ce-a înșelat Troia, își bate joc de el. Îl lovește peste față și se ciondănesc. Suntem fascinați de rușinea lor și ne învârtim pe-acolo până când Vergiliu ne ceartă și ne duce spre cetatea cu turnuri ridicate de giganți, unde marele Nimrod suflă din corn. Ni se pregătesc lucruri îngrozitoare și mergem să le cunoaștem înveșmântați în hainele și cu inima lui Dante. Traversăm mlaștinile Styxului iar Argenti înoată până la barcă prin apa vâscoasă. Ne cheamă și noi îl îndepărtăm. Ne bucurăm auzindu-

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

70

great Nimrod blows his horn. Terrible things are in store for us, and we go to meet them in Dante's raiment and with Dante's heart. We traverse the marshes of the Styx, and Argenti swims to the boat through the slimy waves. He calls to us, and we reject him. When we hear the voice of his agony we are glad, and Virgil praises us for the bitterness of our scorn. We tread upon the cold crystal of Cocytus, in which traitors stick like straws in glass. Our foot strikes against the head of Bocca. He will not tell us his name, and we tear the hair in handfuls from the screaming skull. Alberigo prays us to break the ice upon his face that he may weep a little. We pledge our word to him, and when he has uttered his dolorous tale we deny the word that we have spoken, and pass from him; such cruelty being courtesy indeed, for who more base than he who has mercy for the condemned of God? In the jaws of Lucifer we see the man who sold Christ, and in the jaws of Lucifer the men who slew Cesar. We tremble, and come forth to rebehold the stars.

In the land of Purgation the air is freer, and the holy mountain rises into the pure light of day. There is peace for

i vocea agonică, iar Vergiliu ne laudă pentru asprimea cu care-l batjocorim. Pășim pe gheața Cocytusului, acolo unde trădătorii stau adunați ca paiele într-un vas. Lovesc cu piciorul capul lui Bocca. Nu vrea să ne spună cum îl cheamă și noi smulgem snopi de păr din capul care urlă. Alberigo ne imploră să-i spargem gheața de pe față ca să poată plânge puțin. Ne dăm cuvântul că așa vom face și, după ce-și spune povestea tristă, nu ne mai ținem promisiunea și pornim mai departe; o astfel de cruzime fiind doar un gest de curtoazie, căci oare nu-i josnic acela care are milă față de cei condamnați de Dumnezeu? Îl vedem pe cel care l-a vândut pe Hristos între fălcile lui Lucifer, și tot acolo pe cei care l-au ucis pe Cezar. Tremurăm și ieșim să contemplăm stelele iar.

Pe tărâmul Purgatoriului aerul este mai degajat iar muntele sfânt se înalță în lumina pură a zilei. Suntem liniștiți și tot astfel sunt

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

71

us, and for those who for a season abide in it there is some peace also, though, pale from the poison of the Maremma, Madonna Pia passes before us, and Ismene, with the sorrow of earth still lingering about her, is there. Soul after soul makes us share in some repentance or some' joy. He whom the mourning of his widow taught to drink the sweet wormwood of pain, tells us of Nella praying in her lonely bed, and we learn from the mouth of Buonconte how a single tear may save a dying sinner from the fiend. Sordello, that noble and disdainful Lombard, eyes us from afar like a couchant lion. When he learns that Virgil is one of Mantua's citizens, he falls upon his neck, and when he learns that he is the singer of Rome he falls before his feet. In that valley whose grass and flowers are fairer than cleft emerald and Indian wood, and brighter than scarlet and silver, they are singing who in the world were kings; but the lips of Rudolph of Hapsburg do not move to the music of the others, and Philip of France beats his breast and Henry of England sits alone. On and on we go, climbing the marvellous stair, and the stars become larger than their wont, and the song of the kings grows faint, and at length

și cei care petrec un anotimp aici, deși palidă din cauza otrăvii din Maremma, Madonna Pia trece prin fața noastră iar Ismena se află și ea acolo, cu suferința de pe pământ încă stăruindu-i asupra-i. Fiecare suflet în parte ne îndemnă să-i împărtășim căința sau bucuria. Cel pe care jalea văduvei sale l-a învățat să bea dulcea amărăciune a durerii, ne vorbește despre Nella care se roagă în patul ei singuratic, iar din gura lui Buonconte aflăm cum o singură lacrimă îl poate salva pe păcătos de demon în ceasul morții. Sordello, nobilul și disprețuitorul lombard, ne fixează de la depărtare ca un leu la pândă. Când află că Vergiliu este mantovan se repede la gâtul lui, iar atunci când află că este cântărețul Romei îi cade la picioare. În valea cu iarba mai frumoasă ca smaraldul crestat și lemnul indian, cu flori mai strălucitoare decât argintiul și roșu intens, cântă toți cei care au fost regipe lume. Dar buzele lui Rudolf de Hapsburg nu se mișcă la auzul muzicii celorlalți; Filip al Franței se bate cu pumnii în piept iar Henric al Angliei stă de unul singur. Mergem mai departe, și mai deprate, urcând scara minunată iar stelele devin tot mai mari, pe când muzica regilor se aude tot mai slab și, în cele din urmă ajungem la cei șapte pomi de aur din Grădina Paradisului pământean. În carul tras de grifoni apare aceea a

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

72

we reach the seven trees of gold and the garden of the Earthly Paradise. In a griffin-drawn chariot appears one whose brows are bound with olive, who is veiled in white, and mantled in green, and robed in a vesture that is coloured like live fire. The ancient flame wakes within us. Our blood quickens through terrible pulses. We recognize her. It is Beatrice, the woman we have worshipped. The ice congealed about our heart melts. Wild tears of anguish break from us, and we bow our forehead to the ground, for we know that we have sinned. When we have done penance, and are purified, and have drunk of the fountain of Lethe and bathed in the fountain of Eunoe, the mistress of our soul raises us to the Paradise of Heaven. Out of that eternal pearl, the moon, the face of Piccarda Donati leans to us. Her beauty troubles us for a moment, and when, like a thing that falls through water, she passes away, we gaze after her with wistful eyes. The sweet planet of Venus is full of lovers. Cunizza, the sister of Ezzelin, the lady of Sordello's heart, is there, and Folco, the passionate singer of Provence, who in sorrow for Azalais forsook the world, and the Canaanitish harlot whose soul was the first that Christ redeemed. Joachim of

cărei frunte este încununată de o creangă de măslin, cu vâl alb și mantie verde, cu o rochie împodobită asemeni focului viu. În noi se trezește vechea flacără. Sângele ne pulsează rapid. O recunoaștem. E Beatrice, femeia pe care am adorat-o. Fiorul de gheață care ne cuprinsese inima se topește. Lacrimi de durere țâșnesc și ne plecăm fruntea la pământ, căci știm că am păcătuit. După ce ne-am căit și ne-am purificat, după ce am băut din izvorul Lethe și ne-am îmbăiat în Eunoe, doamna sufletului nostru ne ridică spre Paradisul Ceresc. Din acea perla eternă, luna, fața Piccardei Donati se pleacă peste noi. Frumusețea ei ne tulbură o clipă și când ea se depărtează asemeni unui obiect care cade în apă, privim în urma ei cu ochi melancolici. Dulcea planetă a lui Venus este plină de iubiți. Cunizza, sora lui Ezzelin, doamna inimii lui Sordello, este acolo, cum și Folco, cântărețul plin de pasiune al Provenței, cel care tânjind după Azalais a renunțat la lume și la târfa cananeană al cărei suflet a fost primul mântuit de Hristos. Joachim de Flora stă la soare și tot la soare ne povestește Aquino povestea Sfântului Francisc iar Bonaventura povestea Sfântului Dominic. Cacciaguida se apropie printre rubinele arzând ale lui Marte. El ne vorbește despre săgețile trase cu arcul exilului, despre cât de amară este

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

73

Flora stands in the sun, and, in the sun, Aquinas recounts the story of St. Francis and Bonaventure the story of St. Dominic. Through the burning rubies of Mars, Cacciaguida approaches. He tells us of the arrow that is shot from the bow of exile, and how salt tastes the bread of another, and how steep are the stairs in the house of a stranger. In Saturn the souls sing not, and even she who guides us dare not smile. On a ladder of gold the flames rise and fall. At last, we see the pageant of the Mystical Rose. Beatrice fixes her eyes upon the face of God, to turn them not again. The beatific vision is granted to us; we know the Love that moves the sun and all the stars.

Yes, we can put the earth back six hundred courses and make ourselves one with the great Florentine, kneel at the same altar with him, and share his rapture and his scorn. And if we grow tired of an antique time, and desire to realize our own age in all its weariness and sin, are there not books that can make us live more in one single hour than life can make us live in a score of shameful years? Close to your hand lies a little volume, bound in some Nile-green skin that has been powdered with gilded nenuphars and

pâinea celuiilalt și cât de nesigure sunt treptele din casa străinului. Pe Saturn sufletul nu cântă și nici aceea care ne conduce nu îndrăznește să zâmbească. Pe o scară de aur flăcările urcă și coboară. Vedem în cele din urmă procesiunea Rozei Mistice. Beatrice își fixează ochii pe chipul lui Dumnezeu și nu și-i mai întoarce. Primim acea viziune beatifică și cunoaștem Dragostea care pune în mișcare soarele și celelalte stele.

Da, putem să întoarcem pământul cu șase sute de ani înapoi și să devenim una cu marele florentin, să îngenunchem în fața aceluiași altar, să-i împărtășim extazul și disprețul. Și dacă ne plictisim de epocile străvechi și vrem să ne apropiem de vremea noastră, așa cum este ea, păcătoasă și dezgustătoare, nu există oare cărți care să ne facă să trăim într-o oră mai mult decât într-un lung șir de ani plin de rușine. Lângă tine se află un volumaș legat în piele eau de Nil, decorată cu mici nuferi auriți, catifelată cu albul intens al fildeșului. Este cartea pe care Gautier a iubit-o

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

74

smoothed with hard ivory. It is the book that Gautier loved, it is Baudelaire's masterpiece. Open it at that sad madrigal that begins

*"Que m'importe que to sois sage?
Sois belle! et sois triste!"*

and you will find yourself worshipping sorrow as you have never worshipped joy. Pass on to the poem on the man who tortures himself, let its subtle music steal into your brain and colour your thoughts, and you will become for a moment what he was who wrote it; nay, not for a moment only, but for many barren moonlit nights and sunless sterile days will a despair that is not your own make its dwelling within you, and the misery of another gnaw your heart away. Read the whole book, suffer it to tell even one of its secrets to your soul, and your soul will grow eager to know more, and will feed upon poisonous honey, and seek to repent of strange crimes of which it is guiltless, and to make atonement for terrible pleasures that it has never known. And then, when you are tired of these flowers of evil, turn to the flowers

enorm, capodopera lui Baudelaire. Deschide-o la acel trist madrigal, care începe cu:

*Que m'importe que tu sois sage?
Sois belle! et sois triste!*

și te vei pomeni adorând durerea așa cum n-ai adorat nicicând bucuria. Transferă conținutul poemului asupra omului care se chinuie singur, dă voie muzicii lui subtile să ți se strecoare în minte și să-ți coloreze gândurile și vei deveni o clipă autorul poemului. Nu doar o clipă, ci multe nopți fără lună lună, multe zile sterile, fără soare o disperare care nu este a ta va sălășlui în tine iar suferința altora îți va roade inima. Citește întreaga carte, îngăduie-i să mărturisească sufletului tău unul din secretele ei iar sufletul tău va fi dornic să știe mai mult și se va hrăni cu mierea otrăvitoare, va căuta să se căiască de crime de care este străin și să ispășească plăceri pe care nu le-a cunoscut niciodată. Și apoi, când vei obosi de aceste flori ale răului, întoarce-te spre florile care cresc în grădina Perditei și răcorește-ți fruntea fierbinte în caliciul lor înrourat și fie ca frumusețea lor să-ți

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

75

that grow in the garden of Perdita, and in their dew-drenched chalices cool your fevered brow, and let their loveliness heal and restore your soul; or wake from his forgotten tomb the sweet Syrian, Meleager, and bid the lover of Heliodore make you music, for he too has flowers in his song, red pomegranate-blossoms, and irises that smell of myrrh, ringed daffodils and dark-blue hyacinths, and marjoram and crinkled ox-eyes. Dear to him was the perfume of the bean-field at evening, and dear to him the odorous eared-spikenard that grew on the Syrian hills, and the fresh green thyme, the wine-cup's charm. The feet of his love as she walked in the garden were like lilies set upon lilies. Softer than sleep-laden poppy-petals were her lips, softer than violets and as scented. The flame-like crocus sprang from the grass to look at her. For her the slim narcissus stored the cool rain; and for her the anemones forgot the Sicilian winds that wooed them. And neither crocus, nor anemone, nor narcissus was as fair as she was. It is a strange thing, this transference of emotion. We sicken with the same maladies as the poets, and the singer lends us his pain. Dead lips have their message for us, and

vindece sufletul. Sau trezește-l din mormântul lui uitat pe Meleagru și roagă-l pe cel care o iubea pe Heliodora să-ți cânte pentru că în cântecul lui există flori, flori roșii de rodie, iriși cu miros de smirnă, margarete rotate și zambile albastru-închis, măghirani și ochiul-boului cu petale încrețite. Drag îi era parfumul câmpului de fasole înflorită, seara, drag îi era mirositorul odolean de pe dealurile siriene și cimbrul verde și proaspăt cum și o cupă de vin. Când mergea prin grădină, picioarele iubitei lui erau crini pășind pe alți crini. Și buzele ei erau mai moi decât petalele adormitorului mac, mai delicate decât violetele și la fel de înmiresmate. Șofranul ca o flacără apărea din iarbă să o privească. Pentru ea strângea stropii de ploaie răcoroasă subțiratică narcisă, pentru ea uitau anemonele vânturile siciliene care le îndoiau. Și nici șofranul, nici anemona, nici narcisa nu erau atât de frumoase cum era ea.

Acest transfer al emoției este un fapt ciudat. Ne îmbolnăvim de aceleași maladii ca poeții iar cântărețul ne împrumută suferința lui. Există un mesaj pentru noi pe buzele moarte și în inimile deja

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

76

hearts that have fallen to dust can communicate their joy. We run to kiss the bleeding mouth of Fantine, and we follow Marion Lescaut over the whole world. Ours is the love-madness of the Tyrian, and the terror of Orestes is ours also. There is no passion that we cannot feel, no pleasure that we may not gratify, and we can choose the time of our initiation and the time of our freedom also. Life! Life! Don't let us go to life for our fulfilment or our experience. It is a thing narrowed by circumstances, incoherent in its utterance, and without that fine correspondence of form and spirit which is the only thing that can satisfy the artistic and critical temperament. It makes us pay too high a price for its wares, and we purchase the meanest of its secrets at a cost that is monstrous and infinite.

Ernest. Must we go, then, to Art for everything?

Gilbert. For everything. Because Art does not hurt us. The tears that we shed at a play are a type of the exquisite sterile emotions that it is the function of Art to awaken. We weep, but we are not wounded. We grieve, but our

pulbere ne pot transmite bucuria lor. Alergăm să sărutăm gura sângerândă a Fantinei și o urmăm pe Marion Lescaut în lumea largă. A noastră e nebunia iubirii tyrianului și teroarea lui Oreste. Nu există pasiune pe care să nu o putem simți, nu-i plăcere pe care să n-o putem satisface—noi ne putem alege timpul inițierii și timpul libertății. Viața! Viața! Să nu ne îndreptăm spre viață căutând să ne împlinim sau să ne câștigăm experiența. Ea este îngustată datorită împrejurărilor, incoerență în formulele ei, nu posedă acea corespondență fină dintre formă și spirit, singurul lucru care poate satisface un temperament artistic și critic. Ne face să plătim un preț mult prea mare pentru bucuriile ei și reușim să obținem cele mai meschine dintre secrete la un preț monstruos.

Ernest: Trebuie, deci, să ne îndreptăm spre artă pentru a obține tot?

Gilbert: Pentru tot. Pentru că arta nu ne rănește. Lacrimile pe care le vărsăm la o piesă de teatru sunt un fel de manifestare a unor emoții sterile, desăvârșite pe care arta le trezește. Plângem, dar nu suntem răniți. Suferim, dar suferința nu e amară. În viața

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

77

grief is not bitter. In the actual life of man, sorrow, as Spinoza says somewhere, is a passage to a lesser perfection. But the sorrow with which Art fills us both purifies and initiates, if I may quote once more from the great art-critic of the Greeks. It is through Art, and through Art only, that we can realize our perfection; through Art, and through Art only, that we can shield ourselves from the sordid perils of actual existence. This results not merely from the fact that nothing that one can imagine is worth doing, land that one can imagine everything, but from the subtle law that emotional forces, like the forces of 'the physical sphere, are limited in extent and energy. 'One can feel so much, and no more. And how can it matter with what pleasure life tries to tempt one, or with what pain it seeks to maim and mar one's soul, if in the spectacle of the lives of those who have never existed one has found the true secret of joy, and wept away one's tears over their deaths who, like Cordelia and the daughter of Brabantio, can never die?

Ernest. Stop a moment. It seems to me that in everything that you have said there is something radically immoral.

reală, tristețea, așa cum spune Spinoza undeva, este o trecere spre o stare inferioară a perfecțiunii. Dar suferința oferită prin artă purifică și inițiază, dacă-mi dai voie să-l mai citez încă o dată pe marele critic de artă al grecilor. Prin artă, numai și numai prin artă putem atinge perfecțiunea, prin artă, numai și numai prin artă ne putem proteja față de pericolele sordide ale existenței reale. Acest lucru nu rezultă doar din faptul că nimic din ceea ce îți imaginezi nu merită făcut și că îți poți imagina orice, ci și din legea subtilă după care forțele emoționale, la fel ca forțele din fizică, sunt limitate ca extensie și energie. Atât putem simți – nu mai mult. Și ce contează cu ce plăceri încercă viața să ne atragă sau cu ce dureri caută să ne schilodească sau să ne corupă sufletul, dacă ai găsit în spectacolul vieților celor care nu au existat niciodată secretul adevărat al bucuriei și ai vărsat lacrimile la moartea celor care, asemeni Cordeliei și fiicei lui Brabantio, nu vor muri nicicând?

Ernest: Oprește-te o clipă. Mi se pare că în tot ce-ai spus există ceva extrem de imoral.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

78

Gilbert. All art is immoral.

Ernest. All art?

Gilbert. Yes. For emotion for the sake of emotion is the aim of art, and emotion for the sake of action is the aim of life, and of that practical organization of life that we call society. Society, which is the beginning and basis of morals, exists simply for the concentration of human energy, and in order to ensure its own continuance and healthy stability it demands, and no doubt rightly demands, of each of its citizens that he should contribute some form of productive labor to the common weal, and toil and travail that the day's work may be done. Society often forgives the criminal; it never forgives the dreamer. The beautiful sterile emotions that art excites in us, are hateful in its eyes, and so completely are people dominated by the tyranny of this dreadful social ideal that they are always coming shamelessly up to one at Private Views and other places that are open to the general public, and saying in a loud stentorian voice, "What are you doing?" whereas "What are you thinking?" is the only question that any single civilized

Gilbert: Artă e imorală.

Ernest: Întreaga artă?

Gilbert: Da. Pentru că scopul artei este emoția de dragul emoției iar scopul vieții este emoția de dragul acțiunii cum este și cel al organizării practice a vieții pe care o numim societate. Societatea, care este începutul și baza moravurilor, există pur și simplu doar pentru a concentra energia umană și pentru a asigura continuitatea și stabilitatea sănătoasă pe care o cere, și pe bună dreptate o cere, de la fiecare cetățean; acesta trebuie să contribuie printr-o formă de muncă productivă la bunăstarea comună, să trudească și să facă eforturi chinuitoare pentru a isprăvi munca de fiecare zi. Societatea îl iartă deseori pe criminal dar pe visător niciodată. Emoțiile frumoase și sterile pe care le stimulează în noi arta sunt odioase în ochii societății, și într-atât sunt acaparați oamenii de tirania acestui ideal social dezgustător încât se duc fără rușine la Private Views sau în alte locuri deschise publicului și întreabă cu o voce stentoriană: „Ce mai faci?” când ar trebui să spună „La ce te mai gândești?” – singura întrebare care ar trebui să li se permită oamenilor să o murmure unul altuia. Fără îndoială că sunt plini de intenții bune, acești inși onești și radioși. Probabil că acesta e motivul pentru care sunt excesiv de

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

79

being should ever be allowed to whisper to another. They mean well, no doubt, these honest beaming folk. Perhaps that is the reason why they are so excessively tedious. But some one should teach them that while, in the opinion of society, Contemplation is the gravest sin of which any citizen can be guilty, in the opinion of the highest culture it is the proper occupation of man.

Ernest. Contemplation?

Gilbert. Contemplation. I said to you some time ago that it was far more difficult to talk about a thing than to do it. Let me say to you now that to do nothing at all is the most difficult thing in the world, the most difficult and the most intellectual. To Plato, with his passion for wisdom, this was the noblest form of energy. To Aristotle, with his passion for knowledge, this was the noblest form of energy also. It was to this that the passion for holiness led the saint and the mystic of medieval days.

Ernest. We exist, then, to do nothing?

Gilbert. It is to do nothing that the elect exist. Action is limited and relative. Unlimited and absolute is the vision of him who sits at ease and watches, who walks in

placisitori. Dar cineva ar trebui să-i învețe că, dacă societatea crede că a contempla este cel mai mare păcat de care se poate face vinovat un cetățean, din punctul de vedere al culturii superioare aceasta este ocupația specifică omului.

Ernest: A contempla?

Gilbert: A contempla. Cu câtva timp în urmă ți-am spus că e mult mai dificil să vorbești despre un lucru decât să-l faci. Dă-mi voie să-ți spun că a nu face absolut nimic este cel mai dificil lucru din lume, cel mai dificil și totodată unul de înaltă intelectualitate. Pentru Platon, cu pasiunea lui pentru înțelepciune, aceasta era cea mai nobilă formă de energie. Și pentru Aristotel, cu pasiunea lui pentru cunoaștere, aceasta era cea mai nobilă formă de energie. Spre ea se îndrepta pasiunea pentru sfințenie a sfântului și misticului evului mediu.

Ernest: Existăm, deci, pentru a nu face nimic?

Gilbert: Cei aleși trăiesc pentru a nu face nimic. Acțiunea e limitată și relativă. Viziunea celui care stă relaxat și contemplă, a celui singuratic și visător este nelimitată și absolută. Dar noi,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

80

loneliness and dreams. But we who are born at the close of this wonderful age, are at once too cultured and too critical, too intellectually subtle and too curious of exquisite pleasures, to accept any speculations about life in exchange for life itself. To us the *città divina* ' is colourless, and the *fruitio Dei* ' without meaning. Metaphysics do not satisfy our temperaments, and religious ecstasy is out of date. The world through which the Academic philosopher becomes "the spectator of all time and of all existence" is not really an ideal world, but simply a world of abstract ideas. When we enter it, we starve amidst the chill mathematics of thought. The courts of the city of God are not open to us now. Its gates are guarded by Ignorance, and to pass them we have to surrender all that in our nature is most divine. It is enough that our fathers believed. They have exhausted the faith-faculty of the species. Their legacy to us is the scepticism of which they were afraid. Had they put it into words, it might not live within us as thought. No, Ernest, no. We cannot go back to the saint. There is far more to be learned from the sinner. We cannot go back to the philosopher, and

cei născuți la finele acestei epoci minunate suntem mult prea cultivați și cu prea mult spirit critic, avem un spirit subtil intelectual, suntem prea curioși să cunoaștem plăcerile rafinate pentru a accepta orice gen de speculații în schimbul vieții ca atare. Pentru noi *città divina* este lipsit de culoare iar *fruitio Dei* lipsit de sens. Metafizica nu ne satisface temperamentul iar extazul religios este demodat. Lumea prin care filosoful academic devine „spectator al timpului și existenței în totalitate” nu este o lume cu adevărat ideală, ci pur și simplu o lume de idei abstracte. Atunci când intrăm în ea înghețăm în frigul matematicii gândirii. Curțile orașului lui Dumnezeu nu ne mai sunt deschise acum. Porțile lui sunt păzite de Ignoranță și pentru a trece dincolo de ele trebuie să abandonăm tot ce este divin în noi. E suficient că părinții noștri au crezut. Ei au epuizat facultatea-credinței existentă în specia noastră. Ne-au lăsat ca moștenire scepticismul de care se temeau. Dacă l-ar fi formulat în cuvinte, poate că acesta n-ar mai trăi în noi ca mod de gândire. Nu, Ernest, nu. Nu ne mai putem întoarce la sfânt. Avem mult mai mult de învățat de la păcătos. La filosof nu ne mai putem întoarce iar misticul ne duce pe un drum greșit. Cine ar da, cum spune Pater undeva, linia curbată a frunzei de trandafir pe Ființa

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

81

the mystic leads us astray. Who, as Mr. Pater suggests somewhere, would exchange the curve of a single rose-leaf for that formless intangible Being which Plato rates so high? What to us is the Illumination of Philo, the Abyss of Eckhart, the Vision of Mime, the monstrous Heaven itself that was revealed to Swedenborg's blinded eyes? Such things are less than the yellow trumpet of one daffodil of the field, far less than the meanest of the visible arts; for, just as Nature is matter struggling into mind, so Art is mind expressing itself under the conditions of matter, and thus, even in the lowliest of her manifestations, she speaks to both sense and soul alike. To the aesthetic temperament the vague is always repellent. The Greeks were a nation of artists, because they were spared the sense of the infinite. Like Aristotle, like Goethe after he had read Kant, we desire the concrete, and nothing but the concrete can satisfy us.

Ernest. What then do you propose?

Gilbert. It seems to me that with the development of the critical spirit we shall be able to realize, not merely our own lives, but the collective life of the race, and so to make

intangibilă, fără formă, căreia Platon îi dă atât de mare importanță? Ce mai reprezintă pentru noi Iluminarea lui Philo, Abisul lui Eckhart, Viziunea lui Böhme, însuși Cerul monstruos care a apărut în fața ochilor orbi ai lui Swedenborg? Toate acestea înseamnă cu mult mai puțin decât corola galbenă a unei narcise de câmp, mai puțin decât cea mai meschină dintre artele vizuale. Căci așa cum natura este materia care se luptă să devină spirit, tot așa arta este spiritul care se exprimă pe sine în condițiile date ale materiei și astfel, chiar în manifestările ei inferioare, ea se adresează rațiunii și sufletului. Pentru un temperament estetic vagul este întotdeauna respingător. Grecii au fost o națiune de artiști pentru că au fost scutiți de simțul infinitului. Asemeni lui Aristotel, asemeni lui Goethe, după ce l-a citit pe Kant, avem nevoie de concret, doar concretul ne poate satisface.

Ernest: Și atunci ce propui?

Gilbert: Aș crede că odată cu dezvoltarea spiritului critic vom fi capabili să ne înțelegem nu doar de propriile noastre vieți dar și viața colectivă a rasei și să devenim ființe absolut moderne, în

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

82

ourselves absolutely modern, in the true meaning of the word modernity. For he to whom the present is the only thing that is present, knows nothing of the age in which he lives. To realize the nineteenth century, one must realize every century that has preceded it and that has contributed to its making. To know anything about oneself, one must know all about others. There must be no mood with which one cannot sympathize, no dead mode of life that one cannot make alive. Is this impossible? I think not. By revealing to us the absolute mechanism of all action, and so freeing us from the self-imposed and trammelling burden of moral responsibility, the scientific principle of Heredity has become, as it were, the warrant for the contemplative life. It has shown us that we are never less free than when we try to act. It has hemmed us round with the nets of the hunter, and written upon the wall the prophecy of our doom. We may not watch it, for it is within us. We may not see it, save in a mirror that mirrors the soul. It is Nemesis without her mask. It is the last of the Fates, and the most terrible. It is the only one of the Gods whose real name we know.

adevăratul sens al cuvântului modernitate. Căci acela pentru care prezentul este unicul lucru prezent, nu cunoaște absolut nimic despre epoca în care trăiește. Pentru a înțelege secolul XIX, trebuie să înțelegi fiecare secol care l-a precedat și cum fiecare a contribuit la facerea lui. Pentru a ști ceva despre tine, trebuie să știi tot despre ceilalți. Trebuie să nu existe trăire sufletească pe care să n-o înțelegi și nici un mod de viață dispărut pe care să nu-l poți readuce la viață. Este asta imposibil? Nu cred. Dezvăluindu-ne mecanismul absolut al oricărui fel de acțiune și eliberându-ne astfel de povara auto-impusă și blocantă a responsabilității morale, principiul științific al eredității a devenit, cum s-ar spune, garantul vieții contemplative. El ne-a demonstrat că niciodată nu suntem mai puțin liberi decât atunci când încercăm să acționăm. Ne-a înfășurat în lațurile vânătorului și a scris pe ziduri profeția despre propriul nostru destin. Nu avem cum să-l urmărim pentru că se află în interiorul nostru. Nu-l putem vedea decât, poate, într-o oglindă care oglindește sufletul. El este zeița Nemesis fără mască. Este ultima dintre zeițele Sorții, cea mai teribilă dintre toate. Este singurul nume, dintre numele tuturor zeilor, pe care îl cunoaștem.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

83

And yet, while in the sphere of practical and external life it has robbed energy of its freedom and activity of its choice, in the subjective sphere, where the soul is at work, it comes to us, this terrible shadow, with many gifts in its hands, gifts of strange temperaments and subtle susceptibilities, gifts of wild ardours and chill moods of indifference, complex multiform gifts of thoughts that are at variance with each other, and passions that war against themselves. And so, it is not our own life that we live, but the lives of the dead, and the soul that dwells within us is no single spiritual entity, making us personal and individual, created for our service, and entering into us for our joy. It is something that has dwelt in fearful places, and in ancient sepulchres has made its abode. It is sick with many maladies, and has memories of curious sins. It is wiser than we are, and its wisdom is bitter. It fills us with impossible desires, and makes us follow what we know we cannot gain. One thing, however, Ernest, it can do for us. It can lead us away from surroundings whose beauty is dimmed to us by the mist of familiarity, or whose ignoble ugliness and sordid claims are marring the

Și totuși, dacă în sfera vieții practice, exterioare, a lăsat energia fără libertate și activitatea fără posibilitatea de alegere, în sfera subiectivă, unde funcționează sufletul, această fantomă teribilă apare cu multe daruri: darurile temperamentelor stranii și susceptibilităților subtile, darurile ardorilor nebunești și ale stărilor de indiferență glacială, darurile complexe și multiforme ale gândurilor în dispută unele cu altele și pasiunilor care luptă împotriva lor înseși. Și astfel noi nu ne mai trăim propria viață ci viețile celor morți, iar sufletul care sălășluiește în noi nu mai este o unică entitate spirituală, care ne conferă personalitate și individualitate, o entitate creată pentru binele nostru și aflându-se în noi spre a ne bucura. El este ceva care a sălășluit în locuri îngrozitoare, găsindu-și culcuș în morminte străvechi. Este bolnav de mai multe maladii și își amintește păcate ciudate. Este mai înțelept decât noi iar înțelepciunea-i e amară. Ne umple de dorințe imposibile și ne face să căutăm ceea ce știm că nu putem obține. Totuși, Ernest, poate face pentru noi ceva. Ne poate depărta de acele împrejurimi a căror frumusețe ne este întunecată de ceața familiarității sau a căror urâtenie ignobilă și pretenții sordide ne denaturează perfecțiunea evoluției. El ne poate ajuta să părăsim epoca în care ne-am născut și să locuim în

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

84

perfection of our development. It can help us to leave the age in which we were born, and to pass into other ages, and find ourselves not exiled from their air. It can teach us how to escape from our experience, and to realize the experiences of those who are greater than we are. The pain of Leopardi crying out against life becomes our pain. Theocritus blows on his pipe, and we laugh with the lips of nymph and shepherd. In the wolf skin of Pierre Vidal we flee before the hounds, and in the armour of Lancelot we ride from the bower of the Queen. We have whispered the secret of our love beneath the cowl of Abelard, and in the stained raiment of Villon have put our shame into song. We can see the dawn through Shelley's eyes, and when we wander with Endymion the Moon grows amorous of our youth. Ours is the anguish of Atys, and ours the weak rage and noble sorrows of the Dane. Do you think that it is the imagination that enables us to live these countless lives? Yes: it is the imagination; and the imagination is the result of heredity. It is simply concentrated race-experience.

Ernest. But where in this is the function of the critical spirit?

alte perioade unde să nu ne simțim exilați. Ne poate învăța cum să ne depășim propria experiență și să cunoaștem experiențele unor persoane mai importante decât noi. Durerea lui Leopardi care se revoltă împotriva vieții va deveni propria noastră durere. Teocrit cântă la fluier iar noi râdem cu gura nimfei sau a păstorului. În blana de lup a lui Pierre Vidal fugim înaintea ogarilor iar în armura lui Lancelot plecăm lăsând în urmă budoarul reginei. Sub gluga lui Abelard ne șoptim secretul iubirii iar în hainele murdare ale lui Villon ne rostim rușinea prin cântec. Vedem zorii zilei prin ochii lui Shelley și când vagabondăm împreună cu Endymion, luna se îndrăgostește de tinerețea noastră. A noastră este suferința lui Attis, ale noastre furia neputincioasă și durerile danezului. Crezi că imaginația ne permite să trăim aceste vieți nenumărate? Da, imaginația, iar imaginația este rezultatul eredității. Ea este pur și simplu experiența concentrată a rasei.

Ernest: Dar care este atunci locul funcției spiritului critic?

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

85

Gilbert. The culture that this transmission of racial experiences makes possible can be made perfect by the critical spirit alone, and indeed may be said to be one with it. For who is the true critic but he who bears within himself the dreams, and ideas, and feelings of myriad generations, and to whom no form of thought is alien, no emotional impulse obscure? And who the true man of culture, if not he who by fine scholarship and fastidious rejection has made instinct self-conscious and intelligent, and can separate the work that has distinction from the work that has it not, and so by contact and comparison makes himself master of the secrets of style and school, and understands their meanings, and listens to their voices, and develops that spirit of disinterested curiosity which is the real root, as it is the real flower, of the intellectual life, and thus attains to intellectual clarity, and, having learned "the best that is known and thought in the world," lives – it is not fanciful to say so – with those who are the Immortals.

Yes, Ernest: the contemplative life, the life that has for its aim not *doing* but *being*, and not *being*) merely, but

Gilbert: Cultura care face posibilă transmiterea experiențelor rasei poate fi perfecționată doar de spiritul critic și, într-adevăr, s-ar putea spune că fac corp comun. Oare cine este adevăratul critic, dacă nu acela care poartă în sine visurile, ideile și sentimentele a miriade de generații, căruia nu-i este străină nici o formă de gândire, nici un impuls emoțional obscur? Cine oare este adevăratul om de cultură, dacă nu acela care printr-un spirit cărturăresc de calitate și eliminări pedante a făcut instinctul să fie inteligent și conștient de sine, acela care poate face distincția dintre opera cu personalitate de cea fără personalitate și astfel, prin apropieri și comparații devine însuși stăpânul secretelor de stil și școală, le înțelege sensurile, le ascultă vocile și cultivă acel spirit de curiozitate dezinteresată – adevărata rădăcină și adevărata floare a vieții intelectuale – și atinge în acest mod claritatea intelectuală iar după ce a aflat „tot ce este mai bun din ce a cunoscut și a gândit lumea” trăiește alături de Nemuritori – crede-mă, asta nu-i o închipuire de-a mea.

Da, Ernest, spiritul critic ne poate oferi viața contemplativă, viața care nu are ca scop *facerea* ci *ființarea* și nu doar *ființarea* singură,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

86

becoming – that is what the critical spirit can give us. The gods live thus: either brooding over their own perfection, as Aristotle tells us, or, as Epicurus fancied, watching with the calm eyes of the spectator the tragicomedy of the world that they have made. We, too, might live like them, and set ourselves to witness with appropriate emotions the varied scenes that man and nature afford. We might make ourselves spiritual by detaching ourselves from action, and become perfect by the rejection of energy. It has often seemed to me that Browning felt something of this. Shakespeare hurls Hamlet into active life, and makes him realize his mission by effort. Browning might have given us a Hamlet who would have realized his mission by thought. Incident and event were to him unreal or unmeaning. He made the soul the protagonist of life's tragedy, and looked on action as the one undramatic element of a play. To us, at any rate, the ΒΙΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ is the true ideal. From the high tower of Thought we can look out at the world. Calm, and self-centred, and complete, the aesthetic critic contemplates life, and no arrow drawn at

ci devenirea. Așa trăiesc zeii, fie meditănd la propria perfecțiune, cum ne spune Aristotel, sau cum și-a imaginat Epicur, urmărind cu ochii calmi ai spectatorului tragi-comedia lumii pe care ei înșiși au creat-o. Și noi am putea trăi ca ei, ne-am putea propune să urmărim cu emoții pe măsură diversele scene pe care ni le oferă natura și omul. Ne-am putea spiritualiza detașându-ne de acțiune și am putea deveni perfecți prin eliminarea energiei. Deseori mi s-a părut că Browning a simțit ceva de acest gen. Shakespeare îl aruncă pe Hamlet într-o viață activă și-l face să-și realizeze misiunea prin efortul acțiunii. Browning ne-ar fi putut da un Hamlet care și-ar fi realizat misiunea prin gândire. Pentru el evenimentele nu aveau realitate și erau lipsite de sens. El a făcut din suflet protagonistul tragediei vieții și a considerat acțiunea drept elementul nedramatic al unei piese. În orice caz, pentru noi adevăratul ideal este ΒΙΟΣ ΘΕΩΡΗΤΙΚΟΣ. Din turnul înalt al gândirii putem privi spre lume. Calm, egocentric și desăvârșit în sine, criticul estetic contemplă viața și nici o săgeată trasă la întâmplare nu poate pătrunde printre încheiturile armurii sale. Cel puțin se află în siguranță. A descoperit cum trebuie să trăiască.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

87

a venture can pierce between the joints of his harness. He at least is safe. He has discovered how to live.

Is such a mode of life immoral? Yes: all the arts are immoral, except those baser forms of sensual or didactic art that seek to excite to action of evil or of good. For action of every kind belongs to the sphere of ethics. The aim of art is simply to create a mood. Is such a mode of life unpractical? Ah! it is not so easy to be unpractical as the ignorant Philistine imagines. It were well for England if it were so. There is no country in the world so much in need of unpractical people as this country of ours. With us, Thought is degraded by its constant association with practice. Who that moves in the stress and turmoil of actual existence, noisy politician, or brawling social reformer, or poor narrow-minded priest blinded by the sufferings of that unimportant section of the community among whom he has cast his lot, can seriously claim to be able to form a disinterested intellectual judgment about any one thing? Each of the professions means a prejudice. The necessity for a career forces every one to take sides. We live in the age of the

Este o astfel de viață imorală? Da, toate artele sunt imorale, cu excepția acelor forme inferioare de artă senzuală sau didactică, aceea care încearcă să trezească interesul pentru acțiunea răului sau binelui. Pentru că acțiunea, oricare ar fi ea, aparține domeniului eticii. Scopul artei este pur și simplu acela de a crea o trăire anumită. Este o astfel de viață nepractică? Ah, nu-i atât de ușor să nu fii practic, cum își imaginează filistinul ignorant. I-ar fi bine Angliei dacă ar fi așa. Nu există pe lume țară care să aibă nevoie de oameni nepractici mai mult decât țara asta a noastră. La noi gândirea este înjosită prin constanta ei asociere cu practica. Cine din cei care se mișcă în agitația și harababura existenței actuale—politicianul gălăgios, reformatorul certăreț sau preotul sărman, cu mintea îngustă și orbit de suferințele acelei părți neînsemnate a comunității a cărei soartă a ales s-o împărtășească—poate să pretindă la modul serios că este capabil să emită o judecată dezinteresată despre un lucru anume? Fiecare profesiune își are genul ei de prejudecată. Necesitățile carierei te forțează să ai anumite opțiuni. Trăim în epoca surmenajilor și needucaților, epoca în care oamenii sunt atât de

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

88

overworked, and the under-educated; the age in which people are so industrious that they become absolutely stupid. And, harsh though it may sound, I cannot help saying that such people deserve their doom. The sure way of knowing nothing about life is to try to make oneself useful.

Ernest. A charming doctrine, Gilbert.

Gilbert. I am not sure about that, but it has at least the minor merit of being true. That the desire to do good to others produces a plentiful crop of prigs is the least of the evils of which it is the cause. The prig is a very interesting psychological study, and though of all poses a moral pose is the most offensive, still to have a pose at all is something. It is a formal recognition of the importance of treating life from a definite and reasoned standpoint. That Humanitarian Sympathy wars against Nature, by securing the survival of the failure, may make the man of science loathe its facile virtues. The political economist may cry out against it for putting the improvident on the same level as the provident, and so robbing life of the strongest, because most sordid, incentive to industry. But, in the eyes of the

harnici încât se prostesc. Singurul mod de a nu cunoaște nimic despre viață este să încerci să te faci util.

Ernest: Încântătoare doctrină, dragul meu Gilbert.

Gilbert: Nu sunt sigur că-i tocmai așa, dar cel puțin are meritul minor de a fi adevărată. Faptul că dorința de a face bine altora dă naștere unei sumedenii de pedanți este cel mai mic dintre relele. Pedantul este un obiect interesant de studiu psihologic și, deși dintre toate pozele, poza morală este cea mai agresivă, totuși însuși faptul că există reprezintă ceva. Este o recunoaștere oficială a importanței tratării vieții dintr-o perspectivă clar-definită și argumentată rațional. Faptul că înțelegerea umanitaristă se războiește cu natura asigurând supraviețuirea inapților, îl poate face pe omul de știință să-i deteste virtuțile facile. Economistul politic se va revolta probabil împotriva acestora pentru că pune pe risipitor pe aceeași treaptă cu cel econom, lipsind astfel viața de cel mai puternic stimulent – cel mai sordid dintre toate – al hărniciei. Dar în ochii gânditorului,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

89

thinker, the real harm that emotional sympathy does is that it limits knowledge, and so prevents us from solving any single social problem. We are trying at present to stave off the coming crisis, the coming revolution, as my friends, the Fabianists, call it, by means of doles and alms. Well, when the revolution or crisis arrives we shall be powerless because we shall know nothing. And so, Ernest, let us not be deceived. England will never be civilized till she has added Utopia to her dominions. There is more than one of her colonies that she might with advantage surrender for so fair a land. What we want are unpractical people who see beyond the moment, and think beyond the day. Those who try to lead the people can only do so by following the mob. It is through the voice of one crying in the wilderness that the ways of the gods must be prepared.

But perhaps you think that in beholding for the mere joy of beholding, and contemplating for the sake of contemplation, there is something that is egotistic. If you think so, do not say so. It takes a thoroughly selfish age, like our own, to deify self-sacrifice. It takes a thoroughly grasping age, such as that in which we live, to set above the

adevăratul rău pe care-l produce înțelegerea emoțională este că limitează cunoașterea și astfel ne împiedică să rezolvăm orice fel de problemă socială. În prezent încercăm să prevenim criza iminentă, revoluția iminentă, cum o numesc prietenii mei, fabianiștii, prin ajutoare de șomaj și pomeni. Ei bine, atunci când va sosi revoluția sau criza, vom fi neputincioși pentru că nu vom ști nimic. Așa că, Ernest dragă, să nu ne lăsăm înșelați. Anglia nu se va civiliza până ce nu va anexa Utopia la dominioanele ei. Ar putea abandona câteva din coloniile ei în schimbul acestui tărâm atât de minunat. Avem nevoie de oameni nepractici, de cei care văd dincolo de clipa prezentă și gândesc dincolo de ziua de azi. Cei care încearcă să conducă poporul pot face acest lucru doar urmând gloata. Doar prin vocea aceluia care strigă în deșert trebuie pregătite căile zeilor.

Probabil că te gândești că există ceva egoist în a privi de dragul privirii și a contempla de dragul contemplației. Dacă așa gândești, nu o spune. E nevoie de o epocă așa cum este a noastră pentru a sanctifica sacrificiul de sine. Este nevoie de o epocă total avară ca aceasta în care trăim, pentru a pune deasupra virtuților intelectuale superioare virtuți plate și emoționale care constituie

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

90

fine intellectual virtues, those shallow and emotional virtues that are an immediate practical benefit to itself. They miss their aim, too, these philanthropists and sentimentalists of our day, who are always chattering to one about one's duty to one's neighbour. For the development of the race depends on the development of the individual, and where self-culture has ceased to be the ideal, the intellectual standard is instantly lowered, and, often, ultimately lost. If you meet at dinner a man who has spent his life in educating himself—a rare type in our time, I admit, but still one occasionally to be met with—you rise from table richer, and conscious that a high ideal has for a moment touched and sanctified your days. But, oh! my dear Ernest, to sit next a man who has spent his life in trying to educate others! What a dreadful experience that is! How appalling is that ignorance which is the inevitable result of the fatal habit of imparting opinions! How limited in range the creature's mind proves to be! How it wearies us, and must weary himself, with its endless repetitions and sickly reiteration! How lacking it is in any element of intellectual growth! In what a vicious circle it always

un beneficiu practic imediat în sine. Filantropii și sentimentalii zilelor noastre greșesc ținta — tocmai ei care tot vorbesc despre datoria față de aproape. Căci evoluția rasei depinde de evoluția individului și, acolo unde cultivarea sinelui a încetat să fie un ideal, nivelul intelectual scade imediat și se pierde în cele din urmă. Dacă la o masă întâlnești un om care își petrece viața auto-educându-se — gen rar în zilele noastre și, trebuie să recunosc, unul pe care-l întâlnești întâmplător — te ridici de-acolo îmbogățit și conștient de faptul că un ideal înalt ne-a atins o clipă și ne-a sanctificat viața. Dar vai! dragul meu Ernest, să stai alături de un om care-și petrece viața încercând să-i educe pe alții! Ce experiență cumplită! Cât de înfiorătoare este acea ignoranță care este rezultatul inevitabil al obiceiului fatal de a comunica opinii! Cât de nenuanțată este mintea acestei creaturi! Cât ne obosește și cât se obosește pe sine însăși cu repetițiile nesfârșite și reiterarea bolnăvicioasă! Cât de mult îi lipsește acel element necesar dezvoltării intelectuale! Cum se mișcă perpetuu într-un cerc vicios!

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

moves!

Ernest. You speak with strange feeling, Gilbert. Have you had this dreadful experience, as you call it, lately?

Gilbert. Few of us escape it. People say that the schoolmaster is abroad. I wish to goodness he were. But the type of which, after all, he is only one, and certainly the least important, of the representatives, seems to me to be really dominating our lives; and just as the philanthropist is the nuisance of the ethical sphere, so the nuisance of the intellectual sphere is the man who is so occupied in trying to educate others, that he has never had any time to educate himself. No, Ernest, self-culture is the true ideal of man. Goethe saw it, and the immediate debt that we owe to Goethe is greater than the debt we owe to any man since Greek days. The Greeks saw it, and have left us, as their legacy to modern thought, the conception of the contemplative life as well as the critical method by which alone can that life be truly realized. It was the one thing that made the Renaissance great, and gave us Humanism. It is the one thing that could make our own age great also; for the real weakness of England lies, not

Ernest: Se simte în vocea ta o emoție ciudată, Gilbert. Ai trecut recent prin această experiență teribilă cum o numești tu?

Gilbert: Puțini dintre noi îi scapă. Oamenii obișnuiesc să califice această situație spunând că dascălul nu-i la el acasă, că-i plecat în străinătate, cum ar veni. Pentru Dumnezeu, aș vrea să fie așa. Dar tipul căruia îi aparține, fiind cu siguranță și cel mai puțin important dintre reprezentanți, mi se pare că ne domină viețile; așa cum filantropul este o adevărată pacoste în sfera eticii, la fel este în sfera intelectuală cel preocupat să-i educe pe alții, uitând să se educe pe sine. Nu, Ernest, cultivarea sinelui este adevăratul ideal al omului. Goethe a sesizat acest lucru și lui îi suntem datori mai mult decât oricui de la greci încoace. Grecii și-au dat seama de acest lucru și au lăsat moștenire gândirii moderne concepția despre viața contemplativă și metoda critică, singura prin care poate fi înțeleasă viața cu adevărat. A fost unul din lucrurile care a dat măreție Renașterii și a creat umanismul. Este unul din acele lucruri care ar putea da măreție și epocii noastre, căci adevărata slăbiciune a Angliei nu se află în slaba ei putere militară sau în coastele nefortificate și nici în sărăcia care se strecoară prin străduțele neînsorite sau în bețivii care fac războaie

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

92

in incomplete armaments or unfortified coasts, not in the poverty that creeps through sunless lanes, or the drunkenness that brawls in loathsome courts, but simply in the fact that her ideals are emotional and not intellectual.

I do not deny that the intellectual ideal is difficult of attainment, still less that it is, and perhaps will be for years to come, unpopular with the crowd. It is so easy for people to have sympathy with suffering. It is so difficult for them to have sympathy with thought. Indeed, so little do ordinary people understand what thought really is, that they seem to imagine that, when they have said that a theory is dangerous, they have pronounced its condemnation, whereas it is only such theories that have any true intellectual value. An idea that is not dangerous is unworthy of being called an idea at all.

Ernest. Gilbert, you bewilder me. You have told me that all art is, in its essence, immoral. Are you going to tell me now that all thought is, in its essence, dangerous?

Gilbert. Yes, in the practical sphere it is so. The security of society lies in custom and unconscious instinct, and the basis of the stability of society, as a healthy organism, is the

printre clădirile infecte ci, pur și simplu, în faptul că idealurile ei sunt mai curând emoționale decât intelectuale.

Nu neg faptul că idealul intelectual este greu de atins, chiar dacă s-ar plasa la un nivel mai scăzut decât este, și probabil că mulți ani de-acum înainte va fi nepopular în rândul maselor. Oamenii înțeleg ușor suferința dar le vine atât de greu să aibă înțelegere față de gândire. Atât de puțin înțeleg oamenii de rând ce reprezintă cu adevărat gândirea încât par să-și imagineze că, după ce au calificat o teorie drept periculoasă, i-au și semnat sentința la moarte, când de fapt tocmai aceste teorii au cu adevărat o valoare intelectuală. O idee care nu este periculoasă nu-și merită numele.

Ernest: Gilbert, mă zăpăcești cu totul. Mi-ai spus că arta este în esență imorală. Ai de gând să-mi spui că gândirea este în esență periculoasă?

Gilbert: Da, în domeniul vieții practice așa și este. Securitatea societății se află în cutumă și-n instinctul inconștient, iar fundamentul stabilității societății, ca organism sănătos constă în

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

93

complete absence of any intelligence amongst its members. The great majority of people, being fully aware of this, rank themselves naturally on the side of that splendid system that elevates them to the dignity of machines, and rage so wildly against the intrusion of the intellectual faculty into any question that concerns life, that one is tempted to define man as a rational animal who always loses his temper when he is called upon to act in accordance with the dictates of reason. But let us turn from the practical sphere, and say no more about the wicked philanthropists, who, indeed, may well be left to the mercy of the almond-eyed sage of the Yellow River, Chuang Tsri the wise, who has proved that such well-meaning and offensive busybodies have destroyed the simple and spontaneous virtue that there is in man. They are a wearisome topic, and I am anxious to get back to the sphere in which criticism is free.

Ernest. The sphere of the intellect?

Gilbert. Yes. You remember that I spoke of the critic as being in his own way as creative as the artist, whose work, indeed, may be merely of value in so far as it gives to the critic a suggestion for some new mood of thought and

totala absență a inteligenței membrilor ei. Marea majoritate a oamenilor, fiind deplin conștienți de acest lucru, se situează în mod firesc de partea aceluia sistem minunat care-i ridică la demnitatea mașinilor și se dezlănțuie atât de sălbatic împotriva oricărei intruziuni intelectuale în problemele privitoare la viață încât ești tentat să definești omul ca animal rațional care își iese mereu din fire atunci când i se cere să acționeze conform dictatelor rațiunii. Dar să părăsim sfera practică și să nu mai spunem nimic despre filantropii răutăcioși care ar putea fi lăsați în seama înțeleptului cu ochi migdalați de la Fluviul Galben, Chuang Tsu, înțeleptul care a demonstrat că astfel de persoane bine-intenționate dar și agresive, care își bagă nasul în toate, au distrus acea simplitate și spontaneitate care există în om. Sunt, într-adevăr, un subiect obositor iar eu sunt nerăbdător să mă întorc la acea sferă în care critica se mișcă în voie.

Ernest: Sfera intelectului?

Gilbert: Da. Îți amintești când ți-am vorbit despre criticul, în felul lui, tot atât de creator ca artistul a cărui operă poate fi valoroasă doar în măsura în care îi oferă criticului un nou mod de gândire și simțire pe care acesta îl poate realiza printr-o calitate egală sau

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

94

feeling which he can realize with equal, or perhaps greater, distinction of form, and, through the use of a fresh medium of expression, make differently beautiful and more perfect. Well, you seemed to me to be a little sceptical about the theory. But perhaps I wronged you?

Ernest. I am not really sceptical about it, but I must admit that I feel very strongly that such work as you describe the critic producing—and creative such work must undoubtedly be admitted to be—is, of necessity, purely subjective, whereas the greatest work is objective always, objective and impersonal.

Gilbert. The difference between objective and subjective work is one of external form merely. It is accidental, not essential. All artistic creation is absolutely subjective. The very landscape that Corot looked at was, as he said himself, but a mood of his own mind; and those great figures of Greek or English drama that seem to us to possess an actual existence of their own, apart from the poets who shaped and fashioned them, are, in their ultimate analysis, simply the poets themselves, not as they thought they were, but as they thought they were not; and by such thinking came in strange manner, though but for a moment, really so to

superioară a formei. Mai mult, prin utilizarea unui mijloc nou de expresie criticul poate crea frumosul și atinge perfecțiunea în mod diferit. Ei bine, am impresia că ești sceptic față de această teorie, sau te nedreptățesc?

Ernest: Nu sunt chiar sceptic, dar trebuie să recunosc că am senzația că opera criticului, așa cum o prezinți tu —și trebuie să acceptăm că această operă este fără îndoială una de creație—, este în mod necesar pur subiectivă; opera superioară este întotdeauna obiectivă și impersonală.

Gilbert: Diferența dintre opera obiectivă și cea subiectivă ține doar de forma exterioară. Ea este de natură accidentală, nu fundamentală. Creația artistică este absolut subiectivă. Chiar peisajul văzut de Corot, așa cum singur a mărturisit-o, este doar o ipostază a propriului spirit; și acele personaje maiestuoase din teatrul grec sau englez, care par a avea o existență proprie, diferită de a poezilor care le-au imaginat și dat formă, sunt, în ultimă analiză, poezii înșiși —nu așa cum credeau ei că sunt ci așa cum credeau că nu sunt, și printr-o astfel de judecată au ajuns într-un mod straniu, fie doar pentru o clipă, să fie într-adevăr

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

95

be. For out of ourselves we can never pass, nor can there be in creation what in the creator was not. Nay, I would say that the more objective a creation appears to be, the more subjective it really is. Shakespeare might have met Rosencrantz and Guildenstern in the white streets of London, or seen the serving-men of rival houses bite their thumbs at each other in the open square; but Hamlet came out of his soul, and Romeo out of his passion. They were elements of his nature to which he gave visible form, impulses that stirred so strongly within him that he had, as it were perforce, to suffer them to realize their energy, not on the lower plane of actual life, where they would have been trammelled and constrained and so made imperfect, but on that imaginative plane of art where Love can indeed find in Death its rich fulfilment, where one can stab the eavesdropper behind the arras, and wrestle in a new-made grave, and make a guilty king drink his own hurt, and see one's father's spirit, beneath the glimpses of the moon, stalking in complete steel from misty wall to wall. Action being limited would have left Shakespeare unsatisfied and unexpressed; and, just as it is because he did nothing that he has been able to achieve everything, so it is because he never speaks to us of himself in

asa. Pentru că nu putem niciodată să trecem dincolo de noi înșine și nici în creație nu poate exista ceea ce nu a existat în creator. Nu, aş spune mai curând că, pe cât opera pare mai obiectivă, pe atât este ea mai subiectivă în realitate. Shakespeare s-ar fi putut întâlni cu Rosencrantz și Guildenstern pe străzile ultra-conservatoare ale Londrei sau ar fi putut să-i fi văzut pe cei care slujeau la casele rivale hărțuindu-se în piață; dar Hamlet i-a ieșit din suflet iar Romeo din pasiune. Cei doi erau forțe ale propriei firi și le-a dat o formă vizibilă, impulsuri care-l traversau atât de violent încât a trebuit să le lase în libertate, să-și consume energia, nu în planul inferior al vieții ci în cel imaginar al artei, acolo unde iubirea se poate împlini în moarte, unde îl poți înjunghia pe cel care trage cu urechea în spatele draperiilor, poți să te bați într-un mormânt proaspăt, să-l faci pe regele vinovat să-și înghită propriul venin și să vezi fantoma propriului tată sub razele tremurătoare ale lunii mergând semeț în ceață, între un parapet și altul, îmbrăcat în armura de oțel. Acțiunea, având o natură limitată, nu l-ar fi satisfăcut pe Shakespeare, lăsând o bună parte din el neexprimată. Și tocmai pentru că nu a făcut nimic a putut să realizeze tot. Și pentru că nu ne vorbește niciodată despre el în piesele lui, acestea ni-l

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

96

his plays that his plays reveal him to us absolutely, and show us his true nature and temperament far more completely than do those strange and exquisite sonnets, even, in which he bares to crystal eyes the secret closet of his heart. Yes, the objective form is the most subjective in matter. Man is least himself when he talks in his own person. Give him a mask, and he will tell you the truth.

Ernest. The critic, then, being limited to the subjective form, will necessarily be less able to fully express himself than the artist, who has always at his disposal the forms that are impersonal and objective.

Gilbert. Not necessarily, and certainly not at all if he recognizes that each mode of criticism is, in its highest development, simply a mood, and that we are never more true to ourselves than when we are inconsistent. The aesthetic critic, constant only to the principle of beauty in all things, will ever be looking for fresh impressions, winning from the various schools the secret of their charm, bowing, it may be, before foreign altars, or smiling, if it be his fancy, at strange new gods. What other people call one's past has, no doubt, everything to do with them, but has absolutely nothing to do with oneself. The man who regards his

dezvăluie la modul absolut, ne arată adevăratul lui temperament, adevărata lui fire, într-un mod mult mai complex decât o fac acele sonete stranii și superbe în care lasă la vedere ungherul secret al sufletului său. Da, forma obiectivă are conținutul cel mai subiectiv cu putință. Omul este mai puțin el însuși atunci când vorbește în nume propriu. Da-i o mască și-ți va spune adevărul.

Ernest: Atunci, criticul, condiționat fiind de forma subiectivă, va putea să se exprime pe sine mult mai puțin decât artistul care are la dispoziție forme impersonale și obiective.

Gilbert: Nu neapărat, doar dacă admitem că fiecare manieră de critică este, pe treapta cea mai înaltă, pur și simplu o trăire și că suntem fideli nouă înșine numai atunci când ne contrazicem. Criticul estetic, consecvent doar principiului frumosului existent în toate lucrurile, va căuta în permanență impresii noi, obținând de la diversele școli secretul farmecului lor, înclinându-se, poate, în fața altarelor străine sau zâmbind, dacă pofteste, unor zei noi și ciudați. Ceea ce unii numesc trecut are, fără îndoială, o legătură cu ei, dar nici o legătură cu trecutul cuiva în special. Cel care privește spre trecut nu merită să aibă viitor. În momentul în

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

97

past is a man who deserves to have no future to look forward to. When one has found expression for a mood, one has done with it. You laugh; but believe me it is so. Yesterday it was Realism that charmed one. One gained from it that 'nouveau frisson' which it was its aim to produce. One analysed it, explained it, and wearied of it. At sunset came the Luministe 'in painting, and the Symboliste 'in poetry, and the spirit of media-valism, that spirit which belongs not to time but to temperament, woke suddenly in wounded Russia, and stirred us for a moment by the terrible fascination of pain. To-day the cry is for Romance, and already the leaves are tremulous in the valley, and on the purple hill-tops walks Beauty with slim gilded feet. The old modes of creation linger, of course. The artists reproduce either themselves or each other, with wearisome iteration. But Criticism is always moving on, and the critic is always developing.

Nor, again, is the critic really limited to the subjective form of expression. The method of the drama is his, as well as the method of the epos. He may use dialogue, as he did who set Milton talking to Marvel on the nature of comedy and tragedy, and made Sidney and Lord Brooke discourse on letters beneath

care găsești expresia potrivită pentru o anume trăire, deja ai depășit-o. Râzi, dar crede-mă că așa este. Ieri te fascina realismul. Ai câștigat de la el acel *nouveau frisson*, scopul lui, de fapt. L-ai analizat, l-ai explicat și te-ai plictisit de el. La amurg a apărut *luministul*^{vii} în pictură și *simbolistul* în poezie și spiritul medievalismului, acel spirit care nu aparține vremii ci temperamentului, s-a trezit brusc în Rusia rănită și ne-a provocat o clipă prin teribila fascinație în față durerii. Astăzi e la mare preț vechiul roman și, deja, frunzele tremură în vale și pe vârful dealurilor purpurii Frumusețea pășește cu picioarele-i subțiri, aurite. Desigur, vechile modalități de creație încă stăruie. Artiștii se copiază fie pe ei înșiși, fie unul pe altul cu o repetiție obositoare. Doar critica merge mereu mai departe iar criticul evoluează mereu.

Încă o dată, criticul nu se limitează nici la forma subiectivă de expresie. El folosește în aceeași măsură metoda dramatică și epică. Poate utiliza dialogul așa cum a făcut-o cel care l-a pus pe Milton să converseze cu Marvel despre substanța comediei și tragediei iar pe lordul Brooke și pe Sidney despre corespondență

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

98

the Penshurst oaks; or adopt narration, as Mr. Pater is fond of doing, each of whose Imaginary Portraits – is not that the title of the book? – presents to us, under the fanciful guise of fiction, some fine and exquisite piece of criticism, one on the painter Watteau, another on the philosophy of Spinoza, a third on the Pagan elements of the early Renaissance, and the last, and in some respects the most suggestive, on the source of that Aufklärung, that enlightening which dawned on Germany in the last century, and to which our own culture owes so great a debt. Dialogue, certainly, that wonderful literary form which, from Plato to Lucian, and from Lucian to Giordano Bruno, and from Bruno to that grand old Pagan in whom Carlyle took such delight, the creative critics of the world have always employed, can never lose for the thinker its attraction as a mode of expression: By its means he can both reveal and conceal himself, and give form to every fancy, and reality to every mood. By its means he can exhibit the object from each point of view, and show it to us in the round, as a sculptor shows us things, gaining in this manner all the richness and reality of effect that comes from those side issues that are suddenly suggested by the central

sub stejarii din Penhurst. Sau poate adopta narațiunea, cum îi place domnului Pater ale cărui *Portrete imaginare* – parcă așa se numește cartea – ne prezintă sub forma narațiunii imaginare piese frumoase și elegante de critică: una despre pictorul Watteau, alta despre filosofia lui Spinoza, a treia despre elementele păgâne din Renașterea timpurie și ultima, poate cea mai sugestivă din multe puncte de vedere, despre izvorul acelui Aufklärung, iluminismul apărut în Germania în secolul trecut, căruia cultura noastră îi este atât de datoare. Desigur, dialogul, acea formă literară splendidă, pe care criticii creatori ai lumii l-au folosit mereu, de la Platon la Lucian și de la Lucian la Giordano Bruno, și de la Bruno la marele spirit păgân care-l încânta atât de mult pe Carlyle, în fine, acea metodă nu-și poate pierde în ochii gânditorului virtuțile expresive. Prin dialog, criticul se poate ascunde și dezvălui pe sine totodată, poate da formă oricărei fantezii și realitate oricărei trăiri. Prin mijloacele sale el poate expune obiectul din mai multe perspective, prezentându-l astfel în întregime, asemeni sculptorului, câștigând întreaga bogăție și realitate a efectului care apare din aspectele colaterale sugerate dintr-odată de ideea principală în desfășurarea ei, aruncând asupra-i o lumină mult mai profundă,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

99

idea in its progress, and really illumine the idea more completely, or from those felicitous after-thoughts that give a fuller completeness to the central scheme, and yet convey something of the delicate charm of chance.

Ernest. By its means, too, he can invent an imaginary antagonist, and convert him when he chooses by some absurdly sophistical argument.

Gilbert. Ah! it is so easy to convert others. It is so difficult to convert oneself. To arrive at what one really believes, one must speak through lips different from one's own. To know the truth one must imagine myriads of falsehoods. For what is Truth? In matters of religion, it is simply the opinion that has survived. In matters of science, it is the ultimate sensation. In matters of art, it is one's last mood. And you see now, Ernest, that the critic has at his disposal as many objective forms of expression as the artist has. Ruskin put his criticism into imaginative prose, and is superb in his changes and contradictions; and Browning put his into blank verse, and made painter and poet yield us their secret; and M. Renan uses dialogue, and Mr. Pater fiction, and Rossetti translated into sonnet-music the

sau din acele idei fericite care apar ulterior întregind schema centrală, emanând totuși farmecul delicat al întâmplării.

Ernest: Cu mijloacele de care dispune el mai poate inventa și un adversar imaginar, făcându-l să-i îmbrățișeze ideile, când dorește, printr-un argument sofistic absurd.

Gilbert: Ah! Atât de ușor e să-i convertești pe alții și atât de greu pe tine însuși. Pentru a ajunge la ceea ce crezi cu adevărat trebuie să vorbești cu voci diferite de a ta. Pentru a cunoaște adevărul trebuie să-ți imaginezi miriade de ipostaze false. Ce este oare adevărul? În religie este pur și simplu opinia care a supraviețuit. În știință este ultima noutate. În artă este cea mai recentă stare trăită de cineva. Vezi acum Ernest că întotdeauna criticul dispune de tot atâtea forme obiective de expresie ca artistul. Ruskin a ales proza cu substrat imaginativ pentru a face critică, Browning, prin versul alb, l-a făcut pe pictor și poet să ne dezvăluie secretele lor. Domnul Renan folosește dialogul iar domnul Pater, ficțiunea; Rossetti a tradus în muzica sonetului culoarea lui Giorgione și desenul lui Ingres, alături de propriul lui desen și culoare, simțind cu instinctul celui care are mai multe

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

100

colour of Giorgione and the design of Ingres, and his own design and colour also, feeling, with the instinct of one who had many modes of utterance, that the ultimate art is literature, and the finest and fullest medium that of words.

Ernest. Well, now that you have settled that the critic has at his disposal all objective forms, I wish you would tell me what are the qualities that should characterize the true critic.

Gilbert. What would you say they were?

Ernest. Well, I should say that a critic should above all things be fair.

Gilbert. Ah! not fair. A critic cannot be fair in the ordinary sense of the word. It is only about things that do not interest one that one can give a really unbiassed opinion, which is no doubt the reason why an unbiassed opinion is always absolutely valueless. The man who sees both sides of a question, is a man who sees absolutely nothing at all. Art is a passion, and, in matters of art, Thought is inevitably coloured by emotion, and so is fluid rather than fixed, and, depending upon fine moods and exquisite moments, cannot be narrowed into the rigidity of a

modalități de rostire că arta supremă este literatura, cuvântul fiind modalitatea completă și cea mai rafinată de expresie.

Ernest: Ei bine, pentru că acum ai stabilit că întotdeauna criticul are la dispoziție toate formele obiective posibile, aș vrea să-mi spui ce calități ar trebui să aibe criticul adevărat.

Gilbert: După tine care ar fi acestea?

Ernest: Ei bine, cred că mai presus de orice un critic trebuie să fie drept.

Gilbert: Ah, nu spune asta. Un critic nu poate fi drept în sensul obișnuit al cuvântului. Poți emite o judecată cu adevărat imparțială doar despre lucrurile care nu te interesează, ceea ce, fără îndoială, transformă judecata imparțială într-una absolut lipsită de valoare. Omul care vede ambele laturi ale unei probleme este cel care nu vede nimic. Artă e pasiune și, în chestiuni de artă, gândirea este inevitabil colorată de emoție, fiind mai curând fluidă decât înțepenită și, depinzând de trăiri delicate și momente intense, nu poate fi pusă într-o formulă științifică îngustă sau o dogmă teologică. Artă vorbește

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

101

scientific formula or a theological dogma. It is to the soul that Art speaks, and the soul may be made the prisoner of the mind as well as of the body. One should, of course, have no prejudices; but, as a great Frenchman remarked a hundred years ago, it is one's business in such matters to have preferences, and when one has preferences one ceases to be fair. It is only an auctioneer who can equally and impartially admire all schools of Art. No: fairness is not one of the qualities of the true critic. It is not even a condition of criticism. Each form of Art with which we come in contact dominates us for the moment to the exclusion of every other form. We must surrender ourselves absolutely to the work in question, whatever it may be, if we wish to gain its secret. For the time, we must think of nothing else, can think of nothing else, indeed.

Ernest. The true critic will be rational, at any rate, will he not?

Gilbert. Rational? There are two ways of disliking art, Ernest. One is to dislike it. The other, to like it rationally. For Art, as Plato saw, and not without regret, creates in listener and spectator a form of divine madness. It does

sufletului, iar sufletul poate fi prizonierul trupului sau spiritului. Desigur, nu trebuie să avem prejudecăți, dar așa cum a observat un mare francez acum o sută de ani, în asemenea probleme e treaba fiecăruia dacă are preferințe și atunci când ai preferințe încetezi de a mai fi drept. Numai cel care licitează poate admira în mod egal și imparțial toate școlile artistice. Nu, a fi drept nu este una din calitățile adevăratului critic. Nu este nici măcar o condiție a criticii. Orice formă de artă cu care venim în contact ne domină o clipă până la excluderea oricărei alte forme. Trebuie să ne abandonăm total operei în chestiune, oricare ar fi ea, dacă dorim să-i aflăm secretele. Nu trebuie să ne gândim la nimic altceva un timp și, într-adevăr, nu ne putem gândi la nimic altceva.

Ernest: Adevăratul critic trebuie să fie rațional, nu-i așa?

Gilbert: Rațional? Există două modalități prin care demonstrezi că nu-ți place arta, Ernest. Una prin care arăți că nu-ți place. Cealaltă prin care arăți că-ți place rațional. Artă, cum a sesizat și Platon, nu fără regrete, creează în cel care ascultă și cel care

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

102

not spring from inspiration, but it makes others inspired. Reason is not the faculty to which it appeals. If one loves Art at all, one must love it beyond all other things in the world, and against such love, the reason, if one listened to it, would cry out. There is nothing sane about the worship of beauty. It is too splendid to be sane. Those of whose lives it forms the dominant note will always seem to the world to be pure visionaries.

Ernest. Well, at least, the critic will be sincere.

Gilbert. A little sincerity is a dangerous thing, and a great deal of it is absolutely fatal. The true critic will, indeed, always be sincere in his devotion to the principle of beauty, but he will seek for beauty in every age and in each school, and will never suffer himself to be limited to any settled custom of thought, or stereotyped mode of looking at things. He will realize himself in many forms, and by a thousand different ways, and will ever be curious of new sensations and fresh points of view. Through constant change, and through constant change alone, he will find his true unity. He will not consent to be the slave of his own opinions. For what is mind but motion in the

contemplă o formă de nebunie divină. Dacă iubești arta, trebuie să o iubești mai presus de orice alte lucruri din lume și tocmai împotriva acestei iubiri rațiunea s-ar revolta, dacă i-am da ascultare. Nu-i nimic sănătos în divinizarea frumosului. Să fii sănătos e într-adevăr splendid. Cei ale căror vieți stau sub acest semn vor părea întotdeauna puri vizionari.

Ernest: Ei bine, criticul va fi cel puțin sincer.

Gilbert: Un dram de sinceritate este periculos iar prea multă sinceritate e absolut fatală. Adevăratul critic va fi întotdeauna sincer în devotamentul său față de principiul frumosului dar va căuta frumosul în fiecare epocă și școală și niciodată nu-și va îngădui să se limiteze la vreun sistem de gândire consfințit sau la o manieră stereotipă de a privi lucrurile. Se va exprima sub mai multe forme și va adopta căi diferite și întotdeauna va fi curios să trăiască senzații noi, să afle opinii proaspete. Doar printr-un proces permanent de schimbare, doar așa, va găsi calea spre adevărata unitate de sine. El nu va consimți niciodată să fie sclavul propriilor opinii. Ce este oare spiritul dacă nu mișcare în sfera intelectuală? Esența gândirii, la fel ca esența vieții, este

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

103

intellectual sphere? The essence of thought, as the essence of life, is growth. You must not be frightened by words, Ernest. What people call insincerity is simply a method by which we can multiply our personalities.

Ernest. I am afraid I have not been fortunate in my suggestions.

Gilbert. Of the three qualifications you mentioned, two, sincerity and fairness, were, if not actually moral, at least on the border-land of morals, and the first condition of criticism is that the critic should be able to recognize that the sphere of Art and the sphere of Ethics are absolutely distinct and separate. When they are confused, Chaos has come again. They are too often confused in England now, and though our modern Puritans cannot destroy a beautiful thing, yet, by means of their extraordinary prurience, they can almost taint beauty for a moment. It is chiefly, I regret to say, through journalism that such people find expression. I regret it because there is much to be said in favor of modern journalism. By giving us the opinions of the uneducated, it keeps us in touch with the ignorance of the community. By carefully chronicling the current events of contemporary life, it shows us of what very little importance such events really are. By invariably discussing the unnecessary,

creșterea. Dragă Ernest, nu trebuie să te sperii de cuvinte. Ceea ce oamenii numesc nesinceritate este pur și simplu o metodă prin care ne putem multiplica personalitățile.

Ernest: Mi-e teamă că sugestiile mele nu au fost oportune.

Gilbert: Dintre cele trei atribute pe care le-ai pomenit, două, sinceritatea și spiritul de dreptate sunt, dacă nu morale, cel puțin la limita moralei, iar cea dintâi condițiune a criticii este aceea prin care criticul poate delimita sfera artei și sfera eticii. Atunci când acestea două se confundă se reinstaurează haosul. Astăzi, în Anglia, deseori sunt confundate și, chiar dacă puritanii moderni nu pot distruge un lucru frumos, totuși, prin lăcomia lor excesivă, viciază frumosul la un moment dat. Regret să o spun, dar acești oameni își găsesc un mijloc de exprimare în jurnalism. O regret, pentru că se pot spune multe în favoarea jurnalismului modern. Dar cum acesta ne oferă părerile tuturor needucaților, suntem la curent cu nivelul de ignoranță al comunității. Tocmai prin faptul că înregistrează atent evenimentele vieții curente, ne demonstrează cât de neimportante sunt acestea în realitate. Discutând invariabil tot ce nu este necesar, ne face să înțelegem care sunt și care nu sunt

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

104

it makes us understand what things are requisite for culture, and what are not. But it should not allow poor Tartuffe to write articles upon modern art. When it does this it stultifies itself. And yet Tartuffe's articles, and Chadband's notes, do this good, at least. They serve to show how extremely limited is the area over which ethics, and ethical considerations, can claim to exercise influence. Science is out of the reach of morals, for her eyes are fixed upon eternal truths. Art is out of the reach of morals, for her eyes are fixed upon things beautiful and immortal and ever-changing. To morals belong the lower and less intellectual spheres. However, let these mouthing Puritans pass; they have their comic side. Who can help laughing when an ordinary journalist seriously proposes to limit the subject-matter at the disposal of the artist? Some limitation might well, and will soon, I hope, be placed upon some of our newspapers and newspaper writers. For they give us the bald, sordid, disgusting facts of life. They chronicle, with degrading avidity, the sins of the second-rate, and with the conscientiousness of the illiterate give us accurate and prosaic details of the doings of people of absolutely no interest whatsoever. But the artist, who accepts the facts of life, and yet transforms them into shapes of

lucrurile indispensabile în cultură. Dar nu ar trebui să-i permită sărmanului Tartuffe să scrie articole despre arta modernă. Atunci când procedează așa, se face singur de răs. Și totuși, articolele lui Tartuffe și notițele lui Chadband dau, cel puțin, o mână de ajutor. Ele ne ajută să vedem cât de limitată este aria în care etica și considerațiile etice își pot exercita influența. Nici știința nu se află în zona moralei, pentru că ochii ei se îndreaptă spre adevărurile eterne. Nici arta nu se află în zona moralei, pentru că ochii ei se îndreaptă spre cele frumoase, nemuritoare și etern schimbătoare. De morală țin sferele inferioare, mai puțin intelectuale. Totuși, să trecem peste acești puritani guralivi—își au latura lor comică. Cine nu râde oare când un jurnalist de rând propune cu seriozitate să limiteze problematica tratată de artist? O anumită limită ar putea fi la fel de bine pusă unor ziare și celor care scriu în ele, ceea ce sper că se va întâmpla curând. Căci ele ne oferă doar realitățile plate, sordide, dezgustătoare ale vieții. Ele sunt cele care înregistrează cu o aviditate respingătoare păcate de mâna a doua și, având acea conștiinciozitate specifică analfabeților, ne furnizează detalii precise și prozaice, absolut neinteresante, despre faptele unor persoane. Dar cine să-i pună o limită artistului care ia realitățile așa cum sunt ele și le

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

105

beauty, and makes them vehicles of pity or of awe, and shows their colour-element, and their wonder, and their true ethical import also, and builds out of them a world more real than reality itself, and of loftier and more noble import—who shall set limits to him? Not the apostles of that new Journalism which is but the old vulgarity” writ large.” Not the apostles of that new Puritanism, which is but the whine of the hypocrite, and is both writ and spoken badly. The mere suggestion is ridiculous. Let us leave these wicked people, and proceed to the discussion of the artistic qualifications necessary for the true critic.

Ernest. And what are they? Tell me yourself.

Gilbert. Temperament is the primary requisite for the critic—a temperament exquisitely susceptible to beauty, and to the various impressions that beauty gives us. Under what conditions, and by what means, this temperament is engendered in race or individual, we will not discuss at present. It is sufficient to note that it exists, and that there is in us a beauty-sense, separate from the other senses and above them, separate from the reason and of nobler import, separate from the soul and of equal value—a sense that leads some to create, and others,

transformă, totuși, în forme frumoase și face din ele mijloace de exprimare a milei și groazei, cel care scoate la suprafață componenta lor de culoare și miraculos, adevăratul conținut etic, construind o lume mai reală decât realitatea însăși, conferindu-le o semnificație mai înaltă și mai nobilă? În nici un caz apostolii noului jurnalism care nu este altceva decât vechea vulgaritate adusă „la scară mare”. În nici un caz apostolii noului puritanism, care nu-i decât o văicăreală a ipocritului, scrisă și rostită defectuos. Chiar simpla sugestie devine ridicolă. Să-i dăm la o parte pe acești răutăcioși și să începem să discutăm despre calitățile artistice necesare adevăratului critic.

Ernest: Și care sunt acestea? Spune-mi tu.

Gilbert: Prima condiție este temperamentul—un temperament cu o sensibilitate rafinată față de frumos și de impresiile diverse generate de frumos în noi. Nu vom discuta în ce condiții și cu mijloace se naște acest temperament la nivelul rasei sau individului. Este suficient să remarcăm faptul că ele există așa cum în noi există un simț al frumosului diferit de celălalte cinci simțuri, unul mai presus de ele, diferit de rațiune și cu semnificație mai nobilă, diferit de suflet, dar cu o valoare egală—un simț care-i conduce pe unii spre creație iar pe alții, mai

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

106

the finer spirits as I think, to contemplate merely. But to be purified and made perfect, this sense requires some form of exquisite environment. Without this it starves, or is dulled. You remember that lovely passage in which Plato describes how a young Greek should be educated, and with what insistence he dwells upon the importance of surroundings, telling us how the lad is to be brought up in the midst of fair sights and sounds, so that the beauty of material things may prepare his soul for the reception of the beauty that is spiritual. Insensibly, and without knowing the reason why, he is to develop that real love of beauty which, as Plato is never weary of reminding us, is the true aim of education. By slow degrees there is to be engendered in him such a temperament as will lead him naturally and simply to choose the good in preference to the bad, and, rejecting what is vulgar and discordant, to follow by fine instinctive taste all that possesses grace and charm and loveliness. Ultimately, in its due course, this taste is to become critical and self-conscious, but at first it is to exist purely as a cultivated instinct, and "he who has received this true culture of the inner man will with clear and certain vision perceive the omissions and faults in art or nature, and with a taste that cannot err, while he praises, and finds his

refinați, cred eu, spre contemplație. Dar pentru a se purifica și a deveni perfect, acest simț are nevoie de un mediu rafinat. Fără acesta el nu are cu ce să se hrănească sau se tocește. Îți amintești acel pasaj frumos în care Platon descrie cum ar trebui educat un tânăr grec, cât de mult insistă el asupra importanței mediului, spunându-ne cum tânărul trebuie crescut în mijlocul priveliștilor și sunetelor frumoase astfel ca frumusețea lucrurilor materiale să-i pregătească sufletul pentru primirea frumosului de natură spirituală. Pe nesimțite și fără să știe de ce, în el va crește acea dragoste adevărată pentru frumos care, așa cum Platon nu obosește să ne amintească mereu, este scopul adevărat al educației. Puțin câte puțin în el se va naște temperamentul care-l va face să aleagă, simplu și firesc, binele, preferându-l răului, să respingă ce-i vulgar și lipsit de armonie iar cu un gust fin, instinctiv, să îmbrățișeze tot ce posedă grație, farmec și frumusețe. La momentul potrivit acest gust va deveni unul critic și conștient de sine dar, în primul rând, el trebuie să existe doar ca instinct cultivat și „acela care care a primit această cultură adevărată a omului launtric va percepe limpede și clar omisiunile și greșelile din artă și, în timp ce va lauda și se va desfăta cu ceea ce este bun, devenind astfel bun și nobil, cu un

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

107

pleasure in what is good, and receives it into his soul, and so becomes good and noble, he will rightly blame and hate the bad, now in the days of his youth, even before he is able to know the reason why: "and so, when, later on, the critical and self-conscious spirit develops in him, he "will recognize and salute it as a friend with whom his education has made him long familiar." I need hardly say, Ernest, how far we in England have fallen short of this ideal, and I can imagine the smile that would illuminate the glossy face of the Philistine if one ventured to suggest to him that the true aim of education was the love of beauty, and that the methods by which education should work were the development of temperament, the cultivation of taste, and the creation of the critical spirit.

Yet, even for us, there is left some loveliness of environment, and the dulness of tutors and professors matters very little when one can loiter in the grey cloisters at Magdalen, and listen to some flute—like voice singing in Waynfleete's chapel, or lie in the green meadow, among the strange snake-spotted fritillaries, and watch the sunburnt noon smite to a finer gold the tower's gilded vanes, or wander up the Christ Church staircase beneath the vaulted ceiling's shadowy fans, or pass through the sculptured

gust care nu va da greș va blama și va urî în mod just ce este rău chiar tânăr fiind, înainte de a ști de ce o face". Și când mai târziu spiritul critic și conștient de sine se va dezvolta în el, „îl va recunoaște și saluta ca pe un prieten vechi, apropiat pe calea educației." Dragă Ernest, nu mai e nevoie să spun cât ne lipsește acest ideal în Anglia și-mi imaginez chiar zâmbetul care va lumina fața netedă a filistinului dacă, din întâmplare, cineva ar îndrăzni să-i spună că scopul adevărat al educației este iubirea de frumos și că metodele prin care educația ar trebui să lucreze sunt dezvoltarea temperamentului, cultivarea gustului și crearea spiritului critic.

Cu toate astea, ne-a mai rămas un dram de frumusețe în mediul care ne înconjoară iar prostia tutorilor și profesorilor contează enorm de puțin atunci când mai poți încă hoinări prin galeriile cenușii ale mănăstirii Magdalen ascultând vocile ca de flaut în capele Waynfleete, sau când stai întins în poiana verde, printre florile de capul-șarpelui, colorate ciudat, și privești cum amiaza arșă de soare topește în aur fin nervurile aurite ale turnului, sau când o iei în sus, pe scara de la Christ Church, pe sub umbra

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

108

gateway of Laud's building in the College of St. John. Nor is it merely at Oxford, or Cambridge, that the sense of beauty can be formed and trained and perfected. All over England there is a Renaissance of the decorative Arts. Ugliness has had its day. Even in the houses of the rich there is taste, and the houses of those who are not rich have been made gracious and comely and sweet to live in. Caliban, poor noisy Caliban, thinks that when he has ceased to make mows at a thing, the thing ceases to exist. But if he mocks no longer, it is because he has been met with mockery, swifter and keener than his own, and for a moment has been bitterly schooled into that silence which should seal for ever his uncouth distorted lips. What has been done up to now, has been chiefly in the clearing of the way. It is always more difficult to destroy than it is to create, and when what one has to destroy is vulgarity and stupidity, the task of destruction needs not merely courage but also contempt. Yet it seems to me to have been, in a measure, done. We have got rid of what was bad. We have now to make what is beautiful. And though the mission of the aesthetic movement is to lure people to contemplate, not to lead them to create, yet, as the creative instinct is strong in the Celt, and it is the Celt who leads in art, there is no reason why in

bolții în evantai sau treci dincolo de portalul sculptat al clădirii Laud de la Colegiul St. John. Nu doar la Oxford sau Cambridge poți să-ți formezi, educi și perfecționezi simțul frumosului. Peste tot în Anglia se produce o renaștere a artelor decorative. Urâtul este de domeniul trecutului. Chiar în casele celor bogați există bun-gust iar casele celor nu prea bogați au devenit grațioase și îmbietoare. Caliban, sărmanul și gălăgiosul Caliban, crede că după ce el a încetat să mai facă grimase în fața unui obiect, acel obiect nu mai există. Dar dacă acum nu-și mai bate joc, asta se datorează faptului că a fost primit cu batjocură, cu una și mai penetrantă decât a lui, mustrat și adus la o tăcere care ar trebui să-i închidă pentru totdeauna gura necioplită și hidoasă. Până acum s-a curățit drumul. Întotdeauna e mai dificil să distrugi decât să creezi, iar atunci când trebuie să distrugi vulgaritatea și prostia, nu ai nevoie doar de curaj dar și de dispreț. Cu toate acestea, mi se pare că s-a făcut ceva într-o anumită măsură. Am scăpat de ce era rău. Acum trebuie să construim ce-i frumos. Deși misiunea direcției estetice este să-i atragă pe oameni spre contemplație, nu spre creație, totuși, cum instinctul de creație este puternic la celți – și celții sunt cei care dau tonul în artă – nu văd nici un motiv ca în anii următori această renaștere să nu

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

109

future years this strange Renaissance should not become almost as mighty in its way as was that new birth of Art that woke many centuries ago in the cities of Italy.

Certainly, for the cultivation of temperament, we must turn to the decorative arts: to the arts that touch us, not to the arts that teach us. Modern pictures are, no doubt, delightful to look at. At least, some of them are. But they are quite impossible to live with; they are too clever, too assertive, too intellectual. Their meaning is too obvious, and their method too clearly defined. One exhausts what they have to say in a very short time, and then they become as tedious as one's relations. I am very fond of the work of many of the Impressionist painters of Paris and London. Subtlety and distinction have not yet left the school. Some of their arrangements and harmonies serve to remind one of the unapproachable beauty of Gautier's immortal *Symphonic en Blanc Majeur*, that flawless masterpiece of colour and music which may have suggested the type as well as the titles of many of their best pictures. For a class that welcomes the incompetent with sympathetic eagerness, and that confuses the bizarre with the beautiful, and vulgarity with truth, they are extremely accomplished. They can do etchings that have the brilliancy of

devină la fel de puternică cum a fost nașterea artei care retrezeit la viață orașele italiene.

Desigur, pentru a cultiva temperamentul trebuie să ne orientăm spre artele decorative, spre acele arte care ne mișcă, nu spre cele care ne învață. Fără îndoială, tablourile moderne sunt încântătoare. Cel puțin, unele. Dar nu poți să le suporti mult timp, sunt prea deștepte, prea declarative, prea intelectuale. Sensul lor e mult prea evident iar metoda prea clar definită. Repede epuizezi ce au de spus; și, apoi, devin plictisitoare ca niște rude. Sunt îndrăgostit de multe din operele impresionistilor parizieni și londonezi. Școala încă se menține prin subtilitate și distincție. Unele dintre aranjamentele coloristice și armoniile ei ne amintesc de frumusețea din *Symphonie en Blanc Majeur* de Gautier, acea capodoperă de culoare și muzicalitate fără cusur, una care a inițiat poate genul și a sugerat titlurile multor tablouri impresioniste. Ei sunt extrem de înzestrați deși, ca pictori, îi iau în brațe pe incompetenți cu un zel plin de simpatie, confundă bizarul cu frumosul și vulgaritatea cu adevărul. Creează gravuri care au strălucirea epigramelor, pasteluri fascinante ca niște paradoxuri, iar despre

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

110

epigrams, pastels that are as fascinating as paradoxes, and as for their portraits, whatever the commonplace may say against them, no one can deny that they possess that unique and wonderful charm which belongs to works of pure fiction. But even the Impressionists, earnest and industrious as they are, will not do. I like them. Their white keynote, with its variations in lilac, was an era in colour. Though the moment does not make the man, the moment certainly makes the Impressionist, and for the moment in art, and the "moment's monument," as Rossetti phrased it, what may not be said? They are suggestive also. If they have not opened the eyes of the blind, they have at least given great encouragement to the short-sighted, and while their leaders may have all the inexperience of old age, their young men are far too wise to be ever sensible. Yet they will insist on treating painting as if it were a mode of autobiography invented for the use of the illiterate, and are always prating to us on their coarse gritty canvases of their unnecessary selves and their unnecessary opinions, and spoiling by a vulgar over-emphasis that fine contempt of nature which is the best and only modest thing about them. One tires, at the end, of the work of individuals whose individuality is always noisy, and generally

portrete nu se poate nega faptul că posedă acel farmec unic și minunat al operelor de pură ficțiune, orice obiecție ar ridica împotriva lor spiritul obișnuit. Dar chiar și impresionistii, serioși și harnici cum sunt ei, nu vor rezista. Mie îmi plac. Nota lor caracteristică de alb, cu nuanțe de liliachiu, a reprezentat o perioadă în istoria coloristicii. Deși nu clipa îl face pe om, pe impresionisti îi face cu siguranță clipa și ce se poate spune în favoarea clipei în artă și a „monumentului clipei”, cum a spus-o Rossetti? Ei creează sugestii. Dacă nu i-au făcut pe orbi să vadă, cel puțin i-au încurajat enorm pe miopi și, pe când șefii școlii au toată nepriceperea bătrâneții, tinerii sunt prea înțelepți pentru a fi vreodată sensibili. Și totuși, nu vor să renunțe să trateze pictura de parcă ar fi o manieră autobiografică inventată pentru uzul analfabeților iar în pânzele lor rudimentar îndrăznește ne tot pălăvrăgesc despre eurile lor inutile și opiniile lor inutile, stricând printr-un accent exagerat și vulgar disprețul fin față de natură—lucrul cel mai bun și mai la locul lui care-i caracterizează. În cele din urmă te plictisești de opera acestor inși cu individualitate permanent zgomotoasă, neinteresantă în general. Sunt mai multe de spus în favoarea noii școli pariziene a *arhaiștilor*, cum se auto-numesc, care refuză să abandoneze

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

111

uninteresting. There is far more to be said in favour of that newer school at Paris, the Archaicistes,' as they call themselves, who, refusing to leave the artist entirely at the mercy of the weather, do not find the ideal of art in mere atmospheric effect, but seek rather for the imaginative beauty of design and the loveliness of fair colour, and, rejecting the tedious realism of those who merely paint what they see, try to see something worth seeing, and to see it not merely with actual and physical vision, but with that nobler vision of the soul which is as far wider in spiritual scope as it is far more splendid in artistic purpose. They, at any rate, work under those decorative conditions that each art requires for its perfection, and have sufficient esthetic instinct to regret those sordid and stupid limitations of absolute modernity of form which have proved the ruin of so many of the Impressionists. Still, the art that is frankly decorative is the art to live with. It is, of all our visible arts, the one art that creates in us both mood and temperament. Mere colour, unspoiled by meaning, and unallied with definite form, can speak to the soul in a thousand different ways. The harmony that resides in the delicate proportions of lines and masses becomes mirrored in the mind. The repetitions of pattern give us rest. The marvels of

artistul la bunul plac al modei și nu găsesc idealul în artă doar în efectul de atmosferă ci mai curând caută frumusețea imaginară a desenului și a culorii plăcute. Respingând realismul plictisitor al celor care pictează doar ce văd, ei încearcă să vadă ceva care merită să fie văzut, nu doar cu privirea fizică ci și cu privirea mult mai nobilă a sufletului, mai vastă ca arie spirituală, pentru că scopul ei artistic este mai frumos. Oricum, ei lucrează cu elementele decorative de care fiecare artă are nevoie pentru a atinge perfecțiunea și posedă suficient instinct artistic pentru a regreta limitele sordide și prostești ale modernității absolute în materie de formă, atât de ruinătoare în cazul impresioniștilor. Totuși, arta declarat decorativă este cea suportabilă. Dintre toate artele vizuale, ea este cea care creează în noi atât starea de spirit cât și temperamentul artistic. Culoarea ca atare, neviciată de sens și neasociată cu o formă definită poate vorbi sufletului în mii de feluri. Armonia existentă în proporțiile delicate ale liniilor și volumelor ajunge să se oglindească în spirit. Repetiția motivelor este odihnitoare. Minunățiile desenului ne stimulează imaginația. În frumusețea simplă a materialelor folosite există elemente latente de cultură. Și asta-i nu-i tot. Prin respingerea deliberată a naturii ca ideal al frumosului și ca metodă imitativă

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

112

design stir the imagination. In the mere loveliness of the materials employed there are latent elements of culture. Nor is this all. By its deliberate rejection of Nature as the ideal of beauty, as well as of the imitative method of the ordinary painter, decorative art not merely prepares the soul for the reception of true imaginative work, but develops in it that sense of form which is the basis of creative no less than of critical achievement. For the real artist is he who proceeds, not from feeling to form, but from form to thought and passion. He does not first conceive an idea, and then say to himself, "I will put my idea into a complex metre of fourteen lines," but, realizing the beauty of the sonnet-scheme, he conceives certain modes of music and methods of rhyme, and the mere form suggests what is to fill it and make it intellectually and emotionally complete. From time to time the world cries out against some charming artistic poet, because, to use its hackneyed and silly phrase, he has "nothing to say." But if he had something to say, he would probably say it, and the result would be tedious. It is just because he has no new message, that he can do beautiful work. He gains his inspiration from form, and from form purely, as an artist should. A real passion would ruin him. Whatever actually

a pictorului obișnuit, arta decorativă nu numai că pregătește sufletul pentru receptarea adevăratei opere de imaginație, ci dezvoltă în el un simț al formei care este baza operei de creație și nu mai puțin al celei critice. Pentru că artistul adevărat nu este cel care pornește de la sentiment spre formă ci dinspre formă spre gândire și pasiune. Nu este cel care concepe o idee și-și spune: „Îmi voi pune ideea într-o structură metrică de paisprezece versuri”, ci acela care, dându-și seama de frumusețea schemei sonetului, concepe anumite tipuri de muzică și modalități de rimă iar forma ca atare îi sugerează ce anume trebuie să pună pentru a-l desăvârși intelectual și emoțional. Uneori lumea protestează împotriva unui poet încântător pentru că nu are, cum se zice cu o expresie plată și prostească, „nimic de spus”. Dar dacă ar avea ceva de spus ar spune-o iar rezultatul ar fi plictisitor. O operă poate fi frumoasă tocmai pentru că nu are nici un fel de mesaj. Artistul se inspiră din formă, numai și numai din formă, așa cum ar trebui să o facă în general. O pasiune reală nu ar face decât să-l distrugă. Orice faptă ca atare este un material degradat pentru artă. Poezia proastă izvorăște dintr-un sentiment adevărat. A fi natural înseamnă să mizezi pe evident și a miza pe evident înseamnă să

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

113

occurs is spoiled for art. All bad poetry springs from genuine feeling. To be natural is to be obvious, and to be obvious is to be inartistic.

Ernest. I wonder do you really believe what you say.

Gilbert. Why should you wonder? It is not merely in art that the body is the soul. In every sphere of life Form is the beginning of things. The rhythmic harmonious gestures of dancing convey, Plato tells us, both rhythm and harmony into the mind. Forms are the food of faith, cried Newman in one of those great moments of sincerity that made us admire and know the man. He was right, though he may not have known how terribly right he was. The Creeds are believed, not because they are rational, but because they are repeated. Yes: Form is everything. It is the secret of life. Find expression for a sorrow, and it will become dear to you. Find expression for a joy, and you intensify its ecstasy. Do you wish to love? Use Love's Litany, and the words will create the yearning from which the world fancies that they spring. Have you a grief that corrodes your heart? Steep yourself in the language of grief, learn its utterance from Prince Hamlet and Queen Constance, and you will find that mere expression is a mode of consolation, and that Form, which is the birth of

nu fii artist.

Ernest: Mă întreb dacă tu crezi cu adevărat ce spui.

Gilbert: De ce să te întrebi? Nu doar în artă trupul e sufletul. În orice sferă a vieții Forma este începutul a toate. Platon ne spune că mișcările ritmice și armonioase ale dansului creează ritm și armonie în spirit. Formele sunt hrana credinței, a exclamat Newman^{viii} într-unul din acele momente impresionante de sinceritate care ne fac să-l cunoaștem și să-l admirăm. Și a avut dreptate, cu toate că nu și-a dat poate seama câtă dreptate avea. Crezurile sunt crezute nu pentru că sunt raționale ci pentru că se repetă. Da, Forma e totul. Ea este secretul vieții. Găsește expresia potrivită pentru o durere și îți va deveni dragă. Găsește expresia potrivită pentru o bucurie și-i vei intensifica extazul. Dorești să iubești? Folosește litania iubirii și cuvintele vor crea dorința din care lumea își imaginează că ele apar. Ți-e inima măcinată de vreo suferință? Afundă-te în limbajul suferinței, învață-i expresiile de la prințul Hamlet și de la regina Constanța și vei descoperi că simpla exprimare este un mod de consolare iar Forma, originea pasiunii, înseamnă încetarea suferinței. Și astfel,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

114

passion, is also the death of pain. And so, to return to the sphere of Art, it is Form that creates not merely the critical temperament, but also the aesthetic instinct, that unerring instinct that reveals to one all things under their conditions of beauty. Start with the worship of form, and there is no secret in art that will not be revealed to you, and remember that in criticism, as in creation, temperament is everything, and that it is, not by the time of their production, but by the temperaments to which they appeal, that the schools of art should be historically grouped.

Ernest. Your theory of education is delightful. But what influence will your critic, brought up in these exquisite surroundings, possess? Do you really think that any artist is ever affected by criticism?

Gilbert. The influence of the critic will be the mere fact of his own existence. He will represent the flawless type. In him the culture of the century will see itself realized. You must not ask of him to have any aim other than the perfecting of himself. The demand of the intellect, as has been well said, is simply to feel itself alive. The critic may, indeed, desire to exercise influence; but, if so, he will concern himself not with the individual, but

pentru a ne întoarce la sfera artei, Forma creează nu numai temperamentul critic dar și instinctul estetic, acel instinct infailibil care îți dezvăluie lucrurile în termenii frumosului. Dacă începi prin a venera Forma nu va exista vreun secret din artă care să nu ți se dezvăluie; amintește-ți că în critică, la fel ca în creație, temperamentul e totul și aceasta înseamnă că școlile artistice ar trebui grupate din punct de vedere istoric nu după epoca în care se manifestă ci după temperamentele asupra cărora acționează.

Ernest: Teoria ta despre educație este încântătoare. Dar ce influență va avea criticul tău crescut în mijlocul unor priveliști și locuri atât de frumoase?

Gilbert: Influența criticului se va produce tocmai pentru că el există. El va fi reprezentantul unui tip fără cusur. Cultura secolului se va vedea realizată pe sine prin el. Nu trebuie să-i ceri să aibă alt scop decât perfecționarea de sine. Intellectul cere, cum bine s-a spus, să se simtă pur și simplu viu. Criticul s-ar putea să dorească să exercite o influență; dar, dacă așa stau lucrurile, el nu trebuie să se preocupe de aspectul individual ci de epocă a

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

115

with the age, which he will seek to wake into consciousness, and to make responsive, creating in it new desires and appetites, and lending it his larger vision and his nobler moods. The actual art of today will occupy him less than the art of to-morrow, far less than the art of yesterday, and as for this or that person at present toiling away, what do the industrious matter? They do their best, no doubt, and consequently we get the worst from them. It is always with the best intentions that the worst work is done. And besides, my dear Ernest, when a man reaches the age of forty, or becomes a Royal Academician, or is elected a member of the Athenaeum Club, or is recognized as a popular novelist, whose books are in great demand at suburban railway stations, one may have the amusement of exposing him, but one cannot have the pleasure of reforming him. And this is, I dare say, very fortunate for him; for I have no doubt that reformation is a much more painful process than punishment—is, indeed, punishment in its most aggravated and moral form—a fact which accounts for our entire failure as a community to reclaim that interesting phenomenon who is called the confirmed criminal.

Ernest. But may it not be that the poet is the best judge of poetry,

cărei conștiință va trebui să încerce să o trezească, să o determine să reacționeze creând în ea dorințe și apetituri noi, împrumutându-i propria-i viziune mai cuprinzătoare și trăirile lui mai nobile. Trebuie să-l preocupe mai puțin arta de astăzi și mai mult arta de mâine, și mult mai puțin arta de ieri; iar în ce privește caznele unui nu-știu-cine—ce importanță au aceste persoane harnice? Fără îndoială că fac ce pot și, în consecință, obținem din partea lor tot ce-i mai rău. Întotdeauna opera cea mai proastă e creată cu intențiile cele mai bune. Și în afară de asta, dragul meu Ernest, când un om ajunge la patruzeci de ani sau devine membru al Academiei Regale sau este ales membru al Clubului Atheneum sau, în fine, este recunoscut drept romancier popular ale cărui cărți sunt solicitate insistent în garile din suburbii, te poți amuza făcându-l de râs dar nu poți avea plăcerea de a-l reforma. Și asta, îndrăznesc să o spun, e norocul lui, pentru că nu mă îndoiesc de faptul că a reforma pe cineva este un proces mult mai chinuitor decât o pedeapsă. Într-adevăr, este o pedeapsă sub forma ei cea mai exasperantă și morală—fapt care explică totalul eșec al comunității noastre de a-l recupera pe criminalul dovedit, fenomen atât de interesant.

Ernest: Dar nu cumva poetul este cel mai bun judecător al

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

116

and the painter of painting? Each art must appeal primarily to the artist who works in it. His judgment will surely be the most valuable?

Gilbert. The appeal of all art is simply to the artistic temperament. Art does not address herself to the specialist. Her claim is that she is universal, and that in all her manifestations she is one. Indeed, so far from its being true that the artist is the best judge of art, a really great artist can never judge of other people's work at all, and can hardly, in fact, judge of his own. That very concentration of vision that makes a man an artist, limits by its sheer intensity his faculty of fine appreciation. The energy of creation hurries him blindly on to his own goal. The wheels of his chariot raise the dust as a cloud around him. The gods are hidden from each other. They can recognize their worshippers. That is all.

Ernest. You say that a great artist cannot recognize the beauty of work different from his own.

Gilbert. It is impossible for him to do so. Wordsworth saw in *Endymion* merely a pretty piece of Paganism, and Shelley, with his dislike of actuality, was deaf to Wordsworth's message, being repelled by its form, and Byron, that great passionate

poeziei iar pictorul al picturii? Fiecare artă trebuie să apeleze la artistul care lucrează în sfera ei. Nu va fi judecata lui cea mai valoroasă?

Gilbert: Artă se adresează, pur și simplu, temperamentului artistic, nu specialistului. Ea se pretinde universală, spunând că în toate manifestările ei este unitară. Așa că departe de a fi adevărat că artistul este cel mai bun judecător de artă, artistul cu adevărat mare nu poate judeca nici opera altora și nici pe a sa proprie. Artistul este artist prin concentrarea viziunii, ceea ce limitează prin intensitate spiritul judecății juste. Energia creației îl împinge orbește spre propriul lui scop. Roțile trăsurii sale stârnește praful și-l învâluie ca într-un nor. Zeii stau ascunși unul de celălalt. Nu-și pot recunoște decât adoratorii. Atât.

Ernest: Spui că un mare artist nu poate să recunoască valoarea operei altcuiva.

Gilbert: Îi e imposibil să o facă. Wordsworth a văzut în *Endymion* doar o mostră agreabilă de păgânism, iar Shelley, cu refuzul lui față de actualitate, a fost surd la mesajul lui Wordsworth, având repulsie față de forma aleasă de acesta. Byron, acest om mareț,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

117

human incomplete creature, could appreciate neither the poet of the cloud nor the poet of the lake, and the wonder of Keats was hidden from him. The realism of Euripides was hateful to Sophokles. Those droppings of warm tears had no music for him. Milton, with his sense of the grand style, could not understand the method of Shakespeare, any more than could Sir Joshua the method of Gainsborough. Bad artists always admire each other's worth. They call it being large-minded and free from prejudice. But a truly great artist cannot conceive of life being shown, or beauty fashioned, under any conditions other than those that he has selected. Creation employs all its critical faculty within its own sphere. It may not use it in the sphere that belongs to others. It is exactly because a man cannot do a thing that he is the proper judge of it.

Ernest. Do you really mean that?

Gilbert. Yes, for creation limits, while contemplation widens, the vision.

Ernest. But what about technique? Surely each art has its separate technique?

Gilbert. Certainly: each art has its grammar and its materials. There is no mystery about either, and the incompetent can

pasionat și incomplet nu l-a gustat nici pe poetul norului și nici pe cel al lacului iar minunea existentă în opera lui Keats i-a rămas străină. Realismul lui Euripide îi era odios lui Sofocle. Lacrimile calde nu-i spuneau nimic. Milton, cu simțul lui pentru stilul grandios, nu a putut înțelege maniera lui Shakespeare, și nici sir Joshua pe a lui Gainsborough. Artiștii proști se admiră unul pe altul. Spun că sunt deschiși, lipsiți de prejudecată. Dar un artist cu adevărat mare nu poate concepe ca viața sau frumosul să apară altfel modelate decât în maniera aleasă de el. Creația își folosește întreaga ei facultate critică doar în interiorul propriei sfere. Nu are cum să o folosească într-o sferă care aparține altuia. Și asta tocmai pentru că omul nu poate face un lucru și să fie apoi judecătorul lui corect.

Ernest: Chiar crezi asta?

Gilbert: Da, pentru că întotdeauna creația limitează, pe când contemplația lărgeste viziunea.

Ernest: Dar ce părere ai despre tehnică? Evident, fiecare artă își are propria tehnică, nu-i așa?

Gilbert: Fără îndoială că fiecare artă își are gramatica și materialele ei. Nu e nici un mister în legătură cu cele două iar

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

118

always be correct. But, while the laws upon which Art rests may be fixed and certain to find their true realization, they must be touched by the imagination into such beauty that they will seem an exception, each one of them. Technique is really personality. That is the reason why the artist cannot teach it, why the pupil cannot learn it, and why the aesthetic critic can understand it. To the great poet, there is only one method of music – his own. To the great painter there is only one manner of painting – that which he himself employs. The aesthetic critic, and the esthetic critic alone, can appreciate all forms and modes. It is to him that Art makes her appeal.

Ernest. Well, I think I have put all my questions to you. And now I must admit –

Gilbert. Ah! don't say that you agree with me. When people agree with me I always feel that I must be wrong.

Ernest. In that case I certainly won't tell you whether I agree with you or not. But I will put another question. You have explained to me that criticism is a creative art. What future has it?

Gilbert. It is to criticism that the future belongs. The subject-matter at the disposal of creation becomes every day more

incompetentul poate întotdeauna să producă un lucru corect. Dacă legile pe care se sprijină arta pot fi considerate sigure și fixe, pentru ca ele să se manifeste cu adevărat trebuie să fie transformate de imaginație în frumos și astfel fiecare din ele va părea o excepție. Tehnica înseamnă personalitate. De aceea artistul nu poate să o predea și nici elevul s-o învețe, de aceea criticul estetic o poate înțelege. Pentru marele poet nu există decât o metodă muzicală – a lui proprie. Pentru marele pictor nu există decât o manieră de pictură – aceea pe care el însuși o folosește. Criticul estetic, numai criticul estetic poate aprecia toate aceste forme și modalități. Lui i se adresează arta.

Ernest: Ei bine, cred că ți-am pus toate întrebările pe care le aveam de pus. Acum trebuie să recunosc...

Gilbert: Ah, nu-mi spune că ești de acord cu mine. Când oamenii sunt de acord cu mine, simt mereu că s-ar putea să greșesc.

Ernest: În cazul ăsta nu-ți voi spune dacă sunt sau nu de acord cu tine. Îți voi pune o altă întrebare. Mi-ai explicat că, ei bine, critica este o artă creatoare. Ce viitor are?

Gilbert: Viitorul aparține criticii. Problematika la dispoziția creației devine pe zi ce trece mai limitată sub aspectul ariei și

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

119

limited in extent and variety. Providence and 'Mr. Walter Besant have exhausted the obvious. If creation is to last at all, it can only do so on the condition of becoming far more critical than it is at present. The old roads and dusty highways have been traversed too often. Their charm has been worn away by plodding feet, and they have lost that element of novelty or surprise which is so essential for romance. He who would stir us now by fiction must either give us an entirely new background, or reveal to us the soul of man in its innermost workings. The first is for the moment being done for us by Mr. Rudyard Kipling. As one turns over the pages of his *Plain Tales from the Hills*, one feels as if one were seated under a palm-tree reading life by superb flashes of vulgarity. The bright colours of the bazaars dazzle one's eyes. The jaded, second-rate Anglo-Indians are in exquisite incongruity with their surroundings. The mere lack of style in the story-teller gives an odd journalistic realism to what he tells us. From the point of view of literature Mr. Kipling is a genius who drops his aspirates. From the point of view of life, he is a reporter who knows vulgarity better than any one has ever known it. Dickens knew its clothes and its comedy. Mr. Kipling knows its essence and its seriousness. He is our first authority

varietății. Providența și domnul Walter Besant^{ix} au epuizat domeniul realității palpabile. Creația va rezista doar dacă va conține mai mult spirit critic decât în prezent. Vechile drumuri și căi prăfuite au fost bătute mult prea des. Farmecul lor a fost epuizat de cei care au ostenit pe ele, și-au pierdut, practic, acel element de noutate și surpriză, esențial vechiului roman. Cel care va reuși să ne atragă va trebui fie să ofere ficțiunii un cadru cu totul nou, fie să ne dezvăluie sufletul omului în cele mai adânci ascunzișuri și reacții. Când răsfoiești cartea lui Kipling, *Plain Tales from the Hills* (aprox. „Povești simple din ținutul dealurilor”), te simți de parcă ai sta sub un palmier, interpretând viața prin crâmpoșe superbe de vulgaritate. Culorile strălucitoare ale bazarelor îți iau ochii. Anglo-indienii istoviți, de mână a doua, se află într-o desăvârșită dizarmonie cu împrejurimile în care sunt descriși. Simpla lipsă de stil a povestitorului conferă un realism ciudat, jurnalistic, celor povestite. Ca literat, domnul Kipling este un geniu care-și înghite de tot aspiratele. Din punct de vedere al vieții descrise, se comportă asemeni unui reporter care cunoaște mai bine ca oricine vulgaritatea. Dickens, de exemplu, a cunoscut bine costumele și comedia vieții. Domnul Kipling îi cunoaște esența

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

120

on the second-rate, and has seen marvellous things through key-holes, and his backgrounds are real works of art. As for the second condition, we have had Browning, and Meredith is with us. But there is still much to be done in the sphere of introspection. People sometimes say that fiction is getting too morbid. As far as psychology is concerned, it has never been morbid enough. We have merely touched the surface of the soul, that is all. In one single ivory cell of the brain there are stored away things more marvellous and more terrible than even they have dreamed of, who, like the author of *Le Rouge et le Noir*, have sought to track the soul into its most secret places, and to make life confess its dearest sins. Still, there is a limit even to the number of untried backgrounds, and it is possible that a further development of the habit of introspection may prove fatal to that creative faculty to which it seeks to supply fresh material. I myself am inclined to think that creation is doomed. It springs from too primitive, too natural an impulse. However this may be, it is certain that the subject-matter at the disposal of creation is always diminishing, while the subject-matter of criticism increases daily. There are always new attitudes for the mind, and new points of view. The duty of imposing form upon chaos

și gravitatea. El este o autoritate în domeniul celor de a doua mână și a văzut lucruri minunate prin gaura cheii iar trama istorisirilor sale este o adevărată operă de artă. În ce privește a doua variantă, îl avem pe Browning, iar Meredith ne susține punctul de vedere. Dar mai este mult de făcut pe latura introspecției. Se spune uneori că ficțiunea devine din ce în ce mai morbidă. Sub aspect psihologic nu a fost și nu este suficient de morbidă, asta-i. Într-o singură celulă de fildeș a creierului sunt depozitate lucruri mult mai minunate și mai teribile decât au visat vreodată cei care, asemeni autorului romanului *Roșu și Negru*, au încercat să urmărească sufletul în cele mai ascunse locuri și să forțeze viața să-și mărturisească păcatele cele mai dragi. Totuși, tramele neexplorate sunt și ele limitate ca număr și e posibil ca viitoarea evoluție a obișnuinței de introspecție să se dovedească fatală pentru spiritul creator căruia încearcă să-i furnizeze un material proaspăt. Eu însumi înclin să cred că, fără dar și poate, creația e condamnată să piară. Și asta pentru că izvorăște dintr-un impuls mult prea primitiv și natural. Oricum ar sta lucrurile, problematica la dispoziția creației scade neîncetat, iar a criticii crește pe zi ce trece. Mereu apar noi atitudini care provoacă spiritul, cum și puncte de vedere noi.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

121

does not grow less as the world advances. There was never a time when Criticism was more needed than it is now. It is only by its means that Humanity can become conscious of the point at which it has arrived.

Hours ago, Ernest, you asked me the use of Criticism. You might just as well have asked me the use of thought. It is Criticism, as Arnold points out, that creates the intellectual atmosphere of the age. It is Criticism, as I hope to point out myself some day, that makes the mind a fine instrument. We, in our educational system, have burdened the memory with a load of unconnected facts, and laboriously striven to impart our laboriously-acquired knowledge. We teach people how to remember, we never teach them how to grow. It has never occurred to us to try and develop in the mind a more subtle quality of apprehension and discernment. The Greeks did this, and when we come in contact with the Greek critical intellect, we cannot but be conscious that, while our subject-matter is in every respect larger and more varied than theirs, theirs is the only method by which this subject-matter can be interpreted. England has done one thing; it has invented and established Public Opinion, which is an attempt to organize the ignorance of the community, and to

Sarcina de a ordona haosul nu se diminuează pe măsură ce lumea evoluează. Nu a existat niciodată o perioadă în care să fie nevoie de critică așa cum este acum. Numai prin critică umanitatea poate conștientiza punctul în care se află.

Acum câteva ore m-ai întrebat despre utilitatea criticii. M-ai fi putut întreba la fel de bine despre utilitatea gândirii. După cum subliniază Arnold, critica este cea care creează atmosfera intelectuală a epocii. Critica transformă spiritul într-un instrument de finețe și sper să demonstrez cândva acest lucru. Cu sistemul educațional pe care îl avem, ne-am încărcat memoria cu fapte disperate și ne-am străduit să comunicăm cunoștințele dobândite laborios. Mereu îi învățăm pe oameni cum să-și amintească dar niciodată nu-i învățăm cum să crească. Nu ne-a trecut prin minte să încercăm să cultivăm o calitate mai subtilă de înțelegere și discernământ. Grecii au făcut asta, și atunci când venim în contact cu grecii, cu intelectul critic al grecilor, conștientizăm faptul că, în vreme ce problematica noastră este mult mai largă și mai variată decât a lor, ei posedă singura metodă prin care aceasta poate fi interpretată. Anglia a făcut un lucru: a inventat și consacrat opinia publică—o încercare de a organiza ignoranța comunității și de a o ridica la

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

122

elevate it to the dignity of physical force. But Wisdom has always been hidden from it. Considered as an instrument of thought, the English mind is coarse and undeveloped. The only thing that can purify it is the growth of the critical instinct.

It is Criticism, again, that, by concentration, makes culture possible. It takes the cumbersome mass of creative work, and distils it into a finer essence. Who that desires to retain any sense of form could struggle through the monstrous multitudinous books that the world has produced, books in which thought stammers or ignorance brawls? The thread that is to guide us across the wearisome labyrinth is in the hands of Criticism. Nay more, where there is no record, and history is either lost or was never written, Criticism can recreate the past for us from the very smallest fragment of language or art, just as surely as the man of science can from some tiny bone, or the mere impress of a foot upon a rock, recreate for us the winged dragon or Titan lizard that once made the earth shake beneath its tread, can call Behemoth out of his cave, and make Leviathan swim once more across the startled sea. Prehistoric history belongs to the philological and archological critic. It is to him that the origins of things are revealed. The self-conscious deposits of an age are

rangul de forță critică. Dar înțelepciunea i-a rămas mereu străină. Ca instrument de gândire, spiritul englez este rudimentar și subdezvoltat. Singurul lucru care-l poate purifica este dezvoltarea instinctului critic.

Încă o dată, critica este aceea care, prin concentrare, dă o șansă culturii să existe. Ea distilează masa împovăraătoare de creații în esențe subtile. Oare cine dintre cei care doresc să extragă un sens al formei se poate lupta cu masa monstruoasă de cărți produse, cărți în care gândirea se bâlbâie și ignoranța face tărăboi? Firul care ne va ghida în labirintul obositor se află în mâna criticii. Mai mult, acolo unde nu există nici o mențiune iar istoria fie se pierde, fie n-a fost niciodată scrisă, critica poate recrea trecutul de la cel mai mic detaliu de limbă și artă, așa cum omul de știință, pornind de la un os sau urma unui picior pe stâncă, recrează dragonul înaripat și șopârla-titan care, cândva, au făcut pământul să se clatine sub pasul lor, poate să-l cheme pe Behemut din peștera lui și pe leviathan să înoate în marea înmărmurită. Preistoria aparține criticului filolog și arheolog. Lui i se revelează originile tuturor lucrurilor. Acumulările conștiente de sine ale unei epoci sunt aproape întotdeauna înșelătoare. Doar prin intermediul criticii filologice știm mai

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

123

nearly always misleading. Through philological criticism alone we know more of the centuries of which no actual record has been preserved, than we do of the centuries that have left us their scrolls. It can do for us what can be done neither by physics nor metaphysics. It can give us the exact science of mind in the process of becoming. It can do for us what History cannot do. It can tell us what man thought before he learned how to write. You have asked me about the influence of Criticism. I think I have answered that question already; but there is this also to be said. It is Criticism that makes us cosmopolitan. The Manchester school tried to make men realize the brotherhood of humanity, by pointing out the commercial advantages of peace. It sought to degrade the wonderful world into a common marketplace for the buyer and the seller. It addressed itself to the lowest instincts, and it failed. War followed upon war, and the tradesman's creed did not prevent France and Germany from clashing together in blood-stained battle. There are others of our own day who seek to appeal to mere emotional sympathies, or to the shallow dogmas of some vague system of abstract ethics. They have their Peace Societies, so dear to the sentimentalists, and their proposals for unarmed International Arbitration, so

mult despre secolele din care nu s-a păstrat nici o mențiune decât despre cele care ne-au lăsat pergamentele lor. Poate face pentru noi ceea ce fizica și metafizica nu sunt în stare. Ea ne oferă o cunoaștere exactă a spiritului în devenire. Poate face pentru noi ceea ce istoria nu poate. Ne spune ce a gândit omul înainte de a învăța să scrie. M-ai întrebat despre influența criticii. Cred că am răspuns deja la această întrebare — dar mai este ceva de adăugat. Școala de la Manchester^x a încercat să-i facă pe oameni să-și dea seama de necesitatea spiritului frățesc în relațiile umane, scoțând în evidență avantajele comerciale ale păcii. A căutat să coboare lumea minunată la nivelul unei banale piețe în care există cumpărători și vânzători. Ea, de fapt, s-a adresat instinctelor inferioare și a dat greș. Au urmat războaie după războaie iar crezul comerciantului nu a împiedicat Franța și Germania să se confrunte într-o bătălie sângeroasă. Chiar azi se mai găsesc unii care încearcă să apeleze la simple simpatii emoționale sau la dogmele superficiale ale unui vag sistem de etică abstractă. Își au „Asociațiile pentru pace”, atât de dragi sentimentaliștilor, și fac propuneri de „arbitraj internațional,” fără folosirea armelor, propuneri atât de populare printre cei care nu au citit niciodată istorie. Dar simpla participare afectivă, emoțională nu-i

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

124

popular among those who have never read history. But mere emotional sympathy will not do. It is too variable, and too closely connected with the passions; and a board of arbitrators who, for the general welfare of the race, are to be deprived of the power of putting their decisions into execution, will not be of much avail. There is only one thing worse than Injustice, and that is Justice without her sword in her hand. When Right is not Might, it is Evil.

No: the emotions will not make us cosmopolitan, any more than the greed for gain could do so. It is only by the cultivation of the habit of intellectual criticism that we shall be able to rise superior to race prejudices. Goethe – you will not misunderstand what I say – was a German of the Germans. He loved his country – no man more so. Its people were dear to him; and he led them. Yet, when the iron hoof of Napoleon trampled upon vineyard and corn-field, his lips were silent. „How can one write songs of hatred without hating?” he said to Eckermann, “and how could I, to whom culture and barbarism are alone of importance, hate a nation which is among the most cultivated of the earth, and to which I owe so great a part of my own cultivation?” This note, sounded in the modern world by Goethe first, will become, I

suficientă. Ea este mult prea schimbătoare și prea strâns legată de pasiuni; o comisie de arbitrii care, pentru bunăstarea rasei, urmează să fie opriți să-și pună deciziile în practică, nu prea folosește la nimic. Există un singur lucru mult mai rău decât nedreptatea – justiția lipsită de sabia ei. Atunci când Dreptatea nu reprezintă și Puterea, ea reprezintă Răul.

Nu, emoția nu ne va face să fim mai cosmopoliți decât o face lăcomia de câștig. Doar prin cultivarea criticii intelectuale vom putea să ne ridicăm deasupra prejudecăților de rasă. Goethe – să nu înțelegi greșit ce vreau să spun – a fost un neamț printre germani. Și-a iubit țara ca nimeni altul. I-au fost dragi concetățenii, i-a condus. Totuși, când pintenul de fier al lui Napoleon i-a călcat via și ogorul, n-a scos o vorbă. „Cum poți să scrii imnuri ale urii fără să urăști?” i-a spus el lui Eckermann, „cum aş putea s-o fac tocmai eu, care apreciez doar cultura și barbaria, să urăsc o națiune dintre cele mai cultivate de pe pământ și căreia îi datorez o mare parte din propria mea cultură?” Această coardă, atinsă în lumea modernă pentru prima oară de Goethe, cred că este punctul de pornire al spiritului

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

125

think, the starting point for the cosmopolitanism of the future. Criticism will annihilate race prejudices, by insisting upon the unity of the human mind in the variety of its forms. If we are tempted to make war upon another nation, we shall remember that we are seeking to destroy an element of our own culture, and possibly its most important element. As long as war is regarded as wicked, it will always have its fascination. When it is looked upon as vulgar, it will cease to be popular. The change will, of course, be slow, and people will not be conscious of it. They will not say "We will not war against France because her prose is perfect," but because the prose of France is perfect they will not hate the land. Intellectual criticism will bind Europe together in bonds far closer than those that can be forged by shopman or sentimentalist. It will give us the peace that springs from understanding.

Nor is this all. It is Criticism that, recognizing no position as final, and refusing to bind itself by the shallow shibboleths of any sect or school, creates that serene philosophic temper which loves truth for its own sake, and loves it not the less because it knows it to be unattainable. How little we have of this temper in England, and how much we need it! The English mind is always

cosmopolit de mâine. Critica va anihila prejudecățile de rasă insistând asupra unității spiritului uman în varietatea formelor lui. Dacă vom fi tentați să ne războim cu o altă națiune, va trebui să ne amintim că vrem de fapt să distrugem un element al propriei noastre culturi, poate că elementul ei cel mai important. Atâta vreme cât războiul va fi considerat un lucru dăunător, își va păstra aura fascinantă. Când va fi privit drept vulgaritate, va înceta să mai fie popular. Desigur, schimbarea va fi lentă iar oamenii nu vor fi conștienți de ea. Ei nu vor spune: „Nu vom lupta împotriva Franței pentru că proza ei este perfectă,” ci pentru că proza Franței este perfectă, nu vor urî țara. Critica intelectuală va uni Europa prin legături mult mai apropiate decât cele create de comerciant sau sentimental. Ea ne va da pacea izvorâtă din înțelegere.

Și asta nu-i tot. Critica este aceea care, admitând faptul că nici o opinie nu este ultima posibilă și refuzând să se ferece în formulele superficiale ale oricărei secte sau școli, creează acel temperament filosofic senin, iubitor de adevăr de dragul adevărului și nu-l iubește mai puțin știind că este de neatins. Cât de puțin există în Anglia acest gen de temperament și ce nevoie

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

126

in a rage. The intellect of the race is wasted in the sordid and stupid quarrels of second-rate politicians or third-rate theologians. It was reserved for a man of science to show us the supreme example of that "sweet reasonableness" of which Arnold spoke so wisely, and, alas! to so little effect. The author of the *Origin of Species* had, at any rate, the philosophic temper. If one contemplates the ordinary pulpits and platforms of England, one can but feel the contempt of Julian, or the indifference of Montaigne. We are dominated by the fanatic, whose worst vice is his sincerity. Anything approaching to the free play of the mind is practically unknown amongst us. People cry out against the sinner, yet it is not the sinful, but the stupid, who are our shame. There is no sin except stupidity.

Ernest. Ah! what an antinomian you are!

Gilbert. The artistic critic, like the mystic, is an antinomian always. To be good, according to the vulgar standard of goodness, is obviously quite easy. It merely requires a certain amount of sordid terror, a certain lack of imaginative thought, and a certain low passion for middle-class respectability. 'Aesthetics are higher than ethics. They belong to a more

avem de el! Spiritul englez este mereu furios. Intelectul rasei se irosește în certuri sordide și prostești între politicieni de mână a doua și teologi de mână a treia. I-a fost dat unui om de știință să ne dea exemplul suprem de „raționalitate reconfortantă”, aceea despre care Arnold vorbea cu atâta înțelepciune și, vai, cu un efect atât de redus. Autorul *Originii speciilor* avea, cel puțin, temperament filosofic. Dacă vom observa cu atenție ce se petrece în amvoanele și tribunele obișnuite din Anglia, nu vom simți alceva decât disprețul lui Julian și indiferența lui Montaigne. Suntem dominați de fanatic al cărui viciu este sinceritatea. Tot ce se apropie de liberul joc al spiritului ne este practic necunoscut. Oamenii se revoltă împotriva păcătoșilor; cu toate astea nu păcătoșii ci proștii sunt plaga noastră. Nu există alt păcat în afara prostiei.

Ernest: Ah, ce spirit antinomic mai ești și tu!

Gilbert: Criticul artistic, asemeni misticului, are întotdeauna spirit antinomic. Conform etalonului vulgar de bunătate, a fi bun este destul de ușor. Nu-ți trebuie decât o anume cantitate de teroare sordidă, o anume lipsă de imaginație în gândire și pasiune inferioară pentru respectabilitatea clasei de mijloc. Estetica este superioară eticii. Ea aparține unei sfere elevat-

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

127

spiritual sphere. To discern the beauty of a thing is the finest point to which we can arrive. Even a colour-sense is more important, in the development of the individual, than a sense of right and wrong. 'Esthetics, in fact, are to Ethics in the sphere of conscious civilization, what, in the sphere of the external world, sexual is to natural selection. Ethics, like natural selection, make existence possible. "Esthetics, like sexual selection, make life lovely and wonderful, fill it with new forms, and give it progress, and variety and change. And when we reach the true culture that is our aim, we attain to that perfection of which the saints have dreamed, the perfection of those to whom sin is impossible, not because they make the renunciations of the ascetic, but because they can do everything they wish without hurt to the soul, and can wish for nothing that can do the soul harm, the soul being an entity so divine that it is able to transform into elements of a richer experience, or a finer susceptibility, or a newer mode of thought, acts or passions that with the common would be commonplace, or with the uneducated, ignoble, or with the shameful vile. Is this dangerous? Yes; it is dangerous – all ideas, as I told you, are so. But the night wearies, and the light flickers in the lamp. One

spirituale. A discerne frumusețea unui lucru este punctul cel mai subtil în care putem ajunge. În dezvoltarea unui individ simțul culorii este mai important decât simțul justiției sau in justiției. În sfera civilizației conștiente, estetica și etica se află în același raport ca selecția sexuală și cea naturală din lumea exterioară. Etica, asemeni selecției naturale, face existența posibilă. Estetica, asemeni selecției sexuale, face viața mai plăcută și mai frumoasă, o umple de forme noi, îi oferă progresul, varietatea și schimbarea. Și atunci când ne vom atinge scopul, cultura adevărată, vom ajunge la acea perfecțiune la care au visat sfinții, perfecțiunea celor pentru care păcatul este imposibil – nu din cauza renunțării ascetice, pur și simplu pentru că voi putea face tot ce doresc fără să aducă vreun prejudiciu sufletului și pentru că nu voi dori nimic din ce poate leza sufletul, sufletul fiind acea entitate atât de apropiată de divin încât este capabilă să transforme actele sau pasiunile, banale pentru omul obișnuit sau needucat și ignobil sau pentru josnic, în datele unei experiențe și mai cuprinzătoare sau într-o formă subtilă de sensibilitate sau într-un mod nou de gândire. Este asta un lucru periculos? Da. Este periculos – toate ideile sunt periculoase, cum ți-am mai spus. Dar noaptea e pe terminate iar lumina pâlpâie în lampă.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

128

more thing I cannot help saying to you. You have spoken against Criticism as being a sterile thing. The nineteenth century is a turning point in history simply on account of the work of two men, Darwin and Renan, the one the critic of the Book of Nature, the other the critic of the books of God. Not to recognize this is to miss the meaning of one of the most important eras in the progress of the world. Creation is always behind the age. It is Criticism that leads us. The Critical Spirit and the World-Spirit are one.

Ernest. And he who is in possession of this spirit, or whom this spirit possesses, will, I suppose, do nothing?

Gilbert. Like the Persephone of whom Landor tells us, the sweet pensive Persephone around whose white feet the asphodel and amaranth are blooming, he will sit contented "in that deep, motionless quiet which mortals pity, and which the gods enjoy." He will look out upon the world and know its secret. By contact with divine things, he will become divine. His will be the perfect life, and his only.

Ernest. You have told me many strange things tonight, Gilbert. You have told me that it is more difficult to talk about a thing than to do it, and that to do nothing at all is the most difficult

Nu mă pot abține să nu-ți mai spun ceva. Ai vorbit împotriva criticii, considerând-o sterilă. Secolul al XIX-lea este o răscruce în istorie datorită operei a doi oameni. Darwin și Renan, primul fiind criticul Cărții Naturii, celălalt criticul Cărilor lui Dumnezeu. A nu recunoaște acest lucru înseamnă să nu înțelegi sensul celei mai importante ere din evoluția omenirii. Creația se află în permanență dincolo de epocă. Spiritul critic ne conduce, de fapt. Spiritul Critic și Spiritul Lumii sunt una.

Ernest: Și cel care posedă acest spirit sau cel pe care acest spirit îl posedă nu va face nimic?

Gilbert: Asemeni Persephonei despre care ne povestește Landor, dulcea și contemplativa Persefonă, în jurul căreia înfloresc asfodele și flori de amarant, el va sta mulțumit „în acea liniște adâncă, nemișcată, pe care muritorii o compătimesc iar zeii o gustă.” El va contempla lumea și-i va afla tainele. Prin contactul cu divinul va deveni divin. Viața lui va fi perfectă și-i va aparține în întregime.

Ernest: Mi-ai spus o mulțime de lucruri stranie în noaptea asta. Mi-ai spus că e mai dificil să vorbești despre un lucru decât să-l faci, că a nu face nimic este cel mai dificil lucru din lume; mi-ai

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

129

thing in the world; you have told me that all Art is immoral, and all thought dangerous; that criticism is more creative than creation, and that the highest criticism is that which reveals in the work of Art what the artist had not put there; that it is exactly because a man cannot do a thing that he is the proper judge of it; and that the true critic is unfair, insincere, and not rational. My friend, you are a dreamer.

Gilbert. Yes; I am a dreamer. For a dreamer is one who can only find his way by moonlight, and his punishment is that he sees the dawn before the rest of the world.

Ernest. His punishment?

Gilbert. And his reward. But see, it is dawn already. Draw back the curtains and open the windows wide. How cool the morning air is! Piccadilly lies at our feet like a long riband of silver. A faint purple mist hangs over the Park, and the shadows of the white houses are purple. It is too late to sleep. Let us go down to Covent Garden and look at the roses. Come! I am tired of thought.

mai spus că arta este imorală și gândirea periculoasă, că întotdeauna critica este mai creatoare decât creația iar critica superioară este aceea care dezvăluie ceea ce artistul nu a pus în opera lui, că tocmai pentru că omul nu poate face un lucru devine judecătorul potrivit al acelui lucru, că adevăratul critic este nedrept, nesincer și deloc rațional. Prietene, ești un visător.

Gilbert: Da, sunt visător. Că visător este acela care-și poate găsi drumul doar la lumina lunii iar pedeapsa lui este că vede zorii înaintea celorlalți.

Ernest: Pedeapsa lui?

Gilbert: Și recompensa. Dar iată, deja s-a crăpat de ziuă. Trage perdelele și deschide larg ferestrele. Ce răcoros e aerul dimineții! Piccadilly se află la picioarele noastre asemeni unei panglici lungi de argint. O ceață ușor purpurie plutește deasupra parcului iar umbrele caselor albe sunt purpurii. E târziu să mergem acum la culcare. Hai la Covent Garden să privim trandafirii. Vino! Am obosit să gândesc.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

130

Note

- ⁱ Samuel Pepys (1633-1703) – secretar al Amiralității. *Jurnalul* lui, care se întinde pe o perioadă de nouă ani, a fost scris codificat.
- ⁱⁱ Aripă a Bisericii Anglicane care nu pune accent pe diferențele doctrinare.
- ⁱⁱⁱ Sir Lewis Morris (1833-1907) – poet galez, autor al volumelor *Songs of Two Worlds* și *The Epic of Hades*, înnobilit în 1895.
- ^{iv} Georges Ohnet (1848-1918) – romancier francez, autor al unei serii de romane cu titlul generic *Les Battailles de la vie*.
- ^v Henry Arthur Jones (1851-1929) – dramaturg britanic; împreună cu sir Arthur Wing Pinero a fondat teatrul „problematicii realiste”.
- ^{vi} Oscar Wilde se referă și citează din eseul lui Walter Pater: „Leonardo da Vinci. Homo Minister et Interpres Naturae.”
- ^{vii} Pictorul care își construiește tabloul prin contrastul dintre umbre și efectele de lumină asupra obiectelor colorate.
- ^{viii} Cardinalul John Henry Newman (1801-90) – teolog și poet, vicar la St. Mary și sprijinitor al mișcării „tractariene” ai cărei membri s-au convertit la catolicism, cum a făcut și el însuși în 1845. Conferințele lui au atras atenția prin calitatea ironiei și distincția stilului literar.
- ^{ix} Sir Walter Besant (1836-1901) – romancier. La început împreună cu James Rice, apoi singur, a scris romane în care a susținut reformele sociale.
- ^x „Școala de la Manchester” – nume dat de Disraeli lui Cobden și Bright și adepților lor care se întruneau la Manchester. Ei susțineau comerțul liber, politica de relaxare fiscală și neamestecul guvernului în afaceri.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

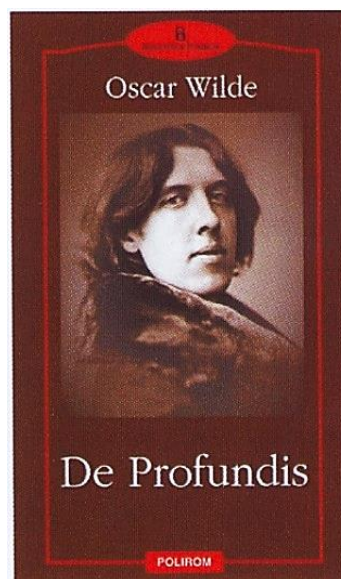

131

De profundis

De Profundis,
The Knickerbocker Press, G.P. Putnam's Sons, New York and
London, 1905.

De Profundis și alte scrisori,
Polirom, 2003, pp. 151-296.

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

132

...Suffering is one very long moment. We cannot divide it by seasons. We can only record its moods, and chronicle their return. With us time itself does not progress. It revolves. It seems to circle round one centre of pain. The paralysing immobility of a life every circumstance of which is regulated after an unchangeable pattern, so that we eat and drink and lie down and pray, or kneel at least for prayer, according to the inflexible laws of an iron formula: this immobile quality, that makes each dreadful day in the very minutest detail like its brother, seems to communicate itself to those external forces the very essence of whose existence is ceaseless change. Of seed-time or harvest, of the reapers bending over the corn, or the grape gatherers threading through the vines, of the grass in the orchard made white with broken blossoms or strewn with fallen fruit: of these we know nothing, and can know nothing. For us there is only one season, the season of sorrow. The very sun and moon seem taken from us. Outside, the day may be blue and gold, but the light that creeps down through the thickly-muffled glass of the small iron-barred window beneath which one sits is grey and niggard. It is always twilight in one's cell, as it is always twilight in one's heart. And in the sphere of thought, no less than in the sphere of time, motion is no more. The thing that you personally have long ago forgotten, or can easily forget, is happening to me now, and will happen to me again tomorrow. Remember this, and you will be able to understand a little of why I am writing, and in this manner writing...

A week later, I am transferred here. Three more months go over and

Suferința e o clipă nesfârșită. Nu o putem împărți în anotimpuri. Îi putem înregistra doar stările și consemna revenirile. La noi timpul nu progresa. Se rotește. Pare că se rotește în jurul unui singur cerc al durerii. Imobilitatea paralizantă a vieții, fiecare împrejurare prin care se reglementează după un tipar neschimbător astfel încât mâncăm, bem, ne plimbăm, ne culcăm sau ingenuchem să ne rugăm după regulile inflexibile ale unei formule de fier, ei bine, această imobilitate care face ca fiecare zi să fie ca precedenta până în cele mai mici detalii, pare a comunica acelor forțe exterioare esența însăși, a cărei existență este schimbarea perpetuă. Nu avem nici o veste, nu știm nimic despre semănat și cules, despre culegătorii care se apleacă deasupra grâului sau despre culegătorii de struguri care își croiesc drum printre araci, nici despre iarba livezilor înălbită de bobocii sfărâmați sau presărată cu fructe căzute. Pentru noi nu-i decât un anotimp, anotimpul Durerii. Pare că ne-au fost luate și soarele și luna. Afară, ziua, poate fi senină sau aurie, dar lumina se strecoară aici prin geamul bine camuflat al ferestrei cu gratii de fier sub care băncile sunt cenușii și precare. În celulă e mereu amurg, așa cum în inimă e veșnic miez de noapte. Gândirea și timpul sunt imobile. Ceea ce tu personal ai uitat de mult sau poți uita ușor, mi se întâmplă mie acum și mi se va întâmpla mâine din nou. Reține acest lucru, și atunci vei putea înțelege motivul pentru care îți scriu acum și în acest mod...

Peste o săptămână am fost transferat aici. După trei luni a murit mama.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

133

my mother dies. No one knew how deeply I loved and honoured her. Her death was terrible to me; but I, once a lord of language, have no words in which to express my anguish and my shame. She and my father had bequeathed me a name they had made noble and honoured, not merely in literature, art, archeology, and science, but in the public history of my own country, in its evolution as a nation. I had disgraced that name eternally. I had made it a low byword among low people. I had dragged it through the very mire. I had given it to brutes that they might make it brutal and to fools that they might turn it into a synonym for folly. What I suffered then, and still suffer, is not for pen to write or paper to record. My wife, always kind and gentle to me, rather than that I should hear the news from indifferent lips, travelled, ill as she was, all the way from Genoa to England to break to me herself the tidings of so irreparable, so irremediable, a loss. Messages of sympathy reached me from all who had still affection for me. Even people who had not known me personally, hearing that a new sorrow had broken into my life, wrote to ask that some expression of their condolence should be conveyed to me. ...

Three months go over. The calendar of my daily conduct and labour that hangs on the outside of my cell door, with my name and sentence written upon it, tells me that it is May....

Prosperity, pleasure and success, may be rough of grain and common in fibre, but sorrow is the most sensitive of all created things. There is nothing that stirs in the whole world of thought to which sorrow does not

Nimeni nu ştia cât de mult am iubit-o şi am respectat-o. Moartea ei a fost atât de groaznică pentru mine încât eu, care odinioară eram stăpânul cuvintelor, nu am mai avut cuvinte pentru a-mi exprima chinul şi ruşinea. Ea şi tatăl meu mi-au lăsat moştenire un nume pe care l-au înnobilat şi onorat nu doar în literatură, artă, arheologie şi ştiinţă, dar şi în istoria ţării mele, în progresul ei ca naţiune. Am dezonorat acest nume pentru totdeauna. L-am făcut notoriu printre cei de joasă speţă. L-am târât prin mocirlă. L-am dat pe mâna brutelor să-l brutalizeze şi nărozilor să facă din el un sinonim al prostiei. Nu am suferit nici atunci şi nici acum pentru că n-am avut toc şi hârtie de scris pentru a consemna acest lucru. Soţia mea, la vremea aceea blândă şi delicată, de teamă ca eu să nu aud ştirea dintr-o gură indiferentă şi străină, a preferat, bolnavă cum era, să vină tot drumul de la Genova până în Anglia să-mi dea ea însăşi ştirea despre această pierdere definitivă şi ireparabilă. La mine au ajuns mesaje de simpatie din partea celor care încă au afecţiune faţă de mine. Chiar şi cei care nu m-au cunoscut personal, auzind de noua suferinţă care mi-a năpădit viaţa deja distrusă, au scris cerând să mi se transmită condoleanţe...

Au mai trecut trei luni. Calendarul acţiunilor şi corvezilor mele zilnice, cu numele şi pedeapsa înscrise în el, îmi spune că e mai...

Prosperitatea, Plăcerea şi Succesul pot avea o consistenţă brutală şi o fibră banală, dar Durerea este cea mai delicată dintre toate cele create. Nu există nimic din ce freamătă în lumea gândirii şi acţiunii la care Durerea să

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis. Parallel Texts.

134

vibrate in terrible and exquisite pulsation. The thin beaten-out leaf of tremulous gold that chronicles the direction of forces the eye cannot see is in comparison coarse. It is a wound that bleeds when any hand but that of Love touches it, and even then must bleed again, though not in pain.

Where there is sorrow there is holy ground. Some day people will realise what that means. They will know nothing of life till they do – and natures like this can realise it. When I was brought down from my prison to the Court of Bankruptcy, between two policemen, – waited in the long dreary corridor that, before the whole crowd, whom an action so sweet and simple hushed into silence, he might gravely raise his hat to me, as, handcuffed and with bowed head, I passed him by. Men have gone to heaven for smaller things than that. It was in this spirit, and with this mode of love, that the saints knelt down to wash the feet of the poor, or stooped to kiss the leper on the cheek. I have never said one single word to him about what he did. I do not know to the present moment whether he is aware that I was even conscious of his action. It is not a thing for which one can render formal thanks in formal words. I store it in the treasure – house of my heart. I keep it there as a secret debt that I am glad to think I can never possibly repay. It is embalmed and kept sweet by the myrrh and cassia of many tears. When Wisdom has been profitless to me, Philosophy barren, and the proverbs and phrases of those who have sought to give me consolation as dust and ashes in my mouth, the

nu vibreze într-un ritm extraordinar, dacă nu sublim. Foița tremurătoare de aur, care înregistrează direcția forțelor ce nu pot fi sesizate de văz este, prin comparație, vulgară. Este o rană care sângerează când este atinsă de oricare altă mână în afară de mâna Iubirii, și chiar atunci trebuie să sângereze din nou, deși nu din cauza durerii.

Acolo unde e Durere, se calcă pe un pământ sfințit. Într-o zi lumea își va da seama ce înseamnă acest lucru. Până atunci nu va cunoaște nimic din viață. [...] și firile asemeni lui¹ își pot da seama. Când am fost adus între doi polițiști la tribunalul care-mi judeca falimentul, Robbie a așteptat pe coridorul lung și întunecos ca, înaintea unei mulțimi adusă la tăcere în fața unui gest atât de delicat și simplu, să-și scoată cu gravitate pălăria când am trecut în cătușe și cu capul plecat. Oamenii au ajuns în rai pentru gesturi mai simple decât acesta. În acest spirit și pătrunși de o asemenea iubire, sfinții au îngenunchat să spele picioarele săracilor ori s-au oprit să-i sărute pe leproși pe obraji. O dată nu i-am spus o vorbă despre ce-a făcut. Nici până azi nu știu dacă și-a dat seama de gestul lui. Îl păstrez în tainița cu comori a inimii mele. Îl păstrez acolo ca pe o datorie secretă, și sunt bucuros când mă gândesc că nu am cum să-l răsplătesc. Stă acolo îmbălsămat și păstrat în dulceața lui cu smirna și casia multor lacrimi. Când Înțelepciunea nu mi-a fost de nici un folos iar Filosofia s-a dovedit a fi goală, iar proverbele și frazele celor care s-au străduit să mă consoleze, doar praf și cenușă pe limbă, amintirea acelui gest umil de Iubire mi-a desferecat fântânile milei, a făcut din floarea deșertului un trandafir, m-a scos din amărăciunea exilului

¹Este vorba despre prietenul lui Wilde, Robbie Ross, cel căruia i-a încredințat și această scrisoare.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

135

memory of that little, lovely, silent act of Love has unsealed for me all the wells of pity: made the desert blossom like a rose, and brought me out of the bitterness of lonely exile into harmony with the wounded, broken, and great heart of the world. When people are able to understand, not merely how beautiful —'s action was, but why it meant so much to me, and always will mean so much, then, perhaps, they will realise how and in what spirit they should approach me...

singuratic și m-a legat de inima rănită, distrusă și măreață a lumii. Când oamenii vor putea înțelege, nu doar cât de frumos a fost gestul lui [R...], dar cât de mult a însemnat și va însemna el pentru mine, atunci, probabil, își vor da seama cum și în ce spirit ar fi trebuit să se apropie de mine

¹Hamlet, act I, scena IV, trad. Ion Vinea, *op. cit.*

²The Borderers, actul III.

³O femeie neînsemnată, actul IV.

⁴O femeie fără importanță, actul IV.

⁵Răi am fost/sub blânda, dulce-a soarelui lumină", Infernul, VII, ed.cit.

⁶Purgatoriul, XXIII.

⁷Traducerea lui Carlyle la „Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister” (Wilhelm Meister's Apprenticeship, engl.).

⁸Vezi și discuția despre mimesis în eseu „Criticul – artist”.

⁹Algernon Charles Swinburne, „Before Parting” în *Poems and Ballads*, 1866.

¹⁰Wordsworth, *The Excursion*, IV, 139.

¹¹Fapte, 3:2.

¹²Un citat ușor denaturat din poemul în proză „Artistul”, care a apărut pentru prima oară în *Fortnightly Review* din iulie 1894. A fost

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

136

retipărit în volumul *Crima Lordului Arthur Savile și alte proze* (1908).

¹³Vezi Prefața la *Portretul lui Dorian Gray*.

¹⁴ „Dar rămâne întrebarea despre ce înseamnă a fi drept. Metoda, secretul și raționalitatea blândă a lui Isus.” (Literatură și dogmă).

¹⁵ Heliogabal.

¹⁶ Marcu, 5:9.

¹⁷ Aristotel, *Poetica*, cap. XIII.

¹⁸ Milton, *Il Penseroso*.

¹⁹ Aristotel, *Poetica*, cap. XIII.

²⁰ Milton, *Comus*, 478. “Ce seducătoare-i divină Filosofie! / Nu-i nicidecum aspră și greu de-nțeleș / Precum idioți cu mintea încuiată zic. / Ci-i la fel de armonioasă ca lira lui Apolo.”

²¹ „Că s-a făcut în așa măsură iubit, încât după moartea lui a fost iubit în continuare, iată capodopera lui Isus și ce i-a uluit cu atât mai mult pe contemporanii lui.” (Cap. XXVIII). (orig. în fr.)

²² Și să vădem pământul tot de la un pol la altul / Să-aruncăm privirea, să-ncuviințăm, să ne repezim apoi — / Și să n-ajungem să-accedem la propriul suflet măcar o dată / Înainte de a muri. Matthew Arnold, „A Southern Night.” [1861].

²³ În conferința „Predicatorul”, publicată postum în *Lectures and Biographical Sketches* (1883). “În afară de pasiune și interes care pervertesc, ceea ce ne împovărează este supreficialitatea. Părerile oamenilor își pierd valoarea pentru acela care intuiește că sunt predictibile chiar prin natura categoriei căreia acestea aparțin. Nimic nu e mai rar la om, oricare ar fi el, decât o faptă care să-i aparțină.”

²⁴ „-O, Doamne! dă-mi curajul și vlaga minunată / Să-mi pot privi și gândul și trupul, nescârbit!”, din „O călătorie în Cythera”, în *Florile răului* (1857), trad. Al. Philippide.

²⁵ Isaia, 53:3.

<http://editura.mttlc.ro>
The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

137

²⁶ Virgiliu, Ecloga IV: „*Jam redit et virgo*”.

²⁷ În acest punct, Wilde urmează ideile maestrului său oxfordian, John Ruskin, susținător al artei medievale, spre deosebire de un alt critic al vremii, apreciat în egală măsură de Wilde, Walter Pater.

²⁸ Doi dintre membrii mișcării „Arts and Crafts”.

²⁹ Of Beauty (Despre Frumos), în *The Essays or Counsels, Civil and Moral, of Francis Bacon Ld Verulam Viscount St. Albans*, 1627. Citatul corect: “Nu există frumusețe cu adevărat, dacă aceasta nu conține o anume straniețate a proporției.”

³⁰ Ioan, 3:8.

³¹ *Visul unei nopți de vară*, act V, scena I, trad. Dan Grigorescu, William Shakespeare, *Teatru*, ed. Albatros, București, 1971.

³² Cap. 2.

³³ Personajul principal din dialogul platonician *Charmides*, unde apare ca un tânăr frumos care întruchipează tema centrală a σοφρόννη sau moderației. Lungul poem omonim al lui Wilde este despre un personaj imaginar.

³⁴ „Eu sunt păstorul cel bun.” Ioan, 10: 11, 14.

³⁵ „Priviți crinii câmpului cum cresc! Ei nu se ostenesc, nici nu torc.” Matei, 6:28.

³⁶ „Săvârșitu-s-a”, Ioan, 19:30.

³⁷ Marcu, 26:30.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

138

The poor are wise, more charitable, more kind, more sensitive than we are. In their eyes prison is a tragedy in a man's life, a misfortune, a casualty, something that calls for sympathy in others. They speak of one who is in prison as of one who is 'in trouble' simply. It is the phrase they always use, and the expression has the perfect wisdom of love in it. With people of our own rank it is different. With us, prison makes a man a pariah. I, and such as I am, have hardly any right to air and sun. Our presence taints the pleasures of others. We are unwelcome when we reappear. To revisit the glimpses of the moon is not for us. Our very children are taken away. Those lovely links with humanity are broken. We are doomed to be solitary, while our sons still live. We are denied the one thing that might heal us and keep us, that might bring balm to the bruised heart, and peace to the soul in pain...

Cei săraci sunt mai înțelepți, mai caritabili, mai buni, mai sensibili decât noi. În ochii lor, închisoarea înseamnă o tragedie în viața omului, o întâmplare nefericită, ceva care solicită înțelegerea din partea celorlalți. Despre cineva care este în închisoare vorbesc ca despre cineva care a dat, pur și simplu, „de necaz”. Este expresia pe care o folosesc în permanență, iar expresia în sine conține înțelepciunea iubirii. Cu oamenii de felul nostru, lucrurile stau altfel. Din noi, închisoarea face niște paria. Eu și cei ca mine nu avem dreptul la aer și lumină. Prezența noastră întinează plăcerile altora. Atunci când reapărem, nu suntem bineveniți. Nu-i de noi să stăm sub raza blândă a lunii². Ne sunt luați proprii copii. Ne sunt rupte aceste legături calde cu umanitatea. Suntem destinați să fim solitari, iar în timp ce fiii ne trăiesc, ni se neagă acel lucru care ne-ar putea vindeca și ajuta, care ar putea aduce balsam inimii noastre lovite și sufletului nostru îndurerat...

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

139

I must say to myself that I ruined myself, and that nobody great or small can be ruined except by his own hand. I am quite ready to say so. I am trying to say so, though they may not think it at the present moment. This pitiless indictment I bring without pity against myself. Terrible as was what the world did to me, what I did to myself was far more terrible still.

I was a man who stood in symbolic relations to the art and culture of my age. I had realised this for myself at the very dawn of my manhood, and had forced my age to realise it afterwards. Few men hold such a position in their own lifetime, and have it so acknowledged. It is usually discerned, if discerned at all, by the historian, or the critic, long after both the man and his age have passed away. With me it was different. I felt it myself, and made others feel it. Byron was a symbolic figure, but his relations were to the passion of his age and its weariness of passion. Mine were to something more noble, more permanent, of more vital issue, of larger scope.

The gods had given me almost everything. But I let myself be lured into long spells of senseless and sensual ease. I amused

Trebuie să-mi repet că eu singur m-am distrus; nimeni, fie el o persoană importantă sau neimportantă, nu se distruge decât cu propria mână. Sunt gata s-o fac. Încerc să fac așa, deși s-ar putea ca tu să o ai în vedere în acest moment. Dacă te-am acuzat fără milă, gândește-te cât de nemilos m-am acuzat pe mine. Oricât de groaznic a fost ce mi-ai făcut, ce mi-am făcut eu însumi a fost și mai groaznic.

M-am aflat într-o relație simbolică cu arta și cultura epocii mele. Mi-am dat seama de acest lucru chiar în zorii tinereții mele și mi-am obligat epoca să-și dea seama după aceea. Foarte puțini oameni dețin o astfel de poziție în timpul vieții, și le este recunoscută ca atare. De regulă istoricul sau criticul își dau seama de acest lucru după ce omul și epoca au dispărut. Cu mine lucrurile au stat altfel. Am simțit-o eu, și i-am făcut și pe alții s-o simtă. Byron a fost o figură simbolică, dar el era legat de pasiunea epocii lui și, inevitabil, de uzura acestei pasiuni. Legăturile mele au fost mai nobile, de o natură statornică, de o însemnătate vitală și mult mai profundă.

Zeii mi-au dăruit aproape tot. Dar m-am lăsat sedus de lungi răgazuri senzuale și fără noimă. M-a amuzat să fiu *flâneur*,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

140

myself with being *a flâneur*, a dandy, a man of fashion. I surrounded myself with the smaller natures and the meaner minds. I became the spendthrift of my own genius, and to waste an eternal youth gave me a curious joy. Tired of being on the heights, I deliberately went to the depths in the search for new sensation. What the paradox was to me in the sphere of thought, perversity became to me in the sphere of passion. Desire, at the end, was a malady, or a madness, or both. I grew careless of the lives of others. I took pleasure where it pleased me, and passed on. I forgot that every little action of the common day makes or unmakes character, and that therefore what one has done in the secret chamber one has some day to cry aloud on the housetop. I ceased to be lord over myself. I was no longer the Captain of my soul, and did not know it. I allowed pleasure to dominate me. I ended in horrible disgrace. There is only one thing for me now, absolute Humility.

I have lain in prison for nearly two years. Out of my nature has come wild despair; an abandonment to grief that was piteous even to look at; terrible and impotent rage; bitterness and scorn; anguish that wept aloud; misery that could find no voice; sorrow that was dumb. I have passed through every

dandy, monden. M-am înconjurat de ființe neînsemnate și minți meschine. Am devenit risipitorul propriului geniu, iar risipirea tinereții veșnice mi-a provocat o bucurie curioasă. Obosit de înălțimi, am căutat deliberat noi senzații. În final, dorința senzuală a ajuns să fie boală sau nebunie, sau ambele. Am tratat cu nepăsare viețile celorlalți. Gustam plăcerea și treceam mai departe. Am uitat că fiecare faptă mărunță edifică sau descompune caracterul, că trebuie să vorbești cu glas tare pe acoperiș despre tot ce ai făcut în camera tăinuită. Am încetat să-mi mai fiu propriul stăpân. Nu mai eram Căpitanul Sufletului meu, și nu știam asta. Ție ți-am permis să mă domini iar tatălui tău să mă sperie. Am sfârșit într-o dezonoare groaznică. Acum nu mi-a mai rămas decât un singur lucru: Umilința totală, așa cum și ție nu ți-a rămas decât un singur lucru: Umilința totală. Ai face bine să cobori în țărână și să o înveți alături de mine.

Zac în închisoare de aproape doi ani. Din mine au răsărit disperarea sălbatică, abandonul în fața durerii, că ți-e și milă să-l privești, furia groaznică și neputințioasă, amărăciunea și disprețul, chinul care se vaită, nefericirea care nu-și găsește glas, tristețea mută. Am trecut prin toate stările posibile ale suferinței.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

141

possible mood of suffering. Better than Wordsworth himself I know what Wordsworth meant when he said –

Suffering is permanent, obscure, and dark
And has the nature of infinity.

But while there were times when I rejoiced in the idea that my sufferings were to be endless, I could not bear them to be without meaning. Now I find hidden somewhere away in my nature something that tells me that nothing in the whole world is meaningless, and suffering least of all. That something hidden away in my nature, like a treasure in a field, is Humility.

It is the last thing left in me, and the best: the ultimate discovery at which I have arrived, the starting point for a fresh development. It has come to me right out of myself, so I know that it has come at the proper time. It could not have come before, nor later. Had any one told me of it, I would have rejected it. Had it been brought to me, I would have refused it. As I found it, I want to keep it. I must do so. It is the one thing that has in it the elements of life, of a new life, a

Am cunoscut mai bine decât Wordsworth ceea ce el însuși a spus:

Suferința e permanentă, obscură și întunecată
Și-i plămădită asemeni infinitului.²

Dar cum odată mă bucura ideea că suferințele mele vor fi nesfârșite, nu puteam suporta că ele sunt fără noimă. Acum ceva ascuns în firea mea îmi spune că nimic nu-i fără noimă pe lumea asta, cel mai puțin, nu suferința. Acel ceva ascuns în firea mea, ca o comoară în plin câmp, este Umilința.

E ultimul lucru care mi-a rămas, și cel mai bun dintre toate, descoperirea supremă la care am ajuns, punctul de pornire pentru un nou început. A izvorât chiar din mine, așa că știu că a sosit la timpul convenit. Ar fi putut să nu apară nici înainte și nici mai târziu. Dacă cineva mi-ar fi vorbit despre ea, aș fi respins-o. Dacă mi-ar fi fost pusă în față, aș fi refuzat-o. Pentru că am aflat-o, doresc să o păstrez. Trebuie să o fac. Umilința conține elementele vieții, ale vieții noi, o *Vita Nuova* pentru mine. Este

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

142

Vita Nuova for me. Of all things it is the strangest. One cannot acquire it, except by surrendering everything that one has. It is only when one has lost all things, that one knows that one possesses it.

Now I have realised that it is in me, I see quite clearly what I ought to do; in fact, must do. And when I use such a phrase as that, I need not say that I am not alluding to any external sanction or command. I admit none. I am far more of an individualist than I ever was. Nothing seems to me of the smallest value except what one gets out of oneself. My nature is seeking a fresh mode of self-realisation. That is all I am concerned with. And the first thing that I have got to do is to free myself from any possible bitterness of feeling against the world.

I am completely penniless, and absolutely homeless. Yet there are worse things in the world than that. I am quite candid when I say that rather than go out from this prison with bitterness in my heart against the world, I would gladly and readily beg my bread from door to door. If I got nothing from the house of the rich I would get something at the house of the poor. Those who have much are often greedy; those who

mai puternică decât toate. Nu-l poți învăța pe altul și nici altul nu te poate învăța. O poți dobândi doar dacă abandonezi ce ai. Numai când ai pierdut tot, știi că o ai.

Acum când îmi dau seama că este în mine, văd clar ce am de făcut, ce trebuie să fac, de fapt. Și dacă folosesc o asemenea expresie, nu-i cazul să-ți spun că nu fac aluzie la vreo sancțiune și la vreun ordin venite dinafară. Nu accept așa ceva. Sunt mai individualist ca niciodată. Toate mi se par neimportante, cu excepția celor care vin din tine însuși. Natura mea caută o nouă cale de auto-realizare. Asta e tot ce mă preocupă. Și primul lucru pe care trebuie să-l fac este să mă eliberez de orice urmă de resentiment pe care îl am față de lume.

Nu mai am bani, și nici casă. Pe lume sunt lucruri și mai rele. Sunt destul de cinstit când îți spun că, decât să ies din închisoare cu resentimente față de tine sau față de lume, prefer să cerșesc bucuros o bucată de pâine din ușă în ușă. Dacă nu voi primi nimic de la casa celui bogat, voi primi, în schimb, de la casa celui sărac. Adesea cei care au sunt lacomi. Cei care au puțin împart întotdeauna cu alții. Dacă în inima mea va fi dragoste, nu mă va

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

143

have little always share. I would not a bit mind sleeping in the cool grass in summer, and when winter came on sheltering myself by the warm close—thatched rick, or under the penthouse of a great barn, provided I had love in my heart. The external things of life seem to me now of no importance at all. You can see to what intensity of individualism I have arrived—or am arriving rather, for the journey is long, and where “I walk there are thorns.”

Of course I know that to ask alms on the highway is not to be my lot, and that if ever I lie in the cool grass at night-time it will be to write sonnets to the moon. When I go out of prison, R ... will be waiting for me on the other side of the big iron-studded gate, and he is the symbol, not merely of his own affection, but of the affection of many others besides. I believe I am to have enough to live on for about eighteen months at any rate, so that if I may not write beautiful books, I may at least read beautiful books; and what joy can be greater? After that, I hope to be able to recreate my creative faculty.

deranja deloc să dorm pe iarba udă vara, iar iarna să mă adăpostesc sub un șopron călduros, acoperit cu stuf, sau sub acoperișul vreunui hambar. Acum lucrurile exterioare vieții mi se par lipsite de importanță. Vezi la ce grad de individualism am ajuns, sau sunt pe cale să ajung, căci drumul e lung, și „calc pe spini”³.

Bineînțeles că știu că nu voi cerși la drumul mare, iar dacă voi sta vreodată lungit pe iarba rece noaptea, voi scrie sonete către lună. Când voi ieși din închisoare, R... mă va aștepta de partea cealaltă a porții mari de fier—iar în el nu văd doar simbolul afecțiunii pe care mi-o poartă ci și al afecțiunii multor altora. Sper că voi avea din ce să trăiesc cel puțin optsprezece luni pentru că, dacă nu voi putea scrie cărți frumoase, voi putea cel puțin să citesc cărți frumoase, și ce altă bucurie poate fi mai mare? După asta sper să-mi pot recupera facultatea creatoare.

³O femeie fără importanță, actul IV.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

144

But were things different: had I not a friend left in the world; were there not a single house open to me in pity; had I to accept the wallet and ragged cloak of sheer penury: as long as I am free from all resentment, hardness, and scorn, I would be able to face the life with much more calm and confidence than I would wear my body in purple and fine linen, and the soul within me sick with hate.

And I really shall have no difficulty. When you really want love you will find it waiting for you.

I need not say that my task does not end there. It would be comparatively easy if it did. There is much more before me. I have hills far steeper to climb, valleys much darker to pass through. And I have to get it all out of myself. Neither Religion, Morality, nor Reason can help me at all.

Morality does not help me. I am a born antinomian. I am one of those who are made for exceptions, not for laws. But while I see that there is nothing wrong in what one does, I see that there is something wrong in what one becomes. It is well to have learned that.

Religion does not help me. The faith that others give to what is unseen, I give to what one can touch, and look at. My

Dar dacă lucrurile nu ar fi așa, dacă n-aș avea nici un prieten pe lume, dacă nici o ușă nu mi s-ar deschide cu milă, dacă ar trebui să accept haina și buzunarul sărăciei, totuși, atâta vreme cât nu voi simți nici un fel de resentiment, înverșunare aspră sau dispreț, aș putea înfrunta viața cu mult mai mult calm și încredere, decât aș fi capabil să o fac dacă aș fi înveșmântat în pânzeturi fine, purpură, iar sufletul mi-ar fi bolnav de ură.

Și, într-adevăr, nu voi fi deloc stânjenit. Atunci când într-adevăr dorești ceva, vei vedea cum te așteptă.

Nu e cazul să spun că sarcina mea nu se încheie aici. Ar fi simplu dacă ar fi așa. Mă așteaptă mult mai multe de făcut. Dealuri destul de abrupte de urcat, văi mult mai întunecate de străbătut. Și totul trebuie să pornească de la mine. Nici Religia, nici Morala și nici Rațiunea nu mă pot ajuta.

Morala nu mă ajută. Sunt un antinomic înăscut. Aparțin celor făcuți pentru excepții, nu pentru legi. Dacă nu văd nimic rău în ceea ce face omul, văd că există ceva greșit în ceea ce el devine. E bine să fi învățat o asemenea lecție.

Religia nu mă ajută. Credința pe care ceilalți o investesc în nevăzut, eu o investesc în tot ce se poate pipăi și privi. Zeii mei

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

145

gods dwell in temples made with hands; and within the circle of actual experience is my creed made perfect and complete: too complete, it may be, for like many or all of those who have placed their heaven in this earth, I have found in it not merely the beauty of heaven, but the horror of hell also. When I think about religion at all, I feel as if I would like to found an order for those who *cannot* believe: the Confraternity of the Faithless, one might call it, where on an altar, on which no taper burned, a priest, in whose heart peace had no dwelling, might celebrate with unblessed bread and a chalice empty of wine. Everything to be true must become a religion. And agnosticism should have its ritual no less than faith. It has sown its martyrs, it should reap its saints, and praise God daily for having hidden Himself from man. But whether it be faith or agnosticism, it must be nothing external to me. Its symbols must be of my own creating. Only that is spiritual which makes its own form. If I may not find its secret within myself, I shall never find it: if I have not got it already, it will never come to me.

Reason does not help me. It tells me that the laws under which I am convicted are wrong and unjust laws, and the

locuiesc în temple construite cu mâinile iar crezul meu ajunge la perfecțiune și deplinătate în cercul experienței imediate; poate că acest crez este absolut, pentru că asemeni celor care și-au situat Cerul pe pământ, nu am găsit aici doar frumusețea Cerului, ci și oroarea Iadului. Când mă gândesc la Religie, mă simt de parcă aș dori să fondez un ordin pentru cei care *nu pot* crede; s-ar putea numi Confreria Celor Fără Credință, unde pe un altar pe care nu ar arde nici o lumânare de ceară, un preot fără pace în suflet, ar celebra cu o azimă nesfințită și cu un pocal fără vin. Pentru ca totul să fie adevărat, trebuie să devină religie. Și agnosticismul trebuie să aibă ritualul lui, nu mai puțin decât credința. Și-a semănat martirii, ar trebui să-și culeagă sfinții și să-l laude zilnic pe Dumnezeu că S-a ascuns de om. Fie credință, fie agnosticism, nu trebuie să fie ceva exterior mie. Trebuie să-mi creez eu însumi simbolurile. Doar ceea ce este spiritual își are propria formă. Dacă nu-i voi afla secretul în mine însumi, nu-l voi mai afla niciodată. Dacă nu l-am aflat deja, nu mi se va arăta niciodată.

Rațiunea nu mă ajută. Ea îmi spune că legile după care sunt condamnat sunt niște legi nedrepte, iar sistemul sub care am

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

146

system under which I have suffered a wrong and unjust system. But, somehow, I have got to make both of these things just and right to me. And exactly as in Art one is only concerned with what a particular thing is at a particular moment to oneself, so it is also in the ethical evolution of one's character. I have got to make everything that has happened to me good for me. The plank bed, the loathsome food, the hard ropes shredded into oakum till one's finger tips grow dull with pain, the menial offices with which each day begins and finishes, the harsh orders that routine seems to necessitate, the dreadful dress that makes sorrow grotesque to look at, the silence, the solitude, the shame—each and all of these things I have to transform into a spiritual experience. There is not a single degradation of the body which I must not try and make into a spiritualising of the soul.

I want to get to the point when I shall be able to say quite simply, and without affectation, that the two great turning-points in my life were when my father sent me to Oxford, and when society sent me to prison. I will not say that prison is the best thing that could have happened to me; for that phrase would savour of too great bitterness towards myself. I

suferit, unul greșit și nedrept. Dar trebuie să fac în vreun fel ca ambele să fie drepte și juste cu mine. Și la fel ca în Artă, când te preocupă ce reprezintă pentru tine particularul la un moment dat, la fel se întâmplă și cu evoluția etică a unui caracter. Din tot ce mi s-a întâmplat trebuie să extrag ceva bun pentru mine. Patul de scânduri, mâncarea dezgustătoare, funiile destrămate în câlți până nu mai simți durerea în vârful degetelor, serviciile cu care începe și se sfârșește fiecare zi, ordinele aspre cerute de rutină, haina odioasă care face durerea grotescă, apoi tăcerea, solitudinea, rușinea — pe toate și pe fiecare în parte trebuie să le transform într-o experiență spirituală. Nu există o singură degradare a trupului pe care să nu încerc să o transform într-o ipostază de spiritualizare a sufletului.

Doresc să ajung la momentul în care voi spune, simplu și fără afectare, că am avut două răscruci în viața mea: când tata m-a trimis la Oxford și când societatea m-a trimis la închisoare. Nu vreau să spun că este cel mai bun lucru care mi s-a întâmplat, pentru că această expresie ar fi prea amară în ce mă privește. Mai curând aș spune sau aș asculta spunându-se despre mine, că am

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

147

would sooner say, or hear it said of me, that I was so typical a child of my age, that in my perversity, and for that perversity's sake, I turned the good things of my life to evil, and the evil things of my life to good.

What is said, however, by myself or by others, matters little. The important thing, the thing that lies before me, the thing that I have to do, if the brief remainder of my days is not to be maimed, marred, and incomplete, is to absorb into my nature all that has been done to me, to make it part of me, to accept it without complaint, fear, or reluctance. The supreme vice is shallowness. Whatever is realised is right.

When first I was put into prison some people advised me to try and forget who I was. It was ruinous advice. It is only by realising what I am that I have found comfort of any kind. Now I am advised by others to try on my release to forget that I have ever been in a prison at all. I know that would be equally fatal. It would mean that I would always be haunted by an intolerable sense of disgrace, and that those things that are meant for me as much as for anybody else – the beauty of the sun and moon, the pageant of the seasons, the music of daybreak and the silence of great nights, the rain falling through the leaves, or the dew

fost copilul epocii mele, că în perversitatea mea și de dragul perversității, am transformat darurile pe care viața mi le-a dat în rău, și răul în bine.

Ce spun eu sau alții contează prea puțin. Lucrul important, lucrul pe care îl am acum dinaintea mea, lucrul pe care trebuie să-l fac, dacă nu vreau ca scurtul răstimp ce mi-a rămas să nu fie mutilat, ruinat, incomplet, este să absorb tot ce mi s-a făcut ca parte a mea, să accept fără să mă plâng, fără să mă tem sau să mă împotrivesc. Superficialitatea este viciul suprem. Lucrurile de care ne dăm seama sunt cele adevărate.

Când am fost închis prima oară, au fost voci care m-au sfătuit să încerc să uit cine sunt. A fost un sfat păgubos. Numai dându-mi seama cine sunt, am aflat oarecum alinarea. Acum unii mă sfătuiesc ca la eliberare să uit că am fost la închisoare. Știu că și acest lucru ar fi în egală măsură fatal. Ar însemna că aș fi bântuit de un intolerabil simțământ al dezonoarei, și că toate lucrurile menite mie sau altora – frumusețea soarelui și a lunii, alaiul anotimpurilor, muzica zorilor și tăcerea nopților adânci, ploaia curgând printre frunze sau roua strecurându-se și prelingându-se pe firul ierbii, argintându-l – toate ar fi pentru

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

148

creeping over the grass and making it silver—would all be tainted for me, and lose their healing power and their power of communicating joy. To regret one's own experiences is to arrest one's own development. To deny one's own experiences is to put a lie into the lips of one's own life. It is no less than a denial of the Soul.

For just as the body absorbs things of all kinds, things common and unclean no less than those that the priest or a vision has cleansed, and converts them into swiftness or strength, into the play of beautiful muscles and the moulding of fair flesh, into the curves and colours of the hair, the lips, the eye; so the soul in its turn has its nutritive functions also, and can transform into noble moods of thought and passions of high import what in itself is base, cruel and degrading; nay, more, may find in these its most august modes of assertion, and can often reveal itself most perfectly through what was intended to desecrate or destroy.

The fact of my having been the common prisoner of a common gaol I must frankly accept, and, curious as it may seem, one of the things I shall have to teach myself is not to be ashamed of it. I must accept it as a punishment, and if one is

mine maculate și și-ar pierde puterea tămăduitoare cum și capacitatea de a bucura. A-ți respinge propriile experiențe înseamnă să-ți oprești propria evoluție. A-ți nega propriile experiențe înseamnă să pui o minciună în gura propriei vieți. Asta nu este decât o negare a Sufletului.

Căci așa cum corpul absoarbe tot felul de lucruri, nu mai puțin banale sau impure decât cele pe care preotul sau o viziune le-a curățit, și le preschimbă în vioiciune și putere, în jocul mușchilor frumoși și-n forma cărnii plăcute, în unduirea și culorile părului, buzelor și ochilor, la fel și Sufletul are funcțiile lui nutritive și poate transforma în forme nobile ale gândului și în pasiuni de supremă elevație ceea ce în sine este josnic, brutal și degradant. Mai mult, poate găsi în acestea cele mai strălucite modalități de afirmare și se poate dezvălui perfect prin ceea ce era menit să profaneze sau să distrugă.

Trebuie să accept deschis faptul că sunt un deținut obișnuit al unei închisori obișnuite și, oricât ți s-ar părea de curios, lucrul de care va trebui să mă conving pe mine însumi este să nu-mi fie rușine. Trebuie să accept acest lucru ca pe o pedeapsă și, dacă ți-

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

149

ashamed of having been punished, one might just as well never have been punished at all. Of course there are many things of which I was convicted that I had not done, but then there are many things of which I was convicted that I had done, and a still greater number of things in my life for which I was never indicted at all. And as the gods are strange, and punish us for what is good and humane in us as much as for what is evil and perverse, I must accept the fact that one is punished for the good as well as for the evil that one does. I have no doubt that it is quite right one should be. It helps one, or should help one, to realise both, and not to be too conceited about either. And if I then am not ashamed of my punishment, as I hope not to be, I shall be able to think, and walk, and live with freedom.

Many men on their release carry their prison about with them into the air, and hide it as a secret disgrace in their hearts, and at length, like poor poisoned things, creep into some hole and die. It is wretched that they should have to do so, and it is wrong, terribly wrong, of society that it should force them to do so. Society takes upon itself the right to inflict appalling punishment on the individual, but it also has the supreme vice

e rușine că ai fost pedepsit, s-ar putea să nu fi fost pedepsit deloc. Desigur, nu am făcut multe dintre cele pentru care am fost condamnat, dar mai sunt altele pe care le-am făcut și am fost condamnat, și încă mult mai multe pentru care nu am fost acuzat deloc. Iar în privința celor spuse în scrisoarea asta, că zeii sunt ciudați și ne pedepsesc pentru ceea ce e bun și omenesc în noi, cum și pentru ce-i rău și pervers în noi, trebuie să accept faptul că ești pedepsit în egală măsură pentru ce faci bun și ce faci rău. Nu am nici o îndoială că așa și trebuie. Acest lucru te ajută sau ar trebui să te ajute să-ți dai seama de ambele și să nu fii înfumurat în nici unul din cazuri. Dacă nu-mi va fi rușine, deci, de pedeapsa mea, cum sper să nu se întâmple, voi fi în stare să gândesc, să merg și să trăiesc liber.

Mulți, după ce sunt eliberați, duc cu ei închisoarea, o ascund în inima lor ca pe o rușine secretă, și în cele din urmă se târăsc în vreo văgăună și mor ca niște biete ființe otrăvite. E dezastros că ajung să facă acest gest și e rău, foarte rău că Societatea îi împinge la asta. Societatea își arogă dreptul de a aplica pedepse groaznice individului, dar are și viciul suprem al superficialității și nu-și dă seama ce a făcut. Când condamnarea se sfârșește, îl

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

150

of shallowness, and fails to realise what it has done. When the man's punishment is over, it leaves him to himself; that is to say, it abandons him at the very moment when its highest duty towards him begins. It is really ashamed of its own actions, and shuns those whom it has punished, as people shun a creditor whose debt they cannot pay, or one on whom they have inflicted an irreparable, an irremediable wrong. I can claim on my side that if I realise what I have suffered, Society should realise what it has inflicted on me; and that there should be no bitterness or hate on either side.

Of course I know that from one point of view things will be made different for me than for others; must indeed, by the very nature of the case, be made so.

The poor thieves and outcasts who are imprisoned here with me are in many respects more fortunate than I am. The little way in grey city or green field that saw their sin is small; to find those who know nothing of what they have done they need go no further than a bird might fly between the twilight and the dawn; but for me the world is shrivelled to a hand's breadth,

lasă de unul singur, adică îl abandonează chiar în clipa în care abia începe misiunea ei cea mai însemnată. Îi este rușine de propriile ei acțiuni și-i dă la o parte pe cei pe care i-a pedepsit, așa cum oamenii țin la distanță un creditor pe care nu-l pot plăti sau pe cineva căruia i-a cauzat un rău ireparabil, iremediabil. Eu am pretenția că, dacă îmi dau seama de ce am suferit, și Societatea trebuie să dea seama de ce mi-a făcut, că n-ar trebui să fie resentimente și ură de nici o parte.

Știu, desigur, că dintr-un anumit punct de vedere, pentru mine va fi mai dificil decât pentru alții; prin firea lucrurilor așa și trebuie să fie.

Sărmanii hoți și proscrisii care sunt închiși aici, sunt mai norocoși decât mine. Străduța din orașul mohorât sau câmpul verde care le-a văzut păcatul sunt neînsemnate: pentru a ajunge acolo unde nimeni nu-i cunoaște, nu trebuie să meargă mai mult decât distanța parcursă de o pasăre între amurg și zorii zilei următoare, dar pentru mine „lumea s-a strâns cât o palmă”⁴, și

⁴O femeie fără importanță, actul IV.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

151

and everywhere I turn my name is written on the rocks in lead. For I have come, not from obscurity into the momentary notoriety of crime, but from a sort of eternity of fame to a sort of eternity of infamy, and sometimes seem to myself to have shown, if indeed it required showing, that between the famous and the infamous there is but one step, if as much as one.

Still, in the very fact that people will recognise me wherever I go, and know all about my life, as far as its follies go, I can discern something good for me. It will force on me the necessity of again asserting myself as an artist, and as soon as I possibly can. If I can produce only one beautiful work of art I shall be able to rob malice of its venom, and cowardice of its sneer, and to pluck out the tongue of scorn by the roots.

And if life be, as it surely is, a problem to me, I am no less a problem to life. People must adopt some attitude towards me, and so pass judgment both on themselves and me. I need not say I am not talking of particular individuals. The only people I would care to be with now are artists and people who have suffered: those who know what beauty is, and those who know what sorrow is: nobody else interests me. Nor am I

oriunde m-aș întoarce, numele mi-e scris cu plumb pe fiecare piatră. Pentru că eu nu am ajuns din nicăieri la notorietatea delictului, ci de la un gen de eternitate a faimei la o eternitate a infamiei, și uneori am senzația că am demonstrat, dacă era nevoie să demonstrez asta, că între faimă și infamie nu-i decât un pas, dacă e cu totul.

Totuși, eu discern ceva pozitiv în însuși faptul că oamenii mă vor recunoaște oriunde voi merge și vor ști totul despre viața mea și nebuniile ei. Voi fi forțat să mă afirm ca artist, și asta cât de curând. Dacă voi mai crea încă o operă de artă frumoasă, voi putea stoarce răutății veninul, lașității îi voi răpi rânjetul și voi smulge din rădăcini limba batjocurii.

Și dacă viața va fi cumva o problemă pentru mine, cum este de fapt, eu nu voi fi mai puțin o problemă pentru Viață. Oamenii trebuie să adopte o atitudine față de mine, să se judece atât pe ei înșiși, cât și pe mine. Nu-i cazul să spun că vorbesc despre anumiți indivizi. Singurii oameni alături de care mi-aș dori să fiu acum sunt artiștii și cei care au suferit, cei care știu ce înseamnă Frumusețea și cei care știu ce înseamnă Durerea – ceilalți nu mă

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

152

making any demands on life. In all that I have said I am simply concerned with my own mental attitude towards life as a whole; and I feel that not to be ashamed of having been punished is one of the first points I must attain to, for the sake of my own perfection, and because I am so imperfect.

Then I must learn how to be happy. Once I knew it, or thought I knew it, by instinct. It was always springtime once in my heart. My temperament was akin to joy. I filled my life to the very brim with pleasure, as one might fill a cup to the very brim with wine. Now I am approaching life from a completely new standpoint, and even to conceive happiness is often extremely difficult for me. I remember during my first term at Oxford reading in Pater's *Renaissance* — that book which has had such strange influence over my life — how Dante places low in the *Inferno* those who wilfully live in sadness; and going to the college library and turning to the passage in the *Divine Comedy* where beneath the dreary marsh lie those who were "sullen in the sweet air," saying forever and ever through their sighs —

Tristi fummo nell' aer dolce che dal sol s'allegra.

interesează. Nici nu cer ceva de la Viață. În tot ce am spus mă interesează doar propria mea atitudine mentală față de viață ca întreg; primul lucru pe care îl am de făcut este să ajung să nu-mi fie rușine că am fost pedepsit, și asta din două motive: atingerea perfecțiunii și conștiința faptului că sunt imperfect.

Apoi trebuie să învăț cum să fiu fericit. Cândva știam sau credeam că știu, din instinct. Cândva în inima mea era mereu primăvară. Firea mea era sinonimă cu bucuria. Mi-am umplut viața de plăcere până la refuz, așa cum umpli o cupă cu vin până în margine. Acum tratez viața dintr-o perspectivă total nouă, și mi-e greu să-mi imaginez fericirea. Îmi amintesc cum, în timpul primului semestru la Oxford, am citit în *Renașterea* lui Pater — acea carte care a avut o influență atât de stranie asupra vieții mele — despre cum Dante îi plasează undeva jos de tot, în *Infern*, pe cei care se înverșunează să trăiască în tristețe; mergând apoi la bibliotecă am dat la pagina cu pasajul din *Divina Comedie*, unde sub mlaștinile întunecate zac cei care au fost „răi în dulcea soarelui lumină” și care spun de-a pururi printre suspine:

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

153

*Tristi fummo nell' aer dolce che dal sol s'alleggra.*⁵

I knew the church condemned *accidia*, but the whole idea seemed to me quite fantastic, just the sort of sin, I fancied, a priest who knew nothing about real life would invent. Nor could I understand how Dante, who says that sorrow remarries us to God,⁶ could have been so harsh to those who were enamoured of melancholy, if any such there really were. I had no idea that someday this would become to me one of the greatest temptations of my life.

While I was in Wandsworth prison I longed to die. It was my one desire. When after two months in the infirmary I was transferred here, and found myself growing gradually better in physical health, I was filled with rage. I determined to commit suicide on the very day on which I left prison. After a time that evil mood passed away, and I made up my mind to live, but to wear gloom as a king wears purple: never to smile again: to turn whatever house I entered into a house of mourning: to make my friends walk slowly in sadness with me: to teach

Știam că Biserica a condamnat *accidia*, dar întreaga idee mi s-a părut fantastică, un fel de păcat, mi-am imaginat, pe care un preot care n-ar ști nimic despre viața reală, l-ar inventa. N-am înțeles nici cum Dante, care vorbește despre „suferința/ce ne cunună cu cerescul tată”⁶, putea fi atât de aspru cu cei îndrăgostiți de melancolie, dacă există într-adevăr asemenea oameni. Pe-atunci nu știam că într-o zi ea va deveni una dintre cele mai mari tentații ale vieții.

Pe când mă aflam în închisoarea Wandsworth, tânjeam să mor. Asta îmi doream, și nimic altceva. Când, după cele două luni petrecute la infirmerie, am fost transferat aici și mi-am dat seama că mă aflu într-o stare mai bună, m-a apucat furia. M-am hotărât să mă sinucid chiar în ziua în care voi părăsi închisoarea. După o vreme, acea stare infernală a trecut și m-am hotărât să trăiesc, dar să mă înveșmântez în veșmântul mâhnirii, așa cum un Rege se îmbracă în purpură; să nu mai zâmbesc, să preschimb orice casă în care voi intra într-o casă a tristeții, să-mi fac prietenii

⁵ Răi am fost/sub blânda, dulce-a soarelui lumină”, *Infernul*, VII, ed.cit.

⁶ *Purgatoriul*, XXIII.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

154

them that melancholy is the true secret of life: to maim them with an alien sorrow: to mar them with my own pain. Now I feel quite differently. I see it would be both ungrateful and unkind of me to pull so long a face that when my friends came to see me they would have to make their faces still longer in order to show their sympathy; or, if I desired to entertain them, to invite them to sit down silently to bitter herbs and funeral baked meats. I must learn how to be cheerful and happy.

The last two occasions on which I was allowed to see my friends here, I tried to be as cheerful as possible, and to show my cheerfulness, in order to make them some slight return for their trouble in coming all the way from town to see me. It is only a slight return, I know, but it is the one, I feel certain, that pleases them most. I saw it for an hour on Saturday week, and I tried to give the fullest possible expression of the delight I really felt at our meeting. And that, in the views and ideas I am here shaping for myself, I am quite right is shown to me by the fact that now for the first time since my imprisonment I have a real desire for life.

There is before me so much to do that I would regard it as a

să pășească încet, triști, alături de mine, să-i învăț că melancolia e adevăratul secret al vieții, să-i schilodesc cu o tristețe străină lor, să-i distrug cu propria mea durere. Acum sunt cu totul altfel. Văd că ar fi o dovadă a lipsei de recunoștință și delicatețe să-mi iau o mină tristă ca, atunci când prietenii ar veni să mă vadă, ei să-și ia o mină și mai tristă pentru a-și arăta simpatia față de mine sau, dacă voi dori să-i distrez, să-i invit să ia loc în tăcere și să guste ierburi amare și mâncăruri de parastas. Trebuie să învăț cum să fiu vesel și fericit.

Ultimele două dați, când mi s-a permis să-mi văd prietenii aici, am încercat să fiu cât se poate de vesel, să-mi arăt veselia pentru a mă revanșa puțin, foarte puțin, pentru efortul lor de a veni tot drumul din oraș până aici ca să mă viziteze. Este un gest nesemnificativ de recunoștință, dar știu că le face o mare plăcere. L-am observat sâmbătă și am încercat să-mi exprim cât am putut încântarea pe care am simțit-o în compania lor. Și, din perspectiva ideilor și opiniilor pe care mi le schițez acum, faptul că am dreptate mi se vedește prin aceea că simt o vie dorință să trăiesc, pentru prima oară de când sunt închis.

Mă așteaptă atâtea de făcut încât, dacă aș muri înainte de a

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

155

terrible tragedy if I died before I was allowed to complete at any rate a little of it. I see new developments in Art and Life, each one of which is a fresh mode of perfection. I long to live so that I can explore what is no less than a new world to me. Do you want to know what this new world is? I think you can guess what it is. It is the world in which I have been living. Sorrow, then, and all that it teaches one, is my new world I used to live entirely for pleasure. I shunned suffering and sorrow of every kind. I hated both. I resolved to ignore them as far as possible: to treat them, that is to say, as modes of imperfection. They were not part of my scheme of life. They had no place in my philosophy. My mother, who knew life as a whole, used often to quote to me Goethe's lines—written by Carlyle in a book he had given her years ago, and translated by him, I fancy, also:

Who never ate his bread in sorrow,
Who never spent the midnight hours
Weeping and waiting for the morrow,
He knows you not, ye heavenly powers.'

realiza o mică parte din ele, mi s-ar părea a fi o tragedie groaznică. Văd noi căi de evoluție în Artă și Viață, fiecare fiind un mod proaspăt de a atinge perfecțiunea. Doresc să trăiesc ca să pot explora ceea ce pentru mine reprezintă o lume nouă. Vrei să știi ce înseamnă această lume nouă? Cred că poți să ghicești. Este lumea în care trăiesc. Durerea, deci, și tot ce te învață ea, este noua mea lume. Trăiam doar pentru plăcere. Am alungat durerea și suferința de orice fel. Le uram. Mă hotărâsem să le ignor pe cât posibil, cum ar veni, ca ipostaze ale imperfecțiunii. Nu făceau parte din schema mea de viață. Nu-și aveau locul în filosofia mea. Mama, care lua viața cu tot ce are în ea, îmi cita deseori versurile lui Goethe—scrise de Carlyle într-o carte pe care i-a dăruit-o cu ani în urmă, și traduse, îmi închipui, tot de el:

Cine nu și-a mâncat pâinea în suferință,
Cine nu a stat treaz la miezul nopții
Plângând în așteptarea zorilor,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

156

They were the lines which that noble Queen of Prussia, whom Napoleon treated with such coarse brutality, used to quote in her humiliation and exile; they were the lines my mother often quoted in the troubles of her later life. I absolutely declined to accept or admit the enormous truth hidden in them. I could not understand it. I remember quite well how I used to tell her that I did not want to eat my bread in sorrow, or to pass any night weeping and watching for a more bitter dawn.

I had no idea that it was one of the special things that the Fates had in store for me: that for a whole year of my life, indeed, I was to do little else. But so has my portion been meted out to me; and during the last fell months I have, after terrible difficulties and struggles, been able to comprehend some of the lessons hidden in the heart of pain. Clergymen and people who use phrases without wisdom sometimes talk of suffering as a mystery. It is really a revelation. One discerns

Nu vă cunoaște pe voi, Puteri Cerești.⁷

Nobila regină a Prusiei, pe care Napoleon a tratat-o cu brutalitate, spunea aceste versuri în clipele ei de umilire și exil; mama le spunea la vreme de răstrijte, către sfârșitul vieții ei. Eu am refuzat total să accept sau să recunosc enormul adevăr ascuns în ele. Nu-l puteam înțelege. Îmi amintesc perfect cum îi spuneam că nu vreau să-mi mănânc pâinea în suferință sau să petrec vreo noapte pândind venirea unor zori și mai nefericiți.

Nu aveam de unde să știu că acesta este unul dintre acele lucruri deosebite pe care mi le pregătea Soarta, că un an întreg nu am făcut nimic altceva. Dar mi-am primit partea și, în ultimele luni, după lupte intense și momente dificile, am putut înțelege unele lucruri ascunse în inima durerii. Preoții și cei care folosesc fraze neînțelepte vorbesc uneori despre suferință ca despre un mister. Este într-adevăr o revelație. Discerni lucruri pe care nu le-ai putut discerne înainte. Te apropii de întreaga

⁷ Traducerea lui Carlyle la „Anii de ucenicie ai lui Wilhelm Meister” (*Wilhelm Meister's Apprenticeship*, engl.).

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

157

things one never discerned before. One approaches the whole of history from a different standpoint. What one had felt dimly, through instinct, about Art, is intellectually and emotionally realised with perfect clearness of vision and absolute intensity of apprehension.

I now see that sorrow, being the supreme emotion of which man is capable, is at once the type and test of all great Art. What the artist is always looking for is the mode of existence in which soul and body are one and indivisible: in which the outward is expressive of the inward: in which form reveals. Of such modes of existence there are not a few: youth and the arts preoccupied with youth may serve as a model for us at one moment: at another we may like to think that, in its subtlety and sensitiveness of impression, its suggestion of a spirit dwelling in external things and making its raiment of earth and air, of mist and city alike, and in its rather morbid sympathy of its moods, and tones, and colours, modern landscape art is realising for us pictorially what was realised in such plastic perfection by the Greeks. Music, in which all subject is absorbed in expression and cannot be separated from it, is a complex example, and a

istorie dintr-un punct de vedere diferit. Tot ce abia ai perceput instinctiv despre Artă, ți se dezvăluie la nivelul emoțional și intelectual cu o perfectă claritate a viziunii și o deplinătate a înțelegerii.

Acum văd că durerea, suprema emoție de care este omul capabil, este deopotrivă tiparul și proba marii Arte. Artistul caută întotdeauna acea ipostază a existenței în care trupul și sufletul sunt unul și de nedespărțit, în care exteriorul este expresia interiorului, în care Forma este aceea care revelează. Nu puține sunt ipostazele acestea de existență: tinerețea și artele preocupate de tinerețe pot servi ca model la un moment dat; alteori ne face plăcere să ne gândim că prin subtilitatea și sensibilitatea impresiei, prin sugestia unui spirit care locuiește lucrurile exterioare și-și alcătuiește veșmânt din pământ și aer, din ceață și din oraș, și printr-o simpatie morbidă a stărilor, tonurilor și culorilor, arta peisajului modern atinge, la nivelul picturalului, ce s-a realizat la greci prin perfecțiune plastică. Muzica, unde subiectul se topește în expresie și nu poate fi separat de ea, este un exemplu complex, iar o floare sau un copil, un exemplu simplu a ceea ce vreau să spun; dar Durerea este

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

158

flower or a child a simple example, of what I mean; but Sorrow is the ultimate type both in life and Art.

Behind joy and laughter there may be a temperament, coarse, hard and callous. But behind sorrow there is always sorrow. Pain, unlike pleasure, wears no mask. Truth in art is not any correspondence between the essential idea and the accidental existence; it is not the resemblance of shape to shadow, or of the form mirrored in the crystal to the form itself; it is no echo coming from a hollow hill, any more than it is a silver well of water in the valley that shows the moon to the moon and Narcissus to Narcissus. Truth in art is the unity of a thing with itself: the outward rendered expressive of the inward: the soul made incarnate: the body instinct with spirit. For this reason there is no truth comparable to sorrow. There are times when sorrow seems to me to be the only truth. Other things may be illusions of the eye or the appetite, made to blind the one and cloy the other, but out of Sorrow have the worlds been built, and at the birth of a child or a star there is pain.

tiparul ultim, atât în viață, cât și în Artă.

În spatele Bucuriei și Râsului se poate afla un temperament vulgar, aspru și dur. Dar în spatele Durerii e întotdeauna Durere. Suferința, spre deosebire de Plăcere, nu poartă nici un fel de mască. Adevărul în artă nu indică în nici un fel corespondența dintre ideea esențială și existența accidentală, nu este după chipul asemănării dintre formă și umbră sau dintre forma oglindită și forma însăși, nu este ecoul venind dintr-o vale goală, și nici fântâna cu apă argintie din vale, care Lunii îi arată Luna și pe Narcis lui Narcis.⁸ Adevărul în Artă este unitatea unui lucru cu el însuși, exteriorul care capătă expresivitatea interiorului, sufletul încarnat, instinctul trupului față de spirit. Din acest motiv nu există nici un adevăr comparabil cu Durerea. Uneori mi se pare că Durerea este singurul adevăr. Altele pot fi iluzii ale vederii sau apetitului, menite s-o orbească pe prima și să-l sature pe cel de-al doilea, dar din Durere s-au construit lumi, s-au născut în chinuri copii și stele.

⁸Vezi și discuția despre mimesis în eseu „Criticul – artist”.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

159

More than this, there is about sorrow an intense, an extraordinary reality. I have said of myself that I was one who stood in symbolic relations to the art and culture of my age. There is not a single wretched man in this wretched place along with me who does not stand in symbolic relation to the very secret of life. For the secret of life is suffering. It is what is hidden behind everything. When we begin to live, what is sweet is so sweet to us, and what is bitter so bitter, that we inevitably direct all our desires towards pleasures, and seek not merely for a 'month or twain to feed on honeycomb,' but for all our years to taste no other food, ignorant all the while that we may really be starving the soul.

I remember talking once on this subject to one of the most beautiful personalities I have ever known: a woman, whose sympathy and noble kindness to me, both before and since the tragedy of my imprisonment, have been beyond power and description; one who has really assisted me, though she does not know it, to bear the burden of my troubles more than anyone else in the whole world has, and all through the mere

Mai mult, în Durere există o realitate intensă, extraordinară. Am spus despre mine că m-am aflat într-o relație simbolică cu arta și cultura epocii mele. Aici, nu e nici un nenorocit în locul ăsta nenorocit, care să nu se afle într-o relație simbolică cu însuși secretul vieții. Căci secretul vieții e suferința. Ea se ascunde în spatele tuturor lucrurilor. Când începem să trăim, ne place tot ce este plăcut și ne amărăște tot ce este amar în asemenea măsură încât, inevitabil, ne orientăm toate dorințele către plăcere și nu căutăm să ne hrănim cu faguri doar „o lună sau două”⁹, ci să gustăm toată viața aceeași hrană, fără să dăm importanță că în tot acest timp, poate, ne înfometăm sufletul.

Îmi amintesc că odată i-am vorbit despre acest subiect uneia dintre cele mai minunate persoane, o femeie pentru a cărei simpatie și noblețe, manifestate înainte și după tragedia mea, nu găsesc cuvinte, o ființă care m-a ajutat cu adevărat, deși fără să știe, să-mi duc povara supărărilor mele, și a făcut-o mai mult ca oricine din lume, și asta prin simplul fapt că există, prin ceea ce este, adică, parțial un ideal, parțial o idee despre cum ar putea

⁹ Algernon Charles Swinburne, „Before Parting” în *Poems and Ballads*, 1866.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

160

fact of her existence, through her being what she is – partly an ideal and partly an influence: a suggestion of what one might become as well as a real help towards becoming it; a soul that renders the common air sweet, and makes what is spiritual seem as simple and natural as sunlight or the sea: one for whom Beauty and Sorrow walk hand in hand, and have the same message. On the occasion of which I am thinking I recall distinctly how I said to her that there was enough suffering in one narrow London lane to show that God did not love man, and that wherever there was any sorrow, though hut that of a child in some little garden weeping over a fault that it had or had not committed, the whole face of creation was completely marred. I was entirely wrong. She told me so, but I could not believe her. I was not in the sphere in which such belief was to be attained to. Now it seems to me that love of some kind is the only possible explanation of the extraordinary amount of suffering that there is in the world. I cannot conceive of any other explanation. I am convinced that there is no other, and that if the world has indeed, as I have said, been built of sorrow, it has been built by the hands of love, because in no other way could the soul of man, for whom the world was

deveni cineva și, în același timp, un sprijin real spre această devenire, un suflet care îndulcește aerul și face spiritualitatea să pară simplă și naturală ca lumina soarelui sau ca marea, una pentru care Frumusețea și Durerea merg mână în mână, purtând același mesaj. În momentul la care mă refer, îmi amintesc clar că i-am spus că există suficientă suferință pe o străduță din Londra pentru a demonstra că Dumnezeu nu-l iubește pe om, că oriunde se ivește vreo tristețe, fie ea doar a unui copil care plânge într-o grădină pentru o greșeală pe care a făcut-o sau nu, întreaga față a creației este absolut distrusă. Greșesc total. Așa mi-a spus, dar eu nu o credeam. Nu aparțineam sferei în care poți ajunge la o astfel de credință. Acum mi se pare că Iubirea, orice fel de iubire, este singura explicație posibilă pentru cantitatea imensă de suferință din lume. Nu-mi pot imagina o altă explicație. Sunt convins că, dacă lumile, așa cum am mai spus, sunt construite din Durere, la mijloc e numai Iubirea, pentru că Sufletul omului, pentru care toate sunt făcute, nu poate atinge altfel deplinătatea perfecțiunii. Plăcere pentru trupul frumos, dar și Durere pentru Sufletul frumos.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

161

made, reach the full stature of its perfection. Pleasure for the beautiful body, but Pain for the beautiful Soul.

When I say that I am convinced of these things I speak with too much pride. Far off, like a perfect pearl, one can see the city of God. It is so wonderful that it seems as if a child could reach it in a summer's day. And so a child could. But with me and such as me it is different. One can realise a thing in a single moment, but one loses it in the long hours that follow with leaden feet. It is so difficult to keep "heights that the soul is competent to gain." We think in eternity, but we move slowly through time; and how slowly time goes with us who lie in prison I need not tell again, nor of the weariness and despair that creep back into one's cell, and into the cell of one's heart, with such strange insistence that one has, as it were, to garnish and sweep one's house for their coming, as for an unwelcome guest, or a bitter master, or a slave whose slave it is one's chance or choice to be.

And, though at present my friends may find it a hard thing

Vorbesc cu prea multă mândrie atunci când spun că sunt convins de aceste lucruri. În depărtare se vede orașul lui Dumnezeu ca o perla perfectă. E atât de minunat, de parcă un copil l-ar putea atinge într-o zi de vară. Și, într-adevăr, un copil l-ar putea atinge. Dar cu mine și alții ca mine, lucrurile stau altfel. Îți dai seama instantaneu de ceva, dar îl pierzi din vedere în lungile ore cu picioare de plumb care urmează. Este atât de dificil să păstrezi „culmile pe care sufletul e pregătit să le cucerească”¹⁰. Noi gândim în termenii Eternității, dar ne mișcăm lent prin Timp, și cât de lent curge Timpul pentru noi, cei care zăcem în închisoare, nu-i cazul s-o mai repet, cum nici despre oboseala și disperarea care ți se strecoară în celulă și în inimă cu o asemenea insistență că nu trebuie, cum ar veni, să-ți împodobești și să-ți deretici casa pentru venirea lor ca pentru un oaspete nepoftit sau ca pentru un maestru înăcrit sau un sclav al cărui sclav ai șansa sau vrei să fii.

Și, deși acum îți vine greu să crezi, pentru tine, care trăiești

¹⁰ Wordsworth, *The Excursion*, IV, 139.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

162

to believe, it is true none the less, that for them living in freedom and idleness and comfort it is more easy to learn the lessons of Humility than it is for me, who begin the day by going down on my knees and washing the floor of my cell. For prison life with its endless privations and restrictions makes one rebellious. The most terrible thing about it is not that it breaks one's heart – hearts are made to be broken – but that it turns one's heart to stone. One sometimes feels that it is only with a front of brass and a lip of scorn that one can get through the day at all. And he who is in a state of rebellion cannot receive grace, to use the phrase of which the Church is so fond – so rightly fond, I dare say – for in life as in Art the mood of rebellion closes up the channels of the soul, and shuts out the airs of heaven. Yet I must learn these lessons here, if I am to learn them anywhere, and must be filled with joy if my feet are on the right road and my face set towards the gate which is called beautiful,' though I may fall many times in the mire and often in the mist go astray.

This New Life, as through my love of Dante I like sometimes to call it, is of course no new life at all, but simply the

în libertate și confort, e mai ușor să înveți lecțiile Umilinței decât pentru mine, care încep ziua spălând dușumeaua celulei. Căci viața de închisoare, cu nesfârșitele ei privațiuni și restricții, face din tine un rebel. Cel mai teribil lucru dintre toate nu este că-ți sfâșie inima – inimile sunt făcute pentru a fi sfâșiate – ci faptul că ți-o împietrește. Uneori simți că poți ajunge la capătul zilei doar cu fruntea tare ca fierul și cu batjocura pe buze. Iar cine trăiește în revoltă nu poate accede la starea de grație, pentru a întrebuința expresia atât de dragă Bisericii, și pe bune dreptate, îndrăznesc să spun, căci în viață, la fel ca în Artă, starea de revoltă închide canalele sufletului și lasă pe dinafară adierea cerească. Dacă e să le învăț undeva, aici trebuie să învăț aceste lucruri, și trebuie să mă pătrund de bucurie, dacă picioarele mele calcă pe drumul cel bun iar fața mi se îndreaptă spre „ușa numită Frumoasa”¹¹, deși s-ar putea să cad adesea în noroi și să mă pierd în ceață.

Această viață nouă, cum îmi place mie s-o numesc din dragoste pentru Dante, nu este, desigur, o viață nouă ci, pur și

¹¹ Fapte, 3:2.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

163

continuance, by means of development, and evolution, of my former life. I remember when I was at Oxford saying to one of my friends as we were strolling round Magdalen's narrow bird-haunted walks one morning in the year before I took my degree, that I wanted to eat of the fruit of all the trees in the garden of the world, and that I was going out into the world with that passion in my soul. And so, indeed, I went out, and so I lived. My only mistake was that I confined myself so exclusively to the trees of what seemed to me the sun-lit side of the garden, and shunned the other side for its shadow and its gloom. Failure, disgrace, poverty, sorrow, despair, suffering, tears even, the broken words that come from lips in pain, remorse that makes one walk on thorns, conscience that condemns, self-abasement that punishes, the misery that puts ashes on its head, the anguish that chooses sack. cloth for its raiment and into its own drink puts gall:—all these were things of which I was afraid. And as I had determined to know nothing of them, I was forced to taste each of them in turn, to feed on them, to have for a season, indeed, no other food at all.

I don't regret for a single moment having lived for pleasure. I did it to the full, as one should do everything that one does.

simplicu, continuarea, prin dezvoltare și evoluție, a vieții mele anterioare. Îmi amintesc că atunci când eram la Oxford îi spuneam unuia din prietenii mei — în timp ce ne plimbam într-o dimineață de iunie, înainte de examenul de absolvire, pe potecile de la Magdalen, înguste, bânuite de păsări,—că doresc să mănânc din fructele tuturor copacilor din grădina lumii, că pășesc în lume cu acea pasiune în suflet. Într-adevăr, așa am ieșit și așa am trăit. Singura mea greșală a fost că m-am limitat exclusiv la copacii din ceea ce mi se părea a fi partea aurită de soare a grădinii, și am exclus partea cealaltă din cauza umbrei, întunericului și mohorelii. Eșec, dezonoare, sărăcie, tristețe, disperare, suferință, lacrimi chiar, cuvinte sfărâmate care apar din gura durerii, remușcarea, ce te face să mergi pe spini, conștiința care te condamnă, umilința care te pedepsește, nefericirea care-și pune cenușă în cap, chinul care se îmbracă în pânză de sac și bea fiere — de toate astea m-am temut. Și așa cum mă hotărâsem să nu le cunosc pe nici unele, am fost forțat să le gust pe fiecare pe rând, să mă hrănesc cu ele și numai cu ele.

Nu regret o clipă că am trăit pentru plăcere. Am trăit-o din plin, așa cum trebuie să procedezi cu tot ce faci. Nu a existat

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

164

There was no pleasure I did not experience. I threw the pearl of my soul into a cup of wine. I went down the primrose path to the sound of flutes. I lived on honeycomb. But to have continued the same life would have been wrong because it would have been limiting. I had to pass on. The other half of the garden had its secrets for me also. Of course all this is foreshadowed and prefigured in my books. Some of it is in *The Happy Prince*, some of it in *The Young King*, notably in the passage where the bishop says to the kneeling boy "Is not He who made misery wiser than thou art"? a phrase which when I wrote it seemed to me little more than a phrase; a great deal of it is hidden away in the note of doom that like a purple thread runs through the texture of *Dorian Gray*; in *The Critic as Artist* it is set forth in many colours; in *The Soul of Man* it is written down, and in letters too easy to read; it is one of the refrains whose recurring *motifs* make *Salomé* so like a piece of music and bind it together as a ballad; in the prose poem of the man who from the bronze of the image of the "Pleasure that liveth for a moment" has to make the image of the "Sorrow that

plăcere pe care să n-o fi trăit. Mi-am aruncat perla sufletului într-o cupă cu vin. Am coborât pe cărarea presărată cu primule în sunet de flaut. M-am hrănit cu faguri. Dar ar fi fost o greșeală să continui o astfel de viață: m-ar fi limitat. A trebuit să merg mai departe. Și cealaltă parte a grădinii își avea secretele ei pentru mine. Desigur, le-am anticipat și prefigurat pe toate acestea în arta mea. O parte se află în „Prințul fericit”, o parte în „Regele cel tânăr”, în special în pasajul în care episcopul îi spune băiatului care stă în genunchi: „Nu oare El ți-a făcut nefericirea mai înțeleaptă decât arta?” — frază pe care atunci când am scris-o mi s-a părut a fi ceva mai mult decât o simplă frază; o parte importantă se ascunde în nota Destinului care, asemeni unui fir roșu, se țese în vălul de aur din *Dorian Gray*; în *Criticul artist* apare cu multe nuanțe, în *Sufletul omului* este scrisă cu simplitate, iar în scrisori e ușor să o citești; este unul dintre refrenele ale căror *motive* fac din *Salomé* o piesă muzicală și îi conferă coeziune ca de baladă; este încarnată în poemul în proză al omului care din imaginea de bronz a „Plăcerii care trăiește o clipă” trebuie să facă imaginea „Durerii care dăinuie de-a pururi”¹². Nici nu

¹² Un citat ușor denaturat din poemul în proză „Artistul”, care a apărut pentru prima oară în *Fortnightly Review* din iulie 1894. A fost retipărit în volumul *Crima Lordului Arthur Savile și alte proze* (1908).

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

165

abideth for ever" it is incarnate. It could not have been otherwise. At every single moment of one's life one is what one is going to be no less than what one has been. Art is a symbol, because man is a symbol.

It is, if I can fully attain to it, the ultimate realisation of the artistic life. For the artistic life is simply self-development. Humility in the artist is his frank acceptance of all experiences, just as love in the artist is simply the sense of beauty that reveals to the world its body and its soul. In *Marius the Epicurean* Pater seeks to reconcile the artistic life with the life of religion, in the deep, sweet, and austere sense of the word. But Marius is little more than a spectator: an ideal spectator indeed, and one to whom it is given "to contemplate the spectacle of life with appropriate emotions," which Wordsworth defines as the poet's true aim; yet a spectator merely, and perhaps a little too much occupied with the comeliness of the benches of the sanctuary to notice that it is the Sanctuary of Sorrow that he is gazing at.

putea fi altfel. În fiecare moment al vieții nu ești mai puțin decât ai fost. Artă e simbol, pentru că omul e simbol¹³.

Dacă voi putea atinge vreodată pe deplin această stare, ea va constitui încununarea vieții artistice. Pentru viața artistică acest lucru înseamnă dezvoltare de sine. Pentru un artist Umilința înseamnă acceptarea francă a tuturor experiențelor, așa cum Iubirea reprezintă, pur și simplu, acel simț al Frumosului care dezvăluie lumii trupul și sufletul. În *Marius epicureanul*, Pater caută să reconcilieze viața artistică și viața religioasă în sensul adânc, plăcut, auster al cuvântului. Dar Marius este ceva mai mult decât un spectator; el este spectatorul ideal, unul căruia îi este dat „să contemple spectacolul vieții cu emoții potrivite”, ceea ce Wordsworth consideră a fi adevăratul scop al poetului; totuși, e un simplu spectator, prea puțin preocupat de aspectul plăcut al odoarelor din Sanctuar pentru a remarca, de fapt, că privește la Sanctuarul Durerii.

¹³Vezi Prefața la *Portretul lui Dorian Gray*.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

166

I see a far more intimate and immediate connection between the true life of Christ and the true life of the artist; and I take a keen pleasure in the reflection that long before sorrow had made my days her own and bound me to her wheel I had written in *The Soul of Man* that he who would lead a Christ-like life must be entirely and absolutely himself, and had taken as my types not merely the shepherd on the hillside and the prisoner in his cell, but also the painter to whom the world is a pageant and the poet for whom the world is a song. I remember saying once to André Gide, as we sat together in some Paris *café*, that while metaphysics had but little real interest for me, and morality absolutely none, there was nothing that either Plato or Christ had said that could not be transferred immediately into the sphere of Art and there find its complete fulfillment.

Nor is it merely that we can discern in Christ that close union of personality with perfection which forms the real distinction between the classical and romantic movement in life, but the very basis of his nature was the same as that of the nature of the artist – an intense and flamelike imagination. He realised in the entire sphere of human relations that imaginative sympathy which in the sphere of Art is the sole secret of creation. He

Eu văd o legătură mult mai intimă și mai nemijlocită între adevărata viață a lui Christos și adevărata viață a artistului, și îmi face nespusă plăcere că mult înainte de a trăi zilele Durerii și de a fi legat de roata ei, în *Sufletul omului* am scris că acela care duce viața lui Christos trebuie să fie total și absolut el însuși, și mi-am ales drept tipuri nu doar pe păstorul de pe deal și pe pușcăriașul din celulă, ci și pe pictorul pentru care lumea este o întreagă procesiune și pe poetul pentru care lumea este cântec. Îmi amintesc că i-am spus odată lui André Gide, pe când stăteam împreună la o cafenea din Paris, că în timp ce Metafizica mă interesează prea puțin iar Morala absolut deloc, tot ce au spus Platon și Christos poate fi transferat imediat în sfera Artei, împlinindu-se acolo.

Nu numai că în Christos putem discerne uniunea strânsă dintre personalitate și perfecțiune, care formează adevărata distincție dintre Arta clasică și cea romantică, făcând din Christos adevăratul precursor al mișcării romantice din viață, dar chiar esența firii lui este aceeași cu a artistului, adică posedă imaginația intensă, ca o flacăară. În sfera relațiilor umane El a realizat acea înțelegere imaginativă care în sfera Artei este unicul

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

167

understood the leprosy of the leper, the darkness of the blind, the fierce misery of those who live for pleasure, the strange poverty of the rich. Someone wrote to me in trouble, "When you are not on your pedestal you are not interesting." How remote was the writer from what Matthew Arnold calls the "Secret of Jesus." Either would have taught him that whatever happens to another happens to oneself, and if you want an inscription to read at dawn and at night-time, and for pleasure or for pain, write up on the walls of your house in letters for the sun to gild and the moon to silver: "Whatever happens to oneself happens to another."

Christ's place indeed is with the poets. His whole conception of Humanity sprang right out of the imagination and can only be realised by it. What God was to the pantheist, man was to Him. He was the first to conceive the divided races as a unity. Before his time there had been gods and men, and, feeling through the mysticism of sympathy that in himself each

secret al creației. A înțeles lepra leprosului, întunericul orbului, mizeria cumplită a celor care trăiesc pentru plăcere și ciudata sărăcie a celor bogați. Vezi acum – vezi, nu-i așa – că atunci când mi-ai scris mie, cel aflat la ananghie, că „Atunci când nu ești pe pedestal nu ești interesant. Data viitoare când vei fi bolnav, voi pleca de îndată”, erai tot atât de departe de adevăratul temperament al artistului pe cât erai de ceea ce Mathew Arnold numește „Secretul lui Isus”¹⁴. Acest lucru ar trebui să te fi învățat că tot ce i se întâmplă celuiilalt ți se întâmplă și ție, și dacă vrei să ai o inscripție pe care s-o citești de plăcere sau când ești îndurerat, în zori și în timpul nopții, scrie pe perete la tine acasă, cu litere pe care soarele să le aurească și luna să le arginteze: „Tot ce i se întâmplă celuiilalt, ți se întâmplă și ție.”

Într-adevăr, locul lui Christos e alături de poeți. Întreaga lui concepție despre Umanitate a izvorât din imaginație și nu se poate realiza decât prin ea. Ceea ce Dumnezeu a însemnat pentru Panteist, a reprezentat omul pentru el. El a fost primul care a conceput unitatea raselor divizate. Înainte de vremea lui fuseseră doar zeități și oameni. Doar el a văzut că pe dealurile

¹⁴ „Dar rămâne întrebarea despre ce înseamnă a fi drept. Metoda, secretul și raționalitatea blândă a lui Isus.” (*Literatură și dogmă*).

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

168

had been made incarnate, he calls himself the Son of the one or the Son of the other, according to his mood. More than anyone else in history he wakes in us that temper of wonder to which romance always appeals. There is still something to me almost incredible in the idea of a young Galilean peasant imagining that he could bear on his own shoulders the burden of the entire world: all that had already been done and suffered, and all that was yet to be done and suffered: the sins of Nero, of Cesar Borgia, of Alexander VI, and of him who was Emperor of Rome and Priest of the Sun: the sufferings of those whose names are legion and whose dwelling is among the tombs: oppressed nationalities, factory children, thieves, people in prison, outcasts, those who are dumb under oppression and whose silence is heard only of God; and not merely imagining this but actually achieving it, so that at the present moment all who come in contact with his personality, even though they may neither bow to his altar nor kneel before his priest, in some way find that the ugliness of their sin is taken away and the beauty of their sorrow revealed to them.

vieții nu există decât Dumnezeu și Omul și, simțind, prin mistica înțelegerii, că în sine sunt încarnați amândoi, el își va spune sieși Fiul Omului sau fiul celuiilalt, depinde de starea în care se găsea. Mai mult ca oricine altcineva în istorie, el trezește în noi acel instinct al miraculosului la care apelează doar povestea romantică. Mie încă mi se pare incredibilă ideea că un țăran din Galilea își imaginează că poate duce pe umerii lui povara întregii lumi, adică, tot ce s-a înfăptuit, toată suferința și tot ce se va făptui și suferi: păcatele lui Nero, ale lui Cesare Borgia, ale lui Alexandru al VI-lea și ale aceuia care a fost împărat al Romei și Preot al Soarelui¹⁵, suferințele celor al căror nume este legheon și a căror locuință este printre morminte¹⁶, ale națiunilor oprite, ale copiilor din fabrică, hoților, pușcăriașilor, proscrisilor, celor aduși la muțenie datorită oprimării și celor a căror tăcere doar Dumnezeu o aude; și nu numai că-și imaginează dar și realizează acest lucru, încât toți aceia care vin în contact cu el, chiar dacă nu se închină la altarul lui și nu îngenunchează în fața preotului său, descoperă, totuși, că le este luată urâtenia păcatelor și li se revelează frumusețea

¹⁵ Heliogabal.

¹⁶ Marcu, 5:9.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

169

I had said of Christ that he ranks with the poets. That is true. Shelley and Sophocles are of his company. But his entire life also is the most wonderful of poems. For "pity and terror" there is nothing in the entire cycle of Greek tragedy to touch it. The absolute purity of the protagonist raises the entire scheme to a height of romantic art from which the sufferings of "Thebes and Pelops" line are by their very horror excluded, and shows how wrong Aristotle was when he said in his treatise on the drama that it would be impossible to bear the spectacle of one blameless in pain. Nor in Æschylus nor Dante, those stern masters of tenderness, in Shakespeare, the most purely human of all the great artists, in the whole of Celtic myth and legend, where the loveliness of the world is shown through a mist of tears, and the life of a man is no more than the life of a flower, is there anything that, for sheer simplicity of pathos wedded and made one with sublimity of tragic effect, can be said to equal or even approach the last act of Christ's passion. The little

durerilor.

Am spus că stă alături de poeți. E adevărat. Shelley și Sofocle se află în tovărășia lui. Dar viața lui este cel mai minunat dintre poeme. Pentru că nimic nu egalează „mila și frica”¹⁷ din ciclul tragediei grecești. Puritatea absolută a protagonistului ridică întreaga structură la o înălțime a artei romantice din care suferințele „Tebei și Peloponezului”¹⁸ sunt excluse prin însăși oroarea pe care o conțin, și arată cât de mult a greșit Aristotel când a spus în tratatul lui despre teatru că ar fi imposibil să suporti în chinuri spectacolul celui fără vină¹⁹. Nici Eschil, nici Dante, acești maeștri severi ai tandreții, nici Shakespeare, cel mai autentic uman dintre toți marii artiști, nici toate miturile și legendele celte, unde frumusețea lumii apare printre ceața lacrimilor iar viața lumii nu contează mai mult ca viața unei flori, nu există ceva care, prin simplitatea curată a patosului unită cu sublimul efectului tragic să poată egala sau să se apropie măcar de ultimul act al Patimilor lui Christos. Cina aceea frugală cu tovarășii lui, dintre care unul îl vânduse, chinul la lumina lunii

¹⁷ Aristotel, *Poetica*, cap. XIII.

¹⁸ Milton, *Il Penseroso*.

¹⁹ Aristotel, *Poetica*, cap. XIII.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

170

supper with his companions one of whom has already prison, one of whom has already sold him for a price; the anguish in the quiet moon-lit garden; the false friend coming close to him so as to betray him with a kiss; the friend who still believed in him, and on whom as on a rock he had hoped to build a house of Refuge for Man, denying him as the bird cried to the dawn; his own utter loneliness, his submission, his acceptance of everything; and along with it all such scenes as the high priest of Orthodoxy rending his raiment in wrath, and the magistrate of civil justice calling for water in the vain hope of cleansing himself of that stain of innocent blood that makes him the scarlet figure of history; the coronation ceremony of sorrow, one of the most wonderful things in the whole of recorded time; the crucifixion of the Innocent One before the eyes of his mother and of the disciple whom he loved; the soldiers gambling and throwing dice for his clothes; the terrible death by which he gave the world its most eternal symbol; and his final burial in the tomb of the rich man, his body swathed in Egyptian linen with costly spices and perfumes as though he had been a king's son – when one contemplates all this from the point of view of Art alone one cannot but be grateful that the supreme office of the

în grădina cu măslini, prietenul fals care se apropie de el pentru a-l trăda printr-un sărut, prietenul care încă a crezut în el și pe care s-a bizuit și a sperat că va construi o Casă de Refugiu pentru Om, renegându-l la cântul păsării în zori, singurătatea lui deplină, supușenia lui, modul în care a acceptat totul și, pe lângă acestea toate, scenele cu marele preot al Ortodoxiei sfâșiindu-și veșmintele cu mânie, magistratul cerând apă, sperând în van să se curețe de pata de sânge inocent, ceea ce face din el figura înroșită a Istoriei, ceremonia de încoronare a Durerii, unul dintre cele mai minunate lucruri din întreaga cronică a timpului, crucificarea Celui Inocent în fața ochilor mamei sale și ai discipolului pe care-l iubea, soldații care joacă jocuri de noroc și dau cu zarul pentru hainele lui, moartea teribilă prin care a dat lumii simbolul ei etern, înmormântarea lui în mormântul celui bogat, cu trupul înfășurat în pânză egipteană îmbibată cu mirodenii și parfumuri scumpe, de parcă ar fi fost fiul unui Rege – atunci când contempli toate acestea doar din punctul de vedere al Artei, nu poți fi decât recunoscător că rolul suprem al Bisericii este jucarea unei tragedii fără vărsare de sânge, prezentarea mistică prin dialog, costum și gestică a Patimii Domnului ei. Eu mi-am amintit mereu cu plăcere și înfiorare că

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

171

Church should be the playing of the tragedy without the shedding of blood: the mystical presentation, by means of dialogue and costume and gesture even, of the Passion of her Lord; and it is always a source of pleasure and awe to me to remember that the ultimate survival of the Greek chorus, lost elsewhere to art, is to be found in the servitor answering the priest at Mass.

Yet the whole life of Christ—so entirely may Sorrow and Beauty be made one in their meaning and manifestation —is really an idyll, though it ends with the veil of the temple being rent, and the darkness coming over the face of the earth, and the stone rolled to the door of the sepulchre. One always thinks of him as a young bridegroom with his companions, as indeed he somewhere describes himself; as a shepherd straying through a valley with his sheep in search of green meadow or cool stream; as a singer trying to build out of the music the walls of the City of God; or as a lover for whose love the whole world was too small. His miracles seem to me to be as exquisite as the coming of spring, and quite as natural. I see no difficulty at all in believing that such was the charm of his personality that his mere presence could bring peace to souls in anguish, and that those who

ultima rămășiță a corului antic, pierdută oriunde altundeva în artă, se regăsește în răspunsul slujitorului în timpul liturghiei.

Totuși, întreaga viață a lui Christos—atât de deplin se pot contopi Frumusețea și Durerea ca sens și manifestare—este, de fapt, o idilă, deși se încheie cu sfâșierea vălului templului, cu marele întuneric care se coboară peste pământ și cu piatra care se rostogolește la intrarea mormântului. Întotdeauna ne gândim la el ca la un mire tânăr, însoțit de tovarășii lui, așa cum el singur se descrie undeva, sau ca la un păstor bântuind cu oile printr-o vale, în căutarea pășunii sau izvorului răcoros, sau ca la un cântăreț care încearcă să înalțe cu muzica lui zidurile Orașului lui Dumnezeu, sau ca la un iubit pentru a cărui iubire lumea e prea mică. Miracolele lui îmi par la fel de minunate și de naturale ca venirea primăverii. Nu mi-e greu deloc să cred că personalitatea lui era atât de atrăgătoare încât simpla lui prezență putea aduce pacea în sufletele celor chinuiți, iar aceia

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

172

touched his garments or his hands forgot their pain; or that as he passed by on the highway of life people who had seen nothing of life's mystery saw it clearly, and others who had been deaf to every voice but that of Pleasure heard for the first time the voice of love and found it "as musical as Apollo's lute"; or that evil passions fled at his approach, and men whose dull unimaginative lives had been but a mode of death rose as it were from the grave when he called them; or that when he taught on the hillside the multitude forgot their hunger and thirst and the cares of this world, and that to his friends who listened to him as he sat at meat the coarse food seemed delicate, and the water had the taste of good wine, and the whole house became full of the odour and sweetness of nard.

Renan in his *Vie de Jesus*—that gracious fifth gospel, the gospel according to St. Thomas, one might call it—says somewhere that Christ's great achievement was that he made himself as much loved after his death as he had been during

care îi atingeau veșmintele sau mâinile uitau durerea sau că, trecând pe drumul mare al vieții, cei care nu se întâlniseră cu nici o nefericire, le vedeau clar pe toate, iar cei surzi la orice alt glas în afară de glasul Plăcerii, auzeau pentru prima oară vocea Iubirii și li se părea „la fel de armonioasă ca lira lui Apollo”²⁰. Patimile necurate dispăreau la apropierea lui, iar oamenii ale căror vieți lipsite de imaginație fuseseră o ipostază a morții veneau ca și cum s-ar ridica din morminte la chemarea lui; atunci când el a predicat pe munte, mulțimea a uitat de foame, sete, de grijile acestei lumi, iar prietenilor lui, care îl ascultau în timp ce stăteau la masă, mâncarea simplă li se părea o delicatessă, apa avea gustul vinului, iar casa întreagă se umplea de mireasma și dulceața de levănțică.

Renan, în cartea lui, *Vie de Jésus*—a cincea Evanghelie plină de grație, pe care am putea-o numi Evanghelia după Sf. Toma—, spune undeva că marea realizare a lui Christos a fost că s-a făcut la fel de iubit după moarte precum fusese în timpul vieții²¹. Și,

²⁰ Milton, *Comus*, 478. "Ce seducătoare-i divina Filosofie!/Nu-i nicidecum aspră și greu de-nțeles/Precum idioți cu mintea încuiată zic./Ci-i la fel de armonioasă ca lira lui Apolo."

²¹ „Că s-a făcut în așa măsură iubit, încât după moartea lui a fost iubit în continuare, iată capodopera lui Isus și ce i-a uluit cu atât mai mult pe contemporanii lui.” (Cap. XXVIII). (orig. în fr.)

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

173

his lifetime. And certainly, if his place is among the poets, he is the leader of all the lovers. He saw that love was the first secret of the world for which the wise men had been looking, and that it was only through love that one could approach either the heart of the leper or the feet of God.

And above all, Christ is the most supreme of individualists. Humility, like the artistic acceptance of all experiences, is merely a mode of manifestation. It is man's soul that Christ is always looking for. He calls it "God's Kingdom" – ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ –, and finds it in every one. He compares it to little things, to a tiny – seed, to a handful of leaven, to a pearl. That is because one realises one's soul only by getting rid of all alien passions, all acquired culture, and all external possessions, be they good or evil.

I bore up against everything with some stubbornness of will and much rebellion of nature, till I had absolutely nothing left in the world but one thing. I had lost my name, my position, my happiness, my freedom, my wealth. I was a prisoner and a pauper. But I still had my children left. Suddenly they were taken away from me by the law. It was a blow so appalling that I did not know what to do, so I flung myself on my knees, and

desigur, dacă locul lui este printre poeți, el este primul dintre toți îndrăgostiții. El și-a dat seama că iubirea e secretul pierdut al lumii, acela pe care l-au căutat înțelepții, că numai prin iubire te poți apropia de inima leprosului sau de picioarele lui Dumnezeu.

Și, mai presus de orice, Christos este Individualistul suprem. Umilința, la fel ca acceptarea artistică a tuturor experiențelor, este doar un mod de manifestare. Christos întotdeauna este în căutarea sufletului omului. Îl numește „Împărăția lui Dumnezeu” – ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ – și-l găsește în fiecare. Îl compară cu lucrurile mărunte, cu o sămânță mică, cu o mână de plămădeală, cu o perlă. Pentru că îți dai seama de suflet doar atunci când scapi de pasiunile străine, de cultura dobândită, de toate bunurile exterioare, rele sau bune.

M-am opus tuturor cu o îndărătnicie a voinței și cu firea mea rebelă până când nu mi-a mai rămas nimic în afară de unul singur. Mi-am pierdut numele, situația, fericirea, libertatea, averea. Am fost pușcăriaș și sărac. Dar îmi rămăsese ceva frumos, fiii mei. Dintr-odată mi-au fost luați prin lege. A fost o lovitură atât de groaznică încât nu am știut ce să fac, așa că am căzut în genunchi, mi-am plecat capul și mi-am spus: „Trupul

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

174

bowed my head, and wept, and said, "The body of a child is as the body of the Lord: I am not worthy of either." That moment seemed to save me. I saw then that the only thing for me was to accept everything.

Since then—curious as it will no doubt sound—I have been happier. It was of course my soul in its ultimate essence that I had reached. In many ways I had been its enemy, but I found it waiting for me as a friend. When one comes in contact with the soul it makes one simple as a child, as Christ said one should be. It is tragic how few people ever "possess their souls" before they die. "Nothing is more rare in any man," says Emerson, "than an act of his own." It is quite true. Most people are other people. Their thoughts are someone else's opinions, their lives a mimicry, their passions a quotation. Christ was not merely the supreme Individualist, but he was the first individualist

unui copil e ca trupul Domnului, nu sunt demn nici de unul, nici de celălalt." Se pare că acel moment m-a salvat. Am văzut că singurul lucru care îmi rămăsese de făcut era să accept totul.

De atunci—poate ți se va părea curios—m-am simțit mai fericit. Ajunsesem, desigur, la esența sufletului meu. În diverse feluri fusesem inamicul lui, dar l-am găsit așteptându-mă ca un prieten. Atunci când ajungi să intrii în contact cu sufletul, devii simplu ca un copil, cum a spus Christos că ar trebui să fii. E tragic cât de puțini oameni „acced la propriul suflet înainte de a muri”²². „Nimic nu e mai rar la om,” spune Emerson, „decât o faptă care să-i aparțină”²³. E perfect adevărat. Majoritatea oamenilor nu sunt ei, sunt alții, nu-și aparțin. Gândurile lor reprezintă opiniile altora, viața lor e o pantomimă, pasiunile lor un citat. Christos nu a fost doar Individualistul suprem, a fost primul individualist din Istorie.

²² Și să vădem pământul tot de la un pol la altul/Să-aruncăm privirea, să-ncuviințăm, să ne repezim apoi—/Și să n-ajungem să-accedem la propriul suflet măcar o dată/Înainte de a muri. Matthew Arnold, „A Southern Night.”[1861].

²³ În conferința „Predicatorul”, publicată postum în *Lectures and Biographical Sketches* (1883). „În afară de pasiune și interes care pervertesc, ceea ce ne împovărează este supreficialitatea. Părerile oamenilor își pierd valoarea pentru acela care intuiește că sunt predictibile chiar prin natura categoriei căreia acestea aparțin. Nimic nu e mai rar la om, oricare ar fi el, decât o faptă care să-i aparțină.”

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

175

in history.

People have tried to make him out an ordinary philanthropist, or ranked him as an Altruist with the unscientific and sentimental. But he was really neither one nor the other. Pity he has, of course, for the poor, for those who are shut up in prisons, for the lowly, for the wretched; but he has far more pity for the rich, for the hard hedonists, for those who waste their freedom in becoming slaves to things, for those who wear soft raiment and live in kings' houses. Riches and Pleasure seemed to him to be really greater tragedies than poverty or sorrow. And as for Altruism, who knew better than he that it is vocation not volition that determines us, and that one cannot gather grapes of thorns or figs from thistles?

To live for others as a definite self-conscious aim was not his creed. It was not the basis of his creed. When he says, "Forgive your enemies," it is not for the sake of the enemy, but for one's own sake that he says so, and because love is more beautiful than hate. In his own entreaty to the young man, "Sell all that thou hast and *give* to the poor," it is not of the state of the poor that he is thinking, but of the soul of

Oamenii au încercat să facă din el un Filantrop de rând, asemeni oricărui filantrop odios din secolul al nouăsprezecelea, sau l-au catalogat drept Altruist, alături de spiritele neștiințifice și sentimentale. Dar el nu a aparținut nici uneia dintre aceste categorii. Pentru cei sărmani, pentru cei din închisori, cei de jos, cei nefericiți a avut milă, dar și mai multă milă a avut pentru cei bogați, pentru hedoniștii înveterați, pentru cei care își pierd libertatea, devenind sclavii lucrurilor, pentru cei care se îmbracă în haine molatice și locuiesc alături de regi. După părerea lui Bogățiile și Plăcerea sunt tragedii mai mari decât Sărăcia și Durerea. Iar în ce privește Altruismul, cine a știut oare mai bine ca el că este o vocație, nu o manifestare a voinței, că nu poți culege struguri dintre spini și smochine dintre ciulini?

Crezul lui nu a fost ideea că trebuie să trăiești pentru alții, făcându-ți din asta un scop în cunoștință de cauză. Nu asta a fost esența crezului său. Atunci când spune „Iartă-ți dușmanii”, nu o spune de dragul dușmanilor, ci de dragul propriei tale persoane, pentru că Iubirea e mai frumoasă decât Ura. În îndemnul lui față de tânărul care, atunci când l-a văzut, l-a îndrăgit, „Vinde tot ce ai și dă săracilor”, el nu are în vedere soarta săracilor ci sufletul

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

176

the young man, the soul that wealth was marring. In his view of life he is one with the artist who knows that by the inevitable law of self-perfection, the poet must sing, and the sculptor think in bronze, and the painter make the world a mirror for his moods, as surely and as certainly as the hawthorn must blossom in spring, and the corn turn to gold at harvest – time, and the moon in her ordered wanderings change from shield to sickle, and from sickle to shield.

But while Christ did not say to men, “Live for others,” he pointed out that there was no difference at all between the lives of others and one’s own life. By this means he gave to man an extended, a Titan personality. Since his coming the history of each separate individual is, or can be made, the history of the world. Of course, culture has intensified the personality of man. Art has made us myriad-minded. Those who have the artistic temperament go into exile with Dante and learn how salt is the bread of others, and how steep their stairs; they catch for a moment the serenity and calm of Goethe, and yet know but too well that Baudelaire cried to God:

O Seigneur, donnez-moi la force et le courage

tânărului, sufletul frumos pe care bogăția îl ruina. Concepția lui despre viață seamănă cu a artistului care știe că, prin inevitabila lege a perfecțiunii de sine, poetul trebuie să cânte, sculptorul să gândească în bronz, pictorul să facă din lume o oglindă a stărilor lui, la fel cum măceșul trebuie să înflorească primăvara, grâul să se-aurească la seceriș iar luna, în cutreierările ei fixe, trebuie să se schimbe din scut în seceră și din seceră în scut.

Dar dacă Christos nu le-a spus oamenilor „Trăiți pentru alții”, el a subliniat că nu-i nici o diferență între viețile altora și propria ta viață. El a extins personalitatea omului prin acest mijloc, a făcut din ea o personalitate titanică. De la venirea lui, istoria fiecărui individ este, sau poate deveni, istoria lumii. Desigur, cultura a potențat personalitatea omului. Arta a făcut din noi ființe cu miriade de gânduri. Cei cu temperament artistic pleacă în exil cu Dante și învață cât e de amară pâinea altora și cât de abrupte le sunt treptele; o clipă cunosc calmul și seninătatea lui Goethe și, totuși, știu prea bine de ce Baudelaire i-a strigat lui Dumnezeu:

O Seigneur, donnez-moi la force et le courage

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

177

De contempler mon corps et mon coeur sans dégoût.

Out of Shakespeare's sonnets they draw, to their own hurt it may be, the secret of his love and make it their own; they look with new eyes on modern life, because they have listened to one of Chopin's nocturnes, or handled Greek things, or read the story of the passion of some dead man for some dead woman whose hair was like threads of fine gold, and whose mouth was as a pomegranate. But the sympathy of the artistic temperament is necessarily with what has found expression. In words or in colours, in music or in marble, behind the painted masks of an Æschylean play, or through some Sicilian shepherds' pierced and jointed reeds, the man and his message must have been revealed.

To the artist, expression is the only mode under which he can conceive life at all. To him what is dumb is dead. But to Christ it was not so. With a width and wonder of imagination that fills one almost with awe, he took the entire world of the

De contempler mon corps et mon coeur sans dégoût.²⁴

Din sonetele lui Shakespeare ei extrag, spre propriul chin poate, secretul iubirii, care devine propriul lor secret; ei privesc viața modernă cu ochi proaspeți, pentru că au ascultat una dintre nocturnele lui Chopin sau au ținut în mână obiecte grecești sau au citit povestea pasiunii vreunui mort pentru o moartă cu păr de aur și gura ca de rodie. Dar empatia temperamentului artistic se manifestă în lucrul care și-a găsit propria expresie. Probabil că omul și mesajul lui au fost revelate în cuvinte sau în culori, în muzică sau în marmură, dincolo de măștile pictate ale unei piese eschiliene sau prin trestile găurite și legate ale fluierului vreunui păstor sicilian.

Expresia este pentru artist singura modalitate prin care poate concepe viața. Pentru el ceea ce e fără grai, e mort. Dar pentru Christos nu a fost așa. Cu o imaginație bogată și minunată, care te înspăimântă oarecum, și-a construit regatul

²⁴ „—O, Doamne! dă-mi curajul și vloga minunată/Să-mi pot privi și gândul și trupul, nescârbit!”, din „O călătorie în Cythera”, în *Florile răului* (1857), trad. Al. Philippide.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

178

inarticulate, the voiceless world of pain, as his kingdom, and made of himself its eternal mouthpiece. Those of whom I have spoken, who are dumb under oppression and "whose silence is heard only of God," he chose as his brothers. He sought to become eyes to the blind, ears to the deaf, and a cry in the lips of those whose tongues had been tied. His desire was to be to the myriads who had found no utterance a very trumpet through which they might call to heaven. And feeling, with the artistic nature of one to whom suffering and sorrow were modes through which he could realise his conception of the beautiful, that an idea is of no value till it becomes incarnate and is made an image, he made of himself the image of the Man of Sorrows, and as such has fascinated and dominated art as no Greek god ever succeeded in doing.

For the Greek gods, in spite of the white and red of their fair fleet limbs, were not really what they appeared to be. The curved brow of Apollo was like the sun's disc crescent over a hill at dawn, and his feet were as the wings of the morning, but he himself had been cruel to Marsyas and had made Niobe childless. In the steel shields of Athena's eyes there had been no pity for Arachne; the pomp and peacocks of Hera were all that was

din întreaga lume a celor nearticulate, a lumii durerilor fără grai, el devenindu-i glasul. Și-a făcut frați dintre cei despre care am spus că tac sub opresiune „și a căror tăcere doar Dumnezeu o ascultă”. A căutat să devină ochi pentru orbi, urechi pentru surzi, strigăt pe buzele celor a căror limbă a fost legată. Dorința lui a fost să fie trâmbița prin care miriadele care nu reușesc să rostească nici un sunet să poată chema Cerul. Și simțind, cu firea artistică a celui pentru care Durerea și Suferința sunt modalități prin care se poate ajunge la concepția despre Frumos, că o idee nu are nici o valoare până când nu se încarnează și devine imagine, el face din sine însuși imaginea Omului Tuturor Durerilor, și astfel domină și fascinează Arta, cum nu a reușit să o facă nici un zeu grec.

Căci zeii greci, în ciuda albului și roșului picioarelor lor frumoase și sprintene, nu erau ce păreau a fi. Fruntea boltită a lui Apollo era asemeni unui arc de cerc al discului solar deasupra unui deal în zori, iar picioarele lui ca aripile dimineții, dar a fost crud cu Marsias și a lăsat-o pe Niobe fără copii; ochii lui Pallas, ca două scuturi de oțel, nu au cunoscut mila pentru Arachne; splendoarea și păunii erau pentru Hera singurul ei

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

179

really noble about her; and the Father of the Gods himself had been too fond of the daughters of men. The two most deeply suggestive figures of Greek Mythology were, for religion, Demeter, an Earth Goddess, not one of the Olympians, and for art, Dionysus, the son of a mortal woman to whom the moment of his birth had proved also the moment of her death.

But Life itself from its lowliest and most humble sphere produced one far more marvellous than the mother of Proserpina or the son of Semele. Out of the Carpenter's shop at Nazareth had come a personality infinitely greater than any made by myth and legend, and one, strangely enough, destined to reveal to the world the mystical meaning of wine and the real beauties of the lilies of the field as none, either on Cithaeron or at Etna, had ever done.

The song of Isaiah, "*He is despised and rejected of men, a man of sorrows and acquainted with grief: and we hid as it were our faces from him,*" had seemed to him to prefigure himself, and in him the prophecy was fulfilled. We must not be afraid of such a phrase. Every single work of art is the fulfillment of a

blazon de noblete, iar tatăl zeilor le îndrăgea prea mult pe muritoare. Cele două figuri sugestive ale mitologiei grecești au fost, din punct de vedere religios, Demetra, o zeiță a pământului, neolimpiană, iar din punct de vedere artistic, Dionis, fiul unei muritoare, care a murit dându-i naștere.

Dar din locurile ei cele mai umile și mai de jos, Viața însăși a creat pe cineva mult mai minunat decât pe mama Proserpinei sau pe fiul Semelei. Din atelierul unui tâmplar din Nazaret a apărut o personalitate infinit superioară celor create de mit sau legendă și, ciudat, destinată să dezvăluie lumii sensul mistic al vinului și frumusețea reală a crinilor, așa cum nimeni nu a făcut-o vreodată în Cythera sau pe Etna.

I s-a părut că Isaia, în cântecul lui, „*Disprețuit și cel din urmă dintre oameni, om de suferință și răbdător la durere, căci chipul lui era hidos, disprețuit și nesocotit*”²⁵, îl anunță, iar în el s-a împlinit profeția. Nu trebuie să ne fie teamă de o astfel de frază. Fiecare operă de artă e împlinirea unei profeții. Fiecare operă de artă este

²⁵ Isaia, 53:3.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

180

prophecy: for every work of art is the conversion of an idea into an image. Every single human being should be the fulfillment of a prophecy: for every human being should be the realisation of some ideal, either in the mind of God or in the mind of man. Christ found the type and fixed it, and the dream of a Virgilian poet, either at Jerusalem or at Babylon, became in the long progress of the centuries incarnate in him for whom the world was waiting.

To me one of the things in history the most to be regretted is that the Christ's own renaissance, which has produced the Cathedral at Chartres, the Arthurian cycle of legends, the life of St. Francis of Assisi, the art of Giotto, and Dante's *Divine Comedy*, was not allowed to develop on its own lines, but was interrupted and spoiled by the dreary classical Renaissance that gave us Petrarch, and Raphael's frescoes, and Palladian architecture, and formal French tragedy, and St. Paul's Cathedral, and Pope's poetry, and everything that is made from without and by dead rules, and does not spring from

conversiunea unei idei în imagine. Fiecare om ar trebui să fie împlinirea unei profeții. Pentru că fiecare om ar trebui să fie împlinirea unui ideal, în spiritul lui Dumnezeu sau în spiritul omului. Christos a găsit tipul și l-a fixat, iar visul poetului virgilian, fie el în Ierusalim sau în Babilon, s-a încarnat în el în lunga procesiune a secolelor, în cel pe care lumea îl aștepta²⁶.

Pentru mine, cel mai regretabil eveniment din istorie este că însăși renașterea lui Christos, care a dat catedrala din Chartres, ciclul legendelor arthuriene, viața sfântului Francisc din Assisi, arta lui Giotto și *Divina Comedie* a lui Dante, nu a evoluat în liniile ei firești, ci a fost întreruptă și desfigurată de groaznica Renaștere clasică, aceea care ni l-a dat pe Petrarca și frescele lui Rafael, arhitectura palladiană, tragedia franceză, catedrala Sf. Paul și poezia lui Pope, și tot ce izvorăște din exterior și din reguli moarte, nu din interior, prin mijlocirea unui spirit care o hrănește.²⁷ Dar oriunde apare o mișcare romantică în Artă, acolo,

²⁶ Virgiliu, Ecloga IV: „*Jam redit et virgo*”.

²⁷ În acest punct, Wilde urmează ideile maestrului său oxfordian, John Ruskin, susținător al artei medievale, spre deosebire de un alt critic al vremii, apreciat în egală măsură de Wilde, Walter Pater.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

181

within through some spirit informing it. But wherever there is a romantic movement in art there somehow, and under some form, is Christ, or the soul of Christ. He is in *Romeo and Juliet*, in the *Winter's Tale*, in Provençal poetry, in the *Ancient Mariner*, in *La Belle Dame sans Merci*, and in Chatterton's *Ballad of Charity*.

We owe to him the most diverse things and people. Hugo's *Les Miserables*, Baudelaire's *Fleurs du Mal*, the note of pity in Russian novels, Verlaine and Verlaine's poems, the stained glass and tapestries and the Quattro-cento work of Burne-Jones and Morris, belong to him no less than the tower of Giotto, Lancelot and Guinevere, Tannhäuser, the troubled romantic marbles of Michael Angelo, pointed architecture, and the love of children and flowers—for both of which, indeed, in classical art there was but little place, hardly enough for them to grow or play in, but which, from the twelfth century down to our own day, have been continually making their appearances in art, under various modes and at various times, coming fitfully and willfully, as children, as flowers, are apt to do: spring always seeming to one as if the flowers had been in hiding,

sub o formă anume, se află Christos sau sufletul lui Christos. El este prezent în *Romeo și Julieta*, în *Poveste de iarnă*, în poezia provençală, în *Bătrânul marinar*, în *La Belle Dame sans Merci*, și în *Balada carității* a lui Chatterton.

Lui îi datorăm diversitatea lucrurilor și oamenilor. *Mizerabilii* lui Hugo, *Florile răului* de Baudelaire, nota de infinită milă din romanele rusești, vitraliile, tapiseriile și lucrările în stil quattrocento ale lui Burne-Jones și Morris²⁸, poemele lui Verlaine și Verlaine însuși se revendică din el, nu mai puțin ca Turnul lui Giotto, Lancelot și Guinevere, Tannhäuser, marmorele romantice, suferinde ale lui Michelangelo, arhitectura ogivală, dragostea de copii și flori—pentru care a existat prea puțin loc în arta clasică, prea puțin, într-adevăr, pentru a putea să crească și să se joace în voie, dar care începând cu secolul al doisprezecelea până în zilele noastre și-au făcut constant apariția în artă, în diverse maniere și în epoci diferite, răsărind sporadic și capricios ca florile și copiii, de parcă primăvara ar fi un anotimp în care florile s-ar ascunde. Florile

²⁸ Doi dintre membrii mișcării „Arts and Crafts”.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

182

and only came out into the sun because they were afraid that grown up people would grow tired of looking for them and give up the search; and the life of a child being no more than an April day on which there is both rain and sun for the narcissus.

It is the imaginative quality of Christ's own nature that makes him this palpitating centre of romance. The strange figures of poetic drama and ballad are made by the imagination of others, but out of his own imagination entirely did Jesus of Nazareth create himself. The cry of Isaiah had really no more to do with his coming than the song of the nightingale has to do with the rising of the moon – no more, though perhaps no less. He was the denial as well as the affirmation of prophecy. For every expectation that he fulfilled there was another that he destroyed. In all beauty, says Bacon, "there is some strangeness of proportion," and of those who are born of the spirit – of those, that is to say, who like himself are dynamic forces – Christ says that they are like the wind that "bloweth where it listeth, and no man can tell

apar la soare doar pentru că le e teamă că maturii se vor plictisi să le îngrijească și vor renunța să le caute, iar viața unui copil nu este mai mult ca o zi de aprilie, cu ploaie și soare, pentru narcise.

Tocmai această calitate imaginativă a naturii lui Christos face din el centrul palpitând al poveștii romantice. Personajele ciudate ale teatrului și baladei poetice sunt create de imaginația altora, dar Isus din Nazaret s-a creat pe sine din propria imaginație. Strigătul lui Isaia nu are mai puțin de a face cu venirea lui decât are de a face cântecul privighetorii cu răsăritul lunii – nici mai mult, dar nici mai puțin. El a fost în același timp negarea și afirmarea profeției. Căci pentru fiecare așteptare pe care a împlinit-o, a distrus alta. În toate lucrurile frumoase, spune Bacon, există „o ciudățenie a proporției”²⁹, iar despre cei care sunt născuți din spirit, despre cei care, cum ar veni, sunt forțe dinamice ca el însuși, Christos spune că sunt asemeni vântului care „suflă încotro voiește și glasul lui l-auzi, dar nu știi

²⁹ Of Beauty (Despre Frumos), în *The Essays or Counsels, Civil and Moral, of Francis Bacon* Ld Verulam Viscount St. Albans, 1627. Citatul corect: "Nu există frumusețe cu adevărat, dacă aceasta nu conține o anumită straniețe a proporției."

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

183

whence it cometh and whither it goeth." That is why he is so fascinating to artists. He has all the colour elements of life: mystery, strangeness, pathos, suggestion, ecstasy, love. He appeals to the temper of wonder, and creates that mood in which alone he can be understood.

And to me it is a joy to remember that if he is 'of imagination all compact,' the world itself is of the lame substance. I said in *Dorian Gray* that the great sins of the world take place in the brain: but it is in the brain that everything takes place. We know now that we do not see with the eyes or hear with the ears. They are really channels for the transmission, adequate or inadequate, of sense impressions. It is in the brain that the poppy is red, that the apple is odorous, that the skylark sings.

Of late I have been studying with diligence the four prose poems about Christ. At Christmas I managed to get hold of a Greek Testament, and every morning, after I had cleaned my cell and polished my tins, I read a little of the Gospels, a dozen verses taken by chance anywhere. It is a delightful way of

de unde vine și unde merge"³⁰. De aceea este el atât de fascinant pentru artiști. Are toate elementele de culoare ale vieții, mister, straniețe, patos, sugestie, extaz, iubire. El trezește temperamentul care alimentează capacitatea de a te minuna și creează acea stare, singura de altfel, prin care el poate fi înțeles.

Și mă bucur să-mi amintesc că, dacă el este „înrupare a-nchipuirii goale”³¹, lumea are aceeași substanță. În *Dorian Gray*³² am spus că marile păcate se petrec în creier. Acum știu că nu vedem cu ochiul și nu auzim cu urechea. Ele sunt doar canale de transmitere, bune sau rele, ale impresiunilor simțurilor. Doar în creier macul e roșu, mărul are mireasmă și ciocârlia cântă.

În ultima vreme am studiat, cu oarecare râvnă, cele patru poeme în proză despre Christos. La Crăciun am reușit să pun mâna pe Testamentul grecesc și în fiecare dimineață, după ce-mi curăț celula și-mi șterg castroanele, citesc puțin din Evanghelii, câteva versete la întâmplare. Este un mod plăcut de a începe

³⁰ Ioan, 3:8.

³¹ *Visul unei nopți de vară*, act V, scena I, trad. Dan Grigorescu, William Shakespeare, *Teatru*, ed. Albatros, București, 1971.

³² Cap. 2.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

184

opening the day. Everyone, even in a turbulent, ill-disciplined life, should do the same. Endless repetition, in and out of season, has spoiled for us the freshness, the naiveté, the simple romantic charm of the Gospels. We hear them read far too often and far too badly, and all repetition is anti-spiritual. When one returns to the Greek, it is like going into a garden of lilies out of some narrow and dark house.

And to me, the pleasure is doubled by the reflection that it is extremely probable that we have the actual terms, the *ipsissima verba*, used by Christ. It was always supposed that Christ talked in Aramaic. Even Renan thought so. But now we know that the Galilean peasants, like the Irish peasants of our own day, were bilingual, and that Greek was the ordinary language of intercourse all over Palestine, as indeed all over the Eastern world. I never liked the idea that we knew of Christ's own words only through a translation of a translation. It is a delight to me to think that as far as his conversation was concerned, Charmides might have listened to him, and Socrates

ziua. Pentru tine, cu stilul tău de viață turbulent și indisciplinat, ar însemna foarte mult dacă ai proceda la fel. Ți-ar face enorm de bine, iar greaca e destul de simplă. Repetițiile nesfârșite, venite sau neavenite, ne-au distrus acea *naïveté*, acea prospețime, farmecul simplu și romantic al Evangheliilor. Le auzim prea des și prea prost citite, și orice repetiție este anti-spirituală. Atunci când te întorci la greacă este ca și cum ai intra într-o grădină cu crini, venind dintr-o casă înghesuită și întunecoasă.

Iar pentru mine plăcerea este dublată de gândul că s-ar putea să citim cuvintele reale, *ipsissima verba*, pe care Christos le-a spus. S-a crezut mereu că Isus Christos vorbea aramaica. Chiar Renan crede așa. Dar acum știm că țăranii galileeni, ca țăranii irlandezi din zilele noastre, erau bilingvi, iar greaca era limba cotidiană în întreaga Palestină, ca în toată lumea orientală. Niciodată nu mi-a plăcut că aflăm cuvintele lui Christos prin intermediul unei traduceri după o traducere. În ce privește conversația, mă încântă gândul că probabil Charmides³³ l-a ascultat, că Socrate a discutat cu el iar Plotin l-a înțeles, că a spus

³³ Personajul principal din dialogul platonician *Charmides*, unde apare ca un tânăr frumos care întruchipează tema centrală a *σωφροσύνη* sau moderației. Lungul poem omonim al lui Wilde este despre un personaj imaginar.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

185

reasoned with him, and Plato understood him: that he really said *ἐγὼ εἰμι ποιμὴν ὁ καλός*, that when he thought of the lilies of the field and how they neither toil nor spin, his absolute expression was *καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν καὶ ἡθοῦναι*, and that his last word when he cried out “my life has been completed, has reached its fulfilment, has been perfected,” was exactly as St. John tells us it was: *τετέλεσται* – no more.

While in reading the Gospels—particularly that of St. John himself, or whatever early Gnostic took his name and mantle—I see the continual assertion of the imagination as the basis of all spiritual and material life, I see also that to Christ imagination was simply a form of Love, and that to him love was lord in the fullest meaning of the phrase. Some six weeks ago I was allowed by the doctor to have white bread to eat instead of the coarse black or brown bread of ordinary prison fare. It is a great delicacy. It will sound strange that dry bread could possibly be a delicacy to anyone. To me it is so much so that at the close of each meal I carefully eat whatever crumbs may be left on my tin plate, or have

într-adevăr *ἐγὼ εἰμι ποιμὴν ὁ καλός*³⁴, că atunci când se gândea la crinii câmpului, cum nici nu ostenesc, nici nu torc, expresia lui precisă a fost *καταμάθετε τὰ κρίνα τοῦ ἀγροῦ πῶς αὐξάνουσιν καὶ ἡθοῦναι*³⁵, și ultimul lui cuvânt, când a strigat „Viața mea s-a sfârșit, s-a împlinit, s-a desăvârșit,” a fost într-adevăr cum ne spune Sf. Ioan *τετέλεσται*³⁶ și nu altul.

Și, citind Evangheliile—în special Evanghelia Sfântului Ioan, sau cum s-o fi numit acel gnostic timpuriu care i-a luat numele și mantia—, văd permanentă afirmare a imaginației ca fundament al vieții spirituale și materiale, mai văd că pentru Christos imaginația era pur și simplu o formă de Iubire, că Iubirea era pentru el Domnul, în adevăratul sens al cuvântului. Acum șase săptămâni, doctorul mi-a permis să mănânc pâine albă în loc de pâinea neagră a rației de închisoare. E o mare delicatessă. Ție ți se va părea ciudat că pâinea uscată poate fi o delicatessă. Te asigur că pentru mine așa este, că la sfârșitul fiecărei mese mănânc cu grijă orice firimitură rămasă în farfuria

³⁴ „Eu sunt păstorul cel bun.” Ioan, 10: 11, 14.

³⁵ „Priviți crinii câmpului cum cresc! Ei nu se ostenesc, nici nu torc.” Matei, 6:28.

³⁶ „Săvârșitu-s-a”, Ioan, 19:30.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

186

fallen on the rough towel that one uses as a cloth so as not to soil one's table; and I do so not from hunger — I get now quite sufficient food — but simply in order that nothing should be wasted of what is given to me. So one should look on love.

Christ, like all fascinating personalities, had the power of not merely saying beautiful things himself, but of making other people say beautiful things to him; and I love the story St. Mark tells us about the Greek woman, who, when as a trial of her faith he said to her that he could not give her the bread of the children of Israel, answered him that the little dogs — *κυνάρια*, "little dogs" it should be rendered — who are under the table eat of the crumbs that the children let fall. Most people live *for* love and admiration. But it is by love and admiration that we should live. If any love is shown us we should recognise that we are quite unworthy of it. Nobody is worthy to be loved. The fact that God loves man shows us that in the divine order of ideal things it is written that eternal love is to be given to what is eternally unworthy. Or if that phrase seems to be a bitter one to bear, let

de metal sau care a căzut pe șervetul grosolan pe care-l folosesc drept față de masă pentru a nu se păta masa; și nu din cauza foamei procedez așa — acum primesc suficientă mâncare —, ci, pur și simplu, să nu risipesc nimic din ce mi se dă. Așa ar trebui să privim și iubirea.

Christos, asemeni tuturor personalităților fascinante, nu a avut doar forța de a spune lucruri frumoase, ci de a-i face și pe alții să-i spună lucruri frumoase; mie îmi place povestea despre grecoaică — *γυνή Ἑλληνίς* — pe care ne-o spune Marcu: atunci când, pentru a-i pune la încercare credința, el i-a spus că nu-i poate da pâinea copiilor lui Israel, ea i-a răspuns că acei căței — *κυνάρια* ar trebui tradus „căței” — care sunt sub masă, mănâncă firimiturile pe care copiii le lasă să cadă³⁷. Majoritatea oamenilor trăiesc *pentru* dragoste și admirație. Dar noi ar trebui să trăim *prin* dragoste și admirație³⁸. Dacă ni se arată un semn de dragoste, e cazul să recunoaștem că nu suntem demni de ea. Nimeni nu merită să fie iubit. Faptul că Dumnezeu îl iubește pe om, demonstrează că în ordinea divină a celor ideale stă scris că iubirea eternă trebuie să fie dată celor etern nedemne. Sau, dacă

³⁷ Marcu, 26:30.

³⁸ „We live by admiration, hope and love”, Wordsworth, *The Excursion*, IV, 763.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

187

us say that everyone is worthy of love, except him who thinks that he is. Love is a sacrament that should be taken kneeling, and *Domine, non sum dignus* should be on the lips and in the hearts of those who receive it.

If ever I write again, in the sense of producing artistic work, there are just two subjects on which and through which I desire to express myself: one is Christ as the precursor of the romantic movement in life: the other is The artistic life considered in its relation to conduct.' The first is, of course, intensely fascinating, for I see in Christ not merely the essentials of the supreme romantic type, but all the accidents, the wilfulnesses even, of the romantic temperament also. He was the first person who ever said to people that they should live flower-like lives.' He fixed the phrase. He took children as the type of what people should try to become. He held them up as examples to their elders, which I myself have always thought the chief use of children, if what is perfect should have a use. Dante describes the soul of a man as coming from the hand of God "weeping and laughing like a little child," and Christ also saw that the soul of each one should be *aguaisa di fanciulla the piangendo e ridendo pargoleggia*. He

această expresie pare prea dură, să zicem că toți sunt demni de dragoste, cu excepția celui care crede că el e demn. Iubirea e o taină sfântă, care ar trebui primită în genunchi și *Domine, non sum dignus* ar trebui să fie pe buzele și în inimile celor care o primesc.

Dacă voi mai scrie vreodată, vreau să spun, două vor fi subiectele prin care mă voi exprima; unul este „Christos ca precursor al mișcării romantice în viață,” iar cel de-al doilea, „Viața artistică privită în relație cu comportamentul moral”. Desigur, primul este extrem de fascinant, pentru că eu văd în Christos nu doar trăsăturile esențiale ale tipului romantic suprem, ci și toate trăsăturile accidentale, chiar și voluntarismul temperamentului romantic. El a fost prima persoană care le-a spus oamenilor că ar trebui să trăiască „precum florile”. El a consacrat această expresie. I-a luat pe copii ca model a ceea ce oamenii ar trebui să devină. I-a dat ca exemple celor vârsnici, ceea ce eu însumi am considerat a fi folosul principal al copiilor, dacă tot ce e perfect ar trebui să aibă vreun folos. Dante descrie sufletul omului ieșind din mâna lui Dumnezeu „plângând și râzând” ca un copilăș, iar Christos a mai văzut că sufletul oricărui om ar trebui să fie „*aguaisa di fanciulla, che piange e ridendo*

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

188

felt that life was changeful, fluid, active, and that to allow it to be stereotyped into any form was death. He saw that people should not be too serious over material, common interests: that to be unpractical was to be a great thing: that one should not bother too much over affairs. The “birds didn’t, why should man?” He is charming when he says, “Take no thought for the morrow; is not the soul more than meat? is not the body more than raiment?” A Greek might have used the latter phrase. It is full of Greek feeling. But only Christ could have said both, and so summed up life perfectly for us.

His morality is all sympathy, just what morality should be. If the only thing that he ever said had been, “Her sins are forgiven her because she loved much,” it would have been worthwhile dying to have said it. His justice is all poetical justice, exactly what justice should be. The beggar goes to heaven because he has been unhappy. I cannot conceive a better reason for his being sent there. The people who work for an hour in the vineyard in the cool of the evening receive just as

pargoleggia”³⁹. A simțit că viața e schimbătoare, fluidă, activă și că a face loc stereotipiei înseamnă s-o omori. El și-a dat seama că oamenii n-ar trebui să se preocupe prea mult de problemele materiale, banale, că a nu fi practic e un lucru important, că n-ar trebui să ne omorâm cu firea în privința afacerilor. „Păsările nu o fac, de ce ar face-o omul?” E încântător când spune: „Deci nu vă îngrijați pentru ziua de mâine. Au nu este mai însemnată viața decât hrana, și trupul decât haina?”⁴⁰ Un grec ar fi putut spune ce-a de-a doua propoziție. Are în ea sentimentul grecesc. Dar numai Christos le-ar fi putut spune pe amândouă și rezuma viața atât de bine.

Morala lui este plină de înțelegere, așa cum ar trebui să fie morala. Dacă ar fi spus numai „Păcatele ei sunt iertate pentru că a iubit mult,” și ar fi meritat să moară după ce ar fi spus asta. Justiția lui este o justiție poetică, așa cum ar trebui să fie justiția. Cerșetorul ajunge în rai pentru că a fost nefericit. Nu văd alt motiv mai bun pentru a fi trimis acolo. Cei care lucrează o oră în vie, la răcoarea serii, primesc aceeași răsplată ca aceia care au muncit acolo toată ziua în soare. Și de ce nu? Probabil că nici

³⁹ „precum pruncu-n joc/când înfrățește răs cu plâns fierbinte”, Dante, Purgatoriu, XVI, 86-87.

⁴⁰ Matei, 6: 34, 35.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

189

much reward as those who have toiled there all day long in the hot sun. Why shouldn't they? Probably no one deserved anything. Or perhaps they were a different kind of people. Christ had no patience with the dull lifeless mechanical systems that treat people as if they were things, and so treat everybody alike: for him there were no laws: there were exceptions merely, as if anybody, or anything, for that matter, was like aught else in the world!

That which is the very keynote of romantic art was to him the proper basis of natural life. He saw no other basis. And when they brought him one taken in the very act of sin and showed him her sentence written in the law, and asked him what was to be done, he wrote with his finger on the ground as though he did not hear them, and finally, when they pressed him again, looked up and said, "Let him of you who has never sinned be the first to throw the stone at her." It was worth while living to have said that.

Like all poetical natures he loved ignorant people. He knew that in the soul of one who is ignorant there is always room for a great idea. But he could not stand stupid people, especially those who are made stupid by education: people who are full of

unul nu merită nimic. Sau poate erau genuri diferite de oameni. Christos nu avea răbdare cu sistemele mecanice, inerte, care îi tratează pe oameni ca pe niște obiecte și, în consecință, fără diferențiere, de parcă oricine și orice ar fi la fel pe lume. Pentru el nu existau legi, ci numai excepții.

Însăși cheia artei romantice era pentru el fundamentul vieții naturale. Nu vedea altul. Iar atunci când i-au adus o femeie surprinsă păcătuind și i-au arătat pedeapsa înscrisă în lege, întrebându-l ce-i de făcut, el scria cu degetul pe pământ, de parcă nu-i auzea și, în cele din urmă, după ce l-au forțat să răspundă, el a ridicat ochii și a spus: „Acela dintre voi care n-a păcătuیت să arunce întâi piatra în ea”. Merită să trăiești după ce ai spus așa ceva.

Ca toate firile poetice, îi iubea pe neștiutori. Știa că în sufletul celui neștiutor e întotdeauna loc pentru o idee mare. Dar nu-i suporta pe proști, în special pe aceia prostiți prin educație — oamenii plini de opinii pe care nu le înțeleg, un tip modern cu

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

190

opinions not one of which they even understand, a peculiarly modern type, summed up by Christ when he describes it as the type of one who has the key of knowledge, cannot use it himself, and does not allow other people to use it, though it may be made to open the gate of God's Kingdom. His chief war was against the Philistines. That is the war every child of light has to wage. Philistinism was the note of the age and community in which he lived. In their heavy inaccessibility to ideas, their dull respectability, their tedious orthodoxy, their worship of vulgar success, their entire preoccupation with the gross materialistic side of life, and their ridiculous estimate of themselves and their importance, the Jews of Jerusalem in Christ's day were the exact counterpart of the British Philistine of our own. Christ mocked at the "whited sepulcher" of respectability, and fixed that phrase for ever. He treated worldly success as a thing absolutely to be despised. He saw nothing in it at all. He looked on wealth as an encumbrance to a man. He would not hear of life being sacrificed to any system of thought or morals. He pointed out that forms and ceremonies were made for man, not man for forms and ceremonies. He took sabbatarianism as a type of the things that should be set at nought. The cold philanthropies, the ostentatious

deosebire, unul schițat de Christos atunci când l-a descris pe cel care deține cheia cunoașterii: nu o poate folosi el însuși și nu dă voie altuia s-o folosească, deși ar putea deschide poarta Împărăției lui Dumnezeu. El a luptat împotriva Filistinilor. Acesta este războiul pe care orice copil al luminii trebuie să-l poarte. Filistinismul a marcat epoca și comunitatea în care a trăit. Prin lipsa de apetență și înțelegerea greoaie a lumii ideilor, prin respectabilitatea seacă, prin ortodoxia plicticoasă, exaltarea succesului vulgar, devotamentul profund față de latura materială a vieții, stima ridicolă de sine și aroganța; evreii din Ierusalim de pe vremea lui Christos sunt echivalentul filistinilor englezi din vremea noastră. Christos și-a bătut joc de „mormintele văruite” ale respectabilității și a consacrat această expresie. A tratat succesul lumesc ca pe ceva ce trebuie disprețuit total. Nu vedea nimic în el. Considera bogăția ca pe o povară în plus. Nu voia să audă de vieți sacrificate vreunui sistem de gândire sau unui moral. A spus că ritualurile și ceremoniile au fost făcute pentru om, nu omul pentru ele. A considerat sabbatarismul ca pe un lucru demn de dispreț. Actele filantropice reci, caritatea ostentativă, formalismele plicticoase, atât de dragi spiritului burghez, le-a expus batjocurii cu un

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

191

public charities, the tedious formalisms so dear to the middle-class mind, he exposed with utter and relentless scorn. To us, what is termed orthodoxy is merely a facile unintelligent acquiescence; but to them, and in their hands, it was a terrible and paralysing tyranny. Christ swept it aside. He showed that the spirit alone was of value. He took a keen pleasure in pointing out to them that though they were always reading the law and the prophets, they had not really the smallest idea of what either of them meant. In opposition to their tithing of each separate day into the fixed routine of prescribed duties, as they tithe mint and rue, he preached the enormous importance of living completely for the moment.

Those whom he saved from their sins are saved simply for beautiful moments in their lives. Mary Magdalene, when she sees Christ, breaks the rich vase of alabaster that one of her seven lovers had given her, and spills the odorous spices over his tired dusty feet, and for that one moment's sake sits for ever with Ruth and Beatrice in the tresses of the snow-white rose of Paradise. All that Christ says to us by the way of a little warning is that *every*

dispreț ascuțit, implacabil. Pentru noi, ceea ce numim Ortodoxie este un gen de supunere facilă, lipsită de inteligență, dar pentru ei și în mâinile lor, însemna o tiranie groaznică, paralizantă. Christos a dat-o la o parte. El a demonstrat că doar spiritul are valoare. Îi făcea enormă plăcere să demonstreze că, deși mereu citec legile și cărțile profeților, ei nu au nici cea mai vagă idee despre ce reprezintă ele. Prin opoziție cu modul în care împărțeau ziua conform îndatoririlor fixe prescrise, de parcă cântăreau menta și sunătoarea, el a predicat imensa importanță a trăirii doar de dragul clipei.

Cei pe care i-a spălat de păcate au fost spălați doar pentru clipele frumoase ale vieții lor. Maria Magdalena, atunci când îl vede pe Christos, sparge vasul de alabastru, pe care unul dintre cei șapte iubiți ai ei i-l dăruise, și revarsă mirodeniile mirositoare peste picioarele lui obosite, prăfuite, și de dragul acelei clipe, ea stă de-a pururi alături de Ruth și Beatrice, între petalele Rozei albe ca neaua a Paradisului⁴¹. Ceea ce Christos ne spune,

⁴¹ Dante, Paradisul, XXX-XXXII.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

192

moment should be beautiful, that the soul should *always* be ready for the coming of the bridegroom, always waiting for the voice of the lover, Philistinism being simply the side of man's nature that is not illumined by the imagination. He sees all the lovely influences of life as modes of light: the imagination itself is the world of light. The world is made by it, and yet the world cannot understand it: that is because the imagination is simply a manifestation of love, and it is love and the capacity for it that distinguishes one human being from another.

But it is when he deals with a sinner that Christ is most romantic, in the sense of most real. The world had always loved the Saint as being the nearest possible approach to the perfection of God. Christ, through some divine instinct in him, seems to have always loved the sinner as being the nearest possible approach to the perfection of man. His primary desire was not to reform people, any more than his primary desire was to relieve suffering. To turn an interesting thief into a tedious honest man was not his aim. He would have thought little of the Prisoners' Aid Society and other modern movements of the kind. The conversion of a publican into a Pharisee would not have seemed to him a great achievement. But in a manner not yet understood

avertizându-ne puțin, este că *fiecare* clipă trebuie să fie frumoasă, că sufletul trebuie să fie *întotdeauna* gata pentru venirea Mirelui, să aștepte *în permanență* vocea Iubitului. Dacă Filistinismul este pur și simplu acea latură a naturii umane care nu este iluminată de imaginație, el vede, în schimb, toate influențele vieții ca ipostaze ale luminii: imaginația însăși este lumea-lumină; lumea a fost făcută prin ea și, totuși, lumea nu o poate înțelege, asta pentru că imaginația este pur și simplu o manifestare a Iubirii, și doar iubirea și capacitatea de a iubi diferențiază o ființă de alta.

Extrem de romantic însă, în cel mai autentic sens cu putință, este atunci când discută despre păcătos. Lumea l-a iubit întotdeauna pe Sfânt, pentru că este calea cea mai la îndemână spre Dumnezeu. Christos, datorită instinctului său divin, pare că l-a iubit întotdeauna pe păcătos, pentru că acesta e calea cea mai la îndemână de a atinge perfecțiunea umană. Dorința lui profundă nu a fost de a-i reforma pe oameni, și nici de a le alina suferința. Scopul lui nu a fost să-l convertească pe hoț într-un om onest și plicicos. Nu ar fi dat prea mare importanță Societății de Ajutorare a Deținuților și altor mișcări de acest gen. Nu i s-ar fi părut cine știe ce izbândă să-l convertești în Fariseu pe unul care strânge dările la Roma. Într-un mod pe care lumea nu-l înțelege

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

193

of the world he regarded sin and suffering as being in themselves beautiful holy things and modes of perfection.

It seems a very dangerous idea. It is—all great ideas are dangerous. That it was Christ's creed admits of no doubt that it is the true creed I don't doubt myself.

Of course, the sinner must repent. But why? Simply because otherwise he would be unable to realise what he had done. The moment of repentance is the moment of initiation. More than that: it is the means by which one alters one's past. The Greeks thought that impossible. They often say in their Gnostic aphorisms, "Even the Gods cannot alter the past." Christ showed that the commonest sinner could do it, that it was the one thing he could do. Christ, had he been asked, would have said —I feel quite certain about it—that the moment the prodigal son fell on his knees and wept, he made his having wasted his substance with harlots, his swine-herding and hungering for the husks they ate, beautiful and holy moments in his life. It is difficult for most people to grasp the idea. I dare say

încă, el a considerat păcatul și suferința frumoase în sine, ipostaze sfinte ale perfecțiunii.

Pare o idee foarte periculoasă. Așa și este. Toate ideile mari *sunt* periculoase. Nu-i nici o îndoială că acesta este adevăratul crez al lui Christos. Eu nu mă îndoiesc că acesta este adevăratul crez.

Desigur, păcătosul trebuie să se căiască. Dar de ce? Pur și simplu pentru că altfel nu ar fi capabil să-și dea seama de ce a făcut. Momentul căinței e momentul inițierii. Mai mult. Este mijlocul prin care îți schimbi trecutul. Grecii considerau că acest lucru e imposibil. În aforismele gnomice spuneau deseori: „Nici măcar zeii nu pot schimba trecutul”⁴². Christos a arătat că păcătosul cel mai de rând o poate face. Îi stă în putere să o facă. Dacă Christos ar fi fost întrebat, ar fi spus —de asta sunt sigur— că în momentul în care fiul răătăcitor a căzut în genunchi și a plâns, el a transformat clipele în care și-a irosit energia cu desfrânatele, pe acelea când i-a invidiat pe porci și pe hămesiți pentru roșcovele pe care le mâncau, în momente sfinte și frumoase ale vieții lui. Majoritatea oamenilor înțeleg cu greu

⁴² Aristotel, *Etica Nicomahică*, Cartea a VI-a, cap. 2; Aristotel îl citează pe Agathon, poet tragic atenian, care ar fi spus: "Căci asta nici Zeul nu poate să facă,/Să dezlege lucrul odată făcut."

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

194

one has to go to prison to understand it. If so, it may be worthwhile going to prison.

There is something so unique about Christ. Of course just as there are false dawns before the dawn itself, and winter days so full of sudden sunlight that they will cheat the wise crocus into squandering its gold before its time, and make some foolish bird call to its mate to build on barren boughs, so there were Christians before Christ. For that we should be grateful. The unfortunate thing is that there have been none since. I make one exception, St. Francis of Assisi. But then God had given him at his birth the soul of a poet, as he himself when quite young had in mystical marriage taken poverty as his bride: and with the soul of a poet and the body of a beggar he found the way to perfection not difficult. He understood Christ, and so he became like him. We do not require the *Liber Conformitatum* to teach us that the life of St. Francis was the true *Imitatio Christi*, a poem compared to which the book of that name is merely prose.

Indeed, that is the charm about Christ, when all is said: he is

această idee. Aș zice că trebuie să ajungi la închisoare pentru a înțelege. Dacă-i așa, atunci poate că merită să ajungi.

Christos are ceva unic în el. Desigur, așa cum apar zori falși înaintea zorilor propriu-ziși și zile de iarnă înșorite, care îl înșeală pe șofranul înțelept să-și risipească aurul înainte de soroc, și pe vreo pasăre nesocotită să-și cheme perechea să-și construiască cuibul pe crengile goale, au existat și creștini înaintea lui Christos. Ar trebui să fim recunoscători pentru asta. Din păcate, de atunci încolo nu a mai existat vreunul. Accept o singură excepție: Sfântul Francisc din Assisi. Dar lui Dumnezeu i-a dat din naștere un suflet de poet și, tânăr fiind, a participat la o căsătorie mistică, luându-și sărăcia drept mireasă; cu sufletul de poet și trupul de cerșetor, drumul spre perfecțiune nu i s-a părut greu. Nu ne trebuie *Liber Conformitatum*⁴³ ca să ne învețe că viața Sfântului Francisc a fost autentică *Imitatio Christi*, poemul care nu suferă comparație cu cartea omonimă – o proză seacă.

Acesta este, într-adevăr, farmecul lui Christos, după ce s-a

⁴³ O compilație masivă care ilustrează asemănările dintre viața lui Christos și a Sfântului Francisc, scrisă de călugărul Bartholomeus de Pisa în secolul al XIV-lea și publicată în 1510.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

195

just *like* a work of art. He does not really teach one anything, but by being brought into his presence one becomes something. And everybody is predestined to his presence. Once at least in his life each man walks with Christ to Emmaus.

As regards the other subject, the Relation of the Artistic Life to Conduct, it will no doubt seem strange to you that I should select it. People point to Reading Gaol and say, "That is where the artistic life leads a man." Well, it might lead to worse places. The more mechanical people to whom life is a shrewd speculation depending on a careful calculation of ways and means, always know where they are going, and go there. They start with the ideal desire of being the parish beadle, and in whatever sphere they are placed they succeed in being the parish beadle and no more. A man whose desire is to be something separate from himself, to be a member of Parliament, or a successful grocer, or a prominent solicitor, or a judge, or something equally tedious, invariably succeeds in being what he wants to be. That is his punishment. Those who want a mask have to wear it.

But with the dynamic forces of life, and those in whom those dynamic forces become incarnate, it is different. People whose

spus tot ce era de spus. El însuși e asemeni unei opere de artă. Nu îți dă nici o lecție, dar adus în prezența lui, devii ceva. Cel puțin o dată în viață, fiecare dintre noi merge alături de Christos în drumul spre Emmaus.

Ți se va părea straniu ca tocmai eu să aleg celălalt subiect: Relația dintre Viața Artistică și Comportament. Oamenii arată cu degetul spre închisoarea Reading și spun: „Iată unde-l duce pe om viața artistică”. Ei bine, s-ar putea să-l ducă în locuri și mai rele. Oamenii, cu cât au o fire mai mecanică, mă refer la cei pentru care viața este o speculație iscusită, care depinde de calculul prudent al metodelor și mijloacelor, știu mereu încotro se îndreaptă, și acolo merg. Încep prin a-și dori să fie paracliseri și, oriunde sunt plasați, reușesc să fie paracliseri și nimic mai mult. Un om care-și dorește să fie altceva decât este, să fie membru al parlamentului, zarzavagiu de succes, avocat de vază, judecător sau ceva plicticos de genul ăsta, reușește invariabil să fie ce dorește. Asta e pedeapsa lui. Cei care-și doresc o mască, trebuie s-o poarte.

Dar altceva se întâmplă cu forțele dinamice ale vieții și indivizii în care acestea se întrupează. Oamenii a căror unică

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

196

desire is solely for self-realisation never know where they are going. They can't know. In one sense of the word it is of course necessary, as the Greek oracle said, to know oneself: that is the first achievement of knowledge. But to recognise that the soul of a man is unknowable, is the ultimate achievement of Wisdom. The final mystery is oneself. When one has weighed the sun in the balance, and measured the steps of the moon, and mapped out the seven heavens star by star, there still remains oneself. Who can calculate the orbit of his own soul? When the son went out to look for his father's asses, he did not know that a man of God was waiting for him with the very chrism of coronation, and that his own soul was already the Soul of a King.

I hope to live long enough and to produce work of such a character that I shall be able at the end of my days to say, "Yes! this is just where the artistic life leads a man!" Two of the most perfect lives I have come across my own experience are the lives of Verlaine and of Prince Kropotkin: both of them men who have passed years in prison: the first, the one Christian poet since Dante; the other, a man with a soul of that beautiful white Christ which seems coming out of Russia. And for the last seven

dorință este realizarea de sine, nu știu niciodată încotro se îndreaptă. Nu au cum să știe. Într-un anume sens, este necesar să te cunoști, cum spune oracolul. Aceasta este prima izbândă a cunoașterii. Dar să recunoști că sufletul omului este de necunoscut, este victoria finală a Înțelepciunii. Ultimul mister e propria persoană. După ce ai cântărit soarele, după ce ai măsurat treptele lumii și ai cartografiat cele șapte ceruri, stea cu stea, mai rămâne încă propria-ți persoană. Cine oare își poate calcula orbita propriului suflet? Atunci când fiul lui Kiș s-a dus să caute asinii tatălui său, nu știa că îl aștepta un om al lui Dumnezeu cu mirul încoronării, că propriul suflet era Sufletul unui Rege.

Sper să trăiesc suficient și să creez o astfel de operă, iar la capătul zilelor să spun: „Da, tocmai acolo duce viața artistică”. Două dintre viețile exemplare pe care le-am cunoscut sunt a lui Verlaine și a Prințului Kropotkin; amândoi au petrecut ceva ani în închisoare. Primul, unicul poet creștin de la Dante încoace, celălalt, un om cu sufletul alb și frumos ca al acelui Christos care

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

197

or eight months, in spite of a succession of great troubles reaching me from the outside world almost without intermission, I have been placed in direct contact with a new spirit working in this prison through man and things, that has helped me beyond any possibility of expression in words: so that while for the first year of my imprisonment I did nothing else, and can remember doing nothing else, but wring my hands in impotent despair, and say, "What an ending, what an appalling ending" I now I try to say to myself, and sometimes when I am not torturing myself do really and sincerely say, "What a beginning, what a wonderful beginning!" It may really be so. It may become so. If it does I shall owe much to this new personality that has altered every man's life in this place.

You may realise it when I say that had I been released last May, as I tried to be, I would have left this place loathing it and every official in it with a bitterness of hatred that would have poisoned my life. I have had a year longer of imprisonment, but Humanity has been in the prison along with us all, and now

pare a veni din Rusia⁴⁴. Și în ultimele șapte-opt luni, în ciuda șirului de nenorociri care îmi vin dinspre lumea de-afară, am intrat în contact direct cu noul spirit care animă această închisoare prin intermediul oamenilor și lucrurilor, unul care m-a ajutat dincolo de putința exprimării în cuvinte. Dacă în primul an de închisoare nu am făcut altceva decât să-mi frâng mâinile cu o disperare neputincioasă, spunându-mi: „Ce sfârșit! Ce sfârșit groaznic!” acum încerc să-mi spun: „Ce început! Ce început minunat!” Poate că așa și este. Poate să devină așa. Dacă așa va fi, voi datora mult acestei noi personalități care a schimbat viața fiecărui om din acest loc⁴⁵.

Îți poți da seama când îți voi spune că, dacă aș fi fost eliberat în mai anul trecut, aș fi plecat urând atât de amarnic acest loc și autoritățile care îl conduc, încât toată viața mi-ar fi fost otrăvită. Am mai stat un an în închisoare, dar Umanitatea a fost cu noi, și acum, când voi ieși, îmi voi aminti de afecțiunea tuturor, iar în

⁴⁴ Paul Marie Verlaine (1844-96) a fost închis pentru că l-a rănit cu un foc de revolver pe Rimbaud. Prințul Piotr Alexeevici Kropotkin, scriitor, geograf și anarhist rus (1842-1921) a fost închis pentru opiniile și acțiunile lui politice.

⁴⁵ Maiorul James Osmond Nelson, care a devenit guvernatorul închisorii Reading în iulie 1896.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

198

when I go out I shall always remember great kindnesses that I have received here from almost everybody, and on the day of my release I shall give many thanks to many people, and ask to be remembered by them in turn.

The prison style is absolutely and entirely wrong. I would give anything to be able to alter it when I go out. I intend to try. But there is nothing in the world so wrong but that the spirit of humanity, which is the spirit of love, the spirit of the Christ who is not in churches, may make it, if not right, at least possible to be borne without too much bitterness of heart.

I know also that much is waiting for me outside that is very delightful, from what St. Francis of Assisi calls "*my brother the wind, and my sister the rain,*" lovely things both of them, down to the shop-windows and sunsets of great cities. If I made a list of all that still remains to me, I don't know where I should stop: for, indeed, God made the world just as much for me as for anyone else. Perhaps I may go out with something that I had not got before. I need not tell you that to me Reformations in Morals are as meaningless and vulgar as Reformations in theology. But while to propose to be a better man is a piece of unscientific cant, to have become a deeper man is the privilege

ziua eliberării voi mulțumi multor oameni și-i voi ruga să-și amintească de mine la rândul lor.

Sistemul din închisori este absolut greșit. Aș da orice să-l pot schimba când voi ieși din închisoare. Intenționez s-o fac. Dar nimic nu este în lume atât de greșit încât spiritul Omeniei, care este spiritul Iubirii, spiritul lui Christos care nu este în Biserici, să nu-l poată face suportabil fără prea multă amărăciune în suflet, dacă nu reușește să-l îndrepte.

Mai știu că mă așteaptă multe lucruri plăcute afară, de la cele pe care Sfântul Francisc din Assisi le numește „*fratele meu vântul*” și „*sora mea ploaia*”, frumoase amândouă, până la vitrinele magazinelor și amurgurile marilor orașe. Dacă aș face o listă cu tot ce-mi mai rămâne, nu știu unde aș alege să mă opresc, căci, așa cum Dumnezeu a făcut lumea pentru mine, a făcut-o și pentru altul. Poate că voi ieși cu ceva pe care nu l-am avut înainte. Nu-i cazul să-ți spun că, în ce mă privește, Reformările și Morala sunt la fel de lipsite de sens și vulgare ca Reformele în teologie. Dar dacă propunerea de a fi un om mai bun este o mostră de jargon neștiințific, a deveni un om mai profund este

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

199

of those who have suffered. And such I think I have become.

If after I am free a friend of mine gave a feast, and did not invite me to it, I should not mind a bit. I can be perfectly happy by myself. With freedom, flowers, books, and the moon, who could not be perfectly happy? Besides, feasts are not for me anymore. I have given too many to care about them. That side of life is over for me, very fortunately, I dare say. But if after I am free a friend of mine had a sorrow and refused to allow me to share it, I should feel it most bitterly. If he shut the doors of the house of mourning against me, I would come back again and again and beg to be admitted, so that I might share in what I was entitled to share in. If he thought me unworthy, unfit to weep with him, I should feel it as the most poignant humiliation, as the most terrible mode in which disgrace could be inflicted on me. But that could not be. I have a right to share in Sorrow, and he who can look at the loveliness of the world and share its sorrow, and realise something of the wonder of both, is in immediate contact with divine things, and has got as near to God's secret as anyone can get.

Perhaps there may come into my art also, no less than into

un privilegiu pentru cei care au suferit. Și eu cred că așa am devenit.

Dacă, după ce voi ieși, un prieten ar da o petrecere și nu m-ar invita, nu mi-ar păsa nici un pic. Pot fi absolut fericit de unul singur. Cine n-ar fi fericit că e liber, că are parte de flori, de cărți și de lună? În afară de asta, petrecerile nu mai sunt de mine. Am dat prea multe, ca să-mi mai pese de ele. Acea parte a vieții mele s-a terminat, așa zice, din fericire. Dar dacă, după ce voi ieși, vreun prieten ar avea un necaz și ar refuza să mi-l împărtășească, m-aș simți extrem de amărât. Dacă va închide ușile casei de jale în fața mea, mă voi întoarce iar și iar, și-l voi implora să-mi dea voie să împart cu el ceea ce sunt îndreptățit să împart. Dacă m-ar socoti nedemn și incapabil să plâng cu el, aș resimți acest lucru ca pe o umilință profundă, ca pe un mod groaznic de a fi dezonorat. Dar acest lucru nu se poate întâmpla. Am dreptul să împărtășesc Durerea altuia; și acela care poate contempla frumusețea lumii, îi poate împărtăși durerea și-și poate da seama de minunăția amândurora, se află în contact nemijlocit cu divinul, apropiindu-se de secretul lui Dumnezeu mai mult ca oricine.

Poate că în arta, și nu mai puțin, în viața mea va apărea o

<http://editura.mttlc.ro>
The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

200

my life, a still deeper note, one of greater unity of passion, and directness of impulse. Not width but intensity is the true aim of modern Art. We are no longer in art concerned with the type. It is with the exception that we have to do. I cannot put my sufferings into any form they took, I need hardly say. Art only begins where Imitation ends, but something must come into my work, of fuller memory of words perhaps, of richer cadences, of more curious effects, of simpler architectural order, of some aesthetic quality at any rate.

When Marsyas was “torn from the scabbard of his limbs” – *della vagina della membre sue*, to use one of Dante’s most terrible Tacitean phrases – he had no more song, the Greek said. Apollo had been victor. The lyre had vanquished the reed. But perhaps the Greeks were mistaken. I hear in much modern Art the cry of Marsyas. It is bitter in Baudelaire, sweet and plaintive in Lamartine, mystic in Verlaine. It is in the deferred resolutions of Chopin’s music. It is in the discontent that haunts Burne-Jones’s women. Even Matthew Arnold, whose song of Callicles tells of “the triumph of the sweet persuasive lyre,” and the “famous final

notă mai profundă, o unitate mai intensă a pasiunii și un impuls spre deschidere. Adevăratul scop al Artei moderne nu este întinderea ci concentrarea. În Artă nu ne mai preocupă tipul ci excepția. Nu-i cazul să spun că nu mai pot turna suferințele în orice formă pe care ar lua-o. Artă începe acolo unde se sfârșește Imitația. Dar ceva trebuie să apară în opera mea, ceva care să conțină o mai mare armonie a cuvintelor, cadențe mai ample, efecte de culoare mai stranii, ordine arhitecturală mai simplă, ceva care să posede, oricum, calitate estetică.

Când Marsia a fost „jupuit de viu” – *dalla vagina delle membre sue*⁴⁶, pentru a folosi expresia cea mai teribilă și mai tacitană a lui Dante – el nu a mai cântat, au spus grecii. Apollo a învins. Lira a învins trestia. Probabil că grecii s-au înșelat. În majoritatea creațiilor artei moderne aud strigătul lui Marsia. Este amarnic la Baudelaire, dulce și tânguitor la Lamartine, mistic la Verlaine. Îl găsești în accentele amânate din muzica lui Chopin. Este în deznădejdea care bântuie figurile feminine ale lui Burne-Jones. Nu lipsește nici la Matthew Arnold, al cărui cânt al lui Callicles ne vorbește despre „triumful lirei dulci, persuasive” și despre

⁴⁶ Dante, Paradisul, I, 20. În traducerea românească a Etei Boeriu sună astfel: „jupuind de viu/Pe Marsia...”.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

201

victory," in such a clear note of lyrical beauty, has not a little of it; in the troubled undertone of doubt and distress that haunts his verses, neither Goethe nor Wordsworth could help him, though he followed each in turn, and when he seeks to mourn for *Thyrsis* or to sing of the *Scholar Gipsy*, it is the reed that he has to take for the rendering of his strain. But whether or not the Phrygian Faun was silent, I cannot be. Expression is as necessary to me as leaf and blossoms are to the black branches of the trees that show themselves above the prison walls and are so restless in the wind. Between my art and the world there is now a wide gulf, but between art and myself there is none. I hope at least that there is none.

To each of us different fates are meted out. My lot has been one of public infamy, of long imprisonment, of misery, of ruin, of disgrace, but I am not worthy of it – not yet, at any rate. I remember that I used to say that I thought I could bear a real tragedy if it came to me with purple pall and a mask of noble sorrow, but that the dreadful thing about modernity was

„faimoasa victorie finală” printr-o notă clară de frumusețe lirică, prin semitonul de îndoială și tristețe care îi bântuie versurile. Nici Goethe și nici Wordsworth nu l-au putut vindeca, deși el îi urmează pe fiecare, și atunci când încearcă să-l plângă pe *Thyrsis* sau să-l cânte pe *Cărturarul țigan* trebuie să-și ia fluierul pentru a-și exprima mâhnirea. Dar dacă faunul frigian⁴⁷ a tăcut sau nu, eu nu pot să tac. Expresivitatea mi-e tot atât de necesară cum sunt frunza și mugurul de floare pentru crengile golașe ale copacilor care răsar peste zidurile închisorii și se zbuciumă în vânt. Între mine și lume e o mare prăpastie, dar între mine și Artă nu-i niciuna. Sper, cel puțin.

Nouă ni s-au dat alte sorți. Tu ai primit libertatea, plăcerea, distracțiile, viața ușoară, și nu le meriți. Eu am primit rușinea, lunga detenție, nefericirea, ruina, dizgrația și nu le merit – nu încă, oricum. Cândva spuneam că aș putea suporta o tragedie autentică dacă mi s-ar înfățișa într-un vâl de purpură și cu masca nobilei suferințe⁴⁸, dar partea oribilă a modernității este că a

⁴⁷ „Marsia, acel faun nefericit”, în *Empedocles on Etna*, poem dramatic de Matthew Arnold.

⁴⁸ „O nobilă suferință și credeam că aceasta va lua de la tragedie demnitatea ei de purpură”, vezi „Criticul – artist”, Partea a II a, în vol. *Decăderea minciunii*, p. 125, trad. Magda Teodorescu, ed. Polirom, 2001.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

202

that it put tragedy into the raiment of comedy, so that the great realities seemed commonplace or grotesque of lacking in style. It is quite true about modernity. It has probably always been true about actual life. It is said that all martyrdoms seemed mean to the looker on. The nineteenth century is no exception to the rule.

Everything about my tragedy has been hideous, mean, repellent, lacking in style; our very dress makes us grotesque. We are the zanies of sorrow. We are clowns whose hearts are broken. We are specially designed to appeal to the sense of humour. On November 13th, 1895, I was brought down here from London. From two o'clock till half-past two on that day I had to stand on the centre platform of Clapham Junction in convict dress, and handcuffed, for the world to look at. I had been taken out of the hospital ward without a moment's notice being given to me. Of all possible objects I was the most grotesque. When people saw me they laughed. Each train as it came up swelled the audience. Nothing could exceed their amusement. That was, of course, before they knew who I was.

înveșmântat Tragedia în haina Comediei, așa că realitățile importante par banale, grotești sau lipsite de stil. Aceasta e perfect adevărat despre modernitate. Probabil că a fost întotdeauna valabil în ce privește viața ca atare. Se spune că toate martiriurile au părut meschine privitorului⁴⁹. Secolul al nouăsprezecelea nu-i o excepție de la regulă.

Tot ce se leagă de tragedia mea a fost dezgustător, meschin, respingător, lipsit de stil. Chiar hainele ne fac să arătăm grotești. Suntem bufonii durerii. Suntem clovni cu inimi sfărâmate. Suntem în așa fel făcuți, încât apelăm la simțul umorului. La 13 noiembrie 1895 am fost adus aici de la Londra. De la ora două până la două și jumătate a trebuit să stau în mijlocul peronului, la nodul de cale ferată din Clapham, în haine de pușcăriaș, cu cătușe, ca lumea să se uite la mine. Am fost luat din salonul de spital fără să fiu avertizat. Eu eram cel mai grotesc obiect dintre toate. Când oamenii m-au văzut, au râs. Cu fiecare tren care sosea, creștea numărul spectatorilor. Nimic altceva nu-i distra mai tare. Asta, desigur, s-a întâmplat înainte de a ști cine sunt. După ce li s-a spus, au râs și mai tare. O jumătate de oră am stat

⁴⁹ Emerson, „Essay on Experience”. Citat exact: “It is said, all martyrdoms looked mean when they were suffered” (Se spune că toate martiriurile erau resimțite ca fiind deplorabile în momentul în care erau trăite).

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

203

As soon as they had been informed they laughed still more. For half an hour I stood there in the grey November rain surrounded by a jeering mob.

For a year after that was done to me I wept every day at the same hour and for the same space of time. That is not such a tragic thing as possibly it sounds to you. To those who are in prison tears are a part of every day's experience. A day in prison on which one does not weep is a day on which one's heart is hard, not a day on which one's heart is happy.

Well, now I am really beginning to feel more regret for the people who laughed than for myself. Of course when they saw me I was not on my pedestal, I was in the pillory. But it is a very unimaginative nature that only cares for people on their pedestals. A pedestal may be a very unreal thing. A pillory is a terrific reality. They should have known also how to interpret sorrow better. I have said that behind sorrow there is always sorrow. It were wiser still to say that behind sorrow there is always a soul. And to mock at a soul in pain is a dreadful thing. In the strangely simple economy of the world people only get what they give, and to those who have not enough imagination to penetrate the mere outward of

acolo, în ploaia cenușie de noiembrie, înconjurat de mulțimea batjocoritoare.

Am plâns un an de zile, în fiecare zi, la aceeași oră și tot atâta timp. Nu este atât de tragic pe cât ți se pare. Pentru cei care sunt în închisoare, lacrimile sunt o parte a experienței zilnice. În închisoare plângi pentru că ai inima împietrită, nu pentru că ești fericit.

Ei bine, acum chiar încep să-i deplâng pe oamenii care râdeau decât pe mine însumi. Desigur, atunci când m-au văzut, nu mă aflam pe pedestal. Eram la stâlpul infamiei. Dar cei cărora le pasă doar de oamenii aflați pe pedestal sunt lipsiți de imaginație. Pedestalul poate fi ceva ireal. Stâlpul infamiei este o realitate terifiantă. Am spus că în spatele Durerii se află întotdeauna Durerea. Ar fi mai înțelept să spun că în spatele durerii se află în permanență un suflet. Și e oribil să-ți bați joc de un suflet în suferință. Sunt atât de nefrumoase viețile celor care fac așa ceva. În economia ciudat de simplă a lumii, oamenii primesc ceea ce dăruie, și ce vor primi, în afară de batjocură, cei care nu au suficientă imaginație să pătrundă simplul înveliș al

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

204

things, and feel pity, what pity can be given save that of scorn?

I write this account of the mode of my being transferred here simply that it should be realised how hard it has been for me to get anything out of my punishment but bitterness and despair. I have, however, to do it, and now and then I have moments of submission and acceptance. All the spring may be hidden in the single bud, and the low ground nest of the lark may hold the joy that is to herald the feet of many rose-red dawns. So perhaps whatever beauty of life still remains to me is contained in some moment of surrender, abasement, and humiliation. I can, at any rate, merely proceed on the lines of my own development, and, accepting all that has happened to me, make myself worthy of it.

People used to say of me that I was too individualistic. I must be far more of an individualist than ever I was. I must get far more out of myself than ever I got, and ask far less of the world than ever I asked. Indeed, my ruin came not from too great individualism of life, but from too little. The one disgraceful, unpardonable, and to all time contemptible action of my life was to allow myself to appeal to Society for help and protection. To have made such an appeal would have been from

lucrurilor și să li se facă milă?

Ți-am povestit despre felul în care am fost trimis aici, pentru ca tu să-ți dai seama, pur și simplu, cât de greu mi-a fost să nu aleg din pedeapsa mea doar amărăciunea și disperarea. Trebuie, totuși, să o fac, și din când în când am momente de supunere și acceptare. Primăvara toată se poate ascunde într-un singur mugur, iar în cuibul de pe pământ al ciocârliei se poate găsi bucuria menită să vestească zorii cu picioare rozalii, și poate că urma de bucurie care-mi mai rămâne stă în vreun moment de abandon, înjosire și umilire. Oricum, îmi urmez calea propriei evoluții și, acceptând tot ce mi s-a întâmplat, mă voi face vrednic de ea.

Oamenii spuneau despre mine că sunt individualist. Acum probabil că sunt mai individualist ca oricând. Acum trebuie să dau mai mult decât am dat vreodată și să cer mai puțin de la lume. Ruina mea nu s-a produs din cauza unui individualism prea puternic ci, dimpotrivă, dintr-unul prea firav. Căci gestul meu rușinos, de neiertat și demn de dispreț a fost că m-am lăsat forțat de Societate să cer protecție și ajutor împotriva tatălui tău. Din punct de vedere individualist, faptul că am procedat așa

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

205

the individualist point of view bad enough, but what excuse can there ever be put forward for having made it? Of course once I had put into motion the forces of Society, Society turned on me and said, ' "Have you been living all this time in defiance of my laws, and do you now appeal to those laws for protection? You shall have those laws exercised to the full. You shall abide by what you have appealed to." The result is I am in gaol. Certainly no man ever fell so ignobly, and by such ignoble instruments, as I did.

The Philistine element in life is not the failure to understand art. Charming people, such as fishermen, shepherds, ploughboys, peasants and the like, know nothing about art, and are the very salt of the earth. He is the Philistine who upholds and aids the heavy, cumbrous, blind, mechanical forces of society, and who does not recognise dynamic force when he meets it either in a man or a movement. People thought it dreadful of me to have entertained at dinner the evil things of life, and to have found pleasure in their company. But then, from the point of view through which I, as an artist in life, approach them they

împotriva cuiva, ar fi fost o notă suficient de proastă, dar cu ce scuză să ies în față pentru că am acționat astfel împotriva unui om de o asemenea calitate și ținută? Desigur, în momentul în care am pus în mișcare aceste forțe ale Societății, Societatea s-a întors spre mine și mi-a spus: „Ai trăit tot timpul în disprețul legilor mele, și acum soliciți protecția acestor legi? Legea ți se va aplica din plin. Te vei conforma spiritului celei la care ai apelat”. Rezultatul este că sunt în închisoare. Desigur, nici un om n-a ajuns mai jos ca mine și prin intermediul unor instrumente atât de ignobile.

Elementul Filistin nu înseamnă incapacitatea de a înțelege Arta. Oameni agreabili, cum sunt pescarii, păstorii, plugarii, țărani și alții ca ei, nu știu nimic despre Artă și, totuși, ei sunt sarea pământului. Filistin este acela care susține, ajută forțele mecanice, oarbe, împovărătoare ale Societății și cel care nu recunoaște forța dinamică atunci când o întâlnește într-un om sau într-un curent. S-a crezut că am făcut ceva groaznic, că am cultivat la mesele mele persoane reprobabile și că mi-a mai și plăcut să fiu în compania lor. Dar acești oameni, din punctul meu de vedere ca artist, au fost minunat de sugestivi și stimulativi. Pericolul făcea parte din amuzament... Eu, ca artist,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

206

were delightfully suggestive and stimulating. The danger was half the excitement... My business as an artist was with Ariel. I set myself to wrestle with Caliban...

A great friend of mine – a friend of ten years' standing – came to see me some time ago, and told me that he did not believe a single word of what was said against me, and wished me to know that he considered me quite innocent, and the victim of a hideous plot. I burst into tears at what he said, and told him that while there was much amongst the definite charges that was quite untrue and transferred to me by revolting malice, still that my life had been full of perverse pleasures, and that unless he accepted that as a fact about me and realised it to the full I could not possibly be friends with him anymore, or ever be in his company. It was a terrible shock to him, but we are friends, and I have not got his friendship on false pretences.

Emotional forces, as I say somewhere in *Intentions*, are as limited in extent and duration as the forces of physical energy. The little cup that is made to hold so much can hold

sunt alături de Ariel. M-am hotărât să mă lupt cu Caliban ...

Un mare prieten de-al meu – un prieten pe care-l am de zece ani – a venit să mă vadă acum câțva timp și mi-a spus că nu crede o iotă din ce s-a spus împotriva mea, și a dorit să știu că el mă crede nevinovat și victima unei intrigi puse la cale de tatăl tău. Am izbucnit în plâns când am auzit asta și i-am spus că, dacă multe din acuzațiile tatălui tău au fost neadevărate și puse pe seama mea cu o răutate revoltătoare, totuși, am cunoscut în viață plăceri perverse, pasiuni ciudate și, dacă nu acceptă acest lucru ca atare și nu-l înțelege pe deplin, nu mai pot să fiu prieten cu el, nici să-mi mai petrec timpul în compania lui. L-a șocat teribil, dar suntem prieteni și nu i-am dobândit prietenia prefăcându-mă.

Forțele emoționale, cum spuneam eu undeva în *Intenții*⁵⁰ sunt tot atât de limitate ca durată și întindere ca forțele energiei fizice. Ceașca făcută să țină o anume cantitate, ține doar acea

⁵⁰ În „Criticul artist”, Partea a II-a (vezi ed. românească, *Decăderea minciunii*).

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

207

so much and no more, though all the purple vats of Burgundy be filled with wine to the brim, and the treaders stand knee-deep in the gathered grapes of the stony vineyards of Spain. There is no error more common than that of thinking that those who are the causes or occasions of great tragedies share in the feelings suitable to the tragic mood: no error more fatal than expecting it of them. The martyr in his 'shirt of flame' may be looking on the face of God, but to him who is piling the faggots or loosening the logs for the blast the whole scene is no more than the slaying of an ox is to the butcher, or the felling of a tree to the charcoal burner in the forest, or the fall of a flower to one who is mowing down the grass with a scythe. Great passions are for the great of soul, and great events can be seen only by those who are on a level with them.

...

I know of nothing in all drama more incomparable from the point of view of art, nothing more suggestive in its subtlety of observation, than Shakespeare's drawing of Rosencrantz and Guildenstern. They are Hamlet's college friends. They have been his companions. They bring with them memories of pleasant days together. At the moment

cantitate, nimic în plus, deși toate ciuberele purpurii de Burgundia sunt pline ochi cu vin, iar cei care fac vinul stau până la genunchi în strugurii adunați din viile pietroase ale Spaniei. Nu există vreo greșală mai banală decât aceea de a crede că aceia care produc marile tragedii împărtășesc sentimentele adecvate stării tragice—nu-i eroare mai mare decât să aștepti asta de la ei. Martirul, în „cămașa lui de flăcări”, poate privi la Dumnezeu, dar pentru cel care stivuiește lemnele sau rărește buștenii pentru a mări flacăra, întreaga scenă nu reprezintă mai mult decât reprezintă pentru un măcelar sacrificarea unui bou, sau pentru un cărbunar tăierea unui copac din pădure, sau pentru cel care taie iarba cu coasa, căderea unei flori. Marile pasiuni sunt pentru cei care au suflet mare, iar marile evenimente pot fi înțelese doar de cei care le sunt pe măsură.

...

În tot teatrul din lume nu cunosc ceva care, din punctul de vedere al Artei, să se compare prin sugestie și subtilitatea observației cu modul în care Shakespeare i-a creat pe Rosencrantz și Guildenstern. Ei sunt colegii și prietenii lui Hamlet. Au fost tovarășii lui. Aduc cu ei amintirile unor zile plăcute petrecute împreună. În momentul în care se întâlnesc cu

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

208

when they come across him in the play he is staggering under the weight of a burden intolerable to one of his temperament. The dead have come armed out of the grave to impose on him a mission at once too great and too mean for him. He is a dreamer, and he is called upon to act. He has the nature of the poet, and he is asked to grapple with the common complexity of cause and effect, with life in its practical realisation, of which he knows nothing, not with life in its ideal essence, of which he knows so much. He has no conception of what to do, and his folly is to feign folly. Brutus used madness as a cloak to conceal the sword of his purpose, the dagger of his will, but the Hamlet madness is a mere mask for the hiding of weakness. In the making of fancies and jests he sees a chance of delay. He keeps playing with action as an artist plays with a theory. He makes himself the spy of his proper actions, and listening to his own words knows them to be but "words, words, words." Instead of trying to be the hero of his own history, he seeks to be the spectator of his own tragedy. He disbelieves in everything, including

el în piesă, el tremură sub greutatea unei poveri intolerabile pentru cineva cu temperamentul lui. Morții au ieșit înarmați din mormânt să-i impună o misiune mult prea mare și, în același timp, extrem de dezgustătoare pentru el. El este un visător, și este chemat să acționeze. Are fire de poet, și i se cere să lupte cu complexitatea inerentă a cauzei efectului, cu viața în ipostaza ei practică, despre care nu știe nimic, nu cu viața în esența ei ideală, despre care știe multe. Nu știe ce să facă, iar nebunia lui este de a simula nebunia. Brutus și-a folosit nebunia ca pe un veșmânt care ascunde unealta scopului său, pumnalul voinței⁵¹, dar pentru Hamlet, nebunia este doar o mască pentru a-și ascunde slăbiciunea. Când face schime și glume, vede în asta o șansă de amânare. Continuă să se joace cu acțiunea, așa cum artistul se joacă cu o teorie. Devine spionul propriilor acțiuni și, ascultându-și propriile cuvinte, știe că nu sunt decât: „vorbe, vorbe, vorbe”. În loc să încerce să fie eroul propriei istorii, caută să fie spectatorul propriei tragedii. Nu are încredere în nimic, nici în el, și, totuși, îndoiala nu-l ajută, pentru că nu provine din scepticism, ci dintr-o voință scindată.

⁵¹Nu Brutus din piesa lui Shakespeare, *Iuliu Cezar*, ci Junius Brutus, cel care l-a alungat pe Tarquinius, ultimul rege al Romei.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

209

himself, and yet his doubt helps him not, as it comes not from scepticism but from a divided will.

Of all this Guildenstern and Rosencrantz realise nothing. They bow and smirk and smile, and what the one says the other echoes with sickliest intonation. When, at last, by means of the play within the play, and the puppets in their dalliance, Hamlet “catches the conscience” of the King, and drives the wretched man in terror from his throne, Guildenstern and Rosencrantz see no more in his conduct than a rather painful breach of Court etiquette. That is as far as they can attain to in “the contemplation of the spectacle of life with appropriate emotions.” They are close to his very secret and know nothing of it. Nor would there be any use in telling them. They are the little cups that can hold so much and no more. Towards the close it is suggested that, caught in a cunning spring set for another, they have met, or may meet, with a violent and sudden death. But a tragic ending of this kind, though touched by Hamlet’s humour with something of the surprise and justice of comedy, is really not for such as they. They never die. Horatio, who in order to “report Hamlet and his cause aright to the unsatisfied,

Guildenstern și Rosencrantz nu înțeleg nimic din toate astea. Ei fac reverențe, surâd afectat și zâmbesc, și tot ce spune unul, celălalt repetă și mai dezgustător. Când, în cele din urmă, folosindu-se de piesa în piesă și de glumele păpușilor, Hamlet „surprinde conștiința” Regelui și îl terorizează pe nefericit, alungându-l de pe tron, Guildenstern și Rosencrantz nu văd în comportamentul lui decât un caz de nefericită încălcare a etichetei de curte. Asta e tot ce înțeleg din „contemplarea spectacolului vieții cu emoții pe măsură”. Sunt în proximitatea secretului lui și nu au idee de ce se întâmplă. N-ar avea sens să le spui. Ei sunt ceștile făcute să țină o anumită cantitate, nimic mai mult. Spre final se sugerează că, prinși într-o cursă pusă pentru alții, au avut parte, sau s-ar putea să aibă parte de o moarte violentă și fulgerătoare. Dar un asemenea sfârșit, deși condimentat de umorul lui Hamlet cu elementul de surpriză și justiție al comediei, nu este pentru cei de seama lor. Ei nu mor niciodată. Horațiu care, pentru a fi martor „vieții mele, spre a mă-ndreptăți,

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

210

Absents him from felicity a while,
And in this harsh world draws his breath in pain,"

dies, but Guildenstern and Rosencrantz are as immortal as Angelo and Tartuffe, and should rank with them. They are what modern life has contributed to the antique ideal of friendship. He who writes a new *De Amicitia* must find a niche for them, and praise them in Tusculan prose. They are types fixed for all time. To censure them would show "a lack of appreciation." They are merely out of their sphere: that is all. In sublimity of soul there is no contagion. High thoughts and high emotions are by their very existence isolated.

I am to be released, if all goes well with me, towards the end of May, and hope to go at once to some little seaside village abroad with R – and AI –.

The sea, as Euripides says in one of his plays about Iphigeneia, washes away the stains and wounds of the world.

I hope to be at least a month with my friends, and to gain peace and balance, and a less troubled heart, and a sweeter mood. I have a strange longing for the great simple primeval

Și-n lumea asta hâdă tu mai poartă-ți
Durerea, ca să-i spui povestea mea".

moare, dar nu în fața publicului, și nu lasă în urmă nici un frate. Dar Guildenstern și Rosencrantz sunt nemuritori ca Angelo și Tartuffe, și trebuie să le stea alături. Ei sunt contribuția modernă la idealul antic de prietenie. Cel care scrie noua versiune a *De Amicitia* trebuie să le găsească un loc și să-i laude în stilul prozei latine. Sunt tipuri consacrate. A le censura, ar demonstra lipsă de considerație. Ei nu au făcut decât să iasă din sfera lor, atât. Sublimul din suflet nu e contagios. Gândurile și emoțiile înalte sunt singulare prin însăși esența lor.

Voi fi eliberat, dacă totul merge bine, spre sfârșitul lunii mai, și sper să mă reped într-un sat la țărmul mării, undeva în străinătate, cu R... și M...

Marea, cum spunea Euripide în una din piesele lui despre Ifigenia, spală petele și rănilor lumii⁵².

Sper să petrec cel puțin o lună cu prietenii mei și să-mi recapăt în compania lor sănătoasă și afectuoasă, pacea, echilibrul, o inimă mai puțin zbuciumată și o dispoziție mai

⁵²Ifigenia în Taurida.

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

211

things, such as the sea, to me no less of a mother than the Earth. It seems to me that we all look at Nature too much, and live with her too little. I discern great sanity in the Greek attitude. They never chattered about sunsets, or discussed whether the shadows on the grass were really mauve or not. But they saw that the sea was for the swimmer, and the sand for the feet of the runner. They loved the trees for the shadow that they cast and the forest for its silence at noon. The vineyard – dresser wreathed his hair with ivy that he might keep off the rays of the sun as he stooped over the young shoots, and for the artist and the athlete, the two types that Greece gave us, they plaited with garlands the leaves of the bitter laurel and of the wild parsley, which else had been of no service to men.

We call ours a utilitarian age, and we do not know the uses of any single thing. We have forgotten that water can cleanse, and fire purify, and that the Earth is mother to us all. As a consequence our art is of the moon and plays with shadows, while Greek Art is of the sun and deals directly with things. I feel sure that in elemental forces there is purification, and I want to go back to them and live in their presence.

agreabilă. Simt o nevoie ciudată de lucruri simple, de când lumea, ca marea, o mamă pentru mine, nu mai puțin decât pământul. Mi se pare că noi contemplăm prea mult natura dar trăim mai puțin alături de ea. În atitudinea grecilor sesizez un lucru foarte sănătos. Ei nu au pălăvrăgit niciodată despre amurguri și nici nu au discutat dacă umbrele din iarbă sunt sau nu mov. Dar au observat că marea este bună pentru înotător și nisipul pentru tălpile alergătorului. Ei iubeau copacii pentru umbra pe care o aruncau și pădurea pentru tăcerea din miezul zilei. Vierul își încununa părul cu iederă pentru a se proteja de soare când se apleca peste lăstari, iar pentru artist și atlet, cele două tipuri pe care ni le-a dat Grecia, ei împleteau cunune din frunzele laurului amar și din pătrunjelul sălbatic care, altminteri, nu folosea omului.

Ne auto-intitulăm epocă a utilitarismului și nu cunoaștem utilitatea nici unui lucru. Am uitat că Apa curăță, Focul purifică și Pământul ne e mamă tuturor. În consecință, Arta noastră e lunară și se joacă numai cu umbrele, în vreme ce Arta grecilor este solară, și tratează lucrurile direct. Simt că forțele elementare te pot purifica și eu doresc să mă întorc la ele și să trăiesc în prezența lor.

<http://editura.mttlc.ro>
The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

212

Of course to one so modern as I am, "Enfant de mon siècle," merely to look at the world will be always lovely. I tremble with pleasure when I think that on the very day of my leaving prison both the laburnum and the lilac will be blooming in the gardens, and that I shall see the wind stir into restless beauty the swaying gold of the one, and make the other toss the pale purple of its plumes so that all the air shall be Arabia for me. Linnaeus fell on his knees and wept for joy when he saw for the first time the long heath of some English upland made yellow with the tawny aromatic blossoms of the common furze; and I know that for me, to whom flowers are part of desire, there are tears waiting in the petals of some rose. It has always been so with me from my boyhood. There is not a single colour hidden away in the chalice of a flower, or the curve of a shell, to which, by some subtle sympathy with the very soul of things, my nature does not answer. Like Gautier, I have always been one of those pour qui le monde visible existe.

Still, I am conscious now that behind all this beauty, satisfying though it may be, there is some spirit hidden of which the painted forms and shapes are but modes of manifestation, and it is with this spirit that I desire to become

Desigur, pentru o ființă modernă ca mine, „enfant de mon siècle,” simplul fapt de a mă uita la lume va fi o încântare permanentă. Tremur de plăcere când mă gândesc că în ziua în care voi pleca din închisoare, liliacul și salcia vor fi în floare în grădini și voi vedea cum vântul leagănă cu o bucurie înfiorată aurul subțiratic al unuia și joacă purpura pală din penajul celuilalt, iar pentru mine aerul va avea o mireasmă de Arabia. Linnaeus a căzut în genunchi și a plâns de fericire când a văzut pentru prima oară dealurile Angliei acoperite de buruieni îngălbenite de florile roșiatice, aromate, ale banalei răchite, și eu știu că pe mine, pentru care florile fac parte din esența dorinței, mă așteaptă lacrimi pe petalele unui trandafir. Așa am fost încă din copilărie. Nu există o singură culoare ascunsă în caliciul unei flori sau în striatiile unduitoare ale unei scoici care, printr-o subtilă atracție față de însuși sufletul lucrurilor, să nu mă facă să reacționez. La fel ca Gautier, aparțin acelora pour qui le monde visible existe¹⁶.

Acum sunt conștient, totuși, că în spatele acestei Frumuseți, oricâte satisfacții ar crea, trebuie să existe un Spirit ascuns, iar formele și contururile pictate nu sunt decât manifestările lui; cu acest Spirit doresc eu să intru în armonie. Au început să mă

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

213

in harmony. I have grown tired of the articulate utterances of men and things. The Mystical in Art, the Mystical in Life, the Mystical in Nature—this is what I am looking for. It is absolutely necessary for me to find it somewhere.

All trials are trials for one's life, just as all sentences are sentences of death; and three times have I been tried. The first time I left the box to be arrested, the second time to be led back to the house of detention, the third time to pass into a prison for two years. Society, as we have constituted it, will have no place for me, has none to offer; but Nature, whose sweet rains fall on unjust and just alike, will have clefts in the rocks where I may hide, and secret valleys in whose silence I may weep undisturbed. She will hang the night with stars so that I may walk abroad in the darkness without stumbling, and send the wind over my footprints so that none may track me to my hurt: she will cleanse me in great waters, and with bitter herbs make me whole.

obosească toate expresiile articulate ale oamenilor și lucrurilor. Elementul Mistic din Artă, cel Mistic din Viață, elementul Mistic din Natură, iată ce caut eu. E absolut necesar să aflu acest lucru undeva.

Toate procesele sunt procese ale propriei vieți și toate condamnările sunt condamnări ale morții, iar eu am fost judecat de trei ori. Prima oară am părăsit banca acuzării și am fost arestat, a doua oară am fost condus înapoi la Casa Detenției, iar a treia oară am fost dus să stau doi ani la închisoare. Societatea, așa cum am constituit-o noi, nu va avea un loc pentru mine, nu are nimic să-mi ofere, dar Natura, ale cărei ploi îi udă pe vinovați și nevinovați deopotrivă, va avea stânci și grote mici în care să mă ascund, și văi neștiute în tăcerea cărora să plâng nestingherit. Va umple cerul nopții cu stele ca să pot merge în străinătate prin întuneric, fără să mă împiedic, și va trimite vântul pe urmele mele, ca nimeni să nu dea de mine și să mă rănească; mă va spăla în apele limpezi și mă va însănătoși cu ierburile amare.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

214

¹ „We live by admiration, hope and love”, Wordsworth, *The Excursion*, IV, 763.

² „precum pruncu-n joc/când înfrățește răs cu plâns fierbinte”, Dante, *Purgatoriu*, XVI, 86-87.

³ Matei, 6: 34, 35.

⁴ Dante, *Paradisul*, XXX-XXXII.

⁵ Aristotel, *Etica Nicomahică*, Cartea a VI-a, cap. 2; Aristotel îl citează pe Agathon, poet tragic atenian, care ar fi spus: “Căci asta nici Zeul nu poate să facă,/Să dezlege lucrul odată făcut.”

⁶ O compilație masivă care ilustrează asemănările dintre viața lui Christos și a Sfântului Francisc, scrisă de călugărul Bartholomeus de Pisa în secolul al XIV-lea și publicată în 1510.

⁷ Paul Marie Verlaine (1844-96) a fost închis pentru că l-a rănit cu un foc de revolver pe Rimbaud. Prințul Piotr Alexeevici Kropotkin, scriitor, geograf și anarhist rus (1842-1921) a fost închis pentru opiniile și acțiunile lui politice.

⁸ Maiorul James Osmond Nelson, care a devenit guvernatorul închisorii Reading în iulie 1896.

⁹ Dante, *Paradisul*, I, 20. În traducerea românească a Etei Boeriu sună astfel: „jupuind de viu/Pe Marsia...”.

¹⁰ „Marsia, acel faun nefericit”, în *Empedocles on Etna*, poem dramatic de Matthew Arnold.

¹¹ „o nobilă suferință și credeam că aceasta va lua de la tragedie demnitatea ei de purpură”, vezi „Criticul-artist”, Partea a II a, în vol. *Decăderea minciunii*, p. 125, trad. Magda Teodorescu, ed. Polirom, 2001.

¹² Emerson, „Essay on Experience”. Citat exact: “It is said, all martyrdoms looked mean when they were suffered” (Se spune că toate martiriurile erau resimțite ca fiind deplorabile în momentul în care erau trăite).

¹³ În „Criticul artist”, Partea a II-a (vezi ed. românească, *Decăderea minciunii*).

¹⁴ Nu Brutus din piesa lui Shakespeare, *Iuliu Cezar*, ci Junius Brutus, cel care l-a alungat pe Tarquinius, ultimul rege al Romei.

¹⁵ *Ifigenia în Taurida*.

¹⁶ „Mi se aduc critici și elogii, mă proslăvesc fără să înțeleagă cine sunt eu, de fapt. Nu au vorbit niciodată de valoarea mea, de cine sunt eu, adică, un om pentru care lumea vizibilă există.” (Gautier, notă în *Jurnalul Goncourt* la data de 1 mai 1857). Wilde a folosit această frază în cap. IX din *Dorian Gray* pentru a-l descrie pe Dorian.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

215

Other books translated into Romanian by Magda Teodorescu

Vladimir Tismăneanu, *Fantasmele Salvării*, Polirom, 1999.

William M. Johnston, *Spiritul Vienei. O istorie intelectuală și socială 1848-1938*, Polirom, 2000.

Oscar Wilde, *Decăderea minciunii* (eseuri; traducere și note), Polirom, 2001.

Leon Wieseltier: *Kaddish*, (traducere și note) Polirom, 2001

Oscar Wilde, *De Profundis*, (traducere și note) Polirom, 2003

Colm Toibin, *The Story of the Night* (translated as *Povestea Noptii*), Polirom, 2002

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

216

Michael Cunningham, *Orele*, Polirom, 2003

Kazuo Ishiguro, *Pe cînd eram orfani*, Polirom, 2003.

Ha, Jin, *In asteptare*, Polirom, 2004

Encyclopedia of Worship Places of Bucharest, (English Version), Universalia, 2005

Colm Toibin, *Maestrul*, Polirom, 2007

Sarah Waters, *Veghea*, Polirom, 2007

Anne Enright, *Reuniunea*, Polirom, 2010

Alasdair Gray, *Lanark*, Polirom, 2010

Alasdair Gray, *Bătrâni îndrăgostiți*, Polirom, 2011

Alasdair Gray, *Sărmane creature*, Polirom, 2013

Oscar Wilde, *Portretul lui Dorian Gray* (roman; traducere și note), Polirom, 2001

Leon Wieseltier: *Kaddish*, (traducere și note) Polirom, 2001

Colm Tóibín: *Povestea nopții*, (traducere și Postfață) Polirom, 2002

Michael Cunningham, *Orele*, Polirom, 2003

Kazuo Ishiguro, *Pe cînd eram orfani*, Polirom, 2003

Ha Jin: *În așteptare*, Polirom, 2004.

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

217

Colm Tóibín: *Maestrul*, Polirom, 2007

Sarah Waters: *Veghea*, Polirom, 2007

Alasdair Gray, *Lanark, o viață în patru cărți*, Polirom, 2008

Oscar Wilde, *Prințul Fericit și alte povești* (traducere și ediție critică), Cartex, 2008

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017

Oscar Wilde
The Critic as Artist. Criticul-Artist. De Profundis.
Parallel Texts.

218

Contemporary Literature Press

Bucharest University

The Online Literature Publishing House
of the University of Bucharest

A Manual for the Advanced Study of *Finnegans Wake* in One Hundred and Thirty Volumes

Totalling 31,802 pages

by C. George Sandulescu and Lidia Vianu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

You can download our books for free,
including the full text of *Finnegans Wake* line-numbered, at
<http://editura.mttlc.ro/>, <http://sandulescu.perso.monaco.mc/>

Holograph list of the
40 languages
used by James Joyce
in writing *Finnegans Wake*

Director
Lidia Vianu

Executive Advisor
C. George Sandulescu

CONTEMPORARY
LITERATURE PRESS

<http://editura.mttlc.ro>

The University of Bucharest, 2017